

การใช้พื้นที่ภายในบ้านและชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง : กรณีศึกษาโครงการบ้าน
มั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์ ภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE USAGE OF HOUSING AND COMMUNITY SPACE OF THE PRE AND POST
BAANMUNKONG PROCESS : A CASE STUDY BAAN MUNKONG THAI-MMUSLIM PROJECT.

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development in Housing and Real Estate

Development

Department of Housing

FACULTY OF ARCHITECTURE

Chulalongkorn University

Academic Year 2021

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การใช้พื้นที่ภายในบ้านและชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้าน มั่นคง : กรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี
โดย	น.ส.พิมพ์กนก รินชะ
สาขาวิชา	การพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณทิพย์ พานิชรักษ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหะพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจฤดี)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉวีวรรณ เต๋นไพบูลย์)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณทิพย์ พานิชรักษ์)	
.....	กรรมการ
(ดร.พัศพันธ์ ชาญวสุนันท์)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑล จันทร์แจ่มใส)	

พิมพ์กนก รินชะ : การใช้พื้นที่ภายในบ้านและชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง : กรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี. (THE USAGE OF HOUSING AND COMMUNITY SPACE OF THE PRE AND POST BAANMUNKONG PROCESS : A CASE STUDY BAAN MUNKONG THAI-MMUSLIM PROJECT.) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.กมลทพิพ พานิชภักดิ์

กระบวนการบ้านมั่นคงเป็นกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมโดยชุมชนเป็นแกนหลักในการพัฒนา ในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง แบบบ้านต้องเหมาะสมกับความสามารถในการจ่ายของครัวเรือนและตอบสนองการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยได้ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้พื้นที่ภายในบ้านของผู้อยู่อาศัยทั้งบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง เพื่อนำไปสู่แนวทางในการออกแบบบ้านให้ตอบสนองการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยมากยิ่งขึ้นโดยใช้กรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี จังหวัดปทุมธานี เพื่อศึกษากระบวนการบ้านมั่นคงและกระบวนการออกแบบบ้านแบบมีส่วนร่วม รูปแบบบ้านมั่นคงและการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ทั้งในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยใช้การสัมภาษณ์ของผู้อยู่อาศัยเกี่ยวกับบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงและสำรวจบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 32 กรณีศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงมีการเก็บข้อมูลเฉพาะข้อมูลด้านครัวเรือนและศึกษาสภาพทั่วไปของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง แต่ไม่มีเก็บข้อมูลการใช้พื้นที่ในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการออกแบบบ้านมั่นคง เมื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ใน 3 ด้าน คือ 1) ลักษณะครัวเรือน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพในพื้นที่บ้านเพิ่มขึ้น , รายได้ครัวเรือนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น แต่ยังคงอยู่ในความสามารถในการจ่ายของรายได้ครัวเรือน 2) ลักษณะกายภาพของบ้านมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ (1) พื้นที่ที่มีขนาดเพิ่มขึ้น/เกินความต้องการ ได้แก่ ห้องนอน, พื้นที่นอกประสงค์, พื้นที่หลังบ้านสำหรับซักผ้า/ตากผ้า/ประกอบอาหาร, (2) พื้นที่ที่มีขนาดลดลง/ขาดหายจากความต้องการ ได้แก่ ห้องน้ำ, พื้นที่หน้าบ้านสำหรับจอดรถ โดยที่ทัศนคติความพึงพอใจต่อขนาดพื้นที่ใช้สอยโดยรวมเพิ่มขึ้นจากระดับพอใช้ เป็นดีมาก พึงพอใจมากขึ้นในพื้นที่นอกประสงค์และห้องนอน ในขณะที่ทัศนคติความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัยต่อการออกแบบผังพื้นที่โดยรวมไม่มีการเปลี่ยนแปลงโดยอยู่ในระดับดี และมีพึงพอใจลดลงในพื้นที่หลังบ้าน, พื้นที่ประกอบอาหาร, พื้นที่หน้าบ้านสำหรับจอดรถและห้องน้ำ (3) การออกแบบพื้นที่ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้พื้นที่ ได้แก่ การเก็บของ, การจอดรถ, การละหมาดและการประกอบอาหาร และ 3) ลักษณะการใช้พื้นที่ พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีการใช้พื้นที่ในระดับพื้น เช่น การนั่ง, การนอนและการกินบนพื้นบ้านทั้งในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่ใช้ ได้แก่ การจอดรถยนต์จากใช้พื้นที่หน้าบ้านเป็นเข้าพื้นที่จอดรถนอกโครงการ , การละหมาดจากเดิมทำที่มัสยิดมาเป็นใช้พื้นที่นอกประสงค์และห้องนอน และการประกอบอาหารจากใช้พื้นที่ระเบียงเป็นพื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน โดยที่ทัศนคติความพึงพอใจต่อการออกแบบพื้นที่ให้เอื้ออำนวยต่อการใช้สอยโดยรวมลดลงจากระดับดีเป็นพอใช้ ความพึงพอใจลดลงในพื้นที่หน้าบ้าน, ห้องน้ำ, หลังบ้านและประกอบอาหารและพบว่าเมื่อบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงไม่สอดคล้องกับการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยจะปรับตัวใน 2 ลักษณะ คือ 1) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พื้นที่ เช่น ห้องน้ำขนาดลดลงใช้การจัดสรรเวลาการใช้และการเตรียมน้ำสำรอง, ห้องนอนขนาดเพิ่มขึ้นในชั้น 2 จนเกิดที่ว่างใช้สำหรับเก็บของและรีดผ้า / เก็บผ้า / แต่งตัว, พื้นที่ละหมาดไม่ได้มีการจัดเตรียมไว้จึงใช้พื้นที่นอกประสงค์, เก็บของใช้พื้นที่บริเวณที่สูงเหนือศีรษะ, การใช้พื้นที่ระดับพื้น เช่น นั่งเล่น / พักผ่อน / รับประทานอาหารและนอนจึงทำให้ต้องมีการทำความสะอาดถี่ขึ้น และ 2) ปรับเปลี่ยน/ตัดแปลง/ต่อเติมพื้นที่บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง เช่น การประกอบอาหาร ต้องการมีลักษณะครัวไฟที่ระบายอากาศ/กลิ่นและแยกออกจากพื้นที่ใช้งานอื่น ๆ ของบ้าน จึงต้องต่อเติมพื้นที่หลังบ้านใช้ร่วมกับการใช้พื้นที่ซักล้าง/ตากผ้า, ลักษณะบ้านที่ไม่มีชายคาไม่กันแดดลมฝน จึงต้องต่อเติมกันสาดบริเวณระเบียง / ชายคา / เติลียงหน้าบ้าน ซึ่งหากมีการสำรวจการใช้พื้นที่ในบ้านเดิมจะช่วยลดปัญหาความไม่สอดคล้องกับการใช้สอยลงได้มาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จึงมีข้อเสนอแนะต่อกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงว่าควรมีการสำรวจการใช้พื้นที่บ้านก่อนเข้ากระบวนการบ้านมั่นคงอย่างถี่ถ้วนและนำมาใช้พิจารณาในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงด้วยเพื่อให้บ้านมั่นคงตอบสนองการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยมากยิ่งขึ้น ลดการต่อเติมพื้นที่ที่ผิดกฎระเบียบ โดยควรสำรวจทั้งด้านครัวเรือน เช่น การประกอบอาชีพ, ศาสนาซึ่งส่งผลต่อการใช้พื้นที่, ขนาดพื้นที่ใช้สอยในแต่ละพื้นที่และการใช้พื้นที่และเครื่องเรือนที่ใช้ อยู่จริงซึ่งจะดีกว่าการสอบถามความต้องการจากผู้อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว ซึ่งมักจะไม่ตรงกับการใช้งานจริง โดยการสำรวจการใช้พื้นที่ในบ้านเดิมจะช่วยให้สาขาวิชา การพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์ ลายมือชื่อนิสิต ..... ปีการศึกษา 2564 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

617333825 : MAJOR HOUSING AND REAL ESTATE DEVELOPMENT

KEYWORD: Low-Income Housing, Baan Mankong, Participatory Housing Design process, Living Activities

Pimkanok Rinchar : THE USAGE OF HOUSING AND COMMUNITY SPACE OF THE PRE AND POST BAANMUNKONG PROCESS : A CASE STUDY BAAN MUNKONG THAI-MMUSLIM PROJECT.. Advisor: Assoc. Prof. KUNDOLDIBYA PANITCHPAKDI, Ph.D.

The Baanmunkong Participatory Housing Design Process is a housing development process for low-income people that incorporates a community-based participatory process as a core component of development. In the Baanmunkong Participatory Housing Design Process, house design must be suited to the affordability of a household and respond to the spatial usage of occupants. The objectives of this study were as follows: 1) to study the Baanmunkong Participatory Housing Design Process ; and 2) to study the changes in the spatial usage of houses prior to and following the Baanmunkong Participatory Housing Design Process. The research was conducted by surveying houses after the Baanmunkong Participatory Housing Design Process was completed and interviewing occupants before the Baanmunkong Participatory Housing Design Process.

For this study, only data from the Baanmunkong Participatory Housing Design Process were used, and the general condition of houses was examined before the Baanmunkong Participatory Housing Design Process began. However, there were no data on spatial usage before the Baanmunkong Participatory Housing Design Process for designing Baanmunkong took place. When studying changes in spatial usage, there were three results: 1) the household – there were work from home areas, and while household income and residential expenses were higher, they did not exceed the household's monthly affordability; 2) the physical characteristics of the houses were changed as follows: (1) increased/excessive areas included the bedrooms, multipurpose areas, and the backyard area for laundry/drying clothes/cooking; (2) reduced/missing areas were the bathroom and the front area for parking. Also, satisfaction towards overall usage increased from a moderate level to a high level, with a high level of satisfaction for the multipurpose area and bedrooms, but satisfaction towards the overall plan design did not change, i.e., it was still at a good level. , (3) Designed areas that were not inconvenient for spatial usage were used for storage, parking, prayer times, and cooking; and (4) for characteristics of spatial usage, it was found that floor areas were used, for example, for sitting, sleeping, and eating both before and after the Baanmunkong Participatory Housing Design Process. In addition, areas used were also changed, from parking cars in the front area to renting a parking area outside the project, from praying at the mosque to praying in the multipurpose area and bedroom, and from cooking on the terrace to cooking in an extended area in the backyard. Satisfaction towards spatial design to facilitate overall usage was reduced from a good level to a moderate level, and the satisfaction level in the front area, bathroom, and backyard area for cooking was also reduced. It was also found that when houses obtained were from the Baanmunkong Participatory Housing Design Process were inconsistent with spatial usage, occupants would adjust themselves in two2 manners: 1) adjusting behavior towards spatial usage; for example, reserving the bathroom area made them allocate time for using the bathroom and preparing reserve water,; increasing the bedroom area on the second floor to create space for storing clothes and other items,; for ironing and dressing, and; a multipurpose area was used for praying because there was no specific area for praying; some stuff was stored on overhead areas; and floor areas were used for eating and sleeping; and 2) adjusting behavior on spatial usage.

Therefore, it was suggested that for the Baanmunkong Participatory Housing Design Process, spatial usage should be surveyed before the Baanmunkong Participatory Housing Design Process is undergone in order to respond to the spatial usage needs of occupants without causing any illegal extensions. This survey would give data to occupations for planning spatial usage in the Baanmunkong Participatory Housing Design Process. Activities on the spatial usage of house areas, behavior of occupants, and furniture used in Baanmunkong houses should be surveyed.

Field of Study: Housing and Real Estate Development

Student's Signature .....

Academic Year: 2021

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์หัวข้อการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ภายในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง : กรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี จ.ปทุมธานี ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความกรุณา การสนับสนุนและกำลังใจ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่าน ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุณฑลทิพย์ พาณิชภักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักผู้คอยให้การสนับสนุน คำแนะนำต่อแนวทางในการแก้ปัญหาตั้งแต่เริ่มวิทยานิพนธ์จนกระทั่งการศึกษาลุล่วงด้วยดี นอกเหนือจากจากนั้นยังคอยประคับประคองผู้วิจัยให้มีสติและความรอบคอบต่อการดำเนินงานวิจัยในความยากลำบากของสถานการณ์โควิด ขอขอบคุณภาควิชาเคหการ คณาจารย์ในภาควิชาเคหการทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่เข้าศึกษา ให้ผู้วิจัยมีความรู้ต่างๆ คุณทานตะวัน กิจทวี ที่คอยช่วยเหลือทุกอย่าง

ผู้เอื้อเฟื้อข้อมูลสำหรับงานวิจัยบ้านมั่นคงคุณอาทิตย์ ดังกัดสวัสดิ์ คุณปิยะกานต์ วงศ์ใหญ่ คุณประพัทธ์ สาขา ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ รวมถึงผู้อาศัยในโครงการบ้านมั่นคงกรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี คุณวันเพ็ญ มะหะหมัด คุณนรายุทธ เขียนจัตุรัสและผู้อาศัยทุกท่านที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และความเอื้อเฟื้อต่อการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาที่ให้การสนับสนุนผู้วิจัยมาโดยตลอด จนสามารถสำเร็จการศึกษาตามสิ่งที่มุ่งหวังและตั้งใจ และขอบคุณตัวเองที่อดทน พยายามเพื่อการศึกษาให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้

พิมพ์กนก รินชะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1.....	15
บทนำ.....	15
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ.....	15
1.2 คำถามในงานวิจัย.....	21
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	21
1.3 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	21
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	21
บทที่ 2.....	22
แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
2.1 กระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง.....	23
2.1.1 กระบวนการบ้านมั่นคงและกระบวนการมีส่วนร่วม.....	23
2.1.2 การออกแบบวางผังและการออกแบบบ้านมั่นคง.....	25
2.2 การใช้พื้นที่ในที่อยู่อาศัย.....	28
2.2.1 การศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ในที่อยู่อาศัย.....	28
2.3 การศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของบ้านในอดีตส่งผลต่อการใช้พื้นที่ในบ้านใหม่.....	34

2.4 วิถีมุสลิมในการอยู่อาศัย.....	36
บทที่ 3	38
ระเบียบวิธีวิจัย	38
3.1 กรอบแนวคิด	38
3.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง	40
3.3 ระเบียบวิธีวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล	41
3.3.1 ศึกษาการใช้พื้นที่บ้านของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	45
3.3.2 ศึกษาการใช้พื้นที่ภายในบ้านก่อนกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงของกรณีศึกษา.....	47
3.3.3 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง บ้านจาก กระบวนการบ้านมั่นคงและบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง.....	48
3.3.4 เสนอแนะแนวทางการพัฒนากระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง	49
3.4 ขั้นตอนการวิจัย	51
3.5 แผนการดำเนินงานวิจัย	52
3.6 ข้อจำกัดในงานวิจัย.....	53
บทที่ 4	54
ความเป็นมาของชุมชนและกระบวนการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี	54
4.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนแก้วนิมิตร (ชุมชนและบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง)	55
4.1.1 ลักษณะของชุมชนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง.....	55
4.1.2 ลักษณะบ้านก่อนเข้ากระบวนการบ้านมั่นคง	59
4.2 กระบวนการบ้านมั่นคง	61
4.2.1 ความเป็นมาในการเข้าร่วมกระบวนการบ้านมั่นคง	61
4.2.3 การมีส่วนร่วมกระบวนการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี.....	75
5.1 การเปลี่ยนแปลงลักษณะครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงไทยมุสลิม สามัคคี	78

5.2 การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ	86
5.2.1 ระดับชุมชน	86
5.2.1.1 การเปลี่ยนแปลงที่ตั้งของชุมชน.....	86
5.2.1.2 การเปลี่ยนแปลงสาธารณูปการรอบชุมชนของชุมชนก่อนและหลังกระบวนการ บ้านมั่นคง.....	88
92	
4.2.1.3 องค์ประกอบชุมชนของชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง.....	93
5.2.2 ระดับบ้าน.....	97
5.2.2.1 การเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ตั้งของบ้านภายในชุมชนของชุมชนแก้วนิมิตร (เดิม) และโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี (ปัจจุบัน)	97
5.2.2.2 การเปลี่ยนแปลงขนาดแปลงที่ดินของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	97
5.2.2.3 การเปลี่ยนแปลงผังพื้นของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง, แบบบ้านจาก กระบวนการบ้านมั่นคงและบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง.....	99
5.2.2.4 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจต่อรูปแบบผังพื้นที่บ้านของบ้านก่อน และหลังโครงการบ้านมั่นคง.....	108
5.2.2.5 ขนาดพื้นที่	109
5.2.2.6 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจต่อขนาดพื้นที่ใช้สอยของบ้านก่อนและ หลังกระบวนการบ้านมั่นคง	120
5.3 การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี	121
5.3.1 การใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้นในทุกกรณีศึกษา	121
5.3.2 การใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้นในบางกรณีศึกษา	134
5.3.3 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจต่อการออกแบบพื้นที่ให้อื้ออำนวยต่อการ ใช้งานของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	138

5.4 ปัญหาการใช้พื้นที่ในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้พื้นที่	139
.....	
บทที่ 6	142
สรุปและอภิปรายผลการศึกษา	142
6.1 ผลจากการศึกษา.....	143
6.1.1 การเปลี่ยนแปลงลักษณะครัวเรือน	143
6.1.2 การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ.....	145
6.1.2.1 ขนาดพื้นที่	145
6.1.2.2 การเปลี่ยนแปลงการผังพื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	148
6.1.3. การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง.....	150
6.2 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย.....	154
6.2 การอภิปราย	160
6.2.1 พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่.....	160
6.2.2 การศึกษาลักษณะการใช้พื้นที่กับการออกแบบพื้นที่	162
6.2.3 ลักษณะการใช้พื้นที่ตามวิถีมุสลิม.....	165
6.5 ข้อเสนอแนะ	165
บรรณานุกรม.....	172
บรรณานุกรม.....	173
ภาคผนวก.....	176
ประวัติผู้เขียน.....	210

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 แบบบ้านโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีจากกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง.....	20
ตารางที่ 2 ขนาดพื้นที่ใช้สอยที่กำหนดเป็นมาตรฐานและถูกนำไปใช้ในการออกแบบที่อยู่อาศัย โดยการเคหะแห่งชาติและพอช.....	30
ตารางที่ 3 สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับงานวิจัย	40
ตารางที่ 4 ระเบียบวิธีวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล	41
ตารางที่ 5 แผนการดำเนินงานวิจัย.....	52
ตารางที่ 6 สรุปปัญหาและโอกาสในการออกแบบบ้านเพื่อนำไปใช้งานออกแบบเป็นกระบวนการ...	70
ตารางที่ 7 การเปลี่ยนแปลงผังพื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) มีการเชื่อมโยงกับผังพื้นที่บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม)	107
ตารางที่ 8 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ใช้สอยจากกลุ่มบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเป็นแบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง	110
ตารางที่ 9 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านก่อน / จากกระบวนการบ้านมั่นคง / หลังกระบวนการบ้านมั่นคง.....	111
ตารางที่ 10 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ของพื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหน้าบ้าน , จอดรถ.....	112
ตารางที่ 11 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ของพื้นที่โถงประตูกระจก	114
ตารางที่ 12 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ของพื้นที่นอน	115
ตารางที่ 13 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ของห้องน้ำ	116
ตารางที่ 14 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ของพื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหลังบ้าน สำหรับ ชักผ้า/ตากผ้า , ประกอบอาหาร	117
ตารางที่ 15 การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ต่อเติมในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง.....	118
ตารางที่ 16 ปัญหาการใช้พื้นที่ในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย	139

ตารางที่ 17 การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง บ้านจาก
กระบวนการบ้านมั่นคง และบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง..... 149

ตารางที่ 18 ปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่จากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเป็นบ้านหลัง
กระบวนการบ้านมั่นคง..... 153

ตารางที่ 19 การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เนื่องจากพื้นที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้พื้นที่ของ
ผู้อยู่อาศัย..... 157

ตารางที่ 20 ลักษณะการใช้พื้นที่ในพื้นที่บ้านก่อน - จากกระบวนการ - หลังกระบวนการบ้านมั่นคง
..... 163

ตารางที่ 21 ปัญหา ผลกระทบและข้อเสนอแนะต่อการออกแบบพื้นที่สำหรับการใช้พื้นที่ของผู้อยู่
อาศัยโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี..... 165

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 ที่ตั้งของบ้านเดิม ในบริเวณชุมชนแก้วนิมิตรและที่ตั้งของโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิม สามัคคี	19
ภาพที่ 2 พื้นที่ใช้สอยในกิจกรรมต่างๆ.....	30
ภาพที่ 3 ที่ตั้งชุมชนแก้วนิมิตร.....	56
ภาพที่ 4 ขอบเขตที่ต้องรื้อย้ายออกจากคลองหนึ่ง.....	58
ภาพที่ 5 ลักษณะบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง	60
ภาพที่ 6 บ้านภายในชุมชนแก้วนิมิตรที่ต้องย้ายออกจากพื้นที่คลองหนึ่ง	64
ภาพที่ 7 ภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อสำรวจจำนวนครัวครัวเรือนและสภาพแวดล้อม	65
ภาพที่ 8 เก็บภาพถ่ายสภาพแวดล้อมของครัวเรือนที่รื้อกล้าลำคลอง.....	66
ภาพที่ 9 ครัวเรือนจากชุมชนแก้วนิมิตรที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง และ การจัดกลุ่มทำงานบ้าน มั่นคงของชุมชนแก้วนิมิตร.....	71
ภาพที่ 10 การออกแบบวางผังชุมชน โดยวิธีแบ่งกลุ่มย่อย.....	72
ภาพที่ 11 ผังชุมชนใหม่.....	72
ภาพที่ 12 แบบบ้านจากกระบวนการออกแบบ	73
ภาพที่ 13 การประกอบอาชีพภายในบ้านของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	83
ภาพที่ 14 ที่ตั้งโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี.....	87
ภาพที่ 15 สาธารณูปการรอบโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี (ปัจจุบัน).....	90
ภาพที่ 16 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบผังชุมชนของชุมชนแก้วนิมิตร (เดิม) และโครงการบ้านมั่นคงไทย มุสลิมสามัคคี (ปัจจุบัน).....	94
ภาพที่ 17 ลักษณะทางกายภาพของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม).....	99
ภาพที่ 18 ผังพื้นที่พบในกรณีศึกษาคิดเป็นร้อยละ 76.66 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม)	100

ภาพที่ 19	ผังพื้นที่ของบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง	101
ภาพที่ 20	ลักษณะทางกายภาพของบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง	102
ภาพที่ 21	บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่เป็นบ้านขยายเมื่อเข้าส่วนกระบวนการบ้านมั่นคงมีการเปลี่ยนแปลงเป็นบ้านเดี่ยว	102
ภาพที่ 22	พื้นที่บางส่วนในผังพื้นที่ของบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ที่หายไป / เพิ่มมาใหม่เมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง	103
ภาพที่ 23	พื้นที่บางส่วนในผังพื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง ที่เปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง	104
ภาพที่ 24	ลักษณะทางกายภาพของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน)	104
ภาพที่ 25	ใช้พื้นที่ระหว่างบ้าน ในพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้านร่วมกันของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	105
ภาพที่ 26	กันพื้นที่ชั้น 2 เป็นห้องนอนเต็มพื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	105
ภาพที่ 27	พื้นที่ว่างในผังพื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	105
ภาพที่ 28	พื้นที่ระเบียงของบ้านกหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	106
ภาพที่ 29	กันพื้นที่ต่อเนกประสงค์กับส่วนรับประทานอาหารของบ้านหลังกระบวนการบ้าน	106
ภาพที่ 30	ไม่กันพื้นที่ชั้น 2 เป็นห้องนอนเต็มพื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	107
ภาพที่ 31	การใช้พื้นที่สำหรับการจอดรถของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	122
ภาพที่ 32	การใช้พื้นที่สำหรับการนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขกส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	123
ภาพที่ 33	การใช้พื้นที่สำหรับพื้นที่ต่อเนกประสงค์สำหรับนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขกของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง	123
ภาพที่ 34	การใช้พื้นที่สำหรับการนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขกของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	123
ภาพที่ 35	การใช้พื้นที่สำหรับการกินอาหารส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	125
ภาพที่ 36	การใช้พื้นที่สำหรับการกินอาหารของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	125

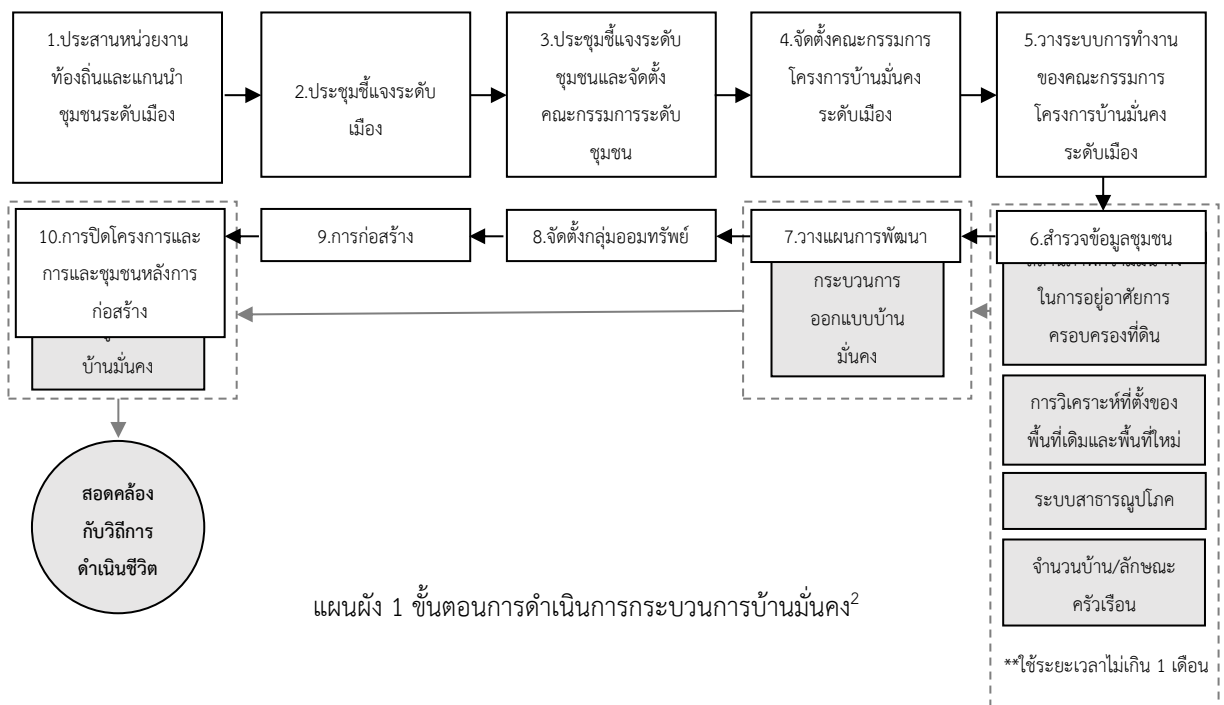
ภาพที่ 37 การใช้พื้นที่สำหรับการประกอบอาหารส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้าน มั่นคง	126
ภาพที่ 38 การใช้พื้นที่สำหรับประกอบอาหารของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยพื้นที่ต่อเติม หลังบ้านสำหรับประกอบอาหาร	126
ภาพที่ 39 การใช้พื้นที่สำหรับการซักล้าง / ตากผ้าส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้าน มั่นคง โดยใช้เครื่องซักผ้า ใช้ลวดชิงแขวนผ้า,ราวแขวนเหนือศีรษะและตั้งพื้น	128
ภาพที่ 40 การใช้พื้นที่สำหรับซักล้างของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยเครื่องซักผ้าหยอด เหรียญของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	128
ภาพที่ 41 การใช้พื้นที่สำหรับการเข้าส้วม / อาบน้ำส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้าน มั่นคง โดยนั่งส้วมแบบราบ อาบน้ำใช้ฝักบัวและถังน้ำ	129
ภาพที่ 42 การใช้พื้นที่สำหรับการเข้าส้วม/อาบน้ำของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง ..	129
ภาพที่ 43 การใช้พื้นที่สำหรับการนอนของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	131
ภาพที่ 44 การใช้พื้นที่สำหรับการเก็บของของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง.....	132
ภาพที่ 45 การใช้พื้นที่สำหรับการรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า / แต่งตัวส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลัง กระบวนการบ้านมั่นคง โดยจัดวางแบบชิดผนัง เว้นทางเดิน มีชั้นวาง / ก่อ่ง / ราวแขวน จัดเก็บใน หลายรูปแบบ.....	134
ภาพที่ 46 การใช้พื้นที่สำหรับการรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า / แต่งตัวส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลัง กระบวนการบ้านมั่นคง โดยใช้พรมละหมาด นั่งพื้น หันไปทางทิศตะวันตก	135
ภาพที่ 47 การใช้พื้นที่สำหรับการประกอบอาชีพของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	136
ภาพที่ 48 การใช้พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ / ปลูกต้นไม้ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง.....	137
ภาพที่ 49 ข้อเสนอแนะการออกแบบพื้นที่บ้านมั่นคงไทยมุสลิม โดยมีรูปแบบบ้านที่แยกครัว มีส่วน ละหมาด กั้นแดดลม เก็บของ ในขนาดแบบบ้านมั่นคง A และ BC	170

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

จากการเจริญเติบโตที่รวดเร็วของเมืองส่งผลให้เกิดความแออัด ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและเกิดชุมชนแออัดและชุมชนบุกรุกที่ดินที่กระจายในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยในปี พ.ศ.2546 มีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ดำเนินงาน “โครงการบ้านมั่นคง” เพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย สร้างความมั่นคงในมิติทางกายภาพ, เศรษฐกิจและสังคม ทั้งการครอบครองที่ดิน, การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค, สิ่งแวดล้อมชุมชนและการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต มีการสำรวจข้อมูลเพื่อวางแผนการแก้ไขปัญหา วางแนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามสภาพปัญหาของชุมชน โครงการบ้านมั่นคงมีกระบวนการออกแบบแบบมีส่วนร่วมที่ชุมชนเป็นแกนหลักในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยมีหลักคิดสำคัญสำหรับการออกแบบ คือ การออกแบบบ้านจำเป็นต้องพิจารณาความสามารถในการจ่ายของครัวเรือน ออกแบบพื้นที่ใช้สอยอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต¹

¹ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, คู่มือการบริหารโครงการสนับสนุนขบวนการขององค์กรชุมชน โครงการบ้านมั่นคง ปี 2561 ,กรุงเทพมหานคร 2561

² คู่มือการบริหารโครงการสนับสนุนขบวนการขององค์กรชุมชน โครงการบ้านมั่นคง ปี 2561

ในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงมีหลักคิดสำคัญของการออกแบบวางผังและการออกแบบบ้านผู้มีรายได้น้อย คือ 1) การวิเคราะห์ที่ตั้งของพื้นที่เดิมและพื้นที่ใหม่เช่น ต้นไม้ ทางน้ำ ระดับความสูงของที่ดิน ระบบสาธารณูปโภคทั้งหมด (น้ำ ไฟฟ้า ทางระบายน้ำ) ทางเข้า-ออก เส้นทางการคมนาคมหลัก ทิศทางลม ฝน แดด สภาพอากาศ แหล่งงาน , 2) การจัดตั้งกลุ่มผู้อยู่อาศัยหรือกระบวนการสังคม เช่น ความเป็นเครือญาติ ความผูกพัน กลุ่มสังคมที่มีอยู่การมีกิจกรรมร่วมกัน การสร้างกลุ่มย่อยเพื่อการจัดการและการอยู่ร่วมกัน, 3) การวางผังสาธารณูปโภคและกลุ่มอาคารที่อยู่อาศัย โดยคำนึงถึงต้นทุน การใช้พื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ การก่อสร้างและการดูแลรักษา และ 4) การออกแบบบ้าน ที่พิจารณาความสามารถในการจ่ายและออกแบบพื้นที่ใช้สอยที่สอดคล้องกับจำนวนสมาชิก อาชีพ ศาสนา อายุ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม โดยทั้ง 4 ประเด็นเริ่มจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนลงในแผนที่เรียกว่า “Mapping” เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในขั้นตอนการออกแบบบ้านมั่นคง โดยข้อมูลจาก Mapping แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพ เช่น การเก็บภาพถ่ายลักษณะกายภาพทั่วไปของบ้านทั้งภายในและนอกบ้าน เก็บภาพถ่ายมุมสูงของชุมชนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง และ 2) ด้านสังคม เช่น จำนวนสมาชิก อาชีพ ศาสนา อายุ³

จากการทบทวนวรรณกรรมของ วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2549) ศึกษาสภาพแวดล้อมและพฤติกรรม พบว่าพฤติกรรมการใช้พื้นที่เดิม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้พื้นที่ใหม่ อันมาจากพฤติกรรมเฉพาะบุคคล เงื่อนไขตามลักษณะเศรษฐกิจ ครัวเรือนและวิถีแก้ไขปัญหาที่มีความแตกต่างเฉพาะบุคคลทำให้คนและครัวเรือนมีพฤติกรรมการใช้พื้นที่แตกต่างกันไป⁴ ในวัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งมาจากขั้นตอนการสำรวจชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงให้สอดคล้องกับการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยที่สุดตามหลักคิดสำคัญของการออกแบบวางผังและการออกแบบบ้านผู้มีรายได้น้อย คือ การออกแบบบ้านที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความสามารถในการจ่าย

โดยจากทบทวนงานวิจัยที่ศึกษากระบวนการบ้านมั่นคงและการออกแบบบ้านมั่นคง กล่าวถึงขั้นตอนการสำรวจข้อมูลในด้านกายภาพตามที่ระบุในข้างต้นเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง ส่วนใหญ่เป็นการนำข้อมูลการสำรวจมาหาค่ากลางของข้อมูลที่เป็นตัวแทนของข้อมูลทั้งหมดเพื่อศึกษาปัญหาด้านที่อยู่อาศัย จากนั้นในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงได้ใช้ข้อมูลจากการสำรวจ

³ สมสุข บุญยะบัญชา เรียบเรียงโดย ปัญญา พรหมแก้ว. โครงการบ้านมั่นคง “บ้านที่ให้มากกว่าบ้าน”. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (2562): 1-17

⁴ วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. จิตวิทยาสภาพแวดล้อม: การแนะนำวิชา. วารสารวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

ชุมชน ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและความต้องการของผู้อยู่อาศัยเป็นหลักในการออกแบบบ้านมั่นคง ซึ่งขาดการวิเคราะห์ลักษณะกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่ภายในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจากสถาปนิก เพื่อศึกษาปัญหาด้านที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับผู้อยู่อาศัย และนำมาใช้ในกระบวนการออกแบบบ้านร่วมกับความต้องการของผู้อยู่อาศัย ดังนี้

พิชิตศักดิ์ มีมาก (2548) ศึกษากระบวนการในการพัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนที่ถูกเพลิงไหม้ : กรณีศึกษาชุมชนหลังตลาดเก่าวัดพระยาไกร เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร พบว่ามีขั้นตอนการสำรวจเฉพาะลักษณะครัวเรือน ไม่ระบุถึงข้อมูลการสัมภาษณ์ลักษณะกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านเดิม ในขั้นตอนการออกแบบบ้านมั่นคงสถาปนิกเป็นผู้ให้คำปรึกษาโดยชาวชุมชนใช้กล่องกระดาษสร้างรูปแบบพื้นที่ภายในบ้านและกำหนดขนาดพื้นที่ใช้สอยและกำหนดองค์ประกอบสำคัญซึ่งเป็นการออกแบบตามความต้องการของชาวชุมชน⁵

ยิ่งยง ปุณโณปถัมภ์ (2556) ศึกษาบทบาทของสถาปนิกชุมชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูชุมชนเก่ากรณีศึกษา โครงการบ้านมั่นคง ชุมชนบ้านบาตร พบว่าเป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการบ้านมั่นคง โดยกิจกรรมการสำรวจข้อมูลในขั้นตอนนี้ได้แก่ 1) กิจกรรมสำรวจข้อมูลรายครัวเรือนโดยตัวแทนกลุ่มย่อย ผลจากการสำรวจข้อมูลครัวเรือนสถาปนิก (ผู้วิจัย) จะสรุปข้อมูลสภาพกายภาพออกมาเป็นข้อมูลความจำเป็นในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านแต่ละหลังในชุมชน เช่น บ้านเช่ามีสภาพทรุดโทรมส่วนใหญ่จะมีปัญหาความสัมพันธ์ และ 2) กิจกรรมหนึ่งคือการสำรวจผังเครือญาติ (Family Tree) ที่เกิดจากความสนใจของสถาปนิก (ผู้วิจัย) ที่แสดงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันทั้งชุมชนทางวัฒนธรรมต่างๆของชุมชน⁶

ภูติศ กุลนธิไพบูลย์. (2552) ศึกษาการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง : กรณีศึกษาชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ กรุงเทพมหานคร พบว่าการสำรวจข้อมูล แบ่งเป็นลักษณะทางกายภาพ คือ จำนวนหลังคาเรือน, ที่ตั้งและสภาพโดยทั่วไปของบ้าน เช่น โครงสร้างและวัสดุ ส่วนลักษณะครัวเรือน คือ รายได้และรายจ่ายครัวเรือน การประกอบอาชีพ กลุ่มทางสังคมภายในชุมชน

⁵ พิชิตศักดิ์ มีมาก, กระบวนการในการพัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนที่ถูกเพลิงไหม้ : กรณีศึกษาชุมชนหลังตลาดเก่าวัดพระยาไกร เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

⁶ ยิ่งยง ปุณโณปถัมภ์. ศึกษาบทบาทของสถาปนิกชุมชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูชุมชนเก่ากรณีศึกษา โครงการบ้านมั่นคงชุมชนบ้านบาตร. วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.2556

และสภาพปัญหาทางสังคม โดยนำมาพิจารณาสีทธิ ส่วนกระบวนการออกแบบบ้านชุมชนเข้ามา แสดงความต้องการได้รูปแบบบ้านเป็นบ้านทาว์นเฮาส์⁷

ในการกำหนดกรณีศึกษาเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของโครงการภายใต้ กระบวนการบ้านมั่นคงในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลการใช้พื้นที่ของบ้านก่อน กระบวนการบ้านมั่นคง, กระบวนการบ้านมั่นคง และบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง ซึ่งมีข้อจำกัด ดังนี้

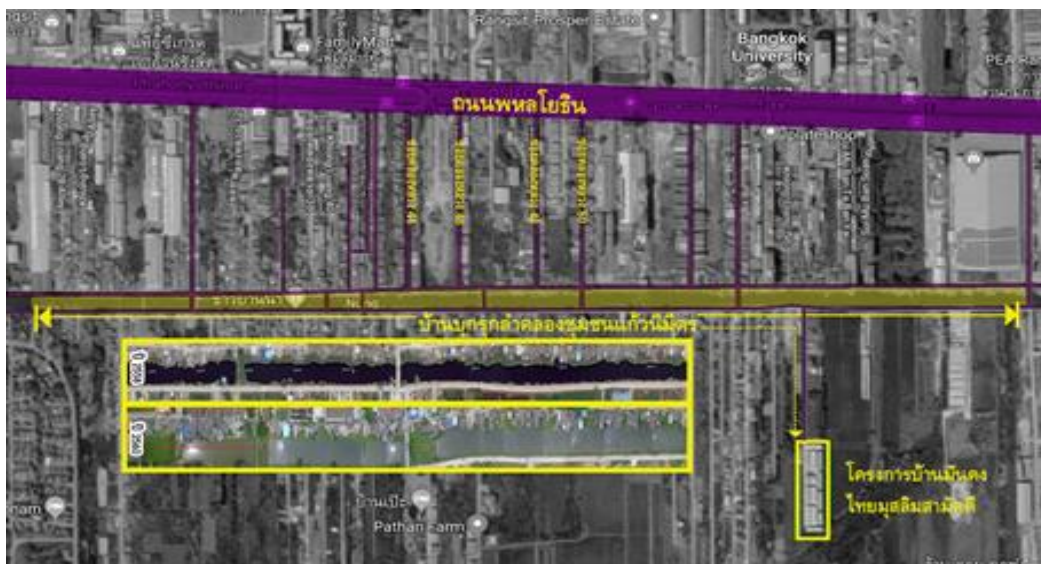
- 1) การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่จากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง ต้องใช้ การสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัยเพื่อระบุลักษณะทางกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่ จึงต้องมีระยะเวลาไม่ เกิน 3- 4 ปีหลังจากเข้าร่วมกระบวนการบ้านมั่นคง
- 2) การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่จากบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง คือ การ ที่ผู้อาศัยเข้าอยู่อาศัยในบ้านมั่นคงระยะเวลาหนึ่งจึงสามารถสำรวจและศึกษาลักษณะการใช้พื้นที่ได้ จึงต้องมีระยะเวลานับจากการเข้าอยู่อาศัยในบ้านมั่นคง 1 ปี

พบว่า โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีเป็นโครงการบ้านมั่นคงที่มีคุณสมบัติตามกำหนด ในการวิจัย ที่สามารถศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ทั้งก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง เนื่องจากเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งสามารถศึกษาการใช้พื้นที่ของบ้านก่อน กระบวนการบ้านมั่นคงจากการสัมภาษณ์ผู้อาศัยตามความจำ และเข้าอยู่อาศัยแล้วในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งสามารถศึกษาการเปลี่ยนแปลงพื้นที่จากแบบบ้านมั่นคงและการใช้พื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการ บ้านมั่นคง

โดยโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีเดิม คือ ชุมชนแก้วนิมิตร ตั้งอยู่ในจังหวัดปทุมธานี อำเภอคลองหลวง หมู่ที่ 3, 4 และ 5 มีการตั้งบ้านเรือนรูก่อตามแนวลำคลองหนึ่ง จนกระทั่งในปี พ.ศ.2558 รัฐบาลดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยจากการรื้อย้ายที่อยู่อาศัยตามแนวลำคลอง หนึ่ง มี 3 แนวทางการแก้ไข คือ 1) แนวทางที่ 1 จัดทำโครงการบ้านมั่นคงในที่ดินราชพัสดุบริเวณ คลองเชียงรากใหญ่ พื้นที่ 30 ไร่ จำนวน 289 ครัวเรือน, 2) แนวทางที่ 2 พัฒนาที่อยู่อาศัยในที่ดินเดิม บริเวณคลองเชียงรากใหญ่ จำนวน 65 ครัวเรือน, 3) เช่าหรือซื้ออาคารในโครงการที่มีอยู่แล้ว และ 4) แนวทางที่ 4 จัดซื้อที่ดินแปลงใหม่จากเอกชนในพื้นที่ใกล้เคียงกับชุมชนแก้วนิมิตร เพื่อความสะดวก ในการประกอบพิธีทางศาสนา การศึกษาของบุตรหลานและการดำเนินชีวิตประจำวัน จัดตั้งเป็น

⁷ ภูติศ กุลนิธิไพบุลย์. การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง : กรณีศึกษาชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ กรุงเทพมหานคร. สาร นิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2552

โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี จำนวน 129 ครัวเรือน ดำเนินการแล้วเสร็จและเข้าอยู่อาศัยแล้ว⁸

ภาพที่ 1 ที่ตั้งของบ้านเดิม ในบริเวณชุมชนแก้วนิมิตรและที่ตั้งของโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

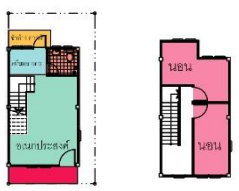
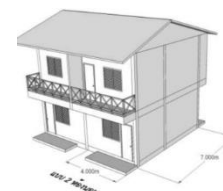
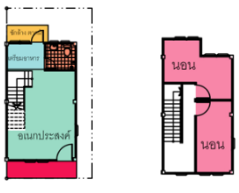
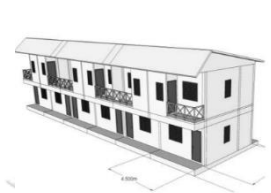
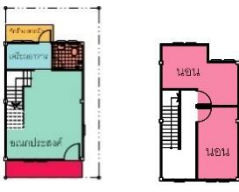
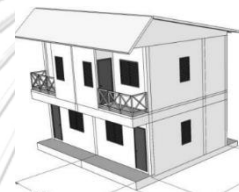
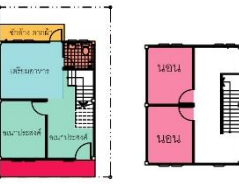

ในขั้นตอนการออกแบบวางผังชุมชนและออกแบบบ้านของโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีเริ่มต้นจากการสำรวจเตรียมข้อมูลก่อนเข้าร่วมกระบวนการบ้านมั่นคง มีรายละเอียดข้อมูลจากการสำรวจชุมชน ดังนี้จำนวนหลังคาเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ครัวเรือน ปัญหาที่อยู่อาศัยและความต้องการในการพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยไม่ได้มีการสำรวจการใช้พื้นที่ภายในบ้านและลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านเดิม จากนั้นนำข้อมูลจากการสำรวจชุมชนก่อนหน้าซึ่งเป็นลักษณะข้อมูลครัวเรือนประกอบกับความต้องการบ้านตามผู้อยู่อาศัย ดำเนินการออกแบบและก่อสร้างบ้านใน 4 แบบ ได้แก่ บ้านแฝดขนาด 4x7 เมตร, บ้านแถวขนาด 4.5x7 เมตร, บ้านแฝดขนาด 4.5x7 เมตรและบ้านแฝดขนาด 5.5x7 เมตร โดยระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง 2 ปี (พ.ศ.2560-2562)⁹

⁸ บนเส้นทางการพัฒนา.... บ้านมั่นคง “ไทย – มุสลิม สามัคคี”. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ,กรุงเทพมหานคร. 2560

⁹ บนเส้นทางการพัฒนา.... บ้านมั่นคง “ไทย – มุสลิม สามัคคี”. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ,กรุงเทพมหานคร. 2560

ตารางที่ 1 แบบบ้านโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีจากกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง

แบบบ้าน			รายละเอียด
 <p>ผังพื้นที่ 1</p> <p>ผังพื้นที่ 2</p>	 <p>แบบจำลองสามมิติ</p>	<p>แบบบ้าน A (บ้านขนาดเล็กที่สุด)</p> <p>บ้านแฝด 2 ชั้น จำนวน 42 หลัง</p> <p>ขนาดที่ดิน 12.37-14.43 ตร.วา</p> <p>พื้นที่ใช้สอย 66.17 ตร.ม.</p>	
 <p>ผังพื้นที่ 1</p> <p>ผังพื้นที่ 2</p>	 <p>แบบจำลองสามมิติ</p>	<p>แบบบ้าน B (บ้านขนาดเล็ก)</p> <p>บ้านแถว 2 ชั้น จำนวน 20 หลัง</p> <p>ขนาดที่ดิน 11.81-15.75 ตร.วา</p> <p>พื้นที่ใช้สอย 74.14 ตร.ม.</p>	
 <p>ผังพื้นที่ 1</p> <p>ผังพื้นที่ 2</p>	 <p>แบบจำลองสามมิติ</p>	<p>แบบบ้าน C (บ้านขนาดกลาง)</p> <p>บ้านแฝด 2 ชั้น จำนวน 28 หลัง</p> <p>ขนาดที่ดิน 13. 12-15.12 ตร.วา</p> <p>พื้นที่ใช้สอย 74.60 ตร.ม.</p>	
 <p>ผังพื้นที่ 1</p> <p>ผังพื้นที่ 2</p>	 <p>แบบจำลองสามมิติ</p>	<p>แบบบ้าน D (บ้านขนาดใหญ่ที่สุด)</p> <p>บ้านแฝด 2 ชั้น จำนวน 8 หลัง</p> <p>ขนาดที่ดิน 17.06-21.81 ตร.วา</p> <p>พื้นที่ใช้สอย 87.81 ตร.ม.</p>	

จากที่มามากกล่าวจึงนำมาสู่ประเด็นการศึกษาที่สนใจใน 2 ประเด็น คือ 1) การใช้พื้นที่ระหว่างบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร มีข้อจำกัดการใช้พื้นที่ในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงอย่างไร และ 2) การศึกษาการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจะช่วยให้การออกแบบบ้านมั่นคงสามารถตอบสนองการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้จากการศึกษาดังกล่าวจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนากระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัย

1.2 คำถามในงานวิจัย

- 1) กระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงเป็นอย่างไร
- 2) การใช้พื้นที่ระหว่างบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร มีข้อจำกัดการใช้พื้นที่ในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงอย่างไร
- 3) จะพัฒนากระบวนการการออกแบบบ้านมั่นคงอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษากระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง
- 2) ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงและบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- 3) วิเคราะห์ความสอดคล้องด้านการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยกับแบบบ้านจากกระบวนการมั่นคง
- 4) เสนอแนะแนวทางการพัฒนากระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง

1.3 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การใช้พื้นที่	ผู้อาศัยเข้าอยู่อาศัยภายในบ้านโดยใช้พื้นที่ภายในบ้านประกอบ กิจกรรมต่างๆ
บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง	บ้านเดิม, บ้านก่อนเข้าร่วมกระบวนการบ้านมั่นคง, บ้านในชุมชนแก้วนิมิตร
บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง	บ้านที่เกิดจากกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงในโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี โดยไม่มีการเข้าอยู่อาศัย
บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	บ้านในปัจจุบัน, บ้านในโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีที่เข้าอยู่อาศัยแล้ว

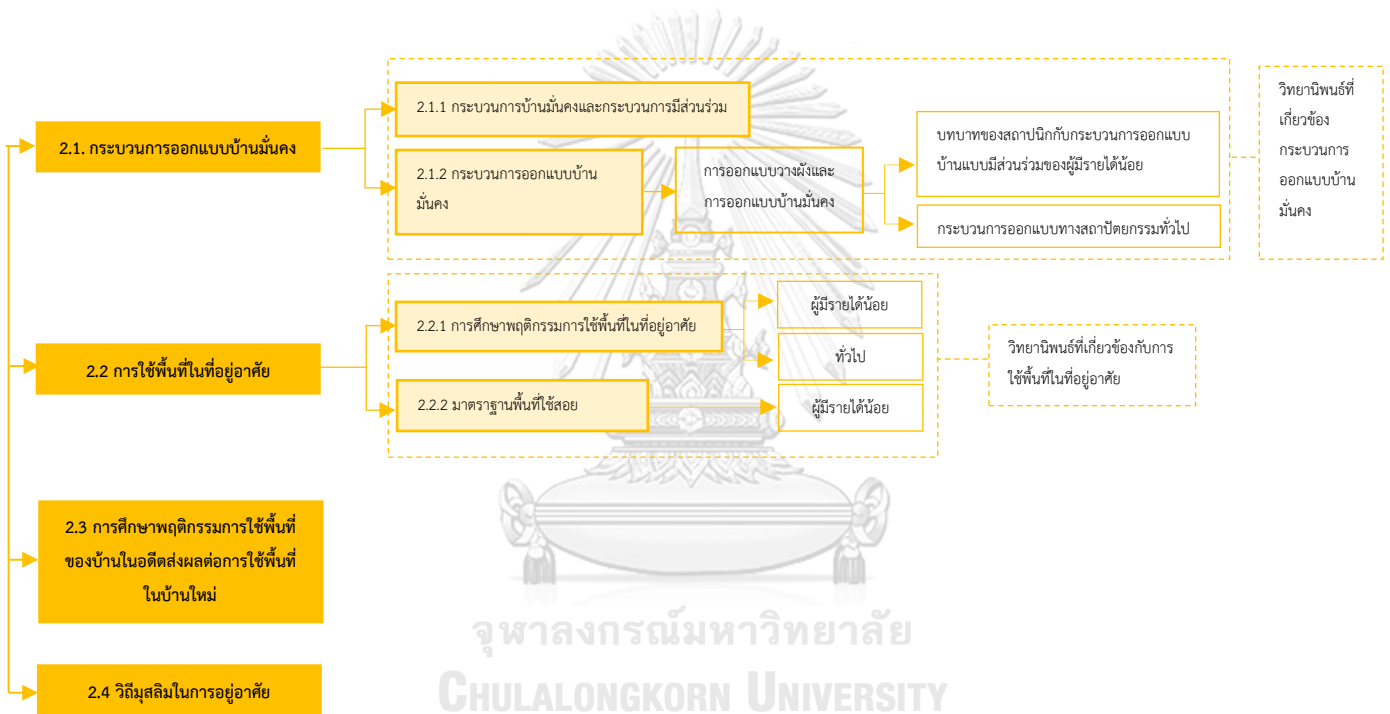
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทราบถึงปัญหาการใช้พื้นที่เนื่องมาจากการออกแบบบ้านมั่นคง ที่ไม่ความสอดคล้องกับการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย
- 2) เพื่อพัฒนากระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง ให้สอดคล้องกับการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง กรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการศึกษาแนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการออกแบบหรือวิธีการที่จะนำมาใช้ในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง มีประเด็นสำคัญในการศึกษา ดังนี้

แผนภูมิ 2 กรอบแนวคิดการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1. กระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง

2.1.1 กระบวนการบ้านมั่นคงและกระบวนการมีส่วนร่วม

1) กระบวนการบ้านมั่นคง

เป้าหมายหลักของโครงการบ้านมั่นคง คือ การให้ความมั่นคงในการครอบครองที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย รวมทั้งการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภค และองค์กรทางสังคมในพื้นที่ โดยมีรูปแบบการพัฒนาตามลักษณะของปัญหา ความต้องการ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องและการยินยอมในระดับบ้านและชุมชน ในกระบวนการบ้านมั่นคงผู้อยู่อาศัยจะมีส่วนร่วมในการคิด และตัดสินใจในทุกกระบวนการ ตั้งแต่กำหนดรูปแบบผังชุมชน แบบแปลนบ้าน การก่อสร้าง การจัดการและงบประมาณ โดยมีขั้นตอนกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้

- 1) ประสานหน่วยงานท้องถิ่นและแกนนำระดับเมือง เพื่อสร้างความเข้าใจให้ข้อมูลแนวทางกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนและท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมตั้งแต่แรกเริ่มโครงการ
- 2) ประชุมชี้แจงระดับเมือง เพื่อให้ทราบข้อมูลและให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน
- 3) ประชุมชี้แจงระดับชุมชนและจัดตั้งคณะกรรมการระดับชุมชนได้รับทราบข้อมูล สร้างความพร้อมในการดำเนินโครงการ
- 4) จัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับพื้นที่ ประกอบด้วย ผู้แทนชุมชน ผู้แทนเครือข่ายองค์กรชุมชน หน่วยงาน ท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และภาคีพัฒนาอื่นๆ ในท้องถิ่น
- 5) วางระบบการทำงานของคณะทำงาน เช่น ระบบการประชุม การสำรวจข้อมูลชุมชน การวางแผนการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านมั่นคง เป็นต้น
- 6) สำรวจข้อมูลชุมชน เป็นการสำรวจภาพรวมข้อมูลของชุมชนในประเด็นสำคัญๆ โดยใช้ระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน ให้ได้ผลสรุปภาพรวมของชุมชนทั้งเมือง เพื่อนำไปสู่การวางแผนระดับเมือง/ตำบล ข้อมูลชุมชนที่สำรวจในขั้นนี้ ประกอบด้วย ข้อมูลจำนวนบ้านครัวเรือน สถานภาพความมั่นคงในการอยู่อาศัย การครอบครองที่ดิน ระบบสาธารณูปโภค องค์กรชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ กลไกการพัฒนาที่มีอยู่ เป็นต้น การสำรวจข้อมูลชุมชนนับเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้องค์กรชุมชนในเมือง/ตำบลเดียวกัน ได้มีโอกาสรู้จักกันมากขึ้นและเป็นขั้นตอนการปฏิบัติการที่เอื้อให้ชาวบ้านในเครือข่ายมี

โอกาสจัดกลุ่มทำงานด้วยกันได้ รู้จักกันและวางแผนด้วยกัน นอกจากนี้การสำรวจและสรุปข้อมูลของชุมชนในแต่ละเมือง/ตำบล ยังถือเป็นขั้นตอนสำคัญเสมือนเป็นการลงทะเบียนจำนวนคนจน ที่อยู่ในชุมชนทั้งหมดในแต่ละเมืองด้วย ข้อมูลนี้จึงควรมีการรับรอง ตรวจสอบความถูกต้องอย่างรอบคอบร่วมกัน

- 7) วางแผนการพัฒนาทั้งเมือง/ตำบล ใช้ผลจากการสำรวจมาเปรียบเทียบวิเคราะห์ปัญหาความเป็นไปได้ และหลักเกณฑ์การพัฒนาร่วมกับกลไกพัฒนาอื่นๆ
- 8) กระบวนการพิจารณาสีที โดยการจัดทำข้อมูลประกอบการพิจารณาสีที ได้แก่ ข้อมูลรายครัวเรือน ข้อมูลภาพรวมชุมชน ผังชุมชนเดิม และ ประชุมผู้เดือดร้อน หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเกณฑ์กลางที่ยอมรับร่วมกันในการพิจารณาสีทีของผู้จะเข้าไปอยู่ในโครงการ
- 9) ประชุมพิจารณาสีทีจากข้อมูลที่สำรวจมา จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ กระบวนการออมทรัพย์ชุมชนเพื่อที่อยู่อาศัย หลังจากกระบวนการพิจารณาสีทีในการเข้าร่วมโครงการ จะเข้าสู่กระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงและผังชุมชนตามแนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัย เช่น การรื้อย้ายและสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ในที่ใหม่¹⁰

ในการศึกษากระบวนการบ้านมั่นคง ซึ่งใช้กระบวนการมีส่วนร่วมมาในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของชุมชน โดย Turner (1977) กล่าวว่าเมื่อผู้อยู่อาศัยสามารถควบคุมการตัดสินใจที่สำคัญและมีเสรีภาพในการมีส่วนร่วมการออกแบบ การก่อสร้างหรือการบริหารการก่อสร้างที่พักอาศัยของพวกเขาเอง โดยกระบวนการนี้กับทั้งสภาพแวดล้อมที่เป็นผลตามมาจะส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของแต่ละบุคคลและสังคม ในขณะที่เดียวกันเมื่อใดที่คนไม่มีการควบคุมหรือรับผิดชอบต่อการตัดสินใจที่สำคัญในกระบวนการสร้างที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมในที่อยู่อาศัยจะกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเอง ทั้งในครัวเรือนและเศรษฐกิจครัวเรือน¹¹ โดยระดับการมีส่วนร่วม

ในการศึกษาระดับการมีส่วนร่วม Nabeel Hamdi (1996) แบ่งระดับการมีส่วนร่วมได้ 5 ระดับ ดังนี้ ระดับที่ 1 ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน เรียงลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมกับผู้ปฏิบัติงานร่วมในขณะนั้น, ระดับที่ 2 ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุ ปัญหา และแนวทางการแก้ไข โดยที่คนในชุมชนมีบทบาทมากขึ้น, ระดับที่

¹⁰ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). คู่มือการบริหารโครงการสนับสนุนขบวนการขององค์กรชุมชน โครงการบ้านมั่นคง . กรุงเทพมหานคร:สำนักบ้านมั่นคง, 2561

¹¹ Turner, John F. C. Housing by people. New York: Pantheon Book, 1977.

3 ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทางและวิธีการที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหาและวางแผน, ระดับที่ 4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน และ ระดับที่ 5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งถือเป็นระดับขั้นสูงสุดการมีส่วนร่วม¹²

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า กระบวนการบ้านมั่นคงและกระบวนการมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการออกแบบบ้านของผู้มีรายได้น้อย โดยเฉพาะกระบวนการออกแบบบ้านอย่างมีส่วนร่วม ที่จะทำให้สามารถออกแบบตามความต้องการของผู้อยู่อาศัยและสามารถตอบสนองความต้องการในบ้านของผู้อยู่อาศัยผ่านการศึกษากระบวนการและวัดระดับการมีส่วนร่วม

2.1.2 การออกแบบวางผังและการออกแบบบ้านมั่นคง

ในการศึกษาการออกแบบวางผังและการออกแบบบ้านมั่นคงจะมุ่งเน้นการศึกษาการมีส่วนร่วมของสถาปนิกต่อกระบวนการออกแบบบ้าน

1) บทบาทของสถาปนิกกับกระบวนการออกแบบบ้านแบบมีส่วนร่วมผู้มีรายได้น้อย

สมสุข บุญญะบัญชา (2545) ที่เราสร้างชุมชนสร้างที่อยู่อาศัยและสังคมที่เข้มแข็งไปด้วยกัน ถ้าเราจะทำที่เดียวมันต้องออกแรงเยอะมาก จึงเกิดประสบการณ์ที่ว่าหากจะแก้ปัญหาต้องแก้ทั้งเมือง จริง ๆ เริ่มต้นที่นครสวรรค์เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2540 ก่อนที่เริ่มบ้านมั่นคงมันต้องเริ่มจากการทำแผนที่ชุมชนและการทำข้อมูล (Mapping) โดยพิจารณาว่าเมืองนี้มีสลัมอยู่เท่าไร มีภาพรวมของทั้งเมือง แล้วเอาระบบของในเมืองมาเชื่อมโยงกัน เอาเทศบาลมาเกี่ยวข้อง มีการสำรวจชุมชนกันเอง มีการสร้างเครือข่ายมีการสร้างออมทรัพย์ การเชื่อมโยงกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย กลุ่มเมือง มีเรื่องสวัสดิการ และอะไรอีกหลายอย่าง โดยทำให้โครงการไม่ใช่โครงการปัจเจก แต่เป็นภาพรวมที่มาเชื่อมโยงกันเป็นภาพเมืองไม่ใช่เป็นเฉพาะรายโครงการ และทำให้ระบบเมืองมีความรู้ ทำงานเป็นทีม มีการวางแผน และขับเคลื่อน สัมพันธ์กัน และขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยตนเองไปร่วมกัน ช่วยกันคิดช่วยกันทำ ผลปรากฏว่าการทำเป็นเมืองสามารถทำได้ดีกว่า¹³

¹² N. Hamdi, Educating for Real: The Training of Professionals for Development Practice (London: Intermediate Technology Publications, 1996).

¹³ สมสุข บุญญะบัญชา เรียบเรียงโดย ปัญญา พรหมแก้ว. โครงการบ้านมั่นคง “บ้านที่ใ้มากกว่าบ้าน”. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2562.

ปฐมา หรุ่นรัชวิทย์ (2542) กล่าวถึงลักษณะของการวางแผนปฏิบัติการ (Characteristics of Action Planning) ว่าการวางแผนกระบวนการมีส่วนร่วมมาจากการพิจารณาจากปัญหาและโอกาสของชุมชน โดยใช้เป็นแรงผลักดันเพื่อดำเนินการให้ลุล่วงต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม การมีความสัมพันธ์แบบสมานฉันท์ และหุ้นส่วนระหว่างกัน ในชุมชน โดยอาศัยความรู้ ความชำนาญพื้นถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ระยะเวลาในการดำเนินการของกระบวนการมีลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป ปรับเปลี่ยนตามประเด็น ทรัพยากร ปัญหาและโอกาส ผลที่คาดหวังจากกระบวนการคือ การเป็นจุดเริ่มต้นของหลายๆสิ่งๆที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของชุมชนทั้งกายภาพ และจิตใจ สำหรับสถาปนิกชุมชนเองจำเป็นต้องทำความเข้าใจต่อหน้าที่ของตนเอง โดยใช้สถาปัตยกรรมเป็นเครื่องมือในกระบวนการพัฒนาชุมชน โดยใช้ข้อมูลจากกระบวนการปฏิบัติการภาคสนาม ออกแบบกระบวนการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้เทคนิคทางสถาปัตยกรรมของคนในชุมชน และนำไปสู่การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ตอบสนองต่อคนในชุมชน ดังนั้นการปฏิบัติการภาคสนามเป็นเงื่อนไขสำคัญของการศึกษาชุมชน ที่จะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงที่อยู่อาศัยและชุมชน

2) กระบวนการออกแบบทางสถาปัตยกรรมทั่วไป

กระบวนการออกแบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural design process – ADP) กล่าว การทำความเข้าใจ กระบวนการออกแบบ (Design Process) ที่ต้องอาศัยการเข้าไปสำรวจตรวจสอบ และสืบค้นตามเงื่อนไขต่างๆ ของผู้ใช้ (Users) , ความต้องการของผู้ใช้ (Environmental needs or Requirements) และสถาปัตยกรรมที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อเป็นทิศทางในการสร้างความเข้าใจของตัวนักออกแบบ โดยการออกแบบขั้นตอนของการเรียนรู้ มีดังนี้

- สังเกตการณ์ คือ ผู้ออกแบบลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยขณะลงพื้นที่ผู้ออกแบบอาจจะยังไม่มีประเด็นใดๆ เมื่อสำรวจได้ช่วงระยะหนึ่งผู้ออกแบบจะเริ่มพยายามค้นหาประเด็นหรือสถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยอาจมีวิธีการที่หลากหลายในเก็บข้อมูล เช่น การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์การสวมบทบาทเป็นคนที่ถูกศึกษา
- เลือกประเด็นและกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ออกแบบเริ่มศึกษาข้อมูลหรือเห็นสถานการณ์ทางสังคมบางอย่างและ เริ่มค้นพบปัญหา ศักยภาพ หรือประเด็นสนใจ โดยได้มีการเลือกกลุ่มเป้าหมายที่สัมพันธ์กับสถานการณ์นั้นๆ ด้วย สร้างข้อโต้แย้งหรือสมมติฐานจากประเด็นที่เลือกศึกษา คือ การ

รวบรวมข้อมูล ทำการศึกษาในเชิงลึกเพื่อพัฒนาและสร้างเป็นข้อโต้แย้ง หรือสมมติฐาน ที่สัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย, สถานการณ์ที่เกิดขึ้น, และ บริบทแวดล้อมนั้นๆ

- การสร้างโปรแกรมทางสถาปัตยกรรม คือ เสนอแนวทางการแก้ไขด้วย โปรแกรมเชิงสถาปัตยกรรม (What to do) สร้างขั้นตอนการรับรู้ของ กิจกรรมต่างๆ (Activities) ว่าแต่ละขั้นตอนมีลักษณะอย่างไร (How to perceive) และกลุ่มเป้าหมาย (Targets /Users) นั้นจะเข้าไปรับรู้เมื่อไหร่ (When to Perceive) รวมถึงระบุขอบเขตของที่ตั้ง (Site and Location) และสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับกิจกรรมอย่างเป็นทางการเป็นเหตุเป็นผลและมีที่มาที่ ไป (Why) ตลอดจนการคิดคำนวณขนาดของพื้นที่ใช้สอยจากการ วิเคราะห์¹⁴

3) วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง

นพพันธ์ ทองเกลี้ยง (2545) ศึกษากระบวนการออกแบบที่อยู่อาศัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ไบเล่ย์-หลังจวนฯ จังหวัดนครราชสีมา พบว่าในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง มีการตั้งประเด็น คำถามที่สถาปนิกชุมชนและสมาชิกโครงการตั้งเพื่อการออกแบบบ้าน มีดังนี้ 1) ด้านกายภาพ : ขนาด ที่อยู่อาศัย, 2) ด้านสังคม : แหล่งงาน ระยะทาง ประชากร, 3) ด้านเศรษฐกิจ : รายได้ อาชีพ การ ออมทรัพย์, 4) ปัญหาและข้อจำกัดของที่ตั้งใหม่ : ทางเข้าออก การเดินทาง สภาพพื้นที่ และ 5) รูปแบบที่อยู่อาศัยใหม่ : ราคาค่าก่อสร้าง เทคนิคการก่อสร้าง จากนั้นสมาชิกโครงการได้เขียนผังบ้านที่ ต้องการ จากชุดข้อมูลข้างต้น¹⁵

พิชิตศักดิ์ มีมาก (2548) ศึกษากระบวนการในการพัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนที่ ถูกเพลิงไหม้ : กรณีศึกษาชุมชนหลังตลาดเก่าวัดพระยาไกร เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ก่อ รมกระบวนการบ้านมั่นคงมีการสำรวจปัญหาและความเสียหายจากเพลิงไหม้ จำนวนครัวเรือน ส่วน กระบวนการออกแบบบ้านสถาปนิกได้นำรูปแบบการออกแบบที่อยู่อาศัยที่สร้างขึ้นจากกล่องกระดาษ เพื่อเป็นตัวอย่างให้สมาชิกโครงการจัดสรรพื้นที่ใช้สอยตามความต้องการ โดยกำหนดให้มี

¹⁴ มานิตา ชิวเกรียงไกร , ปัตย์ ศรีอรุณ, การประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานในการเรียนการสอนวิชาออกแบบสถาปัตยกรรม , เจ-ดี : วารสารวิชาการ การออกแบบสภาพแวดล้อม ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2559)

¹⁵ นพพันธ์ ทองเกลี้ยง, กระบวนการออกแบบที่อยู่อาศัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไบเล่ย์ - หลังจวนฯ จังหวัดนครราชสีมา , วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร, ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ส่วนประกอบ ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัว ห้องรับแขก ที่ตากผ้า ประตูหน้าต่าง จากนั้นสถาปนิกได้สรุปการออกแบบตามส่วนประกอบ เช่น ห้องน้ำ บางกลุ่มต้องการให้ตั้งอยู่ติดกับลานซักล้าง บางกลุ่มให้ตั้งอยู่ใต้บันได ความต้องการลักษณะประตูที่แตกต่างกัน เช่น ประตูเหล็กม้วน ประตูบานเปิดปกติ¹⁶

จากการศึกษาวรรณกรรมและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องพบว่า การศึกษากระบวนการออกแบบบ้านอย่างมีส่วนร่วมของกระบวนการบ้านมั่นคง ส่วนใหญ่เป็นการศึกษากระบวนการบ้านมั่นคงและผลจากกระบวนการบ้านมั่นคง โดยขาดการสังเกตการณ์ใช้พื้นที่บ้านเดิมจากสถาปนิกหรือผู้ออกแบบในขั้นตอนการสำรวจข้อมูล เพื่อนำมาประกอบการออกแบบบ้านและสร้างแนวทางแก้ไขปัญหาด้านกายภาพตามแต่ละชุมชนหรือครัวเรือน

2.2 การใช้พื้นที่ในที่อยู่อาศัย

2.2.1 การศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ในที่อยู่อาศัย

1) การศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ในที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย

chawalit (1979) ศึกษาถึงลักษณะความเป็นอยู่และกิจกรรมที่เกิดขึ้นของผู้อยู่อาศัยในโครงการทุ่งสองห้อง ทั้ง 1) ลักษณะทางกายภาพ เช่น การวางผัง ขนาดพื้นที่ การจัดวางเครื่องเรือน และ 2) ลักษณะครัวเรือน เช่น กิจกรรมการใช้พื้นที่ จำนวนคนที่ทำกิจกรรมร่วมกัน¹⁷ ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁶ พิชิตศักดิ์ มีมาก, กระบวนการในการพัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนที่ถูกเพลิงไหม้ : กรณีศึกษาชุมชนหลังตลาดเก่าวัดพระยาไกร เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

¹⁷ Chawalit Nitaya. Tung Song Hong: Community Involvement, An alternative design and policy implementation proposal, Thailand. 1979.

<p>พื้นที่พักผ่อน / นั่งเล่น / รับแขก เป็นพื้นที่นั่งคุยกันระหว่างสมาชิกในครัวเรือน 4 คน ใช้เครื่องเรือน คือ เก้าอี้ลอยตัว ใช้พื้นที่ขนาด 3.06 ตร.ม.</p>	<p>พื้นที่นอน พิจารณาตามเตียงนอน / พูกนอน โดยผู้ใช้ 3 คนใช้พื้นที่ขนาด 3.06 ตร.ม., ผู้ใช้ 2 คนใช้พื้นที่ขนาด 2.04 ตร.ม. และ ผู้ใช้ 1 คนใช้พื้นที่ขนาด 1.02 ตร.ม.</p>
<p>พื้นที่กินอาหาร แบ่งเป็น 2 ลักษณะตามเครื่องเรือน คือ 1) นั่งบนพื้น ใช้พื้นที่ขนาด 1.92 ตร.ม.สำหรับสมาชิกในครัวเรือน 4 คน และ 2) โต๊ะกินอาหาร</p>	
<p>พื้นที่ประกอบอาหาร แบ่งเป็น 2 ลักษณะตามพฤติกรรม คือ 1)</p>	<p>พื้นที่ซักล้างและห้องน้ำ แบ่งเป็น 2 ลักษณะตามพฤติกรรม คือ 1)</p>

ทำอาหารนั่งบนพื้น ใช้พื้นที่ขนาด 0.80 ตร.ม. และ 2) ยืน ทำอาหาร ใช้พื้นที่ขนาด 0.60 ตร.ม.	นั่งสวมแบบยอง ใช้พื้นที่ขนาด 0.60 ตร.ม. และ 2) ยืนอาบน้ำ ขึ้นอยู่กับสุขภัณฑ์ที่ใช้ โดยทั่วไปเป็นการใช้ถังน้ำตักอาบ ใช้พื้นที่ ขนาด 0.90 ตร.ม. ทั้งนี้
---	---

ภาพที่ 2 พื้นที่ใช้สอยในกิจกรรมต่างๆ

ที่มา: chawalit nitaya (1979)

นอกจากนี้ยังพบว่า การกำหนดมาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยที่ใช้เป็นบรรทัดฐานในการใช้ควบคุมคุณภาพที่อยู่อาศัยและเพื่อการป้องกันอัคคีภัยและความปลอดภัย ในทรัพย์สินส่วนบุคคลและสาธารณะประโยชน์กฎกระทรวงฉบับที่ 55 (พ.ศ.2543) จัดทำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในประเทศไทย 2 หน่วยงาน คือ การเคหะแห่งชาติและสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้กำหนดขนาดพื้นที่ใช้สอยเพื่อเป็นมาตรฐานการออกแบบพบว่าส่วนใหญ่เป็นการกำหนดพื้นที่ขั้นต่ำตามความสามารถในการจ่ายด้านที่อยู่อาศัยให้สอดคล้องกับรายได้ครัวเรือน ไม่สามารถสะท้อนการใช้พื้นที่ตามความเป็นจริง ดังนี้

ตารางที่ 2 ขนาดพื้นที่ใช้สอยที่กำหนดเป็นมาตรฐานและถูกนำไปใช้ในการออกแบบที่อยู่อาศัย โดย การเคหะแห่งชาติและพอช.

ขนาดพื้นที่ใช้สอย		การเคหะแห่งชาติ	กฎกระทรวงการควบคุมอาคารเพื่อเป็นที่อยู่สำหรับผู้มีรายได้น้อย ¹⁸ ที่พอช. นำไปใช้
			ขนาดพื้นที่ใช้สอย (ตร.ม.)
Private Area	ห้องนอน	18.64 – 5.76	6
	ห้องน้ำ / ห้องส้วม	2.16	1.5
Multipurpose Area	รับแขก / พักผ่อน	14.40	-
	กินอาหาร	3.64	-
	ครัว	4.32	-
	ซักล้าง / ตากผ้า	1.08	-
	รับแขก/พักผ่อน กินอาหาร	18	-
	รับแขก/พักผ่อน กินอาหาร ครัว	22.32	-
	กินอาหาร ครัว	12.98	-
	นอน กินอาหาร ครัว ห้องน้ำ (สำหรับ 5 คน)	ไม่ต่ำกว่า 33	-
พื้นที่ใช้สอยรวม	พื้นที่ใช้สอยรวม		-

¹⁸ กฎกระทรวง ว่าด้วยการยกเว้น ผ่อนผัน หรือกำหนดเงื่อนไข ในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร สำหรับอาคารในโครงการที่รัฐจัดให้มีหรือพัฒนาเพื่อเป็นที่อยู่สำหรับผู้มีรายได้น้อย

ขนาดพื้นที่ใช้สอย		การเคหะแห่งชาติ	กฎกระทรวงการควบคุมอาคารเพื่อเป็นที่อยู่สำหรับผู้มีรายได้น้อย ¹⁸ ที่พอช. นำไปใช้
		ขนาดพื้นที่ใช้สอย (ตร.ม.)	
บ้านแถว		-	พื้นที่ชั้นล่างไม่ต่ำกว่า 18
อาคารอยู่อาศัยรวม			ไม่ต่ำกว่า 15

การใช้พื้นที่ของผู้มีรายได้น้อยว่ากิจกรรมของผู้มีรายได้น้อยมีความแตกต่างจากกิจกรรมที่ระบุในมาตรฐานองค์กรที่กำหนดพื้นที่ใช้สอยสำหรับคนทั่วไป สำหรับการศึกษาพื้นที่ใช้สอยของผู้มีรายได้น้อยควรศึกษาลักษณะความเป็นอยู่และกิจกรรมที่เกิดขึ้นของผู้ใช้ การศึกษาการใช้พื้นที่เพื่อการออกแบบบ้านสำหรับผู้มีรายได้น้อยควรศึกษาจากผู้อยู่อาศัย เนื่องจากผู้อยู่อาศัยรู้วัตถุประสงค์ของตนเองมากที่สุด และเป็นหน้าที่ของผู้ออกแบบที่จะต้องเรียนรู้เข้าใจลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ของคนภายในชุมชน

2) การศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ในที่อยู่อาศัยทั่วไป

การจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมและสะดวกต่อการใช้สอยในที่อยู่อาศัยทั่วไปโดยมีหลักการพิจารณาเบื้องต้น ได้แก่

- **พื้นที่นอน** เป็นส่วนที่มีความสำคัญมากที่สุดตามความจำเป็นในการดำเนินชีวิตและเป็นพื้นที่ส่วนตัว (Private zone) ตำแหน่งและที่ตั้งต้องมีแสงสว่างที่เพียงพอและการระบายอากาศอย่างทั่วถึง และควรอยู่ในตำแหน่งที่ไกลกับห้องน้ำ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) เติง / ฟูกนอน ซึ่งเป็นเครื่องเรือนที่กำหนดขนาดของห้อง ตำแหน่งของเครื่องเรือนอื่นๆและทางสัญจร และ 2) ตู้เสื้อผ้า / ราวแขวนเสื้อผ้า โดยทั่วไปจะมีความลึกอยู่ที่ 0.60 เมตร ความยาวขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่
- **พื้นที่นั่งเล่น / พัก ผ่อน / รับแขก** จัดเป็นพื้นที่ส่วนสาธารณะของบ้าน (Public zone) สามารถรองรับสมาชิกในครัวเรือนได้ทั้งหมดและแขก จึงควรอยู่ใกล้กับทางเข้าที่อยู่อาศัย ควรให้ความสำคัญกับทางสัญจรภายในห้อง ระยะระหว่างทางเข้ากับกลุ่มเครื่องเรือนห่างกันประมาณ 1.10-1.35 เมตร พื้นที่นั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขกควรจัดให้มีความยืดหยุ่นสูง สามารถเปลี่ยนแปลงและรองรับการขยายของกิจกรรม

- **พื้นที่ห้องน้ำ** เป็นพื้นที่ส่วนตัว (Private zone) ควรมีขนาดที่เพียงพอกับจำนวนผู้ใช้งานและขนาดและประเภทสุขภัณฑ์ที่ใช้ เช่น ในบางบ้านที่มีผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีการติดตั้งอุปกรณ์ช่วยพยุง โดยตำแหน่งที่ตั้งต้องคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าถึงของทุกพื้นที่ของบ้าน การแยกส่วนแห้งและส่วนเปียก มีการระบายอากาศที่ดีและแสงสว่างที่เพียงพอ
- **พื้นที่ประกอบอาหาร** เป็นพื้นที่กึ่งส่วนตัว (Semiprivate zone) ต้องคำนึงถึงการระบายอากาศที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันกลิ่นอาหารรบกวนในพื้นที่ส่วนอื่นๆของบ้านและมีแสงสว่างเข้าถึง นอกจากนี้ควรวางแผนเรื่องความปลอดภัย ถูกสุขอนามัย ความสะดวกในการใช้พื้นที่เครื่องเรือนในส่วนประกอบอาหารขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะตัวของผู้ใช้ เช่น เน้นพื้นที่เก็บของและอาหาร จำนวนและประเภทอุปกรณ์ประกอบอาหาร
- **พื้นที่ระเบียง** เป็นพื้นที่กึ่งส่วนตัว (Semiprivate zone) มักใช้เป็นพื้นที่สำหรับซักผ้า / ตากผ้า ซึ่งมีการเปียกชื้นอยู่เสมอ ตำแหน่งในการวางควรวางในที่ที่ระบายอากาศได้ดี แสงแดดส่องถึงมากที่สุดของบ้าน เชื่อมต่อพื้นที่กับส่วนประกอบอาหารโดยตรงเพื่อการใช้งานที่ต่อเนื่อง โดยขนาดจะขึ้นอยู่กับเครื่องเรือน เช่น เครื่องซักผ้าที่มีความลึกตั้งแต่ 0.70 เมตร ราวตากผ้า ความลึก 0.60 เมตร
- **พื้นที่กินอาหาร** เป็นพื้นที่กึ่งส่วนตัว (Semiprivate zone) ควรอยู่ในตำแหน่งที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ประกอบอาหาร ขนาดพื้นที่พิจารณาตามจำนวนผู้ใช้ ตำแหน่งลักษณะการจัดที่นั่ง ขนาดของเครื่องเรือน เช่น ขนาดโต๊ะ ความกว้างของเก้าอี้ไม่ต่ำกว่า 0.50 เมตร ความลึกอย่างน้อย 0.35 เมตร ลักษณะ Enclosure และด้านรอบโต๊ะอย่างน้อย 0.40 เมตรและระยะสัญจร¹⁹

จากการศึกษาวรรณกรรมพบว่าการศึกษาพฤติกรรมการใช้เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างการใช้พื้นที่ภายในบ้านทั่วไปและการใช้พื้นที่ภายในบ้านของผู้มีรายได้น้อยมีความแตกต่างกัน โดยผู้มีรายได้มีวิธีการใช้พื้นที่ตามความจำเป็น ข้อจำกัดด้านค่าใช้จ่ายในที่อยู่อาศัย ดังนั้น พื้นที่ที่ใช้, พฤติกรรมที่เกิดขึ้น, ขนาดพื้นที่ที่ใช้และเครื่องเรือนจึงแตกต่างจากทั่วไป

¹⁹ กิติ สินธุเสก. การออกแบบภายในขั้นพื้นฐาน : หลักการพิจารณาเบื้องต้น. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

การศึกษาพื้นที่ใช้สอยเพื่อการออกแบบบ้านใหม่ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมและอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของรัฐจึงเป็นเรื่องสำคัญ

3) วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่

กฤษณาทิพย์ มาลากุล ณ อยุธยา (2526) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยอ้างอิงทฤษฎีของ Newman, et al. (1977) ว่า มนุษย์มีปฏิกิริยาตอบรับกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เนื่องจากประสบการณ์สภาพแวดล้อมทางกายภาพเดิมของบ้าน และมีการศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ อาชีพ ระดับรายได้ที่เรียกว่า “รูปแบบชีวิต” (life style) เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อทัศนคติ ความพึงพอใจของผู้อาศัย²⁰

ราชัน บรรพพงศ์ (2543) การกำหนดขนาดเริ่มต้นที่เล็กที่สุดของที่อยู่อาศัย โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนศิริอำมาตย์ เขตพระนคร โดยพบว่าส่วนใหญ่ของชุมชนนำพื้นที่บ้านที่เหลือจากการใช้สอยมาให้ผู้อื่นเช่า รูปแบบการใช้พื้นที่ขึ้นอยู่กับอาชีพและรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้อยู่อาศัย บางส่วนใช้พื้นที่ภายในบ้านเพื่อประกอบอาชีพเช่น ขายอาหาร, พระเครื่อง, ของเก่าและร้านขายอาหารตามสั่ง โดยลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เป็นแบบแปลนเปิดโล่ง สามารถตัดแปลงพื้นที่เพื่อรองรับการใช้งานอื่นๆได้ โดยพบว่ามีความต้องการต่อเติมพื้นที่เพื่อรองรับการใช้ในกิจกรรมอื่นๆที่เพิ่มขึ้นแต่ไม่สามารถต่อเติมพื้นที่ได้เนื่องจากไม่มีพื้นที่เหลือสำหรับการต่อเติม โดยจากลักษณะการใช้พื้นที่ของกรณีศึกษานี้พบว่ารูปแบบบ้านยังไม่สามารถตอบสนองการใช้พื้นที่ได้มากที่สุด และผู้อยู่อาศัยแก้ไขโดยการต่อเติมพื้นที่ไปเรื่อยๆ โดยข้อเสนอแนะให้ศึกษาขนาดพื้นที่ที่เล็กที่สุดที่คนในชุมชนกรณีศึกษาสามารถอยู่อาศัยได้เฉลี่ย 11.52 ตร.ม. ประกอบด้วย ส่วนนอน ส่วนกินอาหาร ส่วนอเนกประสงค์ ส่วนเก็บของ ส่วนห้องน้ำห้องส้วมและส่วนซักล้าง²¹

ศุภชัย ถาวรสุภเจริญ (2545) ศึกษาการใช้พื้นที่และองค์ประกอบของหน่วยที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดเขตเมืองชั้นใน กรุงเทพมหานคร พบว่า พื้นที่ภายในบ้านมีส่วนประกอบคือ ส่วนนอน ส่วนนั่งเล่น/พักผ่อน ส่วนกินอาหาร ส่วนเก็บของ โดยมีส่วนประกอบหลักของ

²⁰ กฤษณาทิพย์ มาลากุล ณ อยุธยา. การศึกษาเปรียบเทียบความพอใจระหว่างผู้อยู่อาศัยในแฟลตกับเรือนแถว : กรณีโครงการเคหะชุมชนบางบัว 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์ สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาเคหการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

²¹ ราชัน บรรพพงศ์. การกำหนดขนาดเริ่มต้นที่เล็กที่สุดของที่อยู่อาศัย โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนศิริอำมาตย์ เขตพระนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์ สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาเคหการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

บ้านเพิ่มขึ้น ลักษณะอาคารเป็นแบบกึ่งเปิดโล่ง โดยมีการใช้พื้นที่กึ่งเปิดโล่งใช้สำหรับกิจกรรมตากผ้า/ซักล้าง เก็บเครื่องมือประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจครัวเรือนมีความสัมพันธ์ต่อการใช้พื้นที่ เช่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การประกอบอาชีพ ความสามารถในการจ่ายที่อยู่อาศัย โดยเสนอให้ศึกษาลักษณะการประกอบอาชีพและจำนวนผู้อยู่อาศัยเพื่อวางแผนการออกแบบการใช้พื้นที่²²

จันทราวรรณ อุดมลาภประสิทธิ์ (2551) ศึกษาเปรียบเทียบการใช้พื้นที่ภายในห้องพัก ของอาคารพักอาศัยรวมประเภทให้เช่ากับเช่าซื้อ สำหรับผู้มีรายได้น้อยของการเคหะแห่งชาติ : กรณีศึกษาเคหะชุมชนรามคำแหงกับเคหะชุมชนออเงิน ระยะ 1 พบว่าพื้นที่เก็บของมีส่วนสำคัญต่อการสร้างระเบียบการใช้พื้นที่ มีข้อเสนอแนะต่อการให้ความรู้แก่ผู้อยู่อาศัยในการจัดเก็บของให้เป็นระเบียบ การเลือกเครื่องเรือนตามความต้องการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย²³

จากการศึกษาวรรณกรรมและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องพบว่า การศึกษาการใช้พื้นที่ในที่อยู่อาศัยทั้งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยผ่านการศึกษาศักดิ์คติความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัย โดยปัจจัยสำคัญ เช่น พฤติกรรมของผู้ใช้ตามบริบท, สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น องค์ประกอบของพื้นที่และขนาดพื้นที่ที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม, ลักษณะทางประชากร เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ อาชีพ ระดับรายได้

2.3 การศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของบ้านในอดีตส่งผลต่อการใช้พื้นที่ในบ้านใหม่

Christopher Alexander (1979) ใน Timeless way of Building ที่ศึกษาแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ โดยประสบการณ์ในสภาพแวดล้อมเดิมมีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมใหม่ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ในสภาพแวดล้อมกายภาพใหม่จะปรับและเปลี่ยนแปลงจนไปถึงจุดที่เรียกว่า “Pattern Balance” สิ่งที่สถาปนิกพึงกระทำ คือ การศึกษา

²² ศุภชัย ถาวรสุกเจริญ. การใช้พื้นที่และองค์ประกอบของหน่วยที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดเขตเมืองชั้นใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาเคหกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2545.

²³ จันทราวรรณ อุดมลาภประสิทธิ์. เปรียบเทียบการใช้พื้นที่ภายในห้องพัก ของอาคารพักอาศัยรวมประเภทให้เช่ากับเช่าซื้อ สำหรับผู้มีรายได้น้อยของการเคหะแห่งชาติ : กรณีศึกษาเคหะชุมชนรามคำแหงกับเคหะชุมชนออเงิน ระยะที่ 1.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาเคหกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2545.

พฤติกรรมเดิมในสภาพแวดล้อมทางกายภาพเดิม เชื่อมโยงกับบริบทของผู้ใช้ ทำให้สถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ตอบสนองความต้องการการใช้²⁴

B. Manum (2005) ศึกษาการออกแบบที่อยู่อาศัยที่สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายตามลักษณะครัวเรือน เช่น รายได้ครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรม โดยลักษณะพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่น เพื่อรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย และสามารถปรับเปลี่ยนตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป พื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงในลักษณะที่เป็นแบบเฉพาะเจาะจงจะทำให้การใช้พื้นที่ได้น้อยลงในการศึกษาการสภาพแวดล้อมทางกายภาพใช้การศึกษาจาก คือ 1) สภาพแวดล้อมกายภาพ เช่น ขนาด, ฝั่งพื้นที่, แสงและอุปกรณ์ทางเทคนิค และ 2) บริบทของผู้อยู่อาศัย เช่น การใช้งาน, ผู้ใช้งาน การศึกษาการใช้พื้นที่ของบ้านเดิมจะช่วยให้สถาปนิกเข้าใจการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยได้มากยิ่งขึ้น²⁵

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2554) ศึกษาประสบการณ์ในอดีตของบุคคลที่รับรู้สภาพแวดล้อมกายภาพ (Past Experiences of Individuals in Environment Perception) โดยเกิดจากการเรียนรู้ การสะสมสิ่งที่รับรู้เข้ามาในขณะที่เกิดความสัมพันธ์ทางการกระทำระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมมีการนำผลการกระทำที่ได้ทำไปแล้วมาพิจารณาประกอบเพื่อประเมินโอกาสและข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมที่บุคคลจะต้องเผชิญและสามารถจัดเตรียมแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อมได้

สุพิชชา ไตวิวิษญ์ (2543) ศึกษากระบวนการออกแบบเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัย โดยพบว่าปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและชุมชน คือ การศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ การออกแบบและการจัดการที่วางเพื่อประโยชน์ใช้สอย องค์ความรู้ดังกล่าวสามารถเพื่อนำมาสร้างกรอบในการเก็บข้อมูลและเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการหรือขั้นตอนเพื่อการออกแบบที่อยู่อาศัยและชุมชนให้ดียิ่งขึ้น โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ดังนี้

- สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่มีผลต่อการรับรู้เช่น ขนาด รูปร่าง ความคงที่ทางตำแหน่ง ความชัดเจน ความคลุมเครือ ความเป็นระบบและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่บอกความหมาย

²⁴ Alexander , C. The Timeless Way of Building. New York: Oxford University Press, 1979.

²⁵ Manum, B. Generality versus specificity. 5th International Space Syntax Symposium. Delft : Techne Press, 2005

- ประสบการณ์ในอดีต (Experiences) การรับรู้ที่แตกต่างกันระหว่างบุคคลนั้นมีผลมาจากประสบการณ์ในอดีตที่ต่างกัน
- ความใส่ใจ (Attention) และการให้คุณค่า (Value) ความใส่ใจ โดยเป็นส่วนที่สอดคล้องกับความสนใจในขณะนั้นของบุคคล จนกระทั่งการรับรู้สิ่งเร้านั้นมีความหมายตามระบบคุณค่าที่บุคคลนั้นยึดถือและเป็นเป้าหมายทางพฤติกรรม²⁶

จากการศึกษาวรรณกรรมและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องพบว่า อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางกายภาพและประสบการณ์ในอดีตของแต่ละบ้านส่งผลต่อการอยู่อาศัยและวิธีการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยในปัจจุบัน การใช้พื้นที่ในบ้านเดิมจะช่วยสร้างแนวทางในการออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยได้มากยิ่งขึ้น ผ่านการศึกษาปัจจัยสำคัญ เช่น พฤติกรรมของผู้ใช้ตามบริบท สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ลักษณะทางประชากร

2.4 วิถีมุสลิมในการอยู่อาศัย

เนื่องจากกรณีศึกษาส่วนใหญ่เน้นถือศาสนาอิสลาม การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ภายในบ้านตามหลักการของศาสนาอิสลาม ดังนี้ Sixsmith (1986) ศึกษาพบว่าบ้านของผู้นับถือศาสนาอิสลามมีหลักการสำคัญที่ส่งผลต่อการออกแบบใน 3 ด้าน คือ 1) บ้านส่วนตัว คือ ส่วนพื้นที่ที่รองรับความต้องการส่วนตัวของผู้อยู่อาศัย, 2) บ้านสังคม คือ สถานที่ที่จะแบ่งปันระหว่างกันเป็นส่วนให้ความผ่อนคลายและส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครัวเรือน และ 3) กายภาพบ้าน คือ โครงสร้างทางกายภาพและรูปแบบสถาปัตยกรรม

เมื่อพิจารณาอิทธิพลของศาสนาอิสลาม ที่มีความเข้มแข็งประเพณีทางศาสนาที่ใช้โดยตรงกับวิถีชีวิต เป็นแนวทางในการการจัดระเบียบชีวิตภายในบ้านและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสุขในการอยู่อาศัย โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการ²⁷ ดังนี้

- **ความเป็นส่วนตัว** ความเป็นส่วนตัวสามารถแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ
  - ความเป็นส่วนตัวระหว่างที่อยู่อาศัยของเพื่อนบ้าน
  - ความเป็นส่วนตัวระหว่างชายและหญิง

²⁶ สุพิชชา โทวีวิญญู. “การศึกษาการใช้พื้นที่ วัสดุเหลือใช้และวัสดุก่อสร้างของบ้านพักอาศัยสำหรับคนมีรายได้น้อยในเมือง.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.

²⁷Hakim, B.S., Arabic-Islamic Cities: Building and Planning Principles. KPI, London. 1986

- ความเป็นส่วนตัวระหว่างสมาชิกในครอบครัวภายในบ้าน
- ความเป็นส่วนตัวเสียงและกลิ่น

โดยการออกแบบที่อยู่อาศัยสามารถรับรองความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของสมาชิกครอบครัวเพศหญิงภายในบ้าน สามารถทำได้โดยการออกแบบภายนอกต่างๆ เช่น ที่ตั้งและการออกแบบประตูทางเข้า ตำแหน่งและขนาดของหน้าต่างและช่องเปิด ความสูงและระเบียงของอาคาร และพื้นที่ลานภายในบ้านที่มีการแบ่งพื้นที่ตามเพศ เพื่อให้สร้างความเป็นส่วนตัวให้เจ้าของบ้าน ไม่มองเข้าไปในบ้านของผู้อื่นผ่านหน้าต่างและไม่หันหน้าเข้าหาเพื่อนบ้านโดยตรง

- **ความสุภาพเรียบร้อย** บ้านที่มีพื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและกิจกรรมที่กำหนดเพิ่มเติมพื้นที่แสดงถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนผ่านการออกแบบที่ประหยัดและยั่งยืน
- **การต้อนรับ** การต้อนรับเพื่อนบ้านและเสริมสร้างความสัมพันธ์กับสังคม²⁸

จากการศึกษาวรรณกรรมพบว่า การศึกษาการใช้พื้นที่ในที่อยู่อาศัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางศาสนาอิสลามเพื่อหาแนวทางในการออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยที่นับถือศาสนาอิสลาม เนื่องจากอิทธิพลของของศาสนามีความสำคัญที่สามารถสะท้อนแนวคิดการออกแบบบ้าน การออกแบบพื้นที่เพื่อตอบสนองใช้พื้นที่ เช่น การแบ่งพื้นที่เพื่อความเป็นส่วนตัว เช่น ระหว่างเพื่อนบ้าน ระหว่างชายและหญิง ระหว่างสมาชิกในครอบครัวภายในบ้านและการมีพื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁸Zulkeplee Othmann, Rosemary Aird. Laurie Buys Privacy, modesty, hospitality, and the design of Muslim homes: A literature. ReviewFrontiers of Architectural Research.Volume 4, Issue 1, March 2015

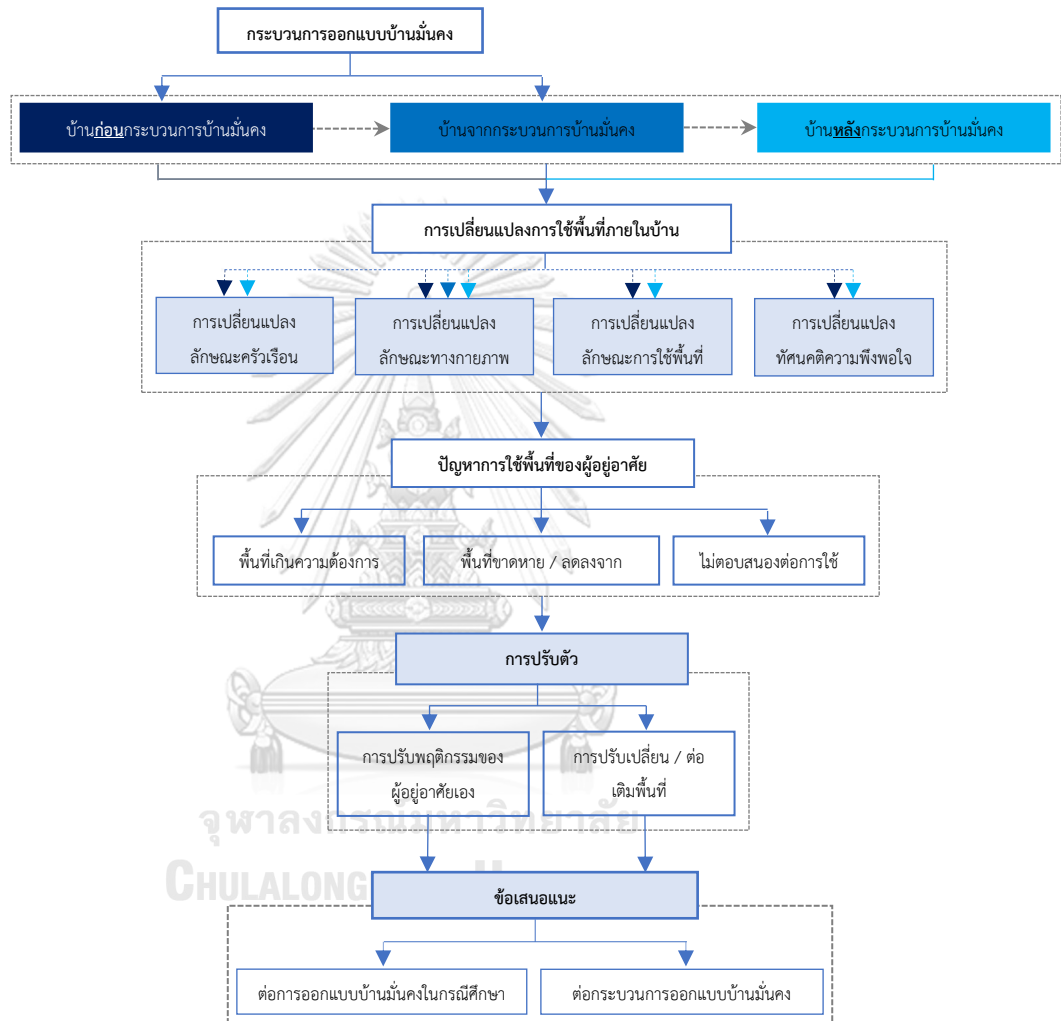
บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ภายในบ้านและชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง กรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี เป็นการวิจัยโดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ และสอบถาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ภายในบ้านและชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยมีกระบวนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 กรอบแนวคิด

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วยข้อมูลของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยเป้าหมายของการศึกษา คือ การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่บ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง เพื่อนำผลการศึกษาการใช้พื้นที่บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง ให้สอดคล้องกับการใช้พื้นที่ของผู้อาศัยมากที่สุด โดยกรอบแนวคิดในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน 1) ศึกษาการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง 2) ศึกษากระบวนการบ้านมั่นคง 3) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

แผนผัง 3 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ จึงจำเป็นต้องศึกษาการใช้พื้นที่บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงในทุกๆ แบบจากกระบวนการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีที่มีแบบบ้าน 4 แบบ คือ แบบบ้าน A B C และ D โดยใช้การศึกษาจากกลุ่มประชากรข้างต้นสามารถกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างระดับความเชื่อมั่นที่ 95% โดย Toro Yamane²⁹ จึงสามารถกำหนดเป้าหมายของการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

$$n = N / (1 + N(e^2))$$

หมายเหตุ: n = ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้, N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า (ในที่นี้ = 98) และ e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (ในที่นี้ = 5% หรือใช้ค่า 0.05)

เนื่องจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ภายในบ้านของโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีเป็นการศึกษาจากบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง และย้อนไปศึกษาบ้านก่อนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง โดยกำหนดให้ศึกษาบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงในทุกแบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงทั้งหมด 4 แบบ คือ แบบบ้าน A B C และ D จึงแบ่งกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับงานวิจัย

โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี	จำนวนหลังคาเรือน	กลุ่มตัวอย่างของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (หลังคาเรือน)
แบบบ้านมั่นคง A	42	8
แบบบ้านมั่นคง B	18	8
แบบบ้านมั่นคง C	30	8
แบบบ้านมั่นคง D	8	8
รวม	98	32

²⁹ Yamane, Taro. (1967). Statistics, An Introductory Analysis, 2nd Ed., New York: Harper and Row

3.3 ระเบียบวิธีวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 4 ระเบียบวิธีวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์	ประเด็น	ตัวแปรหลัก	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	วิธีการวิเคราะห์
1. ศึกษาการใช้พื้นที่บ้านของบ้านหลังกระบวนกรบ้านมั่นคง	1.1 ลักษณะครัวเรือน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนสมาชิกในครัวเรือน - อายุ - ศาสนา - อาชีพ - รายได้ครัวเรือนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย 	<ul style="list-style-type: none"> - การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 	โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี		<ul style="list-style-type: none"> - จัดบันทึก จดใจความสำคัญและสรุปความนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าฐานนิยมและร้อยละ
	1.2 ลักษณะทางกายภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - ที่ตั้ง - ขนาดแปลงที่ดิน - ผังพื้นที่ - ขนาดพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - เอกสารโครงการบ้านมั่นคงกรณีศึกษา - การสำรวจ โดยจุดบันทึกและเขียนแบบ 	<ul style="list-style-type: none"> - พอช. - โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี 	<ul style="list-style-type: none"> - ทหาความเข้าใจขององค์ประกอบ, การจัดวางตำแหน่งและขนาดพื้นที่ของการวางผังบ้านและชุมชนด้วยโปรแกรม Auto CAD 	
	1.3 ลักษณะการใช้พื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรม - พฤติกรรมการใช้ : พื้นที่, ขนาดพื้นที่ที่ใช้, เครื่องเรือน 	<ul style="list-style-type: none"> - การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง - การสังเกต โดยจุดบันทึก 	โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี		<ul style="list-style-type: none"> - จัดบันทึก จดใจความสำคัญและสรุปความนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าฐานนิยมและร้อยละ
	1.4 ทัศนคติความพึงพอใจ	<ul style="list-style-type: none"> - การออกแบบพื้นที่ - ขนาดพื้นที่ - ใช้อำนวยความสะดวกใช้สอย 	<ul style="list-style-type: none"> - การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 	โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี		<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าร้อยละ
	1.5 กระบวนการ	<ul style="list-style-type: none"> - ขั้นตอนการดำเนินการบ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบ 	<ul style="list-style-type: none"> - พอช. 		<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ พอช.

วัตถุประสงค์	ประเด็น	ตัวแปรหลัก	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	วิธีวิเคราะห์
	บ้านมั่นคง	มั่นคง - การมีส่วนร่วมในกระบวนการบ้านมั่นคง - จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	- โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี	- ผู้อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี	สำคัญและสรุปความนำมาวิเคราะห์
	2.1 ลักษณะครัวเรือน	- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน - อกาย - ศาสนา - อาชีพ - รายได้ครัวเรือนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย	- การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี		- จัดบันทึก จีบใจความสำคัญและสรุปความนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าฐานนิยมและร้อยละ
	2.2 ลักษณะทางกายภาพ	- ที่ตั้ง - ขนาดแปลงที่ดิน - ผังพื้น - ขนาดพื้นที่	- เอกสารโครงการบ้านมั่นคงกรณีศึกษา - การสำรวจ โดยจุดบันทึกและเขียนแบบ	- พอช. - โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี	ผู้อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี	- ทหาความเข้าใจขององค์ประกอบ , การจัดวางตำแหน่งและขนาดพื้นที่ของการวางผังบ้านและชุมชนด้วยโปรแกรม Auto CAD
	2.3 ลักษณะการใช้พื้นที่	- กิจกรรม - พฤติกรรมการใช้ : พื้นที่ , ขนาดพื้นที่ที่ใช้ , เครื่องเรือน	- การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง - การสังเกต โดยจุดบันทึก	โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี		- จัดบันทึก จีบใจความสำคัญและสรุปความนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าฐานนิยมและร้อยละ
	2.4 ทัศนคติความพึงพอใจ	- การออกแบบพื้นที่ - ขนาดพื้นที่ - ใช้อำนาจต่อการใช้สอย	- การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี		- วิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย
3. วิเคราะห์การ	3.1 การ	- ความแตกต่างของลักษณะ	วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล	ผลการศึกษการ	-	- จัดกลุ่มข้อมูล

วัตถุประสงค์	ประเด็น	ตัวแปรหลัก	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	วิธีวิเคราะห์
เปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนการกระบวนกรบ้านมั่นคง และบ้านหลังการกระบวนกรบ้านมั่นคง	เปลี่ยนแปลงลักษณะครัวเรือน	ครัวเรือน - ลักษณะความต้อการพื้นที่ผู้อยู่อาศัยของบ้านก่อนและหลังกระบวนกรบ้านมั่นคง	วิธีการศึกษา	เปลี่ยนแปลงลักษณะครัวเรือน / กายภาพ / การใช้พื้นที่		- วิเคราะห์ข้อมูล - สังเคราะห์ข้อมูล
	3.2 การเปลี่ยนแปลงกายภาพ	- ลักษณะพื้นที่ที่เหมือนบ้านก่อนการกระบวนกรบ้านมั่นคง - ความแตกต่างของลักษณะทางกายภาพ				
	3.3 การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่	- ความต้อการการใช้พื้นที่ที่เหมือนบ้านก่อนการกระบวนกรบ้านมั่นคง - ความแตกต่างของลักษณะการใช้พื้นที่				
	3.5 ปัญหาการใช้พื้นที่ในบ้านจากกระบวนกรบ้านมั่นคงและการเปลี่ยนแปลง	- การเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจ - พื้นที่ที่ขาดหาย / ลดลงจากต้อการการใช้พื้นที่ - พื้นที่ที่เพิ่มขึ้นเกินความต้อการการใช้พื้นที่ - การปรับตัวจากปัญหาบ้านไม่สามรถตอบสนองการใ้ใช้งานของผู้อยู่อาศัย				
	4.1 ต้อการออกแบบบ้าน	- การออกแบบบ้านเสนอแนะ - การอภิปรายผล				
4. เสนอแนะแนวทางการพัฒนากระบวนกร	4.1 ต้อการออกแบบบ้าน	- การออกแบบบ้านเสนอแนะ - การอภิปรายผล	- สรุปลงการศึกษา	- สรุปลงการศึกษา	-	- ปรีกษาสถาปนิกชุมชนของ พอช. และ

วัตถุประสงค์	ประเด็น	ตัวแปรหลัก	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	วิธีวิเคราะห์
วัตถุประสงค์ ออกแบบบ้านมั่นคง	มั่นคงในกรณีศึกษา		- เสนอกระบวนการออกแบบ บ้านมั่นคง	ผลเปรียบเทียบกับการ ทบทวน วรรณกรรม		ผู้เชี่ยวชาญ
	4.2 ต่อ กระบวนการ ออกแบบบ้าน มั่นคง					

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.3.1 ศึกษาการใช้พื้นที่บ้านของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

1) **ประเด็นทางการศึกษา** คือ การใช้พื้นที่ภายในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) ของกรณีศึกษาทั้งลักษณะทางกายภาพ, ลักษณะครัวเรือน, ลักษณะการใช้พื้นที่

2) ตัวแปรหลัก

- ลักษณะครัวเรือน ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อายุ ศาสนา อาชีพ รายได้ ครัวเรือนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย
- ลักษณะกายภาพภายใน ได้แก่ ที่ตั้ง ขนาดแปลงที่ดิน ผังพื้นที่ ขนาดพื้นที่
- ลักษณะการใช้พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ที่ใช้ ขนาดพื้นที่ที่ใช้ เครื่องเรือน
- ทักษะจิตความพึงพอใจ ได้แก่ การออกแบบพื้นที่บ้านและชุมชน ขนาดพื้นที่และการเอื้ออำนวยต่อการใช้สอย โดยมี 5 ระดับ คือ 1 หมายถึง ปรับปรุง, 2 หมายถึง แย่, 3 หมายถึง พอใช้, 4 หมายถึง ดี และ 5 หมายถึง ดีมาก

3) วิธีการศึกษา

ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาลักษณะครัวเรือนและลักษณะการใช้พื้นที่และการสังเกตโดยจดบันทึกและเขียนแบบ เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่

ข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสารโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาหลักเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและศึกษาลักษณะทางกายภาพของบ้านจากกระบวนการออกแบบแบบมีส่วนร่วม

5) การออกแบบเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพของกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรมและนำตัวแปรมาสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งโครงสร้างคำถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1) ลักษณะครัวเรือนของผู้อยู่อาศัย, 2) ลักษณะทางกายภาพ, 3) ลักษณะการใช้พื้นที่ และ 4) กระบวนการบ้านมั่นคง ดูในภาคผนวก

6) การเก็บข้อมูลและระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

เอกสารโครงการบ้านมั่นคงกรณีศึกษา รวบรวมเอกสารการออกแบบบ้านมั่นคง โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี ได้แก่ แบบบ้านมั่นคง ผังชุมชนในโปรแกรม Auto CAD โดยได้รับการอนุเคราะห์ข้อมูลจากกรรมการชุมชนของกรณีศึกษาและสถาปนิกชุมชนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทำแบบร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Pre - Test) เพื่อตรวจสอบผลจากการเก็บข้อมูลให้ตรงกับวัตถุประสงค์และนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรจำนวน 4 หลังคาเรือนในแบบบ้านมั่นคง A B C และ D จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ปรับปรุงแล้วมาสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างในแบบบ้านมั่นคง A B C และ D จำนวน 32 หลังคาเรือนเป็นระยะเวลา 18 วัน ช่วงเวลา 07.00-10.00 น.และ 15.00-18.30 น. ในทุกวัน

7) การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ลักษณะครัวเรือน ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อายุ ศาสนา อาชีพ รายได้ครัวเรือนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าฐานนิยมและร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลลักษณะกายภาพภายในบ้านและชุมชนในปัจจุบัน ได้แก่ ที่ตั้ง ขนาดแปลงที่ดิน ผังพื้นที่ ขนาดพื้นที่นำมาวิเคราะห์โดยการวาดผังจากแบบบ้านโครงการบ้านมั่นคงและจัดบันทึกแบบร่าง ที่ได้จากการเก็บข้อมูลซ้อนทับกัน โดยใช้โปรแกรม Auto CAD เพื่อดูความซ้ำขององค์ประกอบ , การจัดวางตำแหน่งในปัจจุบันและขนาดพื้นที่ของการวางผังบ้าน

ส่วนที่ 3 ลักษณะการใช้พื้นที่ภายในบ้าน ได้แก่ พื้นที่ที่ใช้ ขนาดพื้นที่ที่ใช้ เครื่องเรือน

ส่วนที่ 4 ทศคติความพึงพอใจการออกแบบพื้นที่บ้านและชุมชน ขนาดพื้นที่และการเอื้ออำนวยต่อการใช้สอย โดยมี 5 ระดับ คือ 1 หมายถึง ปรับปรุง, 2 หมายถึง แย่, 3 หมายถึง พอใช้, 4 หมายถึง ดี และ 5 หมายถึง ดีมาก

3.3.2 ศึกษาการใช้พื้นที่ภายในบ้านก่อนกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงของกรณีศึกษา

1) **ประเด็นทางการศึกษา** คือ การใช้พื้นที่ภายในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม) ของกรณีศึกษาทั้งลักษณะทางกายภาพ, ลักษณะครัวเรือน, ลักษณะการใช้พื้นที่และกระบวนการบ้านมั่นคง

2) **ตัวแปรหลัก** ใช้ตัวแปรเดียวกันกับศึกษาการใช้พื้นที่ภายในบ้านหลังกระบวนการบ้าน

3) วิธีการศึกษา

ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาลักษณะครัวเรือน ลักษณะกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่ โดยจดบันทึกและเขียนแบบ เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่

ข้อมูลทุติยภูมิ โดยใช้เอกสารโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพของบ้านจากกระบวนการออกแบบแบบมีส่วนร่วม

4) แหล่งข้อมูล ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ใช้กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างเดียวกันกับศึกษาการใช้พื้นที่ภายในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) ของกรณีศึกษา

5) การออกแบบเครื่องมือ

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแบบเดียวกันกับการศึกษาการใช้พื้นที่ภายในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) และหลังจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำข้อมูลด้านลักษณะทางกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่มาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งจากผู้ให้สัมภาษณ์

6) การเก็บข้อมูลและระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทำแบบร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างชุดเดียวกันกับการศึกษาการใช้พื้นที่ภายในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) ของกรณีศึกษา (Pre -Test) และเพื่อแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากกลุ่มตัวอย่างในแบบบ้านมั่นคง A B C และ D จำนวน 32 หลังคาเรือนเดียวกันกับการศึกษาการใช้พื้นที่ภายในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) และตรวจ

สอบข้อมูลลักษณะทางกายภาพของบ้านก่อนกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงเป็นครั้งที่ 2 เพื่อให้ข้อมูลลักษณะกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่ที่มีความถูกต้องมากที่สุด

7) การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ลักษณะครัวเรือน ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อายุ ศาสนา อาชีพ รายได้ครัวเรือนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าฐานนิยมและร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลลักษณะกายภาพภายในบ้านและชุมชนในปัจจุบัน ได้แก่ ที่ตั้ง ขนาดแปลงที่ดิน ผังพื้นที่ ขนาดพื้นที่นำมาวิเคราะห์โดยการวาดผังจากแบบบ้านโครงการบ้านมั่นคงและจัดบันทึกแบบร่าง ที่ได้จากการเก็บข้อมูลซ้อนทับกัน โดยใช้โปรแกรม Auto CAD เพื่อดูความซ้ำขององค์ประกอบ , การจัดวางตำแหน่งในปัจจุบันและขนาดพื้นที่ของการวางผังบ้าน

ส่วนที่ 3 ลักษณะการใช้พื้นที่ภายในบ้าน ได้แก่ พื้นที่ที่ใช้ ขนาดพื้นที่ที่ใช้ เครื่องเรือน

ส่วนที่ 4 ทศคติความพึงพอใจการออกแบบพื้นที่บ้านและชุมชน ขนาดพื้นที่และการเอื้ออำนวยต่อการใช้สอย โดยมี 5 ระดับ คือ 1 หมายถึง ปรับปรุง, 2 หมายถึง แย่, 3 หมายถึง พอใช้, 4 หมายถึง ดี และ 5 หมายถึง ดีมาก

3.3.3 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงและบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

1) **ประเด็นทางการศึกษา** เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ภายในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงและบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง ทั้งลักษณะครัวเรือน ลักษณะกายภาพ ลักษณะการใช้พื้นที่ และทัศนคติความพึงพอใจการใช้พื้นที่

2) **ตัวแปรหลัก** สรุปผลการเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาทั้งลักษณะครัวเรือน ลักษณะกายภาพ ลักษณะการใช้พื้นที่และทัศนคติความพึงพอใจ

3) **วิธีการศึกษา** นำผลสำรวจมาจัดกลุ่มข้อมูลและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงลักษณะครัวเรือนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง แสดงการเปลี่ยนแปลงเป็นค่าเฉลี่ย ค่าฐานนิยมและร้อยละ

การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง วิเคราะห์หาความซ้ำขององค์ประกอบ , การจัดวางตำแหน่งและขนาดพื้นที่ของการวางผังบ้านด้วยโปรแกรม Auto CAD และนำเอาข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในประเด็น 1) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและองค์ประกอบการวางผังพื้นที่บ้าน, 2) พื้นที่เพิ่มขึ้นใหม่/ ขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้น และ 3) พื้นที่ที่มีหายไป / ขนาดพื้นที่ลดลง

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่ภายในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง วิเคราะห์ร่วมกับลักษณะครัวเรือนและลักษณะกายภาพของผู้อยู่อาศัยภายในบ้าน

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านลักษณะครัวเรือน ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะการใช้พื้นที่และทัศนคติความพึงพอใจ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดต่อการใช้พื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงปรับตัวของผู้อยู่อาศัยในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

3.3.4 เสนอแนะแนวทางการพัฒนากระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง

1) **ประเด็นทางการศึกษา** อภิปรายผลและเสนอแนะแนวทางการออกแบบกระบวนการบ้านมั่นคง เพื่อให้ของบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงสอดคล้องกับความต้องการใช้พื้นที่ให้มากขึ้น จากการศึกษาการใช้พื้นที่บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

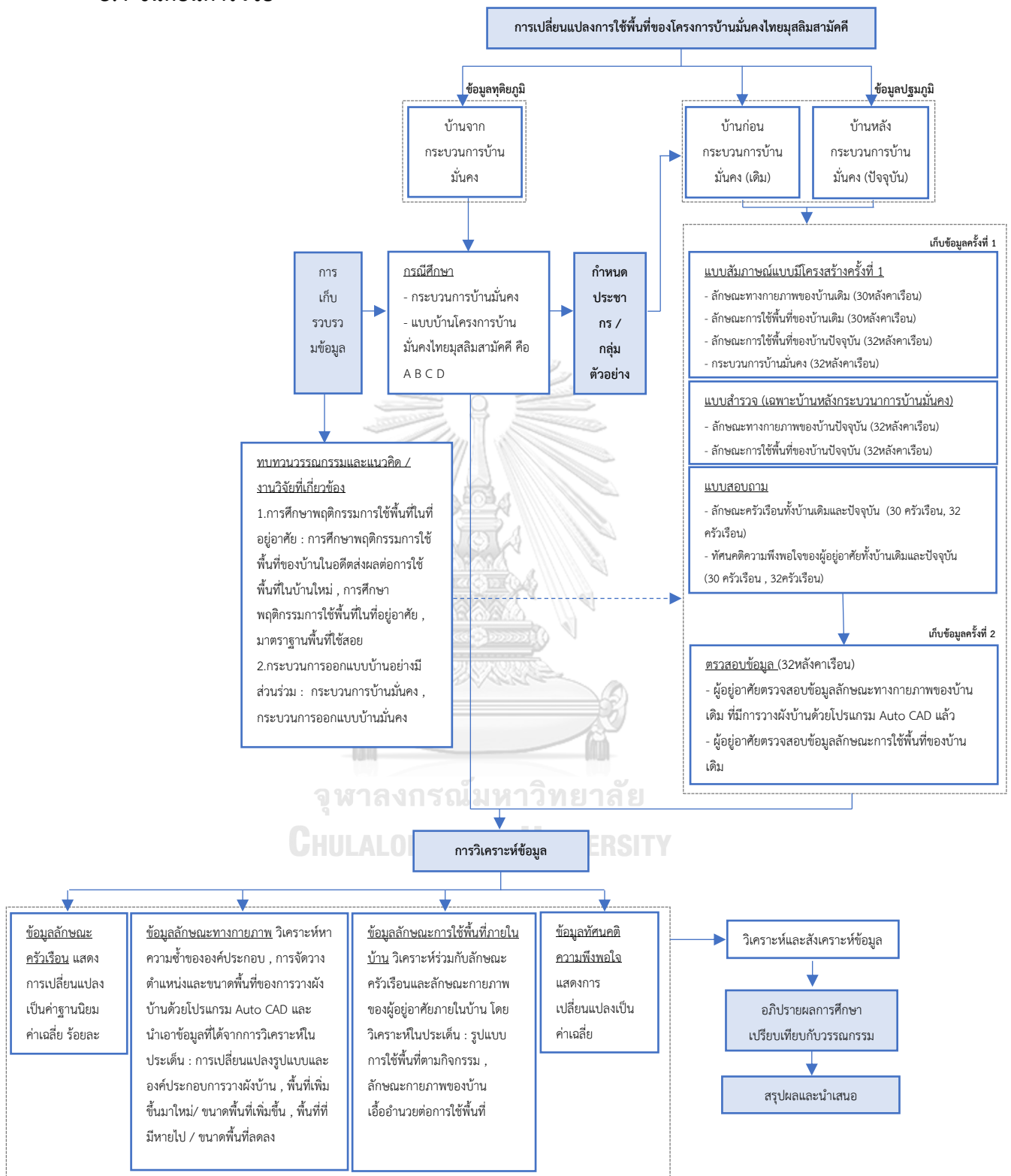
2) **ตัวแปรหลัก** ผลสรุปจากการศึกษาและการทบทวนวรรณกรรมเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการเสนอแนะแนวทางต่อการออกแบบบ้านโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี และกระบวนการบ้านมั่นคง

3) **วิธีการศึกษา** นำผลสำรวจมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาอภิปรายร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีจากการทบทวนวรรณกรรม คือ 1) การใช้พื้นที่ในบ้านเดิมส่งมีอิทธิพลต่อการปัญหา

การรับมือเมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านใหม่, 2) การใช้พื้นที่ที่แตกต่างจากทั่วไปของผู้มีรายได้น้อยและการ
นับถือศาสนาและนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง

3.4 ขั้นตอนการวิจัย

แผนผัง 4 ขั้นตอนการวิจัย

3.5 แผนการดำเนินงานวิจัย

ตารางที่ 5 แผนการดำเนินงานวิจัย

รายละเอียด	2562						2563						2564						2565																	
	08	09	10	11	12		1-	2	3-	4	5-	6	7-	8	9-	10	11-	12	1-	2	3-	4	5-	6	7-	8	9-	10	11-	12	1	2	3	4	5	6
1. ร่างหัวข้อวิทยานิพนธ์																																				
1.1 ทบทวนวรรณกรรม, กำหนดประเด็นปัญหา และลงพื้นที่สำรวจ																																				
1.2 ร่างหัวข้อวิทยานิพนธ์																																				
2. เก็บข้อมูล																																				
2.1 ออกแบบแบบสัมภาษณ์ สึ่งเกตและสอบถาม																																				
2.2 ทดสอบและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ สึ่งเกต และสอบถาม																																				
2.3 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง																																				
3. วิเคราะห์ข้อมูล																																				
3.1 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล																																				
3.2 สรุปผลเพื่อนำมาสู่ข้อเสนอแนะ																																				
4. นำเสนองานวิจัย																																				
4.1 เตรียมข้อมูลการนำเสนอ																																				
4.2 นำเสนองานวิจัยและปรับปรุงเล่มวิทยานิพนธ์																																				

หมายเหตุ: ■ ระยะเวลาที่คาดการณ์ไว้, ■ ระยะเวลาที่เกินกว่าที่คาดการณ์

3.6 ข้อจำกัดในงานวิจัย

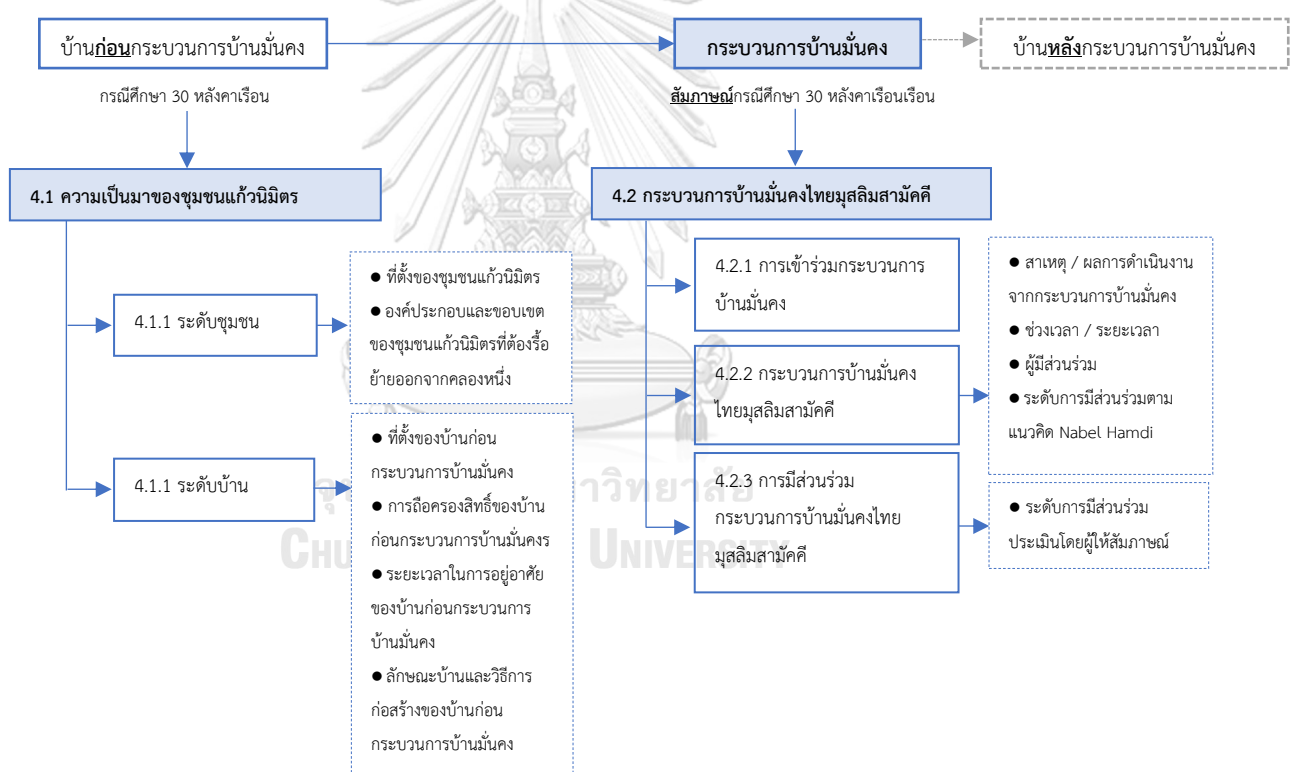
- 1) บ้านและชุมชนก่อนกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงมีการรื้อย้ายตั้งแต่ปี พ.ศ.2559 และเข้าอยู่อาศัยในปี พ.ศ.2560 ดังนั้นในการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพ ลักษณะครัวเรือนและลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงจึงเกิดจากการสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัย ความแม่นยำของข้อมูลมาจากความจำของผู้อยู่อาศัย
- 2) ในช่วงระยะเวลาการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเกิดสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จึงไม่สามารถดำเนินการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตามแผนดำเนินงานวิจัย โดยเกิดความล่าช้า 3 เดือนในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ความเป็นมาของชุมชนและกระบวนการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

ในการศึกษากระบวนการบ้านมั่นคงโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี มุ่งเน้นการศึกษาใน 2 ประเด็นคือ บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงและกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี โดยในบทนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาของชุมชนแก้วนิมิตร (บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง) ลักษณะทางกายภาพของชุมชนแก้วนิมิตรและลักษณะครัวเรือนก่อนการเข้าร่วมกระบวนการบ้านมั่นคงและกระบวนการบ้านมั่นคงของโครงการไทยมุสลิมสามัคคี ใช้การสัมภาษณ์จากกรณีศึกษาจำนวน 30 หลังคาเรือน ดังนี้

แผนผัง 5 กรอบแนวคิดความเป็นมาของชุมชนและกระบวนการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีกระบวนการบ้านมั่นคง

หมายเหตุ : จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา 32 ครัวเรือนของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) โดยพบว่าบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีการขยายครัวเรือนจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง 30 ครัวเรือนเป็น 32 ครัวเรือน ดังนั้นในผลการศึกษาคำถามความเป็นมาของชุมชนแก้วนิมิตรจะเป็นผลการศึกษาจากกรณีศึกษา 30 ครัวเรือนในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

4.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนแก้วนิมิตร (ชุมชนและบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง)

ชุมชนแก้วนิมิตรเป็นชุมชนมุสลิมที่ชาวชุมชนส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดปัตตานี เริ่มตั้งถิ่นฐานระยะแรกบริเวณตำบลสวนพริกไทย อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีและขยายไปยังที่ตั้งปัจจุบัน คือ พื้นที่ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานีในสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2447) เมื่อครั้งขุดคลองรังสิต เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมและค้าขาย³⁰ ต่อมาเกิดการตัดถนนพหลโยธินหรือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พ.ศ.2481) โดยตลอดถนนพหลโยธินช่วงจังหวัดปทุมธานีเกิดแหล่งงานในหลายๆ แห่ง ทั้งด้านการศึกษา เช่น สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (พ.ศ.2502) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (พ.ศ.2505) ส่วนด้านอุตสาหกรรมหลังจากออกพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 ทำให้เกิดการสร้างโรงงานอุตสาหกรรม เช่น นิคมอุตสาหกรรมนวนคร (พ.ศ.2514) รวมทั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก - ขนาดกลางในพื้นที่อำเภอคลองหลวงจำนวน 365 แห่ง (พ.ศ.2520)³¹ ทั้งนี้ในพื้นที่ชุมชนแก้วนิมิตรยังมีโรงงานงานอุตสาหกรรมขนาดครัวเรือน เช่น โรงเชือดไก่สดและโรงเชือดวัว การเติบโตของแหล่งงานส่งผลให้เกิดการอพยพเข้ามาอาศัยในพื้นที่ชุมชนแก้วนิมิตรของคนต่างถิ่น เช่น นักศึกษาและแรงงานเข้ามาอาศัยในพื้นที่คลองหลวงและชุมชนแก้วนิมิตร อีกทั้งด้านชุมชนแก้วนิมิตรมีการขยายครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากเดิมนำมาสู่ปัญหาด้านความแออัดในการอยู่อาศัย ชาวชุมชนแก้วนิมิตรส่วนหนึ่งจึงเริ่มรื้อกล้าลำคลองหนึ่งเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย

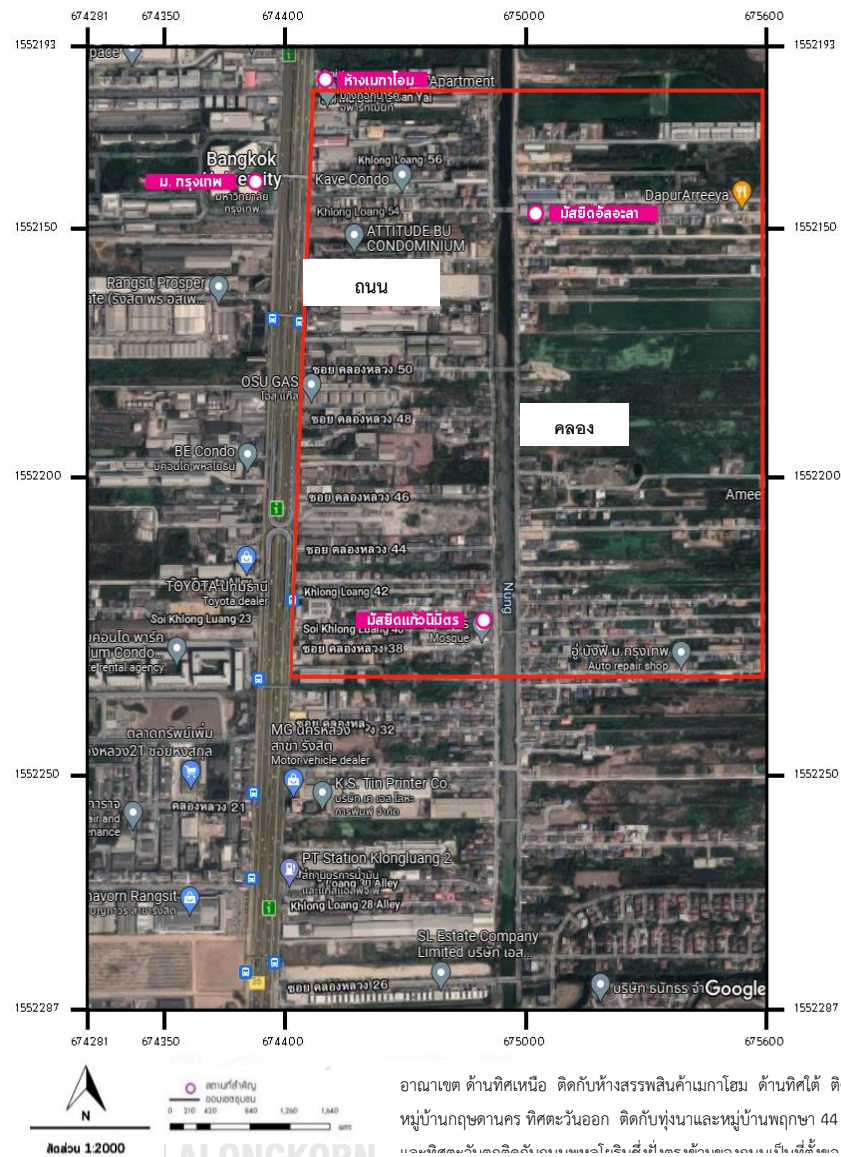
4.1.1 ลักษณะของชุมชนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

1) ที่ตั้งของชุมชนแก้วนิมิตร

ชุมชนแก้วนิมิตรเป็นย่านที่อยู่อาศัยและแหล่งงานมีครอบคลุมบริเวณหมู่ที่ 3 , 4 และ 5 (ชุมชนแก้วนิมิตร) ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และมีขนาดพื้นที่โดยประมาณ 1.70 ตารางกิโลเมตร สามารถเดินทางจากถนนพหลโยธินหรือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ขาเข้าเมือง) ซอยคลองหลวง 38-56 ส่วนที่ตั้งสัมพันธ์มีอาณาเขต ด้านทิศเหนือ ติดกับห้างสรรพสินค้าเมกาโฮม ด้านทิศใต้ ติดกับหมู่บ้านกฤษดานคร ทิศตะวันออก ติดกับทุ่งนาและหมู่บ้านพฤษภา 44 และทิศตะวันตก ติดกับถนนพหลโยธินซึ่งฝั่งตรงข้ามของถนนเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย กรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต และโครงการ พลัมคอนโด

³⁰ อติลันท์ ไวยวรรณจิต, การดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชุมชนมุสลิมแก้วนิมิตรท่ามกลางการกลายเป็นเมืองอุตสาหกรรมของจังหวัดปทุมธานี, (สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์บัณฑิต (ภูมิศาสตร์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559).

³¹ ธนพรรณ สุนทร, รายงานการวิจัยการพัฒนาอุตสาหกรรม : ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนริมคลองรังสิต, (สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545).

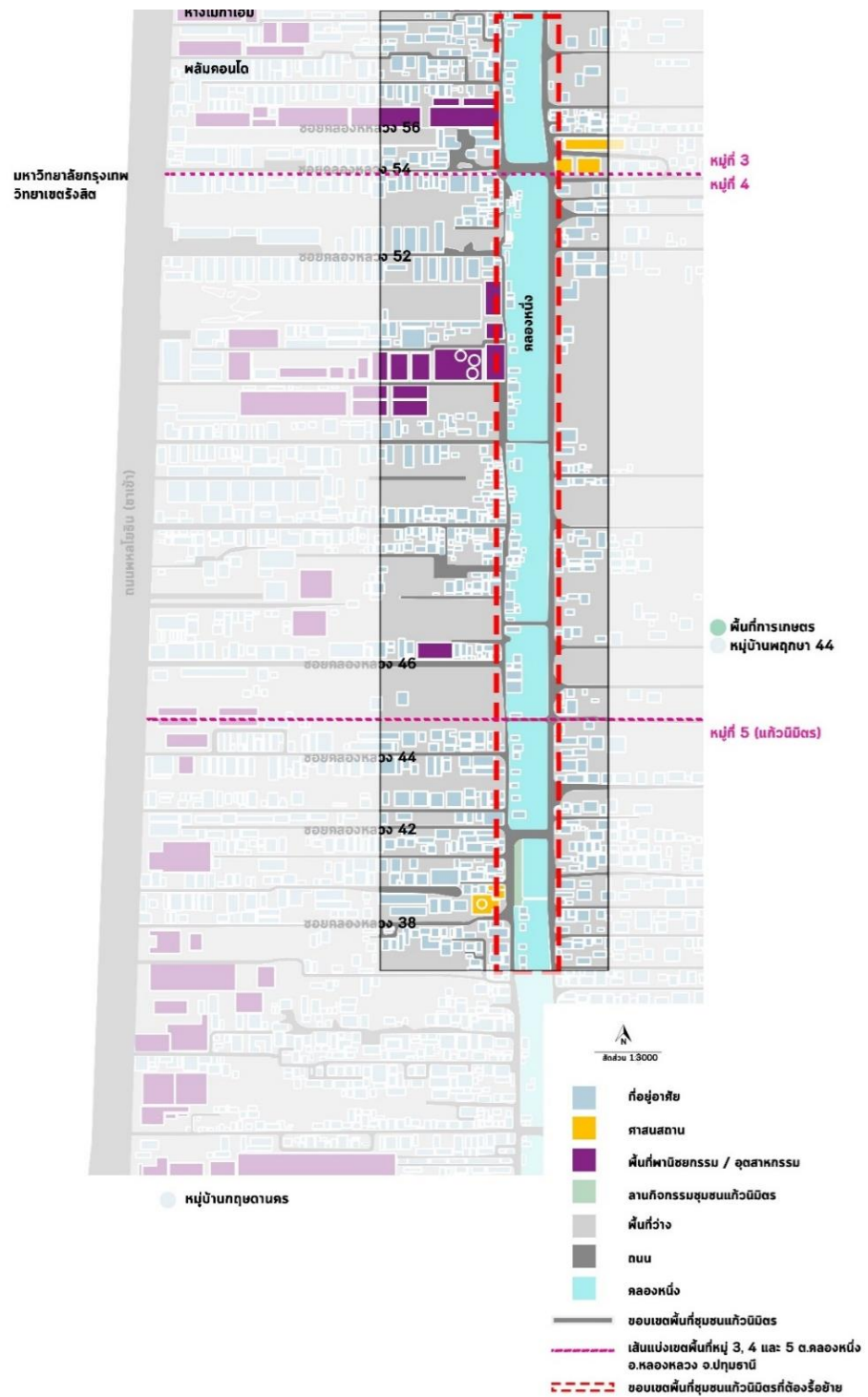
ภาพที่ 3 ที่ตั้งชุมชนแก้วนิมิตร

2) องค์ประกอบชุมชน และขอบเขตของชุมชนแก้วนิมิตรที่ต้องรื้อย้ายออกจากคลอง

จากการสัมภาษณ์องค์ประกอบชุมชนและขอบเขตของชุมชนแก้วนิมิตรที่ต้องรื้อย้ายออกจากคลองหนึ่งของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 30 กรณีศึกษา พบว่า ชุมชนแก้วนิมิตรมีองค์ประกอบของชุมชน 6 ส่วน คือ ที่อยู่อาศัย , พื้นที่พาณิชย์กรรม , ศาสนาสถาน , พื้นที่นันทนาการ/จตุรมวล ถนนและพื้นที่ว่าง รูปแบบผังชุมชนที่ไม่มีการควบคุมบังคับ บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงตั้งในพื้นที่ว่างตามแนวคลอง โดยมีขอบเขตพื้นที่ที่

ต้องรื้อย้ายออกจากคลองหนึ่ง ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่บริเวณหน้ามัสยิดแก้วนิมิตรไปจนถึงหลังเมกาโฮม ครอบคลุมทั้ง 2 ฝั่งคลองหนึ่งเป็นพื้นที่ที่ต้องรื้อย้ายดังภาพ 4

ภาพที่ 4 ขอบเขตที่ต้องรื้อย้ายออกจากคลองหนึ่ง

4.1.2 ลักษณะบ้านก่อนเข้ากระบวนการบ้านมั่นคง

1) ที่ตั้งของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการสัมภาษณ์ที่ตั้งของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 30 ครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ระหว่างบนบกกับลำคลองหนึ่งจำนวน 17 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56.66 , ตั้งอยู่ในลำคลองหนึ่งจำนวน 6 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20 และตั้งอยู่บนบกจำนวน 7 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 23.33

2) การถือครองสิทธิ์ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการสัมภาษณ์การถือครองสิทธิ์ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 30 ครัวเรือน พบว่า สามารถแบ่งการถือครองสิทธิ์ในบ้านเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ถือสิทธิ์เอง พบในครัวเรือนจำนวน 28 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 92.85 โดย “สิทธิ์” ดังกล่าวหมายถึงเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่มีชื่อในทะเบียน สามารถดำเนินการขอน้ำและไฟฟ้าได้
2. ชื่อสิทธิ์ต่อจากเจ้าของบ้านคนก่อน พบในครัวเรือนจำนวน 1 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.57
3. เช่ารายเดือน พบในครัวเรือนจำนวน 1 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.57

3) ระยะเวลาในการอยู่อาศัยของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการสัมภาษณ์ระยะเวลาในการอยู่อาศัยของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 30 ครัวเรือน พบว่า ระยะเวลาในการอยู่อาศัยบ้านรुक้าลำคลองหนึ่งเฉลี่ย 26 ปี โดยอยู่อาศัยในบ้านรुक้าลำคลองหนึ่งนานที่สุดคือ 36 ปี และอยู่อาศัยในบ้านรुक้าลำคลองหนึ่งน้อยที่สุด 5 ปี

4) ลักษณะบ้านและวิธีการก่อสร้างของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการสัมภาษณ์ลักษณะบ้านและวิธีการก่อสร้างของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 30 ครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นบ้านชั้นเดียว โครงสร้างเป็นไม้ ประกอบกับวัสดุอื่นๆ และวิธีการก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นการจ้างผู้รับเหมาเฉพาะค่าแรง และต่อเติม/ปรับปรุงบ้านเองในพื้นที่บางส่วนของบ้านไปเรื่อยๆ โดยสามารถแบ่งลักษณะเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. บ้านชั้นเดียว โครงสร้างไม้ประกอบกับวัสดุอื่นๆ เช่น ไม้ สังกะสี เป็นการจ้างผู้รับเหมาเฉพาะค่าแรงและต่อเติม/ปรับปรุงบ้านเองในพื้นที่บางส่วนของบ้านไป

เรื่อยๆ จนถึงปี พ.ศ. 2559 (ก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง) พบในกรณีศึกษา
จำนวน 28 กรณีศึกษา คิดเป็นร้อยละ 93.33

- บ้านชั้นเดียว โครงสร้างไม้ผสมกับปูน ไม่มีการต่อเติมเปลี่ยนแปลง โดยเป็นการ
จ้างผู้รับเหมาในการก่อสร้างทั้งหมด พบในกรณีศึกษาจำนวน 2 กรณีศึกษา คิด
เป็นร้อยละ 6.66

ภาพที่ 5 ลักษณะบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

4.2 กระบวนการบ้านมั่นคง

4.2.1 ความเป็นมาในการเข้าร่วมกระบวนการบ้านมั่นคง

คลองหนึ่งเป็นคลองที่ถูกขุดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2433 ทำหน้าที่ระบายน้ำจากแม่น้ำนครนายก กระจายไปยังพื้นที่ทำนาของทุ่งรังสิตทำให้เกิดการตั้งชุมชนเพื่อทำเกษตรกรรมในบริเวณโดยรอบ คลองหนึ่งรวมถึงชุมชนแก้วนิมิตร จากนั้นเมื่อมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจพื้นที่ส่งผลให้บริเวณ โดยรอบคลองหนึ่งเริ่มเปลี่ยนจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม ส่งผลให้ผู้อยู่อาศัยต่างถิ่น เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่บริเวณชุมชนแก้วนิมิตรมากขึ้นเนื่องจากใกล้แหล่งงาน จำนวนประชากรในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้บริเวณชุมชนแก้วนิมิตรกลายเป็นชุมชนแออัดและเริ่มรुक้าเข้าไปในคลองหนึ่ง เกิดปัญหาการระบายน้ำจำเป็นจะต้องรื้อถอนบ้านเรือนที่รुक้าล้าคลองหนึ่ง

จากการสำรวจข้อมูลในปี พ.ศ. 2558 พบว่ามีผู้บุกรุกพื้นที่คลองหนึ่ง 16 ชุมชน จำนวน 1,089 หลังคาเรือน จำเป็นจะต้องรื้อถอนบ้านเรือนที่รुक้าล้าคลองหนึ่ง โดยรัฐดำเนินการจัดหาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยที่เคยตั้งบ้านเรือนรुक้าล้าคลองหนึ่ง เรียกว่า “ปทุมธานีโมเดล” โดยมอบหมายให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. และหน่วยงานในท้องถิ่น ร่วมกันขับเคลื่อนงาน เช่น เทศบาลเมืองท่าโขลง เทศบาลเมืองคลองหลวง สำนักงานจังหวัดปทุมธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ที่ดินจังหวัดปทุมธานี กรมชลประทาน กรมเจ้าท่า สำนักงาน สหกรณ์จังหวัดปทุมธานี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมือง แห่งชาติ มีแผนรองรับการจัดหาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยที่เคยตั้งบ้านเรือนรुक้าล้าคลองหนึ่งมี 4 แนวทาง ดังนี้³²

- แนวทางที่ 1 จัดทำโครงการบ้านมั่นคงในที่ดินราชพัสดุบริเวณคลองเชียงรากใหญ่ จำนวน 289 ครัวเรือน
- แนวทางที่ 2 พัฒนาที่อยู่อาศัยในที่ดินเดิม จำนวน 65 ครัวเรือน
- แนวทางที่ 3 ชุมชนแก้วนิมิตร จัดซื้อที่ดินแปลงใหม่จากเอกชนเพื่อสร้างบ้านรองรับผู้ได้รับผลกระทบภายใต้โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี โดยซื้อที่ดินเนื้อที่ 5 ไร่เศษใกล้ชุมชนแก้วนิมิตร จำนวน 100 ครัวเรือน
- แนวทางที่ 4 เช่าหรือซื้ออาคารในโครงการที่มีอยู่แล้ว เช่น บ้านเอื้ออาทร

³² สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). บนเส้นทางพัฒนา... บ้านมั่นคง “ไทย – มุสลิม สามัคคี”. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. กรุงเทพมหานคร, 2560.

สำหรับแนวทางที่ 3 โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีของชุมชนแก้วนิมิตรต้องรื้อบ้านเรือนที่รुक้าลำคลองหนึ่งครอบคลุมพื้นที่หมู่ 3 หมู่ 4 และหมู่ 5 จำนวน 169 ครัวเรือน ผู้อยู่อาศัยยินยอมที่จะรื้อบ้านออกจากลำคลองหนึ่งตามนโยบายของรัฐ แต่มีความต้องการจัดซื้อที่ดินในละแวกที่อยู่อาศัยเดิมเนื่องจากผู้ได้รับผลกระทบส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีความต้องการที่อยู่อาศัยที่ตั้งใกล้มัสยิดเพื่อการประกอบกิจกรรมทางศาสนาและการศึกษาของบุตรหลาน สมาชิกชุมชนเริ่มจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัยขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2558 และได้จัดตั้งเป็นสหกรณ์บ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี โดยมีจำนวน 100 ครัวเรือน 98 หลังคาเรือนและเข้าสู่กระบวนการบ้านมั่นคงโครงการไทยมุสลิมสามัคคีที่ประกอบด้วย 11 ขั้นตอน โดยมีระยะเวลากระบวนการบ้านมั่นคงตั้งแต่พฤษภาคม พ.ศ.2558 จนถึงสิงหาคม พ.ศ.2560 รวมระยะเวลา 1 ปี 4 เดือน

4.2.2 กระบวนการบ้านมั่นคงโครงการไทยมุสลิมสามัคคี

การปัญหาการรื้อย้ายบ้านเรือนที่รुक้าลำคลองหนึ่ง รัฐได้เริ่มโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาการระบายน้ำในพื้นที่คลองหนึ่ง รวมทั้งปัญหาที่อยู่อาศัยที่ต้องรื้อย้ายออกจากพื้นที่คลองหนึ่ง โดยชุมชนแก้วนิมิตรที่ตั้งรื้อย้ายออกจากลำคลองหนึ่งมีความประสงค์ย้ายออกจากพื้นที่รुक้าไปยังพื้นที่ที่ไม่ไกลมากนักจากพื้นที่อยู่อาศัยเดิม จึงมีการรวมกลุ่มและเข้าร่วมกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้

1) การเปิดเวทีชี้แจงการย้ายชุมชนออกจากพื้นที่คลองหนึ่ง

ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2558 หน่วยงานภาครัฐและองค์กรท้องถิ่น เปิดเวทีชี้แจงการย้ายชุมชนออกจากพื้นที่คลองหนึ่ง แก่ผู้อยู่อาศัยใน 15 ชุมชนและชุมชนแก้วนิมิตร จำนวน 1,084 ครัวเรือนที่รुक้าลำคลองหนึ่ง โดยชุมชนแก้วนิมิตรมีผู้เข้าร่วมรับฟังโครงการจำนวน 42 หลังคาเรือน ในการเปิดเวทีชี้แจงมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

- เพื่อชี้แจงเหตุผลการไล่รื้อที่อยู่อาศัยรुक้าลำคลองหนึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานครและแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยที่รुक้าลำคลองหนึ่ง มีกรอบระยะเวลาการแก้ไขภายในปี พ.ศ. 2565
- แนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคง”ปทุมธานีโมเดล”แบ่งเป็น 3 แนวทาง คือ 1) จัดทำโครงการบ้านมั่นคงในที่ดินราชพัสดุ “โครงการปทุมธานีโมเดล” รองรับผู้ได้รับผลกระทบ 16 ชุมชน 1,084 ครัวเรือน เนื้อที่ 30 ไร่ บริเวณเชียงราก 2) พัฒนาที่ดินเดิมบริเวณเชียงราก รองรับผู้ได้รับผลกระทบ 65 ครัวเรือน 3) เช่าหรือซื้อโครงการที่รัฐจัดสร้างเสร็จแล้ว คือ โครงการบ้านเอื้ออาทร

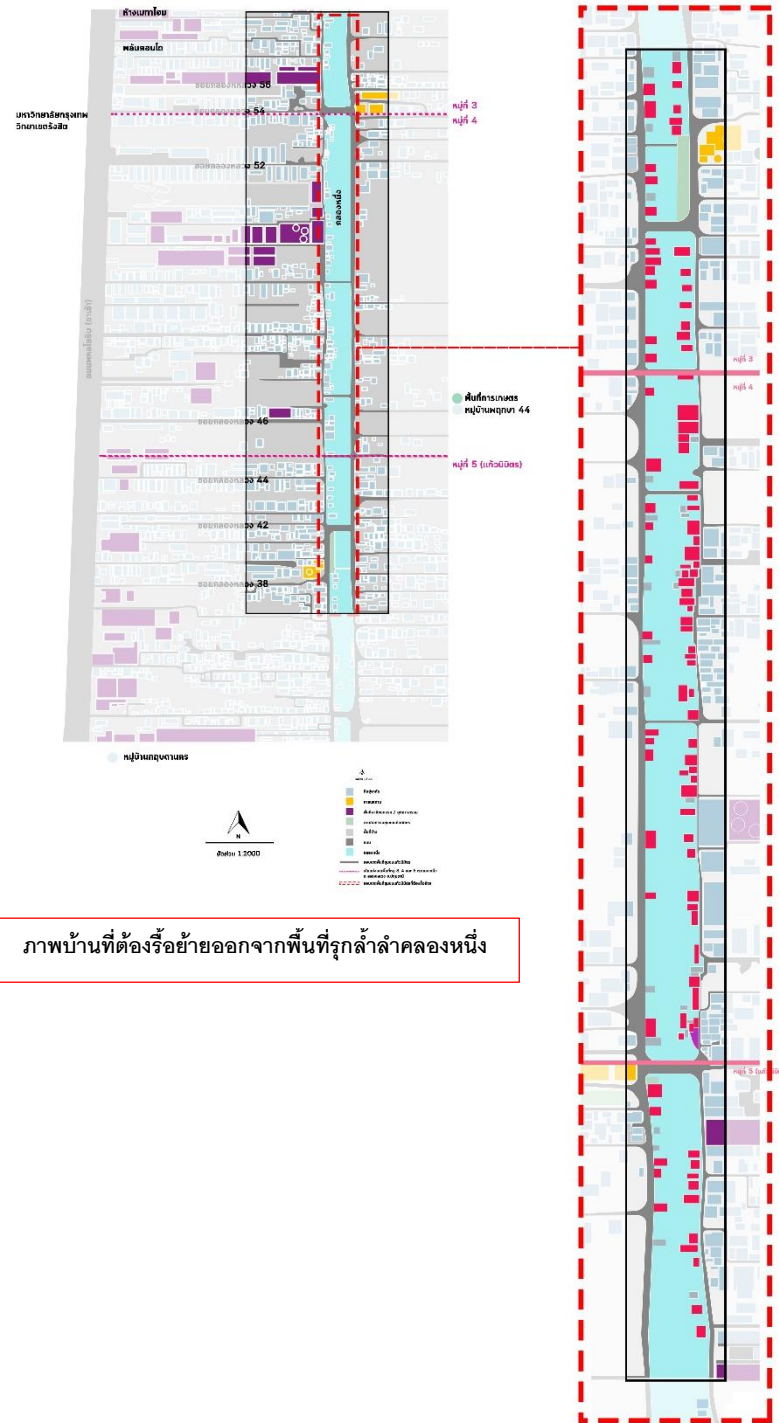
โดยผู้ได้รับผลกระทบให้ความร่วมมือและเริ่มศึกษาแนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยในโครงการ บ้านมั่นคง”ปทุมธานีโมเดล”

ช่วงเวลา / ระยะเวลา : พฤษภาคม พ.ศ.2558

ผู้มีส่วนร่วม : ตัวแทนชุมชนแก้วนิมิตร 42 หลังคาเรือน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เทศบาลคลองหลวง อำเภอคลองหลวง เทศบาลคลองหลวง สหพันธ์ พัฒนาการองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.)

การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการการมีส่วนร่วมสามารถวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Nabeel Hamdi ซึ่งเป็น ดังนี้ ระดับที่ 1 ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน เรียงลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมกับผู้ปฏิบัติงานร่วมในขณะนั้น, ระดับที่ 2 ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุ ปัญหา และแนวทางการแก้ไข โดยที่คนในชุมชนมีบทบาทมากขึ้น, ระดับที่ 3 ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทางและวิธีการที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหาและวางแผน, ระดับที่ 4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน และ ระดับที่ 5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งถือเป็นระดับขั้นสูงสุด

ระดับการมีส่วนร่วม : ระดับที่ 1 ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน เรียงลำดับความสำคัญของปัญหา

ภาพบ้านที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

ภาพที่ 6 บ้านภายในชุมชนแคว้นนิมิตรที่ต้องย้ายออกจากพื้นที่คลองหนึ่ง

2) ความต้องการของชุมชน

ชุมชนแก้วนิมิตรได้แสดงความจำนงและเสนอแนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยภายใต้โครงการบ้านมั่นคงในที่ดินใกล้ชุมชนแก้วนิมิตรในเวทีประชาพิจารณ์ระดับเมือง เนื่องจากชาวชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม การดำเนินชีวิตและความต้องการพื้นฐานจึงมีข้อแตกต่างจากทั่วไป ได้แก่ การประกอบศาสนกิจ การศึกษา การประกอบอาชีพและสาธารณูปการต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

ช่วงเวลา / ระยะเวลา : พฤษภาคม พ.ศ.2558

ผู้มีส่วนร่วม : ตัวแทนชุมชนแก้วนิมิตร 42 ครอบครัว, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.), เทศบาลคลองหลวง, อำเภอลองหลวง และ สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.)

ระดับการมีส่วนร่วม : ระดับที่ 2 ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุ ปัญหา และแนวทางการแก้ไข

3) การสำรวจชุมชนแก้วนิมิตรและจำนวนผู้ต้องการเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง

สำรวจชุมชนแก้วนิมิตรนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำข้อมูลมาประกอบกระบวนการบ้านมั่นคง การสำรวจพื้นที่ ใช้การปฏิบัติการภาคสนาม 2 ครั้งในระยะเวลา 2 สัปดาห์ (ช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ.2558) โดยมีรายละเอียดในการสำรวจ ดังนี้ 1) การภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อสำรวจจำนวนครัวเรือนและสภาพแวดล้อม, 2) การภาพถ่ายสภาพแวดล้อมของครัวเรือนที่รูก้ำลำคลอง เช่น ทางสัญจรในชุมชน รอบบ้าน โดยไม่มีการสำรวจพื้นที่ภายในบ้านและการใช้สอย และ 3) สอบถามด้านลักษณะครัวเรือน เช่น จำนวนสมาชิก เพศ อายุ ศาสนา อาชีพ รายได้ครัวเรือนและปัญหาจากการรื้อย้ายออกจากพื้นที่

ภาพที่ 7 ภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อสำรวจจำนวนครัวเรือนและสภาพแวดล้อม

ภาพที่ 8 เก็บภาพถ่ายสภาพแวดล้อมของครัวเรือนที่รูกล้าลำคลอง

จากการสำรวจพบว่ามีจำนวน 169 หลังคาเรือน โดยแบ่งเป็น 1) บ้านรูกล้าลำคลอง มีทะเบียนบ้านจำนวน 140 หลังคาเรือน, 2) บ้านรูกล้าลำคลอง ใช้ทะเบียนบ้านร่วมกันภายในเครือญาติมีจำนวน 6 หลังคาเรือน, 3) บ้านเช่า จำนวน 23 หลังคาเรือน ด้านศาสนาส่วนใหญ่ถือศาสนาอิสลามในพื้นที่หมู่ที่ 4 และ 5 (แก้วนิมิตร) ด้านศาสนาส่วนหมู่ที่ 3 มีทั้งนับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ โดยนับถือศาสนาอิสลาม และมีผู้แสดงความจำนงเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงจำนวน 40 หลังคาเรือนและมีผู้ที่ต้องการย้ายไปอยู่อาศัยในพื้นที่อื่นจำนวน 10 หลังคาเรือน

ช่วงเวลา / ระยะเวลา : 2 ครั้งในระยะเวลา 2 สัปดาห์ มีนาคม พ.ศ.2558

ผู้มีส่วนร่วม : ตัวแทนชุมชนแก้วนิมิตร 25 หลังคาเรือน , นักพัฒนาชุมชนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.), สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.) และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)

ระดับการมีส่วนร่วม : ระดับที่ 3 ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทางและวิธีการที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหาและวางแผน

4) การสร้างภาคีเพื่อพัฒนาโครงการบ้านมั่นคง

จากการเปิดเวทีทำความเข้าใจต่อแนวทางแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยของผู้ได้รับผลกระทบจากการรื้อย้ายในพื้นที่หมู่ที่ 3,4 และ 5 (แก้วนิมิตร) จำนวน 169 ครัวเรือน หน่วยงานจากการเปิดเวทีชี้แจงการย้ายชุมชนออกจากพื้นที่คลองหนึ่ง ได้เสนอให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในการจัดตั้งบ้านมั่นคงในนามภาคีเพื่อพัฒนาโครงการบ้านมั่นคงที่มีแนวทางเพื่อจัดหาที่ดินใกล้ชุมชน

แก่วนิมิตรหรือ Relocation³³ โดยในขณะนั้นมีผู้เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง “ ปทุมธานีโมเดล ” จำนวน 58 หลังคาเรือน

ช่วงเวลา / ระยะเวลา : พ.ศ.2558

ผู้มีส่วนร่วม : ตัวแทนชุมชนแก่วนิมิตร 58 หลังคาเรือน , สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.), สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.)

ระดับการมีส่วนร่วม : ระดับที่ 5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงาน ร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน

5) การตั้งกลุ่มสหกรณ์ คณะกรรมการและกลุ่มทำงานโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อออมเงินสำหรับที่อยู่อาศัย โดยเปิดบัญชีออมทรัพย์ และจดทะเบียนสหกรณ์ออมทรัพย์และแต่งตั้งผู้ดูแลบัญชี กำหนดระเบียบการ วาระประชุม กลุ่มในขั้นตอนตามคู่มือโครงการบ้านมั่นคง และจัดตั้งนิติบุคคล สหกรณ์บ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี จำกัด และกลุ่มทำงานโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี ดังนี้ 1) กลุ่มช่างชุมชน เพื่อตรวจสอบและจัดการการดำเนินงานก่อสร้าง, 2) กลุ่มข้อมูล เพื่อจัดทำฐานข้อมูลสำหรับการรับรองสิทธิ์เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง, 3) กลุ่มบริหารจัดการ เพื่อกำหนดการดำเนินกลุ่มโดยรวมและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เภรัญญิก เลขานุการ บัญชี และ 4) กลุ่มสังคม เพื่อสื่อสารและทำความเข้าใจกับสมาชิกในกลุ่มย่อย

ช่วงเวลา / ระยะเวลา : 12 สิงหาคม พ.ศ.2558

ผู้มีส่วนร่วม : ตัวแทนชุมชนแก่วนิมิตร 60 หลังคาเรือน , สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.), สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.) สหกรณ์จังหวัดปทุมธานี

ระดับการมีส่วนร่วม : ระดับที่ 5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงาน ร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน

³³ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. คู่มือบ้านมั่นคงฉบับชาวบ้าน

5) การพิจารณาสิทธิ

ในการพิจารณาสิทธิเริ่มพิจารณาตามแผนผังเครือญาติในชุมชน เพื่อตรวจสอบสิทธิของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกันสามารถยืนยันสิทธิระหว่างกันได้ชัดเจนและกำหนดเกณฑ์กลางในการพิจารณาสิทธิ ดังนี้

- ครัวเรือนละ 1 สิทธิ
- ครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 5 คนสามารถขอสิทธิเพิ่ม 1 สิทธิ
- บ้านที่ยื่นขอสิทธิเพิ่มจะต้องมีความเป็นครอบครัวที่รับภาระค่าใช้จ่ายร่วมกันได้และไม่ทอดทิ้งบิดามารดาหรือผู้สูงอายุ
- กรณีบ้านเช่าต้องอาศัยจริงในพื้นที่บุกรุกต่อเนื่องอย่างน้อย 5 ปี ยกเว้นเป็นผู้เช่าเป็นคนดั้งเดิมในชุมชนแก้วนิมิตร ย้ายและเช่าบ้านในพื้นที่บุกรุกต่อเนื่องอย่างน้อย 2 ปี
- ครัวเรือนสามารถรับสิทธิบ้านมั่นคงได้เพียงโครงการเดียว

ผลจากการกระบวนการปรากฏรับรองสิทธิ 82 ครัวเรือน แบ่งเป็น 1) ครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 5 คนมี 39 หลังคาเรือน, 2) สมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 5 คน ยื่นขอ 2 สิทธิมี 2 หลังคาเรือน และ 3) ครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือน 1-4 คน 40 หลังคาเรือน

ช่วงเวลา / ระยะเวลา : กรกฎาคม พ.ศ.2558

ผู้มีส่วนร่วม : ตัวแทนชุมชนแก้วนิมิตร 82 หลังคาเรือน , สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.), สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.)

ระดับการมีส่วนร่วม : ระดับที่ 5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน

6) การจัดหาและจัดซื้อที่ดิน

ขั้นตอนการจัดหาและจัดซื้อที่ดินใกล้ชุมชนเดิมดำเนินการในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม พ.ศ.2560 กลุ่มสหกรณ์บ้านมั่นคงได้ให้สมาชิกสำรวจหาแปลงที่ดินใกล้ชุมชนแก้วนิมิตรได้จำนวน 3 แปลง จากนั้นคณะกรรมการและสมาชิกสหกรณ์ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกที่ดินจากราคา ตำแหน่งที่ตั้งและบริบทของที่ดิน พอช.ได้ช่วยให้คำปรึกษาในการวิเคราะห์แปลงที่ดิน 3 แปลง ผลจากการคัดเลือกสามารถสรุปการจัดซื้อแปลงที่ดินเลขที่โฉนด 1030 ซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี ขนาดที่ดิน 5-0-42 ไร่ แปลงที่ดินห่างจากพื้นที่ชุมชนเดิมประมาณ 1 กม. ราคา 12,762,500 บาท โดยที่ดินที่คัดเลือกมีข้อจำกัด ดังนี้

- ไม่มีทางเข้าออก โดยต้องทำการขอที่ดินใกล้เคียงแบ่งที่ดินและยกเป็นถนนสาธารณะ
- ราคาสูงกว่าราคาประเมินคือ 7,972 บาท/ตร.วาและราคาซื้อขายคือ 9,059 บาท/ตร.วา โดยส่วนต่างสมาชิกจะสมทบ
- ขยายระบบสาธารณูปโภค คือไฟฟ้าและประปา มีค่าใช้จ่าย 4,000,000 บาท ในเวลาต่อมาทางการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและการประปานครหลวงได้มีการดำเนินการขยายสาธารณูปโภคโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ช่วงเวลา / ระยะเวลา : กุมภาพันธ์ – มีนาคม พ.ศ.2560

ผู้มีส่วนร่วม : ตัวแทนชุมชนแก้วนิมิตร 82 หลังคาเรือน , สถาปนิกจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.), สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.)

ระดับการมีส่วนร่วม : ระดับที่ 5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน

7) การวางผังชุมชนและการออกแบบบ้าน

ขั้นตอนการออกแบบบ้านและวางผังชุมชนบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี เริ่มดำเนินการในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม พ.ศ.2560 โดยที่เล็งโครงการบ้านมั่นคงจากสอช. (สมาชิกโครงการบ้านมั่นคงที่แล้วเสร็จในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีจาก 3 โครงการ) และ

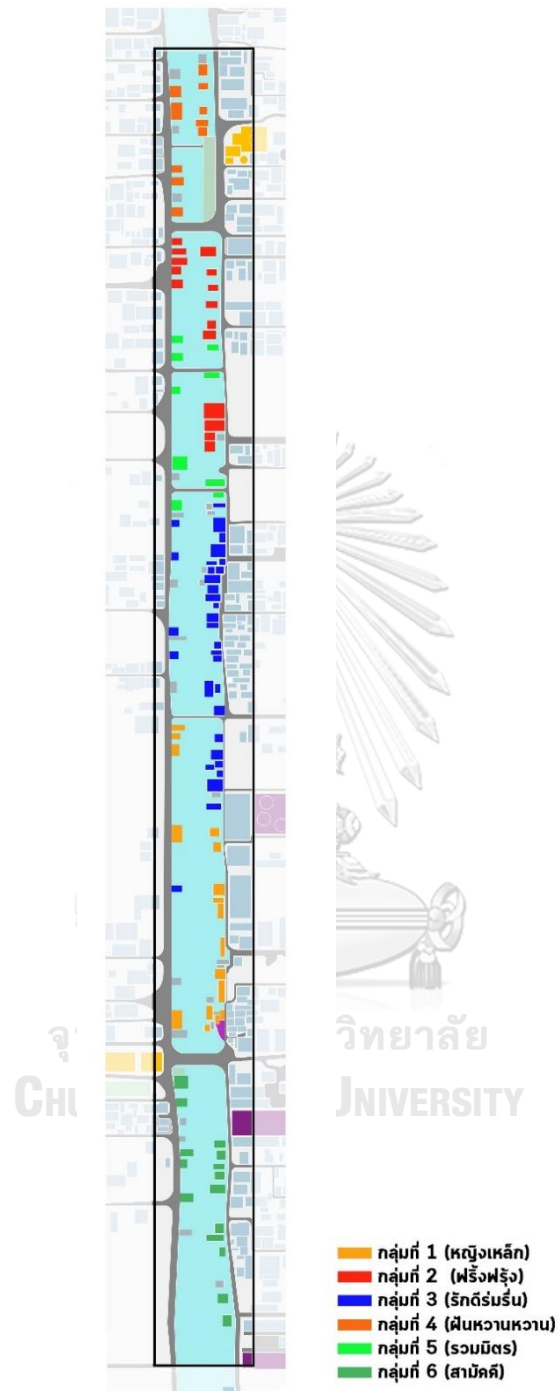
เจ้าหน้าที่พอช. ประกอบด้วย นักพัฒนาชุมชนและสถาปนิก 4 คน ได้เสนอแนะให้สมาชิก สหกรณ์กำหนดประเด็นของปัญหา สาเหตุและโอกาสของชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 6 สรุปปัญหาและโอกาสในการออกแบบบ้านเพื่อนำไปใช้งานออกแบบเป็นกระบวนการ

สรุปปัญหาและโอกาสในการออกแบบบ้านเพื่อนำไปใช้งานออกแบบเป็นกระบวนการ	
ปัญหาและสาเหตุ	โอกาส
1. จากค่าใช้จ่ายการขยายระบบสาธารณูปโภคที่เพิ่มขึ้น จึงกำหนดให้รูปแบบการวางผังที่ช่วยประหยัดค่าก่อสร้าง 2. จำเป็นเพิ่มจำนวนหลังคาเรือนเพื่อลดภาระค่าใช้จ่าย 3. กำหนดทางเข้าออกชุมชนจากการเจรจาขอแบ่งที่ดินใกล้เคียงเป็นทางเข้าชุมชน	1. กฎกระทรวง ว่าด้วยการยกเว้น ผ่อนผัน หรือกำหนดเงื่อนไข ในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร สำหรับอาคารในโครงการที่รัฐจัดให้มีหรือพัฒนาเพื่อเป็นที่อยู่สำหรับผู้มีรายได้น้อย พ.ศ.2554 ได้รับการยกเว้นข้อบังคับการออกแบบบ้านและชุมชนในบางประการ เช่น ระยะร่น ขนาดพื้นที่ภายในบ้าน ที่ว่างนอกรั้ว เป็นต้น 2. ในการดำเนินงานก่อสร้างได้รับความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นทั้งการขออนุญาตก่อสร้าง งบการขยายสาธารณูปโภค

ในการการวางแผนกระบวนการออกแบบทางสถาปัตยกรรม มีขั้นตอนการวางแผนคณะกรรมการสหกรณ์ ได้รับคำปรึกษาจากสถาปนิกชุมชน โดยเจ้าหน้าที่จัดเตรียมขั้นตอนการออกแบบ ดังนี้

- จัดการแบ่งกลุ่มการทำงานออกแบบ โดยแบ่งกลุ่มตามพื้นที่อยู่อาศัยและความสัมพันธ์ภายในชุมชน ออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มหญิงเหล็ก (จำนวน 16 คน) กลุ่มฟรุ้งฟริ้ง (จำนวน 15 คน) กลุ่มรักดีร่มรื่น (จำนวน 21คน) กลุ่มฝันหวานหวาน (จำนวน 10 คน) กลุ่มรวมมิตร(จำนวน 7 คน) และกลุ่มสามัคคี (จำนวน 10 คน)
- จัดเตรียมข้อมูลสำหรับการออกแบบ ได้แก่ ลักษณะครัวเรือนเพื่อหาข้อจำกัดสำหรับการออกแบบ
- ศึกษางานออกแบบบ้านมั่นคงในโครงการบ้านมั่นคงอื่นๆ เพื่อศึกษาพื้นที่และกระบวนการออกแบบบ้านในแต่ละชุมชน โดยคัดเลือกตัวแทนชุมชน 10 คนเดินทางไปดูงานโครงการบ้านมั่นคงรุ่งเรืองพัฒนา, โครงการบ้านมั่นคงเกาะลอย, โครงการบ้านมั่นคงเมืองจันทพัฒนาในจังหวัดจันทบุรี, โครงการบ้านมั่นคงชุมชนเจริญชัยนิคมใหม่ กรุงเทพมหานครฯ และโครงการบ้านมั่นคงสร้างสรรค์นครรังสิต จังหวัดปทุมธานี

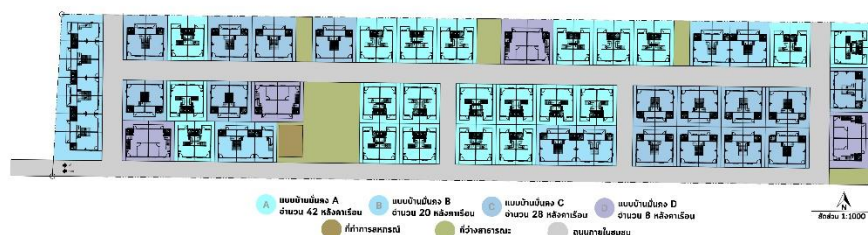
ภาพที่ 9 คริวเรือนจากชุมชนแก้วนิมิตรที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง และ การจัดกลุ่มทำงานบ้านมั่นคงของชุมชน
แก้วนิมิตร

จากวัตถุประสงค์ของโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี คือ การย้ายชุมชนไปยังที่ดินใหม่ (Relocation) โดยจัดสรรที่ดินใหม่สำหรับสมาชิกโครงการในขณะนั้นจำนวน 81 หลังคาเรือน เรือ เรือน พบว่าขนาดที่ดินสามารถรองรับที่อยู่อาศัยได้มากกว่า 81 คริว เรือ เรือน กลุ่มทำงานสังคมจึงดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการบ้านมั่นคงไปยังผู้ได้รับผลกระทบจากการรื้อย้ายในพื้นที่อื่น เช่น พื้นที่หมู่ที่ 3 เพื่อหาสมาชิกโครงการเพิ่มจำนวน 17 หลังคาเรือน มีพื้นที่สำหรับที่ว่างของชุมชน ถนน ระบบสาธารณูปโภค

ในการออกแบบวางผังชุมชน แบ่งพื้นที่ร้อยละ 30 ของขนาดที่ดินทั้งหมดสำหรับทางสัญจร ที่ว่างชุมชน และระยะร่นตามกฎหมายการจัดสรรที่ดินและให้กลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มร่วมกันวางผังบ้านในแต่ละตำแหน่งของชุมชน และนำมารวมเป็นผังชุมชน ผลจากการร่วมออกแบบจะได้ผังชุมชนที่มีลักษณะการวางผังแบบแนวยาว (linear) โดยมีทางสัญจร 2 เส้นหลัก มีพื้นที่ว่างของชุมชน ระบบสาธารณูปโภคจะขนาดตามแนวทางสัญจรหลักในชุมชน

ภาพที่ 10 การออกแบบวางผังชุมชน โดยวิธีแบ่งกลุ่มย่อย

ภาพที่ 11 ผังชุมชนใหม่

การออกแบบบ้านในการออกแบบบ้านจากกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม ได้กำหนดขนาดแปลงที่ดิน โดยความต้องการหลัก คือ การใช้พื้นที่ใช้สอยให้คุ้มและมีขนาดพื้นที่มากที่สุด จึงได้แบบบ้านมา 5 แบบและคัดเลือกจากสถาปนิกจนเหลือแบบบ้าน 4 แบบ คือ 1) แบบบ้าน A บ้านแฝด ขนาด 4x7 เมตร, 2) แบบบ้าน B บ้านแถว ขนาด 4.5x7 เมตร, 3) แบบบ้าน C บ้านแฝด ขนาด 4.5x7 เมตรและ 4) แบบบ้าน D บ้านแฝด ขนาด 5.5x7 เมตร โดยมีการ

ออกแบบผังพื้นบนกระดาษตารางและตัดแบบจำลองของสามมิติเพื่อให้เกิดความเข้าใจลักษณะบ้านมากขึ้น โดยกระบวนการวางผังชุมชนและกระบวนการออกแบบบ้านนี้มีสถาปนิกจากพอช. คอยให้คำปรึกษา

ภาพที่ 12 แบบบ้านจากกระบวนการออกแบบ

ช่วงเวลา / ระยะเวลา : เมษายน - พฤษภาคม พ.ศ.2559

ผู้มีส่วนร่วม : สมาชิกโครงการบ้านมั่นคง 81 หลังคาเรือน, สถาปนิก , วิศวกร , นักพัฒนาชุมชนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.), สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.)

ระดับการมีส่วนร่วม : ระดับที่ 5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน

จากการศึกษาพบว่า ในกระบวนการออกแบบบ้านไม่ได้มีการสำรวจการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงกระบวนการออกแบบทั้งหมดเกิดจากการศึกษาดูงานบ้านมั่นคงโครงการอื่นๆ เพื่อศึกษากระบวนการและสำรวจบ้านที่เกิดจากกระบวนการ จากนั้นสมาชิกในโครงการได้กำหนดโจทย์ในการออกแบบบ้าน เช่น พื้นที่ที่ต้องการ โดยไม่ได้มีการกล่าวถึงการใช้พื้นที่ เช่น กิจกรรมการใช้พื้นที่ในบ้านก่อนกระบวนการ เครื่องเรือนที่จะนำมาใช้

8) การพิจารณาสินเชื่อ

สมาชิกโครงการบ้านมั่นคงได้คำนวณสินเชื่อเพื่อยื่นขอสินเชื่อบ้านมั่นคงจาก พอช. โดยสมาชิกโครงการทุกคนรับรู้และร่วมคำนวณภาระที่ต้องชำระสินเชื่อคืนแก่ พอช. ของแต่ละครอบครัว มีการจัดทำข้อมูลและนำเสนอโครงการได้รับอนุมัติงบประมาณในการพัฒนาโครงการจาก พอช. รวม 40,089,192 บาท แบ่งเป็น 1) งบประมาณระบบสาธารณูปโภค 5,000,000 บาท , 2) งบอุดหนุนที่อยู่อาศัย 2,500,00 บาท, 3) งบบริหารจัดการ 125,00 บาท และ 4) สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยรวม 32,464,192 บาท แบ่งเป็นสินเชื่อบ้าน 21,233,192 บาทและสินเชื่อที่ดิน 11,231,000 บาท

ช่วงเวลา / ระยะเวลา : มิถุนายน พ.ศ.2559

ผู้มีส่วนร่วม : สมาชิกโครงการบ้านมั่นคง 98 หลังคาเรือน , สถาบันพัฒนา
องค์กรชุมชน (พอช.)

ระดับการมีส่วนร่วม : ระดับที่ 5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงาน
ร่วมกับผู้ปฏิบัติงานการก่อสร้าง

การก่อสร้างและระบบการสร้างบ้านเริ่มต้นดำเนินการก่อสร้างเฟส 1 จำนวน 28 หลังคา
เรือน โดยว่าจ้างบริษัทช่างก่อสร้างชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมจำกัด เป็นสัญญาจ้างค่าแรงและค่าวัสดุ
การดำเนินการก่อสร้างเฟส 1 ประสบปัญหาล่าช้าเนื่องจากการขาดช่างและแรงงาน ที่ประชุมของ
สมาชิกโครงการบ้านมั่นคง โดยมีพี่เลี้ยง สอช.เป็นที่ปรึกษา มีมติเปลี่ยนแนวทางการก่อสร้างเป็นการ
จ้างเฉพาะแรงงานกับบริษัทช่างก่อสร้างชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมจำกัดในดำเนินการก่อสร้างเฟส 2
จำนวน 40 หลังคาเรือนและดำเนินการก่อสร้างเฟส 3 จำนวน 40 หลังคาเรือน

ช่วงเวลา / ระยะเวลา : สิงหาคม พ.ศ.2559 - สิงหาคม พ.ศ.2560

ผู้มีส่วนร่วม : สมาชิกโครงการบ้านมั่นคง 98 หลังคาเรือน , สถาปนิก , วิศวกร ,
นักพัฒนาชุมชนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.), สหพันธ์
พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.)

ระดับการมีส่วนร่วม : ระดับที่ 5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงาน
ร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน

9) การดำเนินโครงการหลังการเข้าอยู่อาศัย

หลังเข้าอยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี สมาชิกโครงการได้กำหนดวาระการ
ประชุมสมาชิกโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีล่วงหน้า ดังนี้ 1) จัดการประชุมกลุ่มออมทรัพย์
ไทยมุสลิมสามัคคี 1 ครั้ง/เดือน เพื่อรายงานผลการดำเนินการสินเชื่อ รับทราบปัญหาและความ
ต้องการของสมาชิกโครงการต่อการดำเนินงานภายในชุมชน, 2) จัดเก็บเงินออมทรัพย์ทุกวันอาทิตย์ใน
สัปดาห์แรกของเดือน หรือในครัวเรือนที่รายได้ครัวไม่แน่นอนให้ปรึกษากับเหรียญเพื่อกำหนดการ
จัดเก็บเงินออมทรัพย์เป็นแบบรายวัน, 3) จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนวาระละ 1 ปี และ 4) จัดทำ
ข้อมูลลักษณะครัวเรือนทุก 2 ปี

รวมทั้งร่างข้อตกลงร่วมของชุมชนในการใช้พื้นที่ ดังนี้ 1) สอดส่องดูแลให้ชุมชนปราศจากสิ่งเสพ
ติดหรือสิ่งผิดกฎหมาย, 2) ไม่ทำเสียงดังหรือก่อให้เกิดความรำคาญแก่เพื่อนบ้าน หากต้องการจัด

กิจกรรมที่ก่อให้เกิดเสียงดังรบกวนต้องขออนุญาตแก่สมาชิกภายในชุมชน, 3) ไม่อนุญาตให้เลี้ยงสุนัขภายในชุมชน สำหรับสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ ต้องไม่สร้างความเดือดร้อนหรือก่อให้เกิดความรำคาญแก่เพื่อนบ้าน, 4) การจัดเก็บขยะมูลฝอย และ 5) ไม่จอดยานพาหนะกีดขวางทางจราจร และไม่อนุญาตให้จอดรถยนต์ในพื้นที่ชุมชน

ช่วงเวลา / ระยะเวลา : สิงหาคม พ.ศ.2560

ผู้มีส่วนร่วม : สมาชิกโครงการบ้านมั่นคง 98 หลังคาเรือน , สถาปนิกจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.), สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.)

ระดับการมีส่วนร่วม : ระดับที่ 5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน

จากการศึกษากระบวนการบ้านมั่นคง พบว่า โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีดำเนินการครบถ้วนตามกระบวนการบ้านมั่นคงที่ พอช. กำหนดและสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย มีระยะเวลาดำเนินการบ้านมั่นคง 2 ปี (พ.ศ.2558-2560) โดยกระบวนการออกแบบและวางผังบ้านและชุมชนของโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีดำเนินการเพียง 2 เดือนซึ่งเป็นระยะเวลาที่จำกัดมากและในขั้นตอนการสำรวจชุมชนไม่มีการสำรวจการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง และไม่มีกระบวนการเตรียมพร้อมการเข้าอยู่อาศัยในบ้านมั่นคง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.2.3 การมีส่วนร่วมกระบวนการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

จากการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนแก่นิมิตรในการสร้างบ้านมั่นคง โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีของผู้วิจัย สามารถวิเคราะห์ได้โดยการใช้แนวคิด Nabeel Hamdi พบว่าโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมมีระดับการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่ในระดับที่ระดับ 4 ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการหลัก คนนอกเป็นทรัพยากรในกระบวนการ ทั้งกระบวนการการสร้างภาคีเพื่อพัฒนาโครงการบ้านมั่นคง , การตั้งกลุ่มสหกรณ์ , การพิจารณาสิทธิ , การจัดหาและจัดซื้อที่ดิน , การออกแบบบ้านและการวางผังชุมชน , การก่อสร้าง และ การดำเนินโครงการหลังการเข้าอยู่อาศัย โดยมีหน่วยงานหลักที่ให้คำปรึกษา คือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ดังตาราง 4.4 และจากการศึกษาพบว่า ในกระบวนการบ้านมั่นคงมีขั้นตอนการสำรวจข้อมูล เช่น 1) ด้านสังคม คือ จำนวนครัวเรือนที่ต้องรื้อย้าย, จำนวนผู้ต้องการเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง, ด้านลักษณะครัวเรือน (จำนวนสมาชิก

เพศ อายุ ศาสนา อาชีพ รายได้ครัวเรือน) และปัญหาจากการรื้อย้ายออกจากพื้นที่ และ 2) ด้าน
กายภาพ คือ การภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อสำรวจจำนวนครัวเรือนและสภาพแวดล้อม, ทางสัญจร
ในชุมชน ซึ่งไม่มีการสำรวจลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงดดยสถาปนิก
ชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการออกแบบบ้านมั่นคง

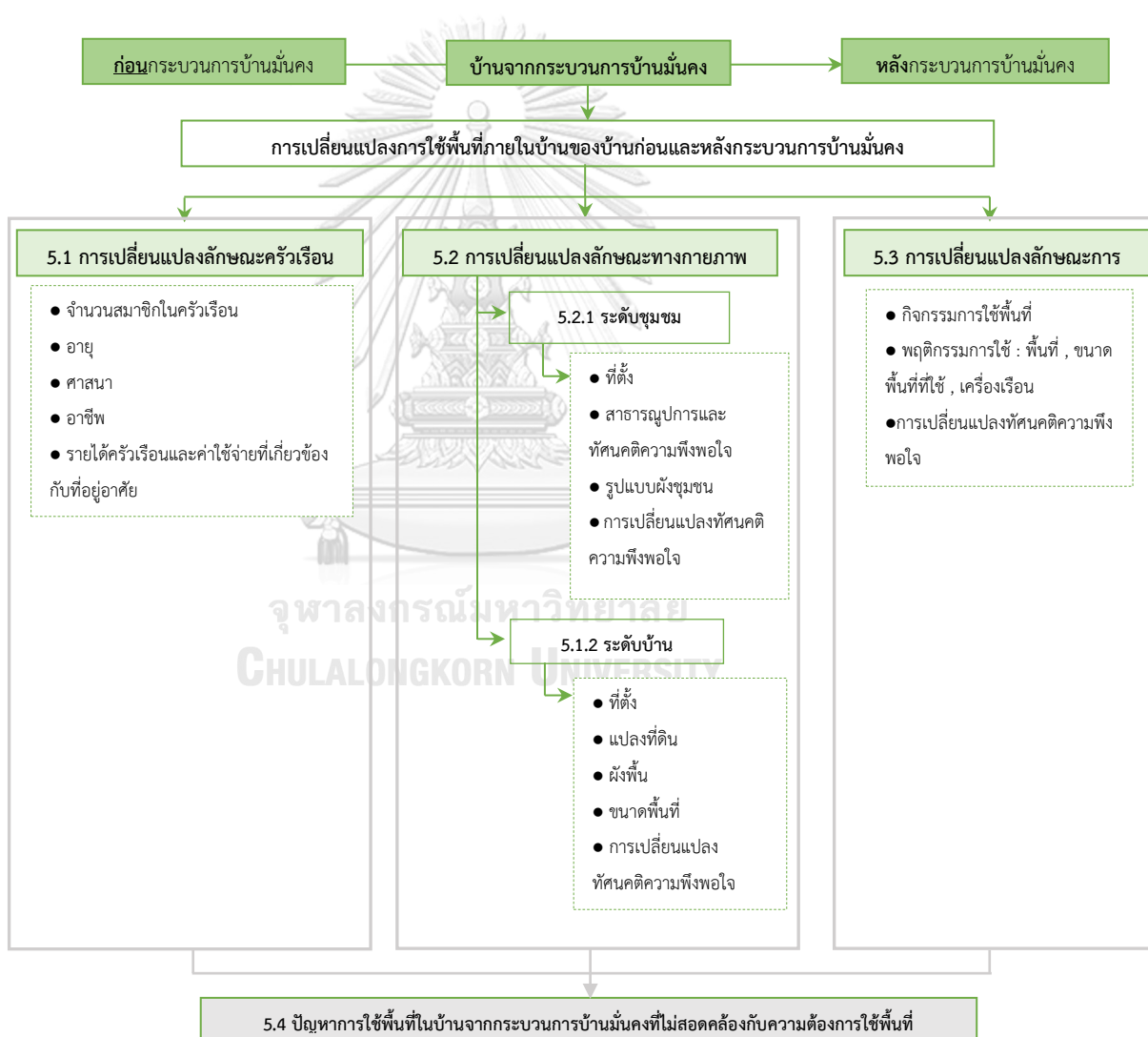

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 5

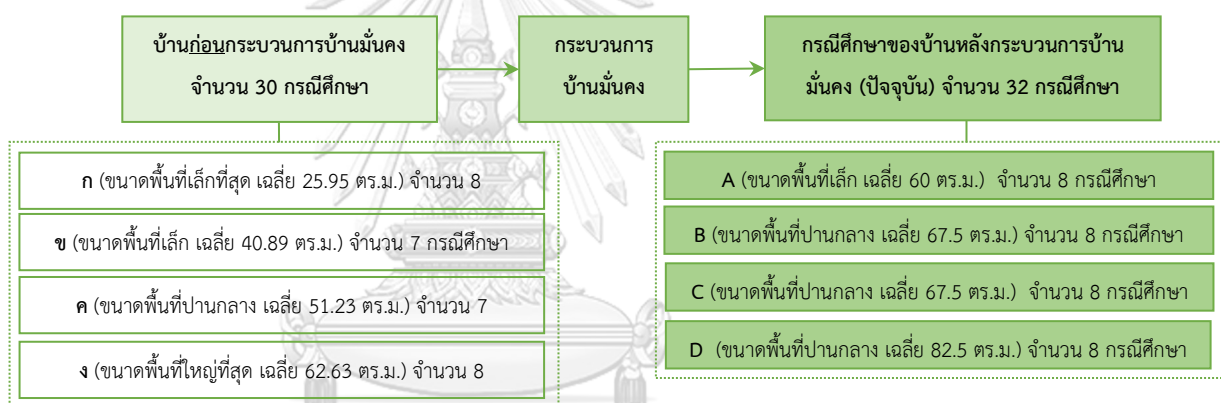
การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ภายในบ้านของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ภายในบ้านของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมุ่งเน้นการเปรียบเทียบและการเปลี่ยนแปลงของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง , บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงและบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้

แผนผัง 6 กรอบแนวคิดการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ภายในบ้านของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง จะศึกษาจากการสัมภาษณ์และสังเกตกรณีศึกษาในโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีจำนวน 32 ครัวเรือนที่อาศัยในแบบบ้านมั่นคงทั้ง 4 แบบของโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี ซึ่งเกิดจากผู้อยู่อาศัยก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง 30 หลังคาเรือนที่แยกครัวเรือนออกเป็น 32 หลังคาเรือนในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง เมื่อแบ่งการศึกษาตามขนาดแปลงที่ดินและพื้นที่บ้าน โดยกำหนดให้บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมี 4 ขนาด คือ ก (บ้านขนาดเล็กที่สุด), ข (บ้านขนาดเล็ก), ค (บ้านขนาดปานกลาง) และ ง (บ้านขนาดใหญ่) และบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมี 4 ขนาด คือ A (ขนาดเล็กที่สุด มี), B (ขนาด), C (ขนาดปานกลาง) และ D (ขนาดใหญ่) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงต่อปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้พื้นที่

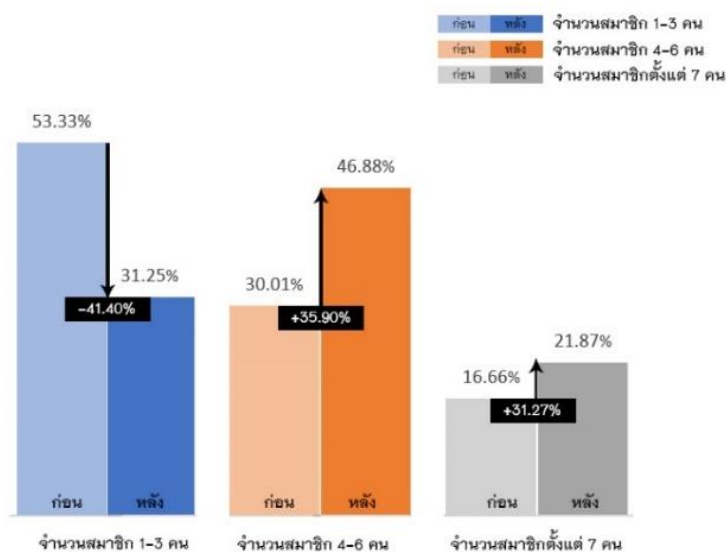
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แผนผัง 7 การเปลี่ยนจำนวนหลังคาเรือนของกรณีศึกษา
CHULALONGKORN UNIVERSITY

5.1 การเปลี่ยนแปลงลักษณะครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

1) การเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกภายในครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการศึกษาพบว่า มีเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 คน/หลังคาเรือน เมื่อแบ่งกลุ่มจำนวนสมาชิกในครัวเรือนพบว่า กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิก 1-3 คน/ครัวเรือน เป็นกลุ่มที่พบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.33, จำนวนสมาชิก 4-6 คน/ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30.01, จำนวนสมาชิกตั้งแต่ 7 คน/

ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.66 ส่วนบ้านหลังการกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน/หลังคาเรือน กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิก 4-6 คน/ครัวเรือน เป็นกลุ่มที่มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 46.88, จำนวนสมาชิก 1-3 คน/ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.25, จำนวนสมาชิกตั้งแต่ 7 คน/ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 21.87

แผนภูมิ 1 การเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

การเปลี่ยนแปลงของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 3 เป็น 4 คน/ครัวเรือน โดยกลุ่มจำนวนสมาชิกมีการเปลี่ยนแปลงจากกลุ่มจำนวนสมาชิก 1-3 คน/ครัวเรือนเป็นกลุ่มจำนวนสมาชิก 4-6 คน/ครัวเรือน โดยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลกับความต้องการขนาดการใช้พื้นที่บ้านที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 7 คน/ครัวเรือนที่พบร้อยละ 21.87 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง เมื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยแบ่งตามกลุ่มขนาดบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงและกลุ่มขนาดบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้

- ในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 7 คน/ครัวเรือน ส่วนใหญ่อาศัยในกลุ่มบ้าน ค (ขนาดปานกลาง) และ ง (ขนาดใหญ่) เมื่อเข้าอยู่อาศัยภายในบ้านมั่นคงส่วนใหญ่อาศัยในแบบบ้าน B และ C (ขนาดปานกลาง)
- ในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่มีจำนวนสมาชิก 1-3 คน/ครัวเรือน ส่วนใหญ่อาศัยในกลุ่มบ้าน ก (ขนาดเล็กที่สุด), กลุ่ม ข (ขนาดเล็ก) และ ค (ขนาดปานกลาง)

เมื่อเข้าอยู่อาศัยภายในบ้านมั่นคงส่วนใหญ่อาศัยในแบบบ้าน B และ C (ขนาดปานกลาง)

- ในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน/ครัวเรือน ที่ส่วนใหญ่อาศัยในกลุ่ม ก (ขนาดเล็กที่สุด) เมื่อเข้าอยู่อาศัยภายในบ้านมั่นคงส่วนใหญ่ในแบบบ้าน A จากกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งเป็นขนาดเล็กที่สุด

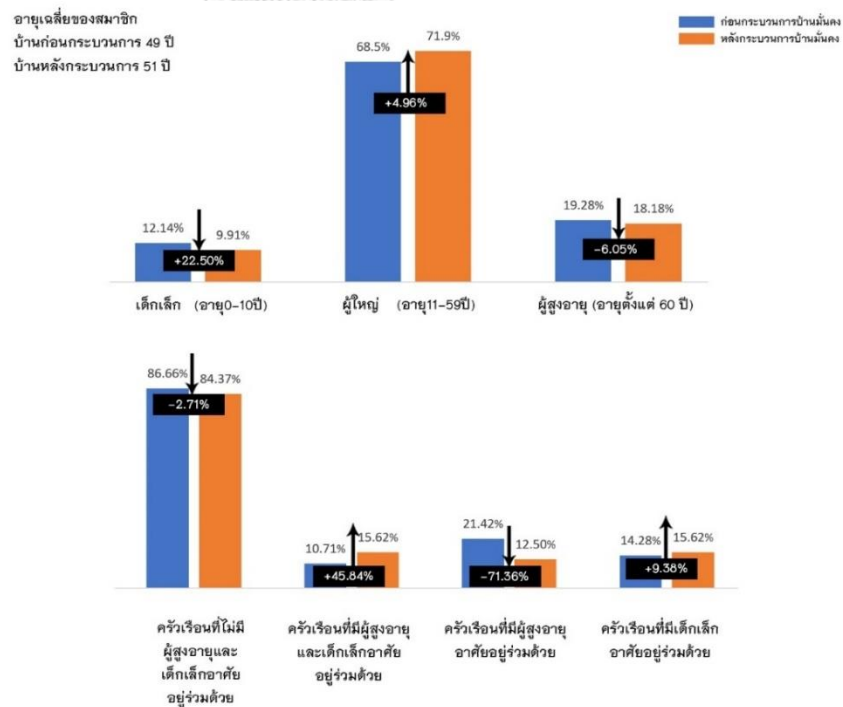
จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยแบ่งตามกลุ่มขนาดบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงและกลุ่มขนาดบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง พบว่า

- ในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 7 คน/ครัวเรือน ส่วนใหญ่อาศัยในกลุ่มบ้าน ค (ขนาดปานกลาง) และ ง (ขนาดใหญ่) เมื่อเข้าอยู่อาศัยภายในบ้านมั่นคงส่วนใหญ่อาศัยในแบบบ้าน B และ C (ขนาดกลาง)
- ในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่มีจำนวนสมาชิก 1-3 คน/ครัวเรือน ส่วนใหญ่อาศัยในกลุ่มบ้าน ก (ขนาดเล็กที่สุด), กลุ่ม ข (ขนาดเล็ก) และ ค (ขนาดปานกลาง) เมื่อเข้าอยู่อาศัยภายในบ้านมั่นคงส่วนใหญ่อาศัยในแบบบ้าน B และ C (ขนาดปานกลาง)
- ในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน/ครัวเรือน ที่ส่วนใหญ่อาศัยในกลุ่ม ก (ขนาดเล็กที่สุด) เมื่อเข้าอยู่อาศัยภายในบ้านมั่นคงส่วนใหญ่ในแบบบ้าน A จากกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งเป็นขนาดเล็กที่สุด

2) การเปลี่ยนแปลงอายุผู้อยู่อาศัยในครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการศึกษาพบว่าการเปลี่ยนแปลงช่วงอายุของผู้อยู่อาศัย โดยผู้อยู่อาศัยในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่มีอายุ 49 ปี ส่วนหลังกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่มีอายุ 51 ปี เมื่อแบ่งกลุ่มอายุตามความต้องการการใช้พื้นที่บ้านของแต่ละช่วงอายุ พบว่า ในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

- ช่วงอายุ 11-59 ปี เป็นช่วงอายุที่สามารถใช้พื้นที่บ้านตามการออกแบบทั่วไปได้ บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงพบมากที่สุดร้อยละ 68.57 ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงพบมากที่สุดร้อยละ 68.08
- ช่วงอายุ 1-10 ปี เป็นช่วงอายุที่มีข้อจำกัดการใช้พื้นที่บ้านทั้งขนาดพื้นที่ที่เล็กกว่าปกติ จำเป็นต้องมีเครื่องมือช่วยเหลือการเคลื่อนไหว, การจำกัดการเข้าถึงบางพื้นที่ ภายในบ้านที่เป็นอันตราย เช่น บันได และการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่เป็นพิเศษ บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงพบร้อยละ 12.14 ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงพบร้อยละ 15.60
- ช่วงอายุตั้งแต่ 60 ปี เป็นช่วงอายุที่มีข้อจำกัดการใช้พื้นที่บ้าน เช่น จำเป็นต้องมีเครื่องมือช่วยเหลือการเคลื่อนไหวและการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่เป็นพิเศษ บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงพบร้อยละ 19.28 ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงพบร้อยละ 15.60

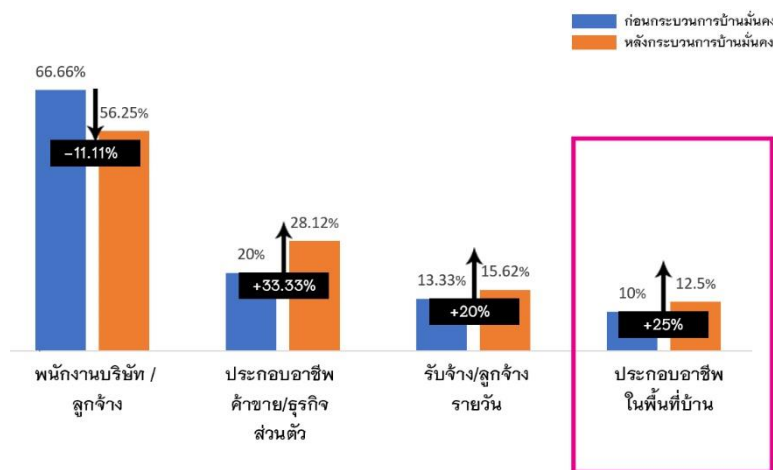
แผนภูมิ 2 การเปลี่ยนแปลงอายุผู้อยู่อาศัยในครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

3) การเปลี่ยนแปลงการนับถือศาสนาของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการศึกษาพบว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงการนับถือศาสนาและสัดส่วนศาสนา โดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามคิดเป็นร้อยละ 93.33 และนับถือศาสนาพุทธคิดเป็นร้อยละ 6.66 ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลามคิดเป็นร้อยละ 93.75 และนับถือศาสนาพุทธคิดเป็นร้อยละ 6.25 ดังนั้นการออกแบบพื้นที่ให้เอื้ออำนวยการใช้พื้นที่ตามหลักศาสนาอิสลามจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้รองรับกิจกรรมทางศาสนาอิสลามในพื้นที่บ้าน

4) การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ โดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้างคิดเป็นร้อยละ 66.66 ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้างคิดเป็นร้อยละ 56.25 โดยมีการเปลี่ยนแปลงมีสัดส่วนของกลุ่มการประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวและกลุ่มรับจ้าง/ลูกจ้างรายวันเพิ่มมากขึ้นในหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

แผนภูมิ 3 การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพของบ้านก่อนและหลังกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง

จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพในพื้นที่บ้าน โดยก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่ประกอบอาชีพในพื้นที่บ้าน 3 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 10 ได้แก่ ค้าขายอาหารในพื้นที่หน้าบ้าน , ค้าขายกะทิในพื้นที่หน้า , ร้านอาหารตามสั่งในพื้นที่หน้าบ้าน ส่วนหลังการกระบวนการบ้านมั่นคงมีจำนวน 4 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ได้แก่ ชายของชำในพื้นที่อเนกประสงค์ และร้านอาหารตามสั่งในพื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน

โดยสรุปมีการเปลี่ยนแปลงของกรณีศึกษาในก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่เคยประกอบอาชีพในพื้นที่บ้านเป็นประกอบอาชีพในพื้นที่บ้านหลังกระบวนการคิดเป็นเพียงร้อยละ 9.37 ของกรณีศึกษาทั้งหมด

การประกอบอาชีพบ้านก่อนกระบวนการ

การประกอบอาชีพของบ้านหลังกระบวนการ

ภาพที่ 13 การประกอบอาชีพภายในบ้านของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

5) รายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยของครัวเรือน

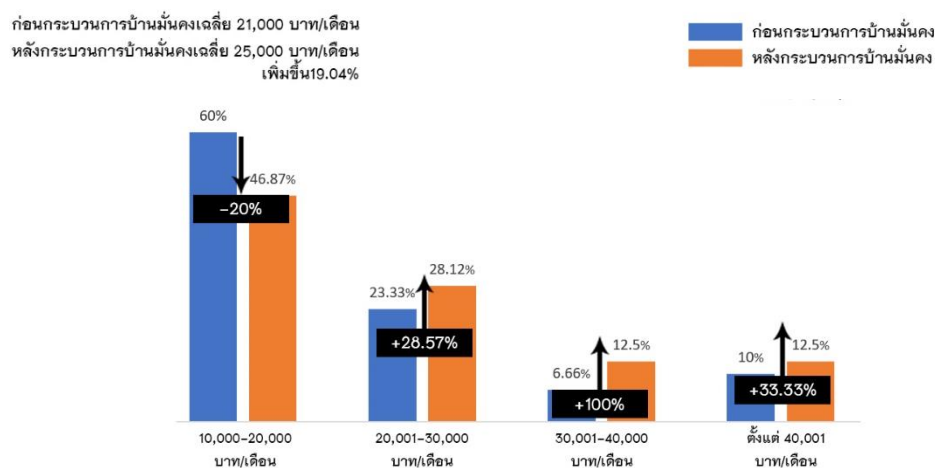
จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงการเปลี่ยนแปลงรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน โดยก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีรายได้เฉลี่ย 21,473.65 บาท/เดือน และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 705.78 บาท/เดือนหรือคิดเป็นร้อยละ 3.36 ของรายได้ครัวเรือน ส่วนหลังการกระบวนการบ้านมั่นคงมีรายได้เฉลี่ย 25,411.47 บาท/เดือน และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 3,850.01 บาท/เดือน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.40 ของรายได้ครัวเรือน จำแนกเป็น 1) สิ้นเชื้อบ้านเฉลี่ย 2,019.85 บาท/เดือน, 2) สาธารณูปการ (น้ำ, ไฟฟ้า) เฉลี่ย 1,331.42 บาท/เดือนและ 3) ค่าบริการจอตกรายเดือน 500 บาท/เดือน โดยมีการเปลี่ยนแปลงรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยของครัวเรือน มีดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงรายได้ครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง

มีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มรายได้ครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง จากการศึกษพบว่าบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มรายได้

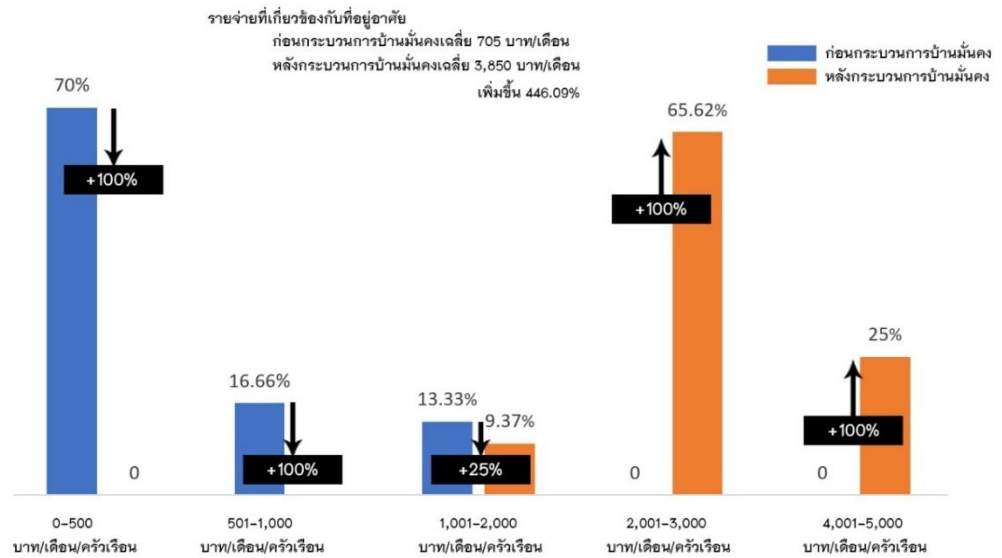
10,001-20,000 บาท/เดือน และเมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงกลุ่มรายได้ 20,001-30,000 บาท/เดือน , 30,001-40,000 บาท/เดือนและตั้งแต่ 40,001 บาท/เดือนมีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมากขึ้น

แผนภูมิ 4 การเปลี่ยนแปลงรายได้ครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง

- การเปลี่ยนแปลงรายจ่ายด้านที่อยู่อาศัยของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

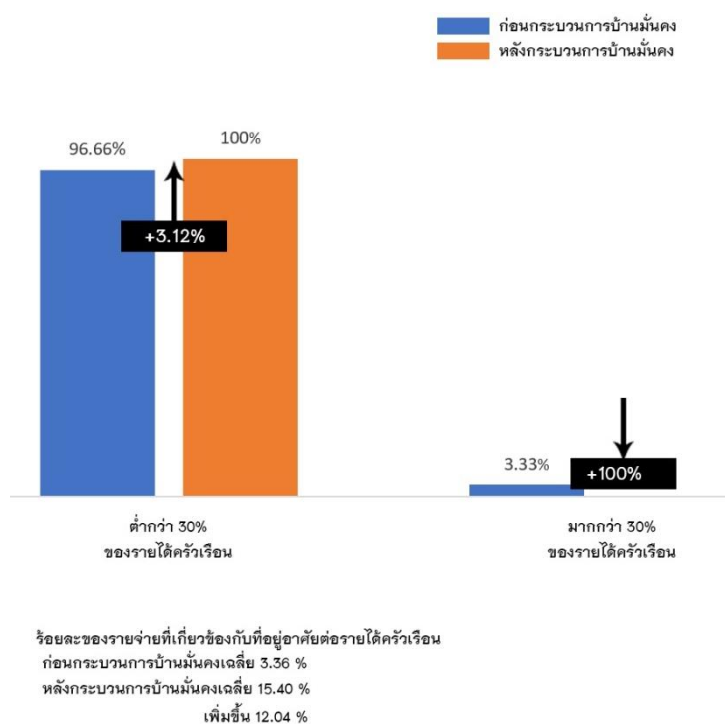
มีการเปลี่ยนแปลงด้านที่อยู่อาศัยของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง จากการศึกษาพบว่าบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่มีรายจ่ายด้านที่อยู่อาศัย 0-500 บาท/เดือน และบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่มีรายจ่ายด้านที่อยู่อาศัย 2,001-3,000 บาท/เดือน

แผนภูมิ 5 การเปลี่ยนแปลงรายจ่ายด้านที่อยู่อาศัยของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

- การเปลี่ยนแปลงร้อยละของรายจ่ายด้านที่อยู่อาศัยต่อรายได้ครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

มีการเปลี่ยนแปลงร้อยละของรายจ่ายด้านที่อยู่อาศัยต่อรายได้ครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง จากการศึกษพบว่าบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่มีร้อยละของรายจ่ายด้านที่อยู่อาศัยต่อรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า 30 ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์ที่มีความสามารถในการจ่ายด้านที่อยู่อาศัยได้

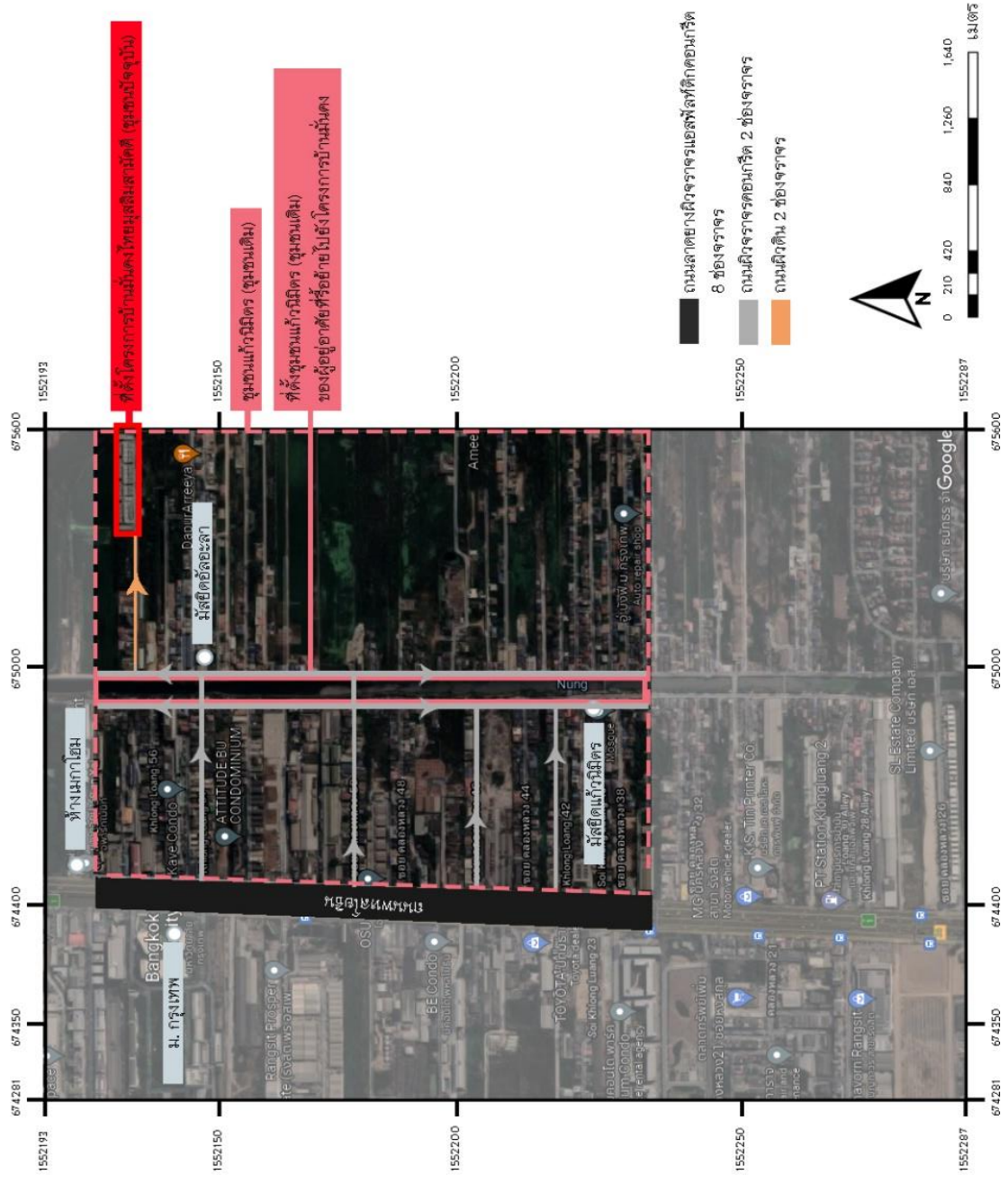
แผนภูมิ 6 การเปลี่ยนแปลงร้อยละของรายจ่ายด้านที่อยู่อาศัยต่อรายได้ครัวเรือนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

5.2 การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ

5.2.1 ระดับชุมชน

5.2.1.1 การเปลี่ยนแปลงที่ตั้งของชุมชน

จากศึกษาพบว่า ชุมชนเดิมก่อนเข้าร่วมกระบวนการบ้านมั่นคง “ชุมชนแก้วนิมิตร” มีที่ตั้งครอบคลุมพื้นที่หมู่ที่ 3, 4 และ 5 ของตำบลคลองหนึ่ง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เมื่อเข้าร่วมกระบวนการบ้านมั่นคงได้มีการสรรหาพื้นที่บริเวณใกล้เคียงชุมชนเดิม จนได้ที่ตั้งชุมชนใหม่ในพื้นที่หมู่ที่ 5 ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ใกล้เคียงชุมชนเดิม ห่างจากที่ตั้งชุมชนแก้วนิมิตรประมาณ 900 เมตร สามารถเดินทางจากถนนพหลโยธินหรือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ขาเข้าเมือง) ซอยคลองหลวง 38-56 ข้ามสะพานคลองหลวง 54 (สะพานมัศยิดอัลอะลา) และเข้าซอยโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี มีอาณาเขต ด้านทิศเหนือติดกับพื้นที่ทุ่งนา , ด้านทิศใต้ติดกับพื้นที่ทุ่งนาและที่อยู่อาศัย , ทิศตะวันออกติดกับพื้นที่ทุ่งนาและทิศตะวันตกติดกับที่อยู่อาศัย มีขนาดพื้นที่โครงการ 5 ไร่ 42 ตารางวา

ภาพที่ 14 ทดงโครงการบ้านมั่นคงไทยสมุทรตามคดี

5.2.1.2 การเปลี่ยนแปลงสาธารณูปการรอบชุมชนของชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการศึกษาพบว่า ไม่มีเปลี่ยนแปลงการใช้สาธารณูปการรอบชุมชนทั้งก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง แต่มีการเปลี่ยนแปลงระยะทางห่างจากจุดศูนย์กลางชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงเนื่องจากการย้ายที่ตั้งชุมชนและบ้าน และ มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเดินทางไปยังสาธารณูปการทั้งก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยสามารถแบ่งการใช้สาธารณูปการรอบชุมชน 5 ด้าน ดังนี้

- **ด้านหน่วยงานราชการ**

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้บริการสาธารณูปการในหน่วยงานราชการ ดังนี้ สน.อำเภอคลองหลวง , สถานีดับเพลิงท่าโขลง, ที่ว่าการอำเภอคลองหลวง และ ทศ.เมืองคลองหลวง มีระยะทางห่างจากจุดศูนย์กลางชุมชนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเฉลี่ย 11.55 กม. มีระยะทางห่างจากจุดศูนย์กลางชุมชนหลังกระบวนการบ้านมั่นคงเฉลี่ย 10.55 กม. สามารถเดินทางจากชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงโดยจักรยานยนต์ , รถยนต์

- **ด้านสาธารณสุข**

จากการศึกษาพบว่ามีใช้บริการสาธารณูปการในสถาน บริการสาธารณสุข ดังนี้ รพ.ภัทร-ธนบุรี, รพ.คลองหลวง, รพ.ประชาธิปไตย และ รพ.ธรรมศาสตร์ มีระยะทางห่างจากจุดศูนย์กลางชุมชนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเฉลี่ย 9.97 กม.และมีระยะทางห่างจากจุดศูนย์กลางชุมชนหลังกระบวนการบ้านมั่นคงเฉลี่ย 10.97 กม. สามารถเดินทางจากชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงโดยจักรยานยนต์ , รถยนต์

- **ด้านการศึกษา**

จากการศึกษาพบว่ามีใช้บริการสาธารณูปการในสถานศึกษา ดังนี้ รร. แก้วนิมิตร, รร.คลอง1, รร.ปอเนาะธรรมศาสตร์, วิทยาลัยการอาชีพศึกษาปทุมธานี และ วิทยาลัยเทคโนโลยีปทุมธานี มีระยะทางห่างจากจุดศูนย์กลางชุมชนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเฉลี่ย 8.34 กม.และมีระยะทางห่างจากจุดศูนย์กลางชุมชนหลังกระบวนการบ้านมั่นคงเฉลี่ย 9.34 กม. สามารถเดินทางจากชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงโดยจักรยานยนต์ , รถยนต์และจักรยาน

- **ด้านศาสนา**

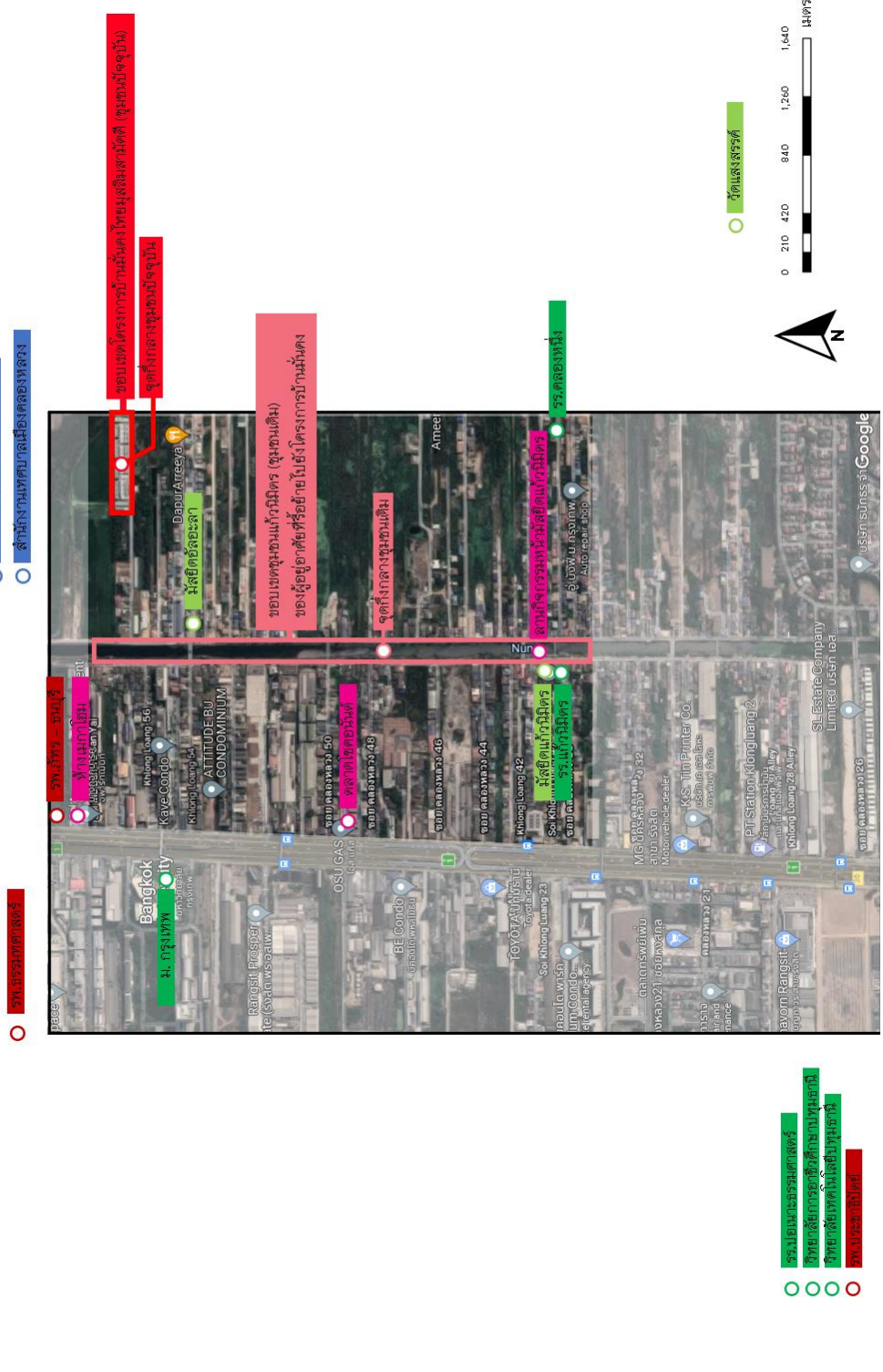
การศึกษาพบว่ามีการใช้บริการสาธารณูปการในศาสนสถาน ดังนี้ มัสยิดแก้วนิมิตร, มัสยิดอัลอะลาและวัดแสงสรรค์ มีระยะทางห่างจากจุดศูนย์กลางชุมชนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเฉลี่ย 3.35 กม.และมีระยะทางห่างจากจุดศูนย์กลางชุมชนหลังกระบวนการบ้านมั่นคงเฉลี่ย 4.35กม. สามารถเดินทางจากชุมชนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงโดยการเดิน, จักรยานยนต์ , รถยนต์และจักรยาน ส่วนชุมชนหลังกระบวนการบ้านมั่นคงโดยจักรยานยนต์ , รถยนต์และจักรยาน

- **ด้านชีวิตประจำวัน**

การศึกษาพบว่ามีการใช้บริการสาธารณูปการในแหล่งอาหาร แหล่งค้าปลีก / ส่ง พื้นที่นันทนาการ ดังนี้ ตลาดโชคอนันต์ รังสิต, เมกาโฮมรังสิต, ตลาดไทและลานกิจกรรมหน้ามัสยิดแก้วนิมิตร มีระยะทางห่างจากจุดศูนย์กลางชุมชนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเฉลี่ย 3.75 กม.และมีระยะทางห่างจากจุดศูนย์กลางชุมชนหลังกระบวนการบ้านมั่นคงเฉลี่ย 3.82 กม. สามารถเดินทางจากชุมชนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงโดยการเดิน, จักรยานยนต์ , รถยนต์และจักรยาน ส่วนชุมชนหลังกระบวนการบ้านมั่นคงโดยจักรยานยนต์ , รถยนต์และจักรยาน

- พื้นที่โครงการ
- พื้นที่โครงการ
- พื้นที่โครงการ
- พื้นที่โครงการ
- พื้นที่โครงการ
- พื้นที่โครงการ

- พื้นที่โครงการ
- พื้นที่โครงการ
- พื้นที่โครงการ
- พื้นที่โครงการ

ภาพที่ 15 สาธารณูปการอบโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี (ปัจจุบัน)

1) ทักษะทัศนคติความพึงพอใจต่อการเข้าถึงสาธารณูปการรอบโครงการของชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

โดยจากการศึกษาทัศนคติความพึงพอใจต่อการเข้าถึงสาธารณูปการรอบโครงการของชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง พบว่าไม่มีความเปลี่ยนแปลงความทัศนคติความพึงพอใจโดยรวมทั้ง 5 ด้าน คือ หน่วยงานราชการ สาธารณสุข การศึกษา ศาสนาและชีวิตประจำวัน ในระดับดี โดยทัศนคติความพึงพอใจในการเดินทางไปยังหน่วยงานราชการในระดับพอใช้, สาธารณสุขในระดับพอใช้, การศึกษาในระดับดี, ศาสนาในระดับดี และชีวิตประจำวันในระดับดี

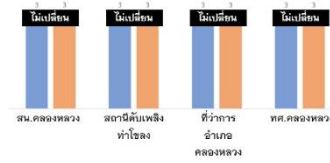

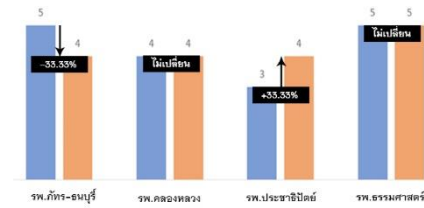
■ ก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง
 ■ หลังกระบวนการบ้านมั่นคง

โดยกำหนดให้
 1 คะแนน = ไม่พึงพอใจ, 2 คะแนน = ปรับปรุง, 3 คะแนน หมายถึง พอใช้
 , 4 คะแนน = ดี, 5 คะแนน = ดีมาก

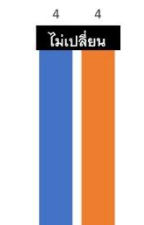
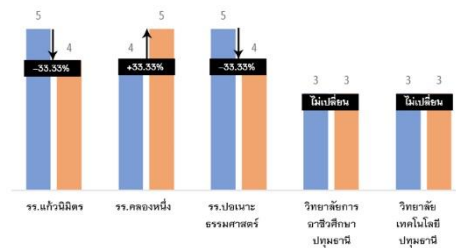
หน่วยงานราชการ

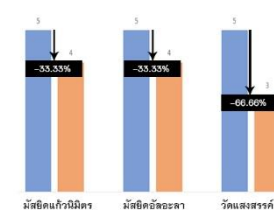
สาธารณสุข

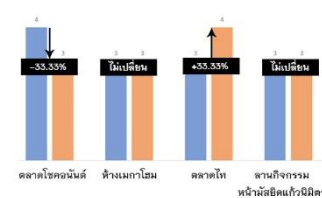
การศึกษา

ศาสนา

ชีวิตประจำวัน

แผนภูมิ 7 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจในการเข้าถึงสาธารณูปการรอบโครงการของชุมชนแก้วนิมิตร (เดิม)และโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี (ปัจจุบัน)

4.2.1.3 องค์ประกอบชุมชนของชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

1) รูปแบบผังชุมชน

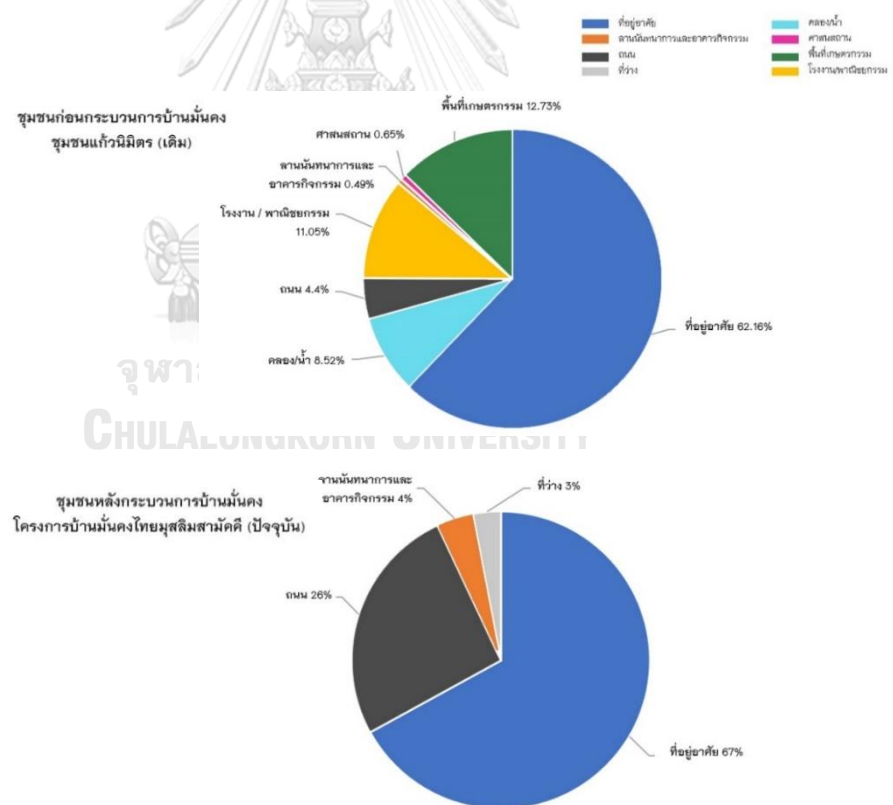
จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบผังชุมชน โดยชุมชนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (แก้วนิมิตร) เป็นผังชุมชนที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการวางแผนผัง รูปแบบผังชุมชนจึงเป็นแบบกระจายตัวและขยายตัวตามพื้นที่ว่างโดยเฉพาะบ้านที่รูกล้าล้าคองหนึ่ง ส่วนผังชุมชนของชุมชนหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี) ซึ่งเกิดจากกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง ในขั้นตอนของกาออกแบบผังชุมชนใช้รูปแบบการออกแบบแบบตาราง (Grid)

2) องค์ประกอบพื้นที่ภายในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของชุมชน โดยชุมชนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (แก้วนิมิตร) มีองค์ประกอบของชุมชน 7 ส่วน คือ ที่อยู่อาศัย , ถนน , คลอง/น้ำ , โรงงาน/พาณิชยกรรม , ศาสนสถาน , พื้นที่เกษตรกรรม , ลานนันทนาการและอาคารกิจกรรม ส่วนชุมชนหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี) มีองค์ประกอบของชุมชน 4 ส่วน คือ ที่อยู่อาศัย , ถนน , ที่ว่าง , ลานนันทนาการและอาคารกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย อาคารสหกรณ์โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี เป็นอาคารคอนกรีต 1 ชั้น ขนาดพื้นที่ 46.50 ตร.ม. สำหรับเก็บอุปกรณ์สำนักงาน, เอกสารดำเนินงานสหกรณ์และพื้นที่ประชุมสมาชิกโครงการบ้านมั่นคงและลานกิจกรรมสำหรับรวมพล, สนามเด็กเล่น, พื้นที่ออกกำลังกายและพื้นที่จอดรถชั่วคราว ขนาดพื้นที่ 298 ตร.ม โดยสัดส่วนที่พบมากที่สุดคือที่อยู่อาศัยทั้งชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

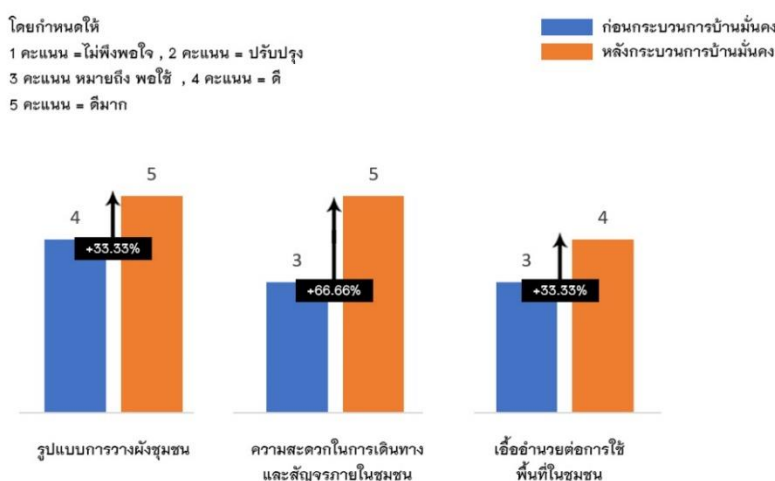

แผนภูมิ 8 การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของชุมชนแก้วนิมิตร (เดิม) และโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี (ปัจจุบัน)

3) การสัญจรภายในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของชุมชน โดยชุมชนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (แก้วนิมิตร) มีถนนเลียบบคลองหนึ่งซึ่งเป็นที่ตั้งของบ้านที่ต้องรื้อย้ายออกจากลำคลองหนึ่งเป็นถนนคอนกรีต 1 ทางสัญจร ไม่มีทางเท้า ขนาดกว้าง 4 เมตรในบางช่วงและถนนลูกรัง 1 ทางสัญจร ไม่มีทางเท้า ขนาดกว้าง 4 เมตร ใช้งานโดยรถจักรยาน , รถจักรยานยนต์และรถยนต์ ส่วนโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี (ปัจจุบัน) มีถนนภายในโครงการเป็นถนนคอนกรีต 2 ทางสัญจร ขนาดกว้าง 6 เมตรและมีข้อกำหนดการใช้เฉพาะรถจักรยานยนต์และรถจักรยานเท่านั้น ส่วนรถยนต์สามารถไม่ได้รับอนุญาตให้จอดค้างภายในโครงการ เนื่องจากไม่มีการจัดสรรพื้นที่จอดรถยนต์

โดยจากการศึกษาทัศนคติความพึงพอใจต่อรูปแบบผังชุมชนของชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยมีประเด็นในการประเมิน 3 ด้าน คือ 1) ด้านรูปแบบการวางผัง 2) ด้านความสะดวกในการเดินทางและการสัญจรภายในชุมชน 3) ด้านเอื้ออำนวยต่อการใช้พื้นที่ในชุมชน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจโดยรวมเพิ่มขึ้นจากระดับพอใช้เป็นระดับดีมาก แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจเพิ่มขึ้นมากที่สุดในด้านความสะดวกในการเดินทางและสัญจรในชุมชนจากระดับความพึงพอใจระดับพอใช้เป็นระดับดีมาก

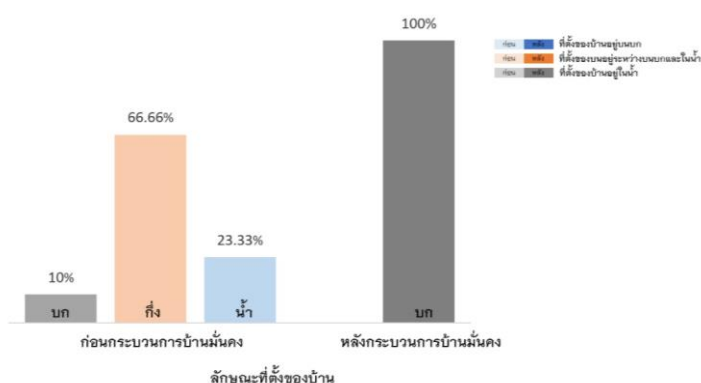

แผนภูมิ 9 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจของผู้อาศัยต่อผังโครงการ

5.2.2 ระดับบ้าน

5.2.2.1 การเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ตั้งของบ้านภายในชุมชนของชุมชนแก้วนิมิตร (เดิม) และโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี (ปัจจุบัน)

จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงการเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ตั้งของบ้าน โดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่มีที่ตั้งของบ้านตั้งอยู่ระหว่างบนบกและในน้ำคิดเป็นร้อยละ 88 , ตั้งบนบกคิดเป็นร้อยละ 6 และตั้งอยู่ในน้ำคิดเป็นร้อยละ 6 ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง ทั้งหมดมีที่ตั้งของบ้านตั้งบนบก

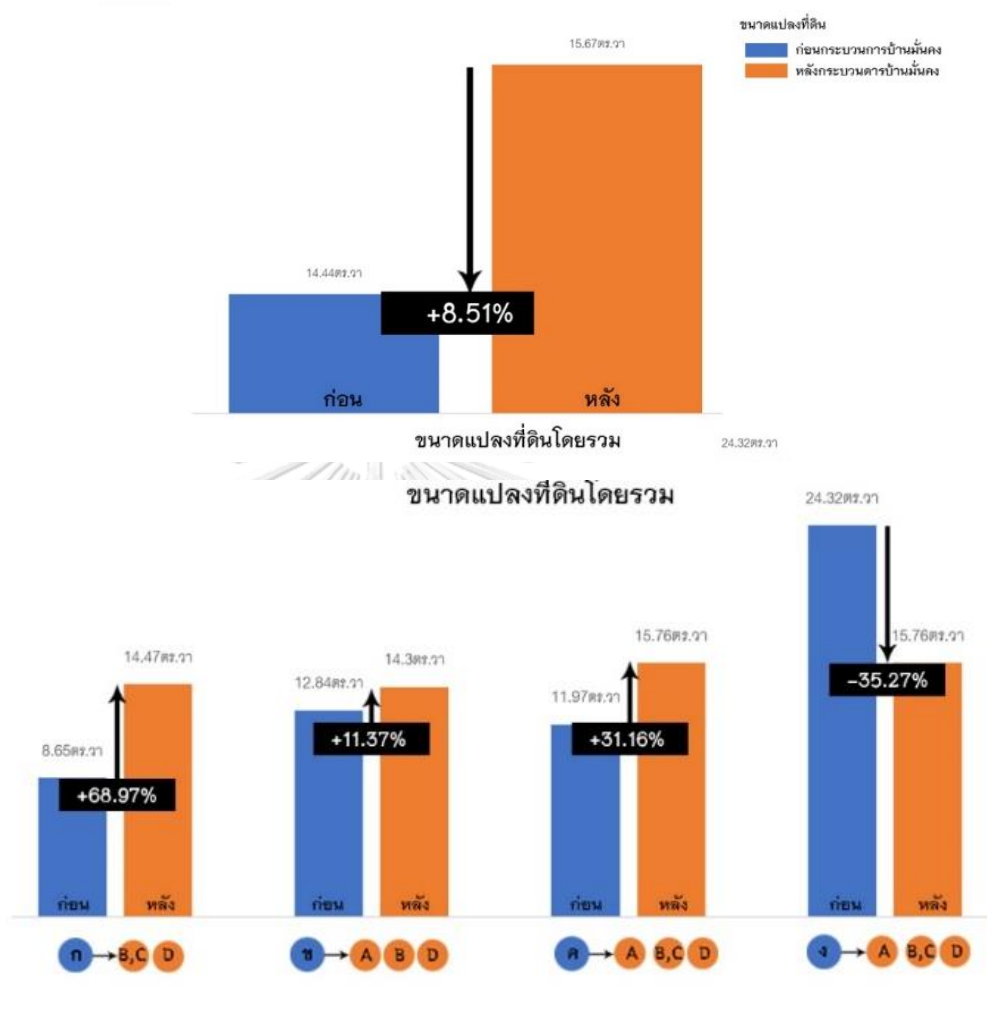
แผนภูมิ 10 การเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ตั้งของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

5.2.2.2 การเปลี่ยนแปลงขนาดแปลงที่ดินของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

ในการศึกษาบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงไม่มีการกำหนดขอบเขตแปลงที่ดินที่ชัดเจนและไม่กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ดังนั้นในการศึกษาขนาดแปลงที่ดินของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจึงใช้การคำนวณขนาดแปลงที่ดินจากพื้นที่ใช้สอยรวมของพื้นที่ภายในบ้าน เพื่อนำมาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงขนาดแปลงที่ดินของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง เมื่อเข้าร่วมกระบวนการบ้านมั่นคงจึงมีการกำหนดขนาดแปลงที่ดินที่ชัดเจน

จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงขนาดแปลงที่ดินของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดแปลงที่ดินเฉลี่ย 12.53 ตร.วา โดยมีขนาดตั้งแต่ 3 - 25.87 ตร.วา เมื่อเข้าร่วมกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงมีขนาดแปลงที่ดินเฉลี่ย 15.07 ตร.วา โดยมีขนาดตั้งแต่ 13.12 - 20.27 ตร.วา มีการเปลี่ยนแปลงขนาดที่ดินเพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเฉลี่ย 2.54 ตร.วา. หรือ

คิดเป็นร้อยละ 20.27 และไม่มีการเปลี่ยนแปลงขนาดแปลงที่ดินของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

แผนภูมิ 11 การเปลี่ยนแปลงขนาดที่ดินของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงขนาดแปลงที่ดินของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านตามกลุ่มบ้าน พบว่า กลุ่มบ้าน ก (ขนาดแปลงที่ดินที่เล็กที่สุด) เมื่อเข้าร่วมกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงมีขนาดแปลงที่ดินในกลุ่มบ้าน BC (ขนาดแปลงที่ดินขนาดกลาง) และ D (ขนาดแปลงที่ดินขนาดใหญ่) โดยขนาดแปลงที่ดินเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 68.97, กลุ่มบ้าน ข (ขนาดแปลงที่ดินขนาดเล็ก) เมื่อเข้าร่วมกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงมีขนาดแปลงที่ดินในกลุ่มบ้าน B (ขนาดแปลงที่ดินขนาดกลาง) และ D (ขนาดแปลงที่ดินขนาดใหญ่) โดยขนาดแปลงที่ดินเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 11.37, กลุ่มบ้าน ค (ขนาดแปลงที่ดินขนาดกลาง) เมื่อเข้าร่วมกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงมีขนาดแปลงที่ดินในทุกกลุ่มบ้าน A (ขนาดแปลงที่ดินขนาดเล็ก), BC (ขนาดแปลงที่ดินขนาดกลาง) และ D (ขนาดแปลง

ที่ดินขนาดใหญ่) โดยขนาดแปลงที่ดินเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 31.16 แต่กลุ่มบ้าน ง (ขนาดแปลงที่ดินที่ใหญ่) เมื่อเข้าร่วมกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงมีขนาดแปลงที่ดินในทุกกลุ่มบ้าน A (ขนาดแปลงที่ดินขนาดเล็ก), BC (ขนาดแปลงที่ดินขนาดกลาง) และ D (ขนาดแปลงที่ดินขนาดใหญ่) โดยขนาดแปลงที่ดินลดลงคิดเป็นร้อยละ 35.27

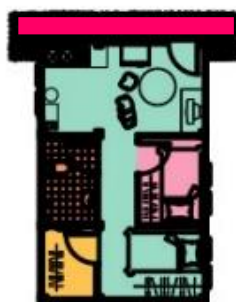
5.2.2.3 การเปลี่ยนแปลงผังพื้นของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง, แบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงและบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงผังพื้นของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง, บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงและบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยพบว่าบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมี รูปแบบผังพื้นที่ที่พบมากที่สุด คือ บ้านชั้นเดียวมีพื้นที่ 7 ส่วน ดังนี้ 1) อเนกประสงค์, 2) ระเบียง/เฉลียง/ชาน หน้าบ้าน, 3) ห้องน้ำ, 4) ห้องนอน และ 5) ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้าน จำนวน 23 คิดเป็นร้อยละ 76.66 โดยพบในทุกกลุ่มบ้านก่อนกระบวนการ คือ ก ข ค ง พบมากที่สุดในบ้านกลุ่ม ข คิดเป็นร้อยละ 85.71, บ้านกลุ่ม ง คิดเป็นร้อยละ 75 ,บ้านกลุ่ม ค คิดเป็นร้อยละ 71.42 ของกลุ่ม ค และบ้านกลุ่ม ก คิดเป็นร้อยละ 62.50 ตามลำดับ

ภาพที่ 17 ลักษณะทางกายภาพของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม)

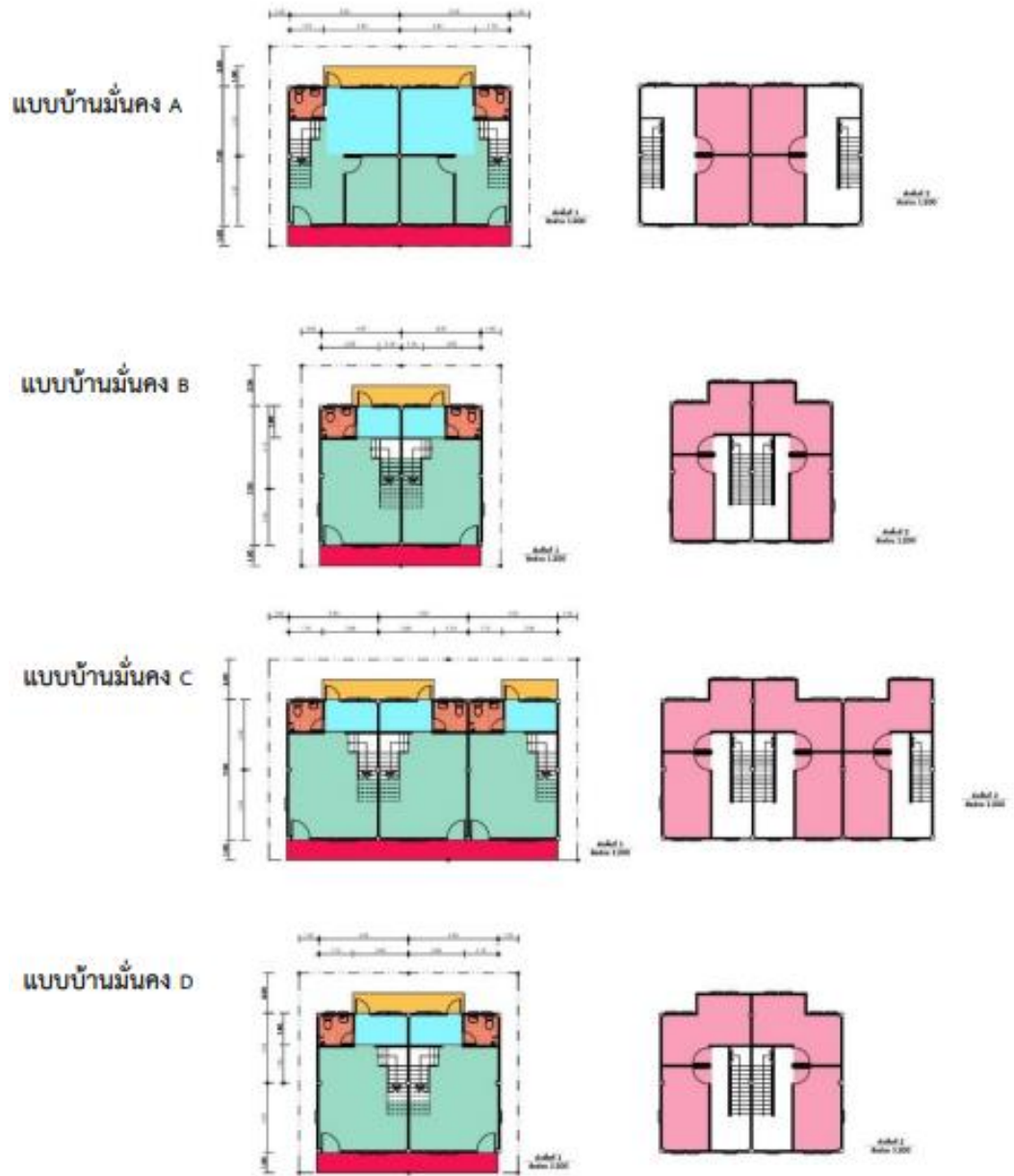

หมายเหตุ : ■ พื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชาน หน้าบ้าน, ■ ห้องนอนประสงค์, ■ ห้องน้ำ, ■ พื้นที่เก็บของ, ■ พื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชาน หลังบ้าน, ■ ห้องนอน และ ■ พื้นที่ซีกล่าง

ภาพที่ 18 ผังพื้นที่พบในกรณีศึกษาคิดเป็นร้อยละ 76.66 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม)

ส่วนการวางผังพื้นที่บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงทั้งแบบบ้าน A B C และ D มีรูปแบบการวางผังพื้นที่เหมือนกัน คือ ในพื้นที่ชั้น 1 มีพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชาน หน้าบ้าน, ห้องนอนประสงค์, ห้องน้ำ, พื้นที่ประกอบอาหาร/ครัว, พื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้าน และพื้นที่ชั้น 2 มี 2 ห้องนอน

หมายเหตุ ■ พื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชาน หน้าบ้าน, ■ ห้องอเนกประสงค์, ■ ห้องนี้, ■ พื้นที่เก็บของ, ■ พื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้าน, ■ ห้องนอน และ ■ พื้นที่ซักรีด

ภาพที่ 19 ผังพื้นที่ของบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง

แบบบ้านมั่นคง A

แบบบ้านมั่นคง B

ภาพที่ 20 ลักษณะทางกายภาพของบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการศึกษาพบว่า ข้อแตกต่างระหว่างบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงและบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการวางผังพื้นที่ ดังนี้

- 1) มีพื้นที่ชั้น 2 และใช้เป็นที่ห้องนอนให้ความเป็นส่วนตัวมากยิ่งขึ้น แตกต่างจากการวางผังพื้นที่บ้านก่อนกระบวนการที่พื้นที่ห้องนอนจะมีตำแหน่งในส่วนหลังบ้าน
- 2) ใน 2 กรณีศึกษาของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเป็นบ้านแบบขยาย คือ มีการเชื่อมต่อพื้นที่บ้านระหว่าง 2 ครีวเรือน มีการแบ่งปันพื้นที่ระหว่างกัน เมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงมีการแยกหลังคาเรือนออกจากกัน

ภาพที่ 21 บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่เป็นบ้านขยายเมื่อเข้าส่วนกระบวนการบ้านมั่นคงมีการเปลี่ยนแปลงเป็นบ้านเดี่ยว

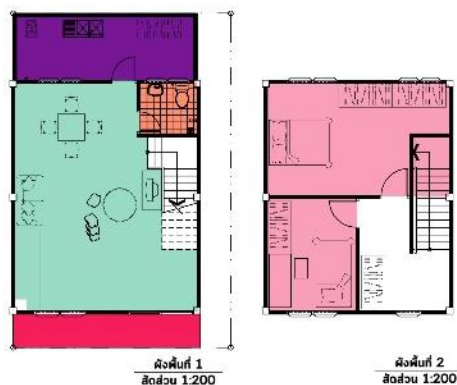
3) ในบางกรณีศึกษาของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีข้อแตกต่างจากบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง เช่น ห้องน้ำเพิ่มขึ้นมาใหม่ในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง, พื้นที่ซีกล่างและพื้นที่เก็บของของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงบางกรณีศึกษาหายไป

พื้นที่ซีกล่างที่หายไปของบ้านเดิม   พื้นที่เก็บของที่หายไปของบ้านเดิม   บ้านเดิมไม่มีห้องน้ำ
ภาพที่ 22 พื้นที่บางส่วนในผังพื้นที่ของบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ที่หายไป / เพิ่มขึ้นใหม่เมื่อเข้าอยู่อาศัยใน
บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

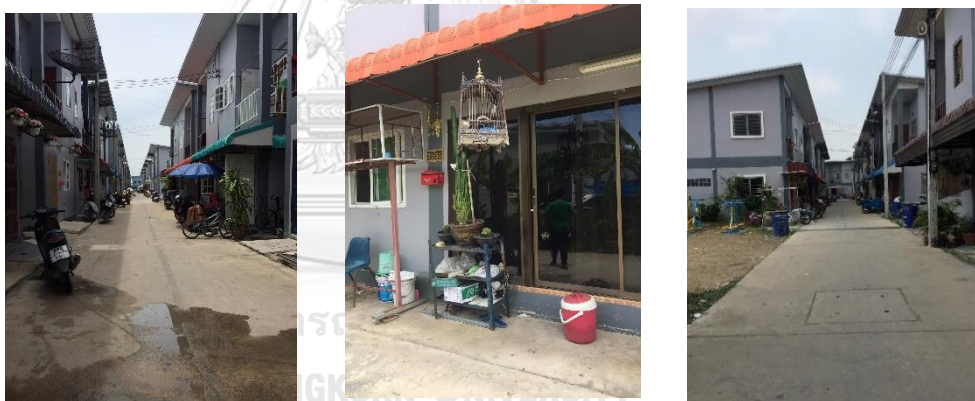
ในการศึกษาผังพื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมี รูปแบบผังพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปจากบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงที่พบมากที่สุด คือ มีการต่อเติมพื้นที่ ในพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้าน ทั้งการต่อเติมเฉพาะหลังคา , การต่อเติมหลังคาและปูพื้น และ การก่อผนัง , ปูพื้นและหลังคาบ้าน จำนวน 25 หลังคาเรือน หรือ คิดเป็นร้อยละ 78.12 ของกรณีศึกษาทั้งหมด โดยพบในทุกแบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง คือ A B C D พบมากที่สุดในแบบบ้าน C ทั้งหมด, แบบบ้าน A คิดเป็นร้อยละ 87.50, แบบบ้าน B คิดเป็นร้อยละ 50 และแบบบ้าน D คิดเป็นร้อยละ 50 ตามลำดับ

มีการต่อเติมพื้นที่ ในพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้าน

หมายเห ■ พื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชาน หน้า ■, ห้องนอนประส ■ ห้อง ■, พื้นที่ประกอบอาหาร/ค.,
พื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้าน ■ ห้องนอน ■ ต่อเติมและ ■ พื้นที่ว่าง

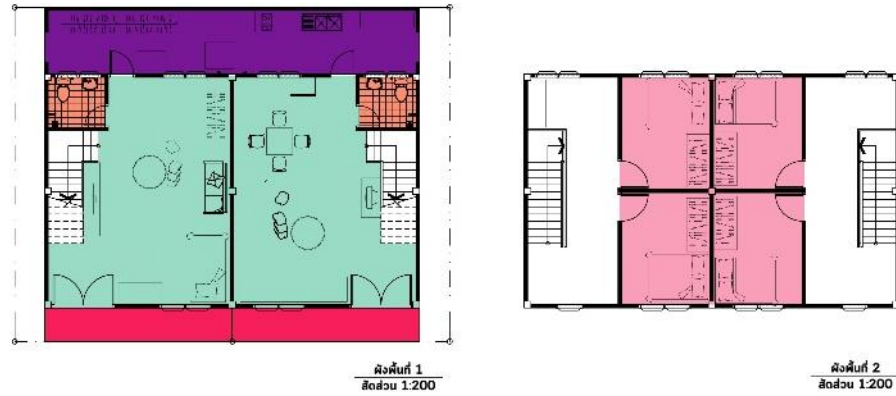
ภาพที่ 23 พื้นที่บางส่วนในผังพื้นของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง ที่เปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจาก
กระบวนการบ้านมั่นคง

ภาพที่ 24 ลักษณะทางกายภาพของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน)

จากการศึกษาพบว่า ข้อแตกต่างระหว่างบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงและบ้านหลังกระบวนการ
บ้านมั่นคงจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการวางผังพื้น ดังนี้

- 1) ใช้พื้นที่ระหว่างบ้าน ในพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้านร่วมกันซึ่งเหมือนกับกรณีศึกษา
ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง จำนวน 7 หลังคาเรือน หรือ คิดเป็นร้อยละ 21.87

ภาพที่ 25 ใช้พื้นที่ระหว่างบ้าน ในพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้านร่วมกันของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

- 2) กั้นพื้นที่ชั้น 2 เป็นห้องนอนเต็มพื้นที่ หรือกั้นเป็น 3 ห้องนอน จำนวน 5 หลังคาเรือน หรือ คิดเป็นร้อยละ 15.62 ซึ่งเหมือนกับกรณีศึกษาของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

ภาพที่ 26 กั้นพื้นที่ชั้น 2 เป็นห้องนอนเต็มพื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

- 3) กั้นพื้นที่ชั้น 2 เป็นห้องนอน 1 ห้อง โดยเหลือพื้นที่ว่าง จำนวน 5 หลังคาเรือน หรือ คิดเป็น ร้อยละ 15.62

ภาพที่ 27 พื้นที่ว่างในผังพื้นของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

- 4) มีระเบียงในพื้นที่ชั้น 2 จำนวน 4 หลังคาเรือน หรือ คิดเป็นร้อยละ 12.50

ภาพที่ 28 พื้นที่ระเบียงของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

- 5) กั้นพื้นที่อเนกประสงค์ โดยแยกเป็นพื้นที่ส่วนรับแขกและพื้นที่ส่วนกินข้าว จำนวน 2 หลังคาเรือน หรือ คิดเป็นร้อยละ 6.25

ภาพที่ 29 กั้นพื้นที่อเนกประสงค์กับส่วนรับประทานอาหารของบ้านหลังกระบวนการบ้าน

6) ไม่กั้นพื้นที่ชั้น 2 จำนวน 2 หลังคาเรือน หรือ คิดเป็นร้อยละ 6.25

ภาพที่ 30 ไม่กั้นพื้นที่ชั้น 2 เป็นห้องนอนเต็มพื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงผังพื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม) , แบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงและบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) จะพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงผังพื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) มีการเชื่อมโยงกับผังพื้นที่บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม) ดังนี้

ตารางที่ 7 การเปลี่ยนแปลงผังพื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) มีการเชื่อมโยงกับผังพื้นที่บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม)

การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่		
บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน)	วัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนแปลง	บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (หลัง)
การเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างจากรูปแบบบ้านมั่นคง	วัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนแปลง	
1. มีการต่อเติมพื้นที่ในพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้าน (78.12%)	เป็นพื้นที่ประกอบอาหาร/ครัว และซักล้าง ระบายอากาศ/ไม่ส่งกลิ่น	ใช้พื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้าน ระบายอากาศได้
2. พื้นที่ประกอบอาหารบริเวณหน้าห้องน้ำไม่ได้ใช้ และใช้การต่อเติมพื้นที่ในพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้านเพื่อเป็นพื้นที่ประกอบอาหาร (12.50%)	-	-
3. การใช้พื้นที่ระหว่างบ้าน ในพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้านร่วมกัน (21.87%)	เป็นพื้นที่เอนกประสงค์	ที่ใช้พื้นที่ระหว่างบ้าน
4. การกั้นพื้นที่ชั้น 2 เป็นห้องนอนเต็มพื้นที่ / 3 ห้องนอน (21.87%)	กั้นห้องนอนตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน	กั้นตามจำนวนสมาชิก
5. การกั้นพื้นที่ชั้น 2 เป็นห้องนอน 1 ห้อง โดยเหลือ	กั้นห้องนอนตามจำนวนสมาชิกใน	กั้นตามจำนวนสมาชิก

การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่		
บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน)	บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (หลัง)	
พื้นที่ว่างใช้เป็นที่เก็บของ (15.62%)	ครัวเรือน	
6. การมีระเบียงในพื้นที่ชั้น 2 ของบ้านหลัง กระบวนการบ้านมั่นคง เพื่อวางแอร์คอมเพรสเซอร์ , เก็บของและเลี้ยงสัตว์เลี้ยง (12.50%)	-	-
7. การกั้นพื้นที่เอนกประสงค์เป็น 2 ส่วน เพื่อแยก พื้นที่นั่งเล่น / พักผ่อน / รับประทานอาหาร ออกจาก พื้นที่กินอาหาร และกั้นเพื่อเป็นพื้นที่เก็บของสำหรับ การประกอบอาชีพ (6.25%)	-	-
8. การไม่กั้นห้องนอนในพื้นที่ชั้น 2 (6.25%)	ไม่กั้นห้องนอน	ตามบ้านเดิม

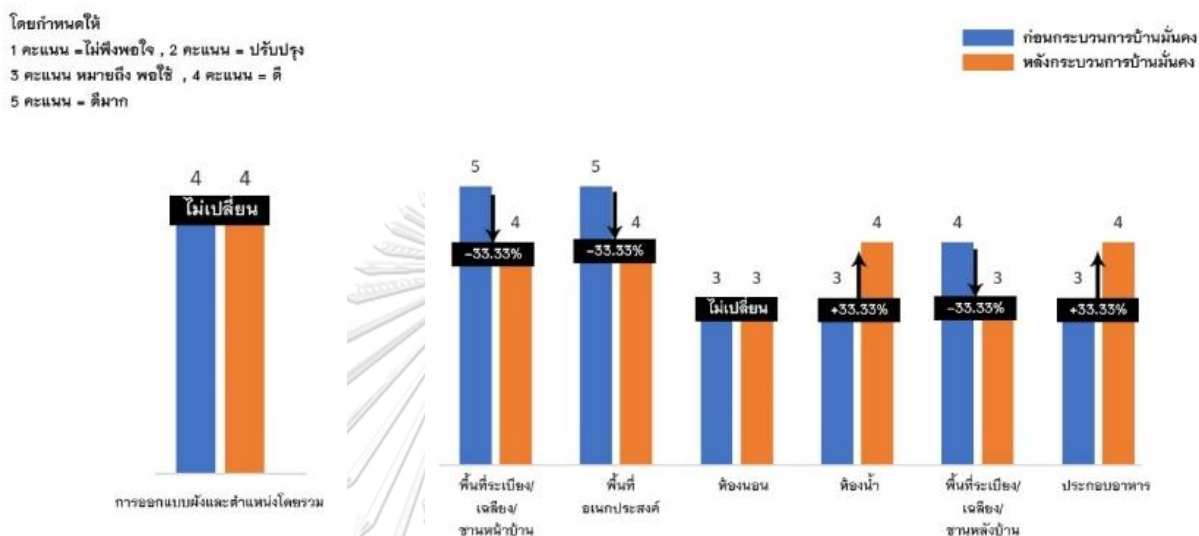
ผลจากการศึกษาพบว่าผังพื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงจากแบบบ้าน
จากกระบวนการบ้านมั่นคง โดยมีวัตถุประสงค์การวางผังพื้นที่เพื่อการใช้พื้นที่ที่เหมือนกับบ้านก่อน
กระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม) มี 5 ประเด็น ดังนี้

- 1) มีการต่อเติมพื้นที่ในพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้าน เป็นพื้นที่ประกอบอาหาร/
ครัวและซักล้างที่สามารถระบายอากาศและไม่ส่งกลิ่นรบกวนพื้นที่อื่นๆภายในบ้าน
- 2) การใช้พื้นที่ระหว่างบ้าน ในพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้านร่วมกัน เนื่องจากเป็น
ญาติพี่น้อง/ใกล้ชิดกัน
- 3) การกั้นพื้นที่ชั้น 2 เป็นห้องนอนเต็มพื้นที่ / 3 ห้องนอน ตามจำนวนสมาชิกใน
ครัวเรือน
- 4) การกั้นพื้นที่ชั้น 2 เป็นห้องนอน 1 ห้อง ตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยเหลือ
พื้นที่ว่างใช้เป็นที่เก็บของ
- 5) การไม่กั้นห้องนอนในพื้นที่ชั้น 2 ตามบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

5.2.2.4 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจต่อรูปแบบผังพื้นที่บ้านของบ้านก่อน และหลังโครงการบ้านมั่นคง

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจต่อรูปแบบผังพื้นที่ของบ้าน
ก่อนและหลังโครงการบ้านมั่นคง พบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงความทัศนคติความพึงพอใจ
โดยรวม โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจในพื้นที่ห้องนอน แต่มีการ

เปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจลดลงในพื้นที่ระเบียง/เฉลี่ย/ชานหน้าบ้าน , พื้นที่
อเนกประสงค์ , พื้นที่ระเบียง/เฉลี่ย/ชานหลังบ้าน จากระดับดีมากเป็นระดับดีและการ
เปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจเพิ่มขึ้นในพื้นที่ห้องน้ำ , พื้นที่ประกอบอาหารจากระดับ
พอใช้เป็นระดับดี ดังนี้

แผนภูมิ 12 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจต่อการออกแบบผังพื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง
และบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

5.2.2.5 ขนาดพื้นที่

- 1) การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ใช้สอยจากกลุ่มบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเป็นแบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง

ในการศึกษากลุ่มบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงของ 30 กรณีศึกษา โดยแบ่งเป็นกลุ่มบ้านตามการขนาดพื้นที่ใช้สอยเป็นกลุ่มบ้าน 4 กลุ่ม คือ ก ข ค และ ง เมื่อเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงและกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงจะได้แบบบ้าน 4 แบบ คือ A B C และ D ซึ่งมีขนาดพื้นที่ใช้สอยแตกต่างกัน จะมีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ใช้สอยจากกลุ่มบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเป็นแบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้

ตารางที่ 8 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ใช้สอยจากกลุ่มบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเป็นแบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง

บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง			เข้าอยู่อาศัยในแบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง					
กลุ่ม	จำนวน		จำนวน		แบ่งตามแบบบ้านมั่นคง (หลังคาเรือน)			
	หลังคาเรือน	%	หลังคาเรือน	%	แบบบ้าน	จำนวนหลังคาเรือน	%	
ก (ขนาดเล็กที่สุด)	8	26.66	8	25	A	0	-	0
					B	2	ก4B1, ก7B2	25
					C	5	ก1C1, ก2C2, ก3C3, ก6C4, ก8C5	62.50
					D	1	ก5D1	12.50
ข (ขนาดเล็ก)	7	23.33	8	25	A	3	ข1A1, ข7A2-3	62.50
					B	3	ข2B3, ข4B4, ข6B5	25
					C	0	-	0
					D	2	ข3D2, ข5D3	12.50
ค (ขนาดกลาง)	7	23.33	8	25	A	3	ค1A4, ค2A5, ค3A6	37.50
					B	1	ค4B6	12.50
					C	2	ค5C6, ค6C7	25
					D	2	ค7D4-5	25
ง (ขนาดใหญ่ที่สุด)	8	26.66	8	25	A	2	ง7A7, ง8A8	25
					B	2	ง2B7, ง3B8	12.50
					C	1	ง5C8	12.50
					D	3	ง1D6, ง4D7, ง6D8	37.50

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการศึกษาพบว่าไม่มีการอ้างอิงขนาดพื้นที่ใช้สอยของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงกับขนาดพื้นที่ใช้สอยของบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง และมีประเด็นการศึกษาตามกลุ่มบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่ย้ายเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้

- ในกลุ่มบ้าน ก (บ้านเดิมขนาดเล็กที่สุด) เข้าอยู่อาศัยในแบบบ้านมั่นคง B C (บ้านขนาดกลาง) มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 87.50 และ D (บ้านขนาดใหญ่) คิดเป็นร้อยละ 12.50 โดยไม่เข้าอยู่อาศัยในแบบบ้านมั่นคง A (บ้านขนาดเล็กที่สุด)
- ในบ้านกลุ่ม ข (บ้านเดิมขนาดเล็ก) เข้าอยู่อาศัยในแบบบ้านมั่นคง A (บ้านขนาดเล็กที่สุด) มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 62.50, B (บ้านขนาดกลาง) คิดเป็นร้อยละ 25 และ D (บ้านขนาดใหญ่) คิดเป็นร้อยละ 12.50

- ในกลุ่มบ้าน ค (บ้านเดิมขนาดกลาง) เข้าอยู่อาศัยในแบบบ้านมั่นคง A (บ้านขนาดเล็กที่สุด) และ B C (บ้านขนาดกลาง) มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 37.50 ต่อกลุ่มบ้านเดิม และ D (บ้านขนาดใหญ่) คิดเป็นร้อยละ 25
- ในกลุ่มบ้าน ง (บ้านขนาดใหญ่) เข้าอยู่อาศัยในแบบบ้านมั่นคง D (บ้านขนาดใหญ่) มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 37.50 , B C (บ้านขนาดกลาง) คิดเป็นร้อยละ 25 และ A (บ้านขนาดใหญ่) คิดเป็นร้อยละ 25

2) การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ใช้สอยโดยรวมของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการศึกษาพบว่า มีเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ใช้สอยรวม โดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 58.87 ตร.ม. มีขนาดตั้งแต่ 12 - 103.50 ตร.ม. บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 75.56 ตร.ม. มีขนาดตั้งแต่ 66.37-87.80 ตร.ม.บ้าน ขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้น 16.69 ตร.ม. หรือคิดเป็นร้อยละ 28.35 จากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง ส่วนบ้านหลังการกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 80.67 ตร.ม. มีขนาดตั้งแต่ 75.02-113.09 ตร.ม. ขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้น 5.11 ตร.ม. หรือคิดเป็นร้อยละ 111.71 จากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง หรือมีขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง 2.18 ตร.ม. หรือคิดเป็นร้อยละ 37.03 จากบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้

ตารางที่ 9 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านก่อน / จากกระบวนการบ้านมั่นคง / หลังกระบวนการบ้านมั่นคง

กลุ่ม	บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง				บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง					บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน)				
	กรณีศึกษา		ขนาดพื้นที่		กรณีศึกษา		ขนาดพื้นที่			จากบ้านก่อนกระบวนการ	ขนาดพื้นที่		เปลี่ยนแปลง	
	จำนวน	%	ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)	จำนวน	%	ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)	%		ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)	%	จากบ้านมั่นคง
ก (ขนาดเล็กที่สุด)	8	26.66	12-31.50	25.95	8	25	74.05-87.80	75.76	+191.94	76.61-97	84.07	+223.96 (2เท่า)	+10.96	
ข (ขนาดเล็ก)	7	23.33	35.25-46.80	40.89	8	25	66.37-87.80	74.60	+82.44	76.72-95.90	87.55	+114.11 (1)	+17.35	

กลุ่ม	บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง				บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง					บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน)				
	กรณีศึกษา		ขนาดพื้นที่		กรณีศึกษา		ขนาดพื้นที่		จากบ้าน ก่อน กระบวนการ	ขนาดพื้นที่		เปลี่ยนแปลง		
	จำนวน	%	ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)	จำนวน	%	ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)	%	ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)	%	จาก บ้าน มั่นคง	
													เท่า)	
ค (ขนาด กลาง)	7	23.3 3	48.43- 55.20	51.23	8	25	66.37- 87.80	74.61	+39.80	67.75- 95.20	84.18	+64.31	+12.82	
ง (ขนาดใหญ่ ที่สุด)	8	26.6 6	63.30- 103.50	62.63	8	25	66.37- 87.8	77.28	+29.39	75.02- 113.09	90.58	+44.49	+16.53	
รวม	30	100	12- 103.50	58.87	32	100	66.37- 87.8	75.56	+28.35	75.02- 113.09	80.67	+111. 71 (1เท่า)	+37.03	

ที่มา : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. บนเส้นทางการพัฒนา..บ้านมั่นคง "ไทย-มุสลิมสามัคคี" (2560)

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ของแต่ละพื้นที่ภายในบ้าน แบ่งพื้นที่ออกเป็น 6 พื้นที่ตามองค์ประกอบที่ปรากฏในผังพื้นที่ คือ 1) พื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหน้าบ้านสำหรับจอดรถ, 2) พื้นที่อเนกประสงค์, 3) พื้นที่ห้องน้ำ, 4) พื้นที่ประกอบอาหาร (ครัว) , 5) พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ชานหลังบ้าน, 6) พื้นที่นอน และ 7) พื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน มีรายละเอียดดังนี้

- **พื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหน้าบ้านสำหรับ จอดรถ**

จากการศึกษาพบว่า ขนาดพื้นที่ของพื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหน้าบ้าน สำหรับจอดรถมีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ ดังนี้ บ้านก่อนกระบวนการมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 6.78 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 1-13.19 ตร.ม. บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 5.62 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 5-6.50 ตร.ม. ซึ่งลดลงจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 20.64

ตารางที่ 10 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ของพื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหน้าบ้าน , จอดรถ

บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง		บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง		การเปลี่ยนแปลงขนาด พื้นที่จากบ้านก่อน
กลุ่ม	ขนาดพื้นที่	แบบบ้านจาก	ขนาดพื้นที่	

	ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)	กระบวนการบ้านมั่นคงที่ เข้าอยู่	ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)	กระบวนการบ้านมั่นคง
ก	1-10.20	3.98	B ,C	5.50	5.50	- 38.19%
			D	6.50	6.50	- 63.31%
ข	4-12	9.05	A	5-5.50	5.25	-72.38%
			B	5.50	5.50	-64.54%
			D	6.50	6.50	-39.23%
ค	3.95-11.71	6.56	A	5	5	-31.20%
			B ,C	5.50	5.50	-19.27%
			D	6.50	6.50	-0.92%
ง	2.30-13.19	7.54	A	5	5	-51.40%
			B ,C	5.50	5.50	-37.09%
			D	6.50	6.50	-18.90%
รวม	1-13.19	6.78	A	5	5	-35.60%
			B ,C	5.50	5.50	-23.27%
			D	6.50	6.50	-4.30%
			เฉลี่ย	5-6.50	5.62	-20.64

หมายเหตุ : - หมายถึง ลดลง , + หมายถึง เพิ่มขึ้น

จากการศึกษาตามกลุ่มบ้านพบว่า บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงทุกกลุ่มมีขนาดพื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหน้าบ้าน สำหรับจอดรถลดลงเมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้าน จากกระบวนการบ้านมั่นคง โดยกลุ่มบ้าน ข เมื่อเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน A มีขนาดพื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหน้าบ้าน สำหรับจอดรถลดลงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.38 และกลุ่มบ้าน ค เมื่อเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน A มีขนาดพื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหน้าบ้าน สำหรับจอดรถลดลงน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.92

- **พื้นที่อเนกประสงค์**

จากการศึกษาพบว่า ขนาดพื้นที่ของพื้นที่อเนกประสงค์มีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ ดังนี้ บ้านก่อนกระบวนการมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 11.88 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 6.70-55.50 ตร.ม. บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 30.27 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 20.34-37 ตร.ม. ซึ่งเพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 154.79 (1เท่า)

ตารางที่ 11 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ของพื้นที่อเนกประสงค์

กลุ่ม	บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง		บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง			การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่จากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง
	ขนาดพื้นที่		แบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงที่เข้าอยู่	ขนาดพื้นที่		
	ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)		ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)	
ก	6.70-20.70	13.54	B ,C	29.10-29.50	29.44	+117.42% (1เท่า)
			D	35.70	35.70	+163.66% (1เท่า)
ข	12.45-18	14.52	A	18.79	18.79	+29.40%
			B	20.89-26.45	22.88	+57.57%
			D	18.02-25.18	21.60	+48.76%
ค	8-23	18.37	A	26	26	+41.53%
			B ,C	26-29.5	28.33	+54.21%
			D	36.26	36.26	+97.38%
ง	3-55.50	29.25	A	25.50-25.70	25.60	-14.25%
			B ,C	24.95-29.57	27.94	-4.68%
			D	20.34-37	31.22	+6.73%
รวม	6.70-55.50	11.88	A	25.50	25.50	+114.64% (1เท่า)
			B ,C	24.95-29.57	26.27	+121.12% (1เท่า)
			D	20.34-37	31.22	+162.79% (1เท่า)
			เฉลี่ย	20.34-37	30.27	+154.79% (1เท่า)

หมายเหตุ : - หมายถึง ลดลง , + หมายถึง เพิ่มขึ้น

จากการศึกษาตามกลุ่มบ้านพบว่า บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่อเนกประสงค์เพิ่มขึ้นเมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ยกเว้นกลุ่มบ้าน ง ที่มีขนาดพื้นที่อเนกประสงค์ลดลงเมื่อเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน D คิดเป็นร้อยละ 14.25 โดยกลุ่มบ้าน ก เมื่อเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน D มีขนาดพื้นที่อเนกประสงค์เพิ่มขึ้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 163.66 (1เท่า)

- **พื้นที่นอน**

จากการศึกษาพบว่า ขนาดพื้นที่ของพื้นที่นอนมีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ ดังนี้ บ้านก่อนกระบวนการมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 13.82 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 5-41.40 ตร.ม. บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 22.23 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 10.60-36.30 ตร.ม. ซึ่งเพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 60.85

ตารางที่ 12 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ของพื้นที่นอน

กลุ่ม	บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง		บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง			การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่จากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง
	ขนาดพื้นที่		แบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงที่เข้าอยู่	ขนาดพื้นที่		
	ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)		ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)	
ก	5-9	6.90	B ,C	12.86-26.26	19.57	+183.62% (1เท่า)
			D	18.02	18.02	+161.15% (1เท่า)
ข	7.20-16.40	11.94	A	26	26	+117.75% (1เท่า)
			B	29.30	29.30	+145.39% (1เท่า)
			D	36.3	36.3	+204.02% (2เท่า)
ค	6.20-16.50	13.35	A	10.60-20.5	14.33	+7.34%
			B ,C	11-31.20	21.96	+64.49%
			D	19	19	+42.32%
ง	10.30-41.40	23.83	A	10.90-24.65	17.77	+34.10%
			B ,C	177.15-31.40	23.95	+0.50%
			D	19.95-27.10	22.38	-6.47%
รวม	5-41.40	13.82	A	10.6-26	19.56	+41.53%
			B ,C	11-29.30	22.66	+63.96%
			D	19-36.30	24.47	+77.06%
			เฉลี่ย	10.60-36.30	22.23	+60.85%

หมายเหตุ : - หมายถึง ลดลง , + หมายถึง เพิ่มขึ้น

จากการศึกษาตามกลุ่มบ้านพบว่า บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่นอนเพิ่มขึ้นเมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ยกเว้นกลุ่มบ้าน ง ที่มีขนาดพื้นที่อเนกประสงค์ลดลงเมื่อเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน D คิดเป็นร้อยละ 6.47 โดยกลุ่มบ้าน ข เมื่อเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน D มีขนาดพื้นที่อเนกประสงค์เพิ่มขึ้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 204.02 (2เท่า)

- **ห้องน้ำ**

จากการศึกษาพบว่า ขนาดพื้นที่ของห้องน้ำมีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ ดังนี้ บ้านก่อนกระบวนการมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 4.84 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 0-7.8 ตร.ม. บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เพียงขนาดเดียว คือ 2.54 ตร.ม. ซึ่งลดลงจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 47.52

ตารางที่ 13 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ของห้องน้ำ

กลุ่ม	บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง		บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง		การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่จากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง
	ขนาดพื้นที่		แบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงที่เข้าอยู่	ขนาดพื้นที่ (ตร.ม.)	
	ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)			
ก	0-4.60	4.05	B , C และ D	2.54	-59.44%
ข	4-6.30	4.70	A , B และ D		-85.03%
ค	4.30-6.40	4.63	A , B ,C และ D		-82.28%
ง	4-7.80	5.83	A , B ,C และ D		-129.52% (1เท่า)
รวม	0-7.80	4.84	A , B ,C และ D เฉลี่ย		-47.52%

หมายเหตุ :- หมายถึง ลดลง , + หมายถึง เพิ่มขึ้น

จากการศึกษาตามกลุ่มบ้านพบว่า บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงทุกกลุ่มมีขนาดห้องน้ำลดลงเมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง โดยกลุ่มบ้าน ง เมื่อเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน A B C และ D มีขนาดพื้นที่ห้องน้ำลดลงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 129.52 (1เท่า) และกลุ่มบ้าน ก เมื่อเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน A B C และ D มีขนาดพื้นที่ห้องน้ำลดลงน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.44

- **พื้นที่ชาน / เฉลียง /ระเบียงหลังบ้าน สำหรับ ชักผ้า/ตากผ้า , ประกอบอาหาร**

จากการศึกษาพบว่า ขนาดพื้นที่ของพื้นที่ชาน / เฉลียง /ระเบียงหลังบ้าน สำหรับ ชักผ้า/ตากผ้า , ประกอบอาหาร มีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ ดังนี้ บ้านก่อนกระบวนการมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 4.30 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 0.05-18 ตร.ม. บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 10.01 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 2.50-22.74 ตร.ม. ซึ่งเพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 132.79 (1เท่า)

ตารางที่ 14 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ของพื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหลังบ้าน สำหรับ ชักผ้า/ตากผ้า , ประกอบอาหาร

บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง			บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง			การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่จากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง
กลุ่ม	ขนาดพื้นที่		แบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงที่เข้าอยู่	ขนาดพื้นที่		
	ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)		ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	เฉลี่ย (ตร.ม.)	
ก	0.05-12.62	6.46	B ,C	2.5-13	5.15	-25.43%
			D	13	13	+101.23% (1เท่า)
ข	4.8-19.11	11.03	A	9.13-19.11	14.12	+28.01%
			B	4.80-11	8.93	-23.51%
			D	11-11.20	11.10	+0.63%
ค	2.60-13	6.94	A	6.20-10	8.16	+17.57%
			B ,C	4.70-11	8.52	+22.76%
			D	22.40	22.40	+222.76% (2เท่า)
ง	4.80-18	8.08	A	8.20-8.60	8.40	+3.96%
			B ,C	4-14	9.03	+11.75%
			D	11.50-22.75	18.58	+129.95% (1เท่า)
รวม	0.05-18	4.30	A	6.20-10	8.69	+102.09%(1เท่า)
			B ,C	2.50-14	7.18	+66.97%
			D	11-22.75	14.16	+229.30% (2เท่า)
			เฉลี่ย	2.50-22.75	10.01	+132.79% (1เท่า)

หมายเหตุ : - หมายถึง ลดลง , + หมายถึง เพิ่มขึ้น

จากการศึกษาตามกลุ่มบ้านพบว่า บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหลังบ้าน สำหรับ ชักผ้า/ตากผ้า , ประกอบอาหารเพิ่มขึ้นเมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ยกเว้นกลุ่มบ้าน ก ที่มีขนาดพื้นที่ลดลงเมื่อเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน B , C คิดเป็นร้อยละ 25.43 และ กลุ่มบ้าน ข มีขนาดพื้นที่ลดลงเมื่อเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน B คิดเป็นร้อยละ 23.51 โดยกลุ่มบ้าน ค เมื่อเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน D มีขนาดพื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหลังบ้าน สำหรับ ชักผ้า/ตากผ้า , ประกอบอาหารเพิ่มขึ้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 222.76 (2เท่า)

● **พื้นที่ต่อเติมในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง**

จากการศึกษาพบว่า ขนาดพื้นที่ของพื้นที่ต่อเติมเกิดขึ้นในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยเป็นเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้านในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่ต่อเติมเฉลี่ย 11.10 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 7.2-24.92 ตร.ม. ซึ่งเพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 268.77 (2เท่า)

ตารางที่ 15 การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ต่อเติมในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

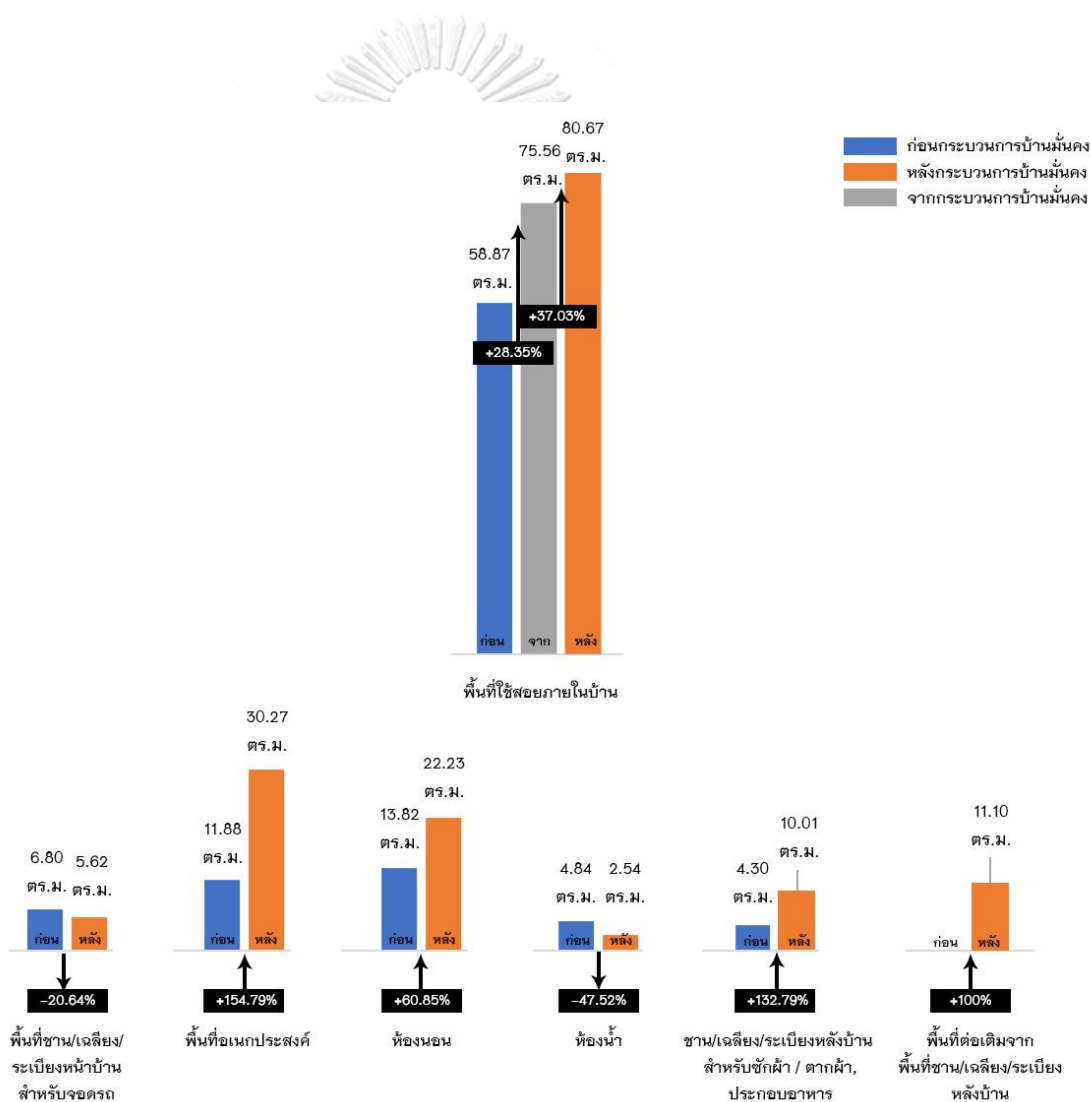
บ้านก่อน กระบวนการ บ้านมั่นคง	บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงการต่อเติมในพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้าน					การเปลี่ยนแปลงขนาด พื้นที่จากบ้านจาก กระบวนการบ้านมั่นคง
	กลุ่ม	พื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้านในแบบ บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงที่เข้าอยู่		ขนาดพื้นที่		
		แบบบ้าน	ขนาดพื้นที่ (ตร.ม.)	กรณีศึกษา	ตั้งแต่ - จนถึง (ตร.ม.)	
ก	B ,C	2.8	3	11-13.80	11.93	326.07 (3เท่า)
	D	3.8	1	13	13	242.10 (2เท่า)
ข	A	2.45	3	7.2-8	7.3	197.95 (1เท่า)
	B	2.8	2	10-10.8	10.4	271.42 (2เท่า)
	D	3.8	2	13	13	242.10 (2เท่า)
ค	A	2.45	2	10-13.33	11.66	375.91(3เท่า)
	B ,C	2.8	3	9.2	9.2	228.57 (2เท่า)
	D	3.8	2	11.2	11.2	194.73 (1เท่า)
ง	A	2.45	1	8.2	8.2	234.69 (2เท่า)
	B ,C	2.8	3	9-13.79	11.39	306.78 (3เท่า)
	D	3.8	3	11.2-24.92	15.78	315.26 (3เท่า)
รวม	A	2.45	6	7.2-13.33	10.48	327.75 (3เท่า)
	B ,C	2.8	11	9-13.80	10.84	287.14 (2เท่า)
	D	3.8	8	11.2-24.92	13.59	257.63 (2เท่า)
	เฉลี่ย	3.01	25	7.2-24.92	11.10	268.77 (2เท่า)

หมายเหตุ : - หมายถึง ลดลง , + หมายถึง เพิ่มขึ้น

จากการศึกษาตามแบบบ้านมั่นคง A B C D พบว่าเมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงทุกแบบบ้าน มีการต่อเติมพื้นที่เพื่อซักผ้า/ตากผ้าและประกอบอาหารคิดเป็นร้อยละ 78.12 ของกรณีศึกษาทั้งหมด โดยแบบบ้าน A มีขนาดพื้นที่จากการต่อเติมในพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้านเพิ่มขึ้นมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 327.75 (3เท่า) และแบบบ้าน D มี

ขนาดพื้นที่จากการต่อเติมในพื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ชานหลังบ้านน้อยที่สุดมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 257.63 (2เท่า)

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ใช้สอยของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ โดยพบว่าพื้นที่อเนกประสงค์มีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด และห้องน้ำมีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ลดลงมากที่สุด ส่วนพื้นที่ต่อเติมจากพื้นที่ชาน/เฉลียง/ระเบียงหลังบ้านเป็นพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นมาใหม่ ดังนี้

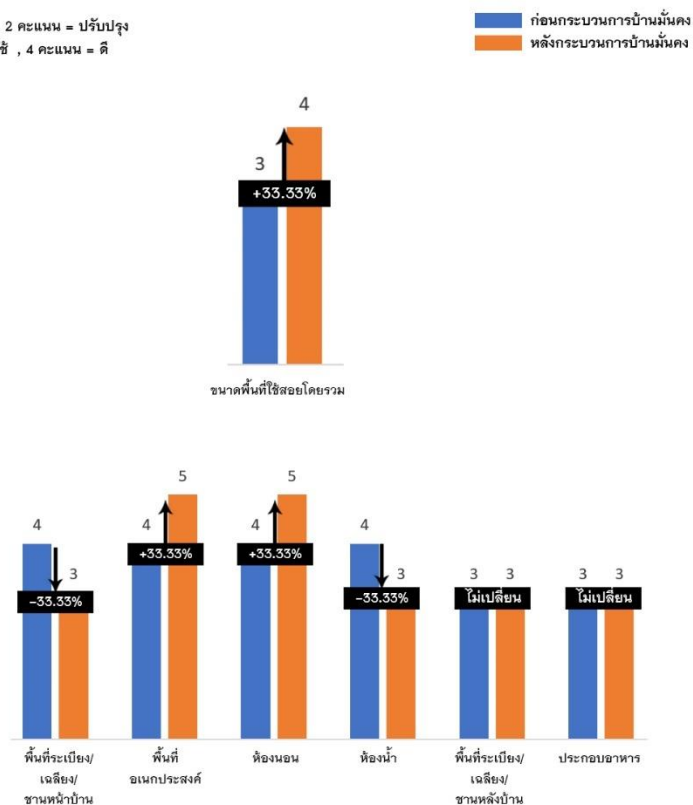
แผนภูมิ 13 การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม) และบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน)

5.2.2.6 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจต่อขนาดพื้นที่ใช้สอยของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

โดยจากการศึกษาทัศนคติความพึงพอใจต่อขนาดพื้นที่ใช้สอยของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง พบว่ามีความเปลี่ยนแปลงความทัศนคติความพึงพอใจโดยรวมจากระดับพอใช้เป็นระดับดี โดยทัศนคติความพึงพอใจต่อขนาดพื้นที่ที่ลดลง ได้แก่ พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ซานหน้าบ้านจากระดับดีเป็นระดับพอใช้และพื้นที่ห้องน้ำจากระดับดีเป็นระดับพอใช้ ส่วนทัศนคติความพึงพอใจต่อขนาดพื้นที่ที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ พื้นที่เนกประสงค์จากระดับดีเป็นระดับดีมากและพื้นที่ห้องนอนจากระดับดีเป็นระดับดีมาก ส่วนทัศนคติความพึงพอใจต่อขนาดพื้นที่ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ซาน หลังบ้านอยู่ในระดับพอใช้และพื้นที่ประกอบอาหาร (ครัว) อยู่ในระดับพอใช้

โดยกำหนดให้

1 คะแนน = ไม่พึงพอใจ , 2 คะแนน = ปรับปรุง
3 คะแนน หมายถึง พอใช้ , 4 คะแนน = ดี
5 คะแนน = ดีมาก

แผนภูมิ 14 ทัศนคติความพึงพอใจต่อขนาดพื้นที่ใช้สอยของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงและบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

5.3 การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่จะศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้พื้นที่ จากการสำรวจพฤติกรรมของผู้ใช้และขนาดพื้นที่ที่ใช้ร่วมระหว่างผู้ใช้งานและเครื่องเรือน จากการศึกษาการใช้พื้นที่ภายในบ้านพบว่า มีกิจกรรมทั้งหมด 13 กิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งในบ้านก่อนและหลังกระบวนการ แบ่งเป็นกิจกรรมการใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้นในทุกกรณีศึกษาและกิจกรรมการใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้นในบางกรณีศึกษา ดังนี้

5.3.1 การใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้นในทุกกรณีศึกษา

1) การจอดรถ

จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการจอดรถ โดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 2 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหน้าบ้านและริมถนน จอดรถจักรยานยนต์และรถยนต์ ใช้พื้นที่จอดรถยนต์และจักรยานยนต์ 14 ตร.ม.และจอดรถจักรยานยนต์ 2 ตร.ม. จำนวน 15 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 50 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหน้าบ้านและริมถนน จอดรถยนต์ และจอดรถจักรยานยนต์ในพื้นที่อเนกประสงค์ช่วงกลางคืน ใช้พื้นที่จอดรถยนต์ 14 ตร.ม. และจอดรถจักรยานยนต์ 2 ตร.ม. จำนวน 15 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 50 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 2 ลักษณะ ดังนี้

- เช้าที่จอดรถนอกโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีจอดรถยนต์ ใช้พื้นที่จอดรถยนต์ 14 ตร.ม. จำนวน 24 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 75 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหน้าบ้านและริมถนน สำหรับจอดรถจักรยานยนต์ และจอดรถจักรยานยนต์ในพื้นที่อเนกประสงค์ช่วงกลางคืน ใช้พื้นที่จอด

รถจักรยานยนต์ 2 ตร.ม.จำนวน 8 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 25 ของบ้านหลัง
กระบวนการบ้านมั่นคง

พื้นที่หน้าบ้านของบ้านเดิม   พื้นที่หน้าบ้านของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง   เช่าที่จอดรถ

ภาพที่ 31 การใช้พื้นที่สำหรับการจอดรถของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการจอดรถพบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ใช้พื้นที่ชาน / เฉลียง / ระเบียงหน้าบ้านและริมถนน สำหรับจอดรถจักรยานยนต์ และจอดรถจักรยานยนต์ในพื้นที่อเนกประสงค์ช่วงกลางคืนเหมือนกันในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง และเมื่อไม่มีพื้นที่เพียงพอสำหรับการจอดรถยนต์ในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงผู้อยู่อาศัยปรับตัวโดยการเช่าที่จอดรถนอกโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

2) การนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก

จากการศึกษาพบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก แต่มีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก โดยบ้านก่อนและกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 2 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์สำหรับนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก โดยนั่งพื้น และ นั่งบนแคร่/โซฟาที่จัดวางแบบชิดผนัง ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม. โดยพบในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 12 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 40 และพบในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 20กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 62.50
- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์สำหรับนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก โดยนั่งพื้นกลางพื้นที่อเนกประสงค์ ใช้พื้นที่ 3.24 ตร.ม. โดยพบในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 18 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 60 และพบในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 12 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 37.50

นั่งพื้นของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง   นั่งพื้น , นั่งบนแคร่/โซฟาของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
 ภาพที่ 32 การใช้พื้นที่สำหรับการนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขกส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

ภาพที่ 33 การใช้พื้นที่สำหรับพื้นที่อเนกประสงค์สำหรับนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขกของบ้านก่อนกระบวนการบ้าน
 มั่นคง

ภาพที่ 34 การใช้พื้นที่สำหรับการนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขกของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่อเนกประสงค์สำหรับนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก โดยนั่งพื้นมีการรักษาความสะอาดในระดับพื้นเป็นประจำ และ นั่งบนแคร่/โซฟาที่จัดวางแบบชิด เหมือนกันในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง และเมื่อมีการเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงผู้อยู่อาศัยมีรายได้ครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นจึงมีการซื้อซื้อเครื่องเรือนเพิ่ม

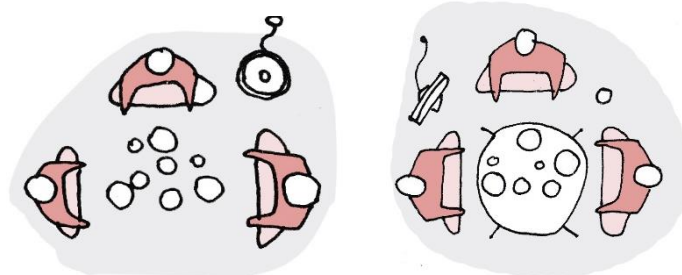
3) การกินอาหาร

จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการกินอาหาร โดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 3 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ โดยนั่งพื้นกลางพื้นที่อเนกประสงค์ ใช้พื้นที่ 1.8 ตร.ม. จำนวน 18 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 60 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ โดยนั่งพื้น ใช้โต๊ะญี่ปุ่น พับได้ กลางพื้นที่อเนกประสงค์ ใช้พื้นที่ 2.8 ตร.ม. จำนวน 9 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 30 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ โดยนั่งเก้าอี้ มีโต๊ะกินข้าววางมุมห้องอเนกประสงค์ ใช้พื้นที่ 3 ตร.ม. จำนวน 3 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 4 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ โดยนั่งพื้น ใช้โต๊ะญี่ปุ่น พับได้ กลางพื้นที่อเนกประสงค์ ใช้พื้นที่ 2.8 ตร.ม. จำนวน 13 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 40.62 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ โดยนั่งพื้นกลางพื้นที่อเนกประสงค์ ใช้พื้นที่ 1.8 ตร.ม. จำนวน 10 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 31.26 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ โดยนั่งเก้าอี้ มีโต๊ะกินข้าววางมุมห้องอเนกประสงค์ ใช้พื้นที่ 3 ตร.ม. จำนวน 7 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 21.87 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่ประกอบอาหาร โดยนั่งเก้าอี้ มีโต๊ะกินข้าววางชิดผนังห้องอเนกประสงค์ ใช้พื้นที่ 3 ตร.ม. จำนวน 2 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 6.25 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

นั่งพื้น ไม่ใช่โต๊ะ

นั่งพื้น , โต๊ะญี่ปุ่น พับได้

ภาพที่ 35 การใช้พื้นที่สำหรับการกินอาหารส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

พื้นที่อเนกประสงค์สำหรับการกินอาหารของบ้านเดิม   พื้นที่อเนกประสงค์สำหรับการกินอาหารของบ้านเดิม
ภาพที่ 36 การใช้พื้นที่สำหรับการกินอาหารของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการกินอาหารพบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ โดยนั่งพื้นกลางพื้นที่อเนกประสงค์ มีการรักษาความสะอาดในระดับพื้นเป็นประจำเหมือนกันในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง เช่นเดียวกับการนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก บางส่วนมีโต๊ะกินอาหารแบบพับได้เพื่อจัดสรรการใช้พื้นที่อเนกประสงค์

4) การประกอบอาหาร

จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการประกอบอาหารโดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 1 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่ระเบียง ยื่นประกอบอาหาร มีอ่างล้างจาน โต๊ะ ตู้อาหาร เต้าไฟแก๊สวางต่อกันหันออกจากตัวบ้าน ใช้พื้นที่ 3.2 ตร.ม. จำนวน 30 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 100 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 3 ลักษณะ ดังนี้

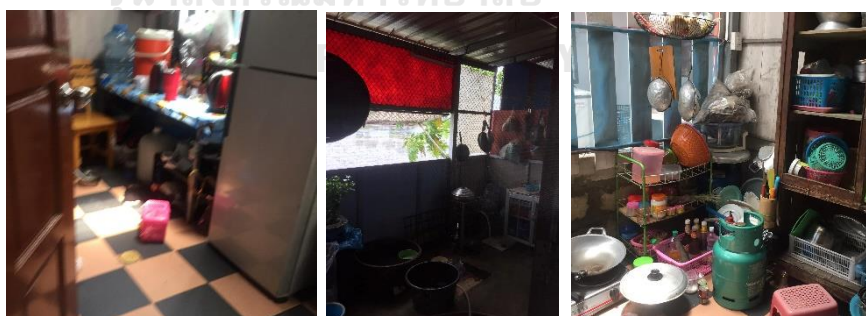
- ใช้พื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน ยื่นประกอบอาหาร ก่อเคาน์เตอร์ ประกอบด้วยเตาไฟ และอ่างล้างจาน วางชิดผนัง ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม. จำนวน 17 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 53.12 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน ยื่นประกอบอาหาร มีอ่างล้างจาน โตะ ตู้อาหาร เตาไฟ แก๊สวางต่อกันชิดผนัง ใช้พื้นที่ 3.2 ตร.ม. จำนวน 12 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 37.50 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่ประกอบอาหาร ยื่นประกอบอาหาร ก่อเคาน์เตอร์ ประกอบด้วยเตาไฟ และอ่างล้างจาน วางชิดผนัง ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม. จำนวน 3 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 9.37 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

อ่างล้างจาน โตะ ตู้อาหาร เตาไฟแก๊สต่อกัน หนี้ออกจากตัวบ้าน ก่อเคาน์เตอร์ ประกอบด้วยเตาไฟและอ่างล้างจาน
ชิดผนังบ้าน

ภาพที่ 37 การใช้พื้นที่สำหรับการประกอบอาหารส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 38 การใช้พื้นที่สำหรับประกอบอาหารของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยพื้นที่ต่อเติมหลังบ้านสำหรับประกอบอาหาร

การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการประกอบอาหารพบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ ระเบียบ / เฉลียง / ซานเพื่อเป็นพื้นที่ประกอบอาหาร (ครัวไฟ) ในบ้านก่อนกระบวนการบ้าน มั่นคง ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงเปลี่ยนมาใช้พื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน (ครัวไฟ) ซึ่งเป็นความการแก้ไขปัญหาการไม่ระบายกลิ่นอาหาร เหมือนกันในบ้านก่อนและหลัง กระบวนการบ้านมั่นคง

3) การซักล้าง / ตากผ้า

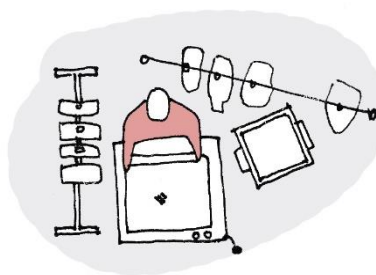
จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการซัก ล้าง/ตากผ้าโดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 3 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่ระเบียง ใช้เครื่องซักผ้า ตากผ้าโดยใช้ลวดชิงเหนือศีรษะและราวแขวน ใช้พื้นที่ 3.24 ตร.ม. จำนวน 13 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 43.33 ของบ้าน ก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่ระเบียง ใช้เครื่องซักผ้า ตากผ้าโดยใช้ลวดชิงเหนือศีรษะ ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม. จำนวน 12 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของบ้านก่อนกระบวนการ บ้านมั่นคง
- ใช้เครื่องซักผ้าหยอดเหรียญ ตากผ้าโดยใช้พื้นที่ระเบียง ตากผ้าโดยใช้ลวดชิงเหนือศีรษะ ใช้พื้นที่ 3.24 ตร.ม. จำนวน 5 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 16.66 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

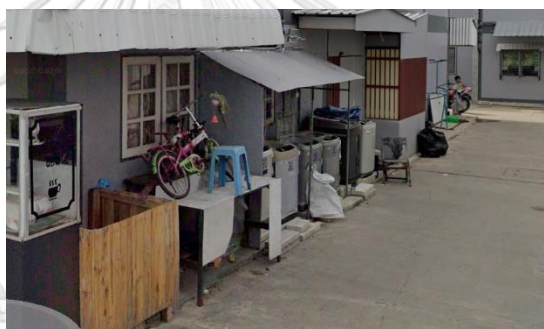
ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 3 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน ตากผ้าโดยใช้ลวดชิงเหนือศีรษะ ราวตากผ้าตั้งพื้น ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม. จำนวน 15 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 46.87 ของบ้านหลัง กระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่ระเบียง ใช้เครื่องซักผ้า ตากผ้าโดยใช้ลวดชิงเหนือศีรษะและราวแขวน ใช้พื้นที่ 3.24 ตร.ม. จำนวน 8 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 25 ของบ้านหลัง กระบวนการบ้านมั่นคง

- ใช้เครื่องซักผ้าหยอดเหรียญ ตากผ้าโดยใช้พื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน ตากผ้าโดยใช้ ลวดชิงเหนือศีรษะ ใช้พื้นที่ 3.24 ตร.ม. จำนวน 9 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 28.12 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง.

ภาพที่ 39 การใช้พื้นที่สำหรับการซักล้าง / ตากผ้าส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยใช้ เครื่องซักผ้า ใช้ลวดชิงแขวนผ้า,ราวแขวนเหนือศีรษะและตั้งพื้น

ภาพที่ 40 การใช้พื้นที่สำหรับซักล้างของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยเครื่องซักผ้าหยอดเหรียญของบ้านหลัง กระบวนการบ้านมั่นคง

การศึกษาค่าการใช้พื้นที่สำหรับการซักล้าง/ตากผ้า พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ ระเบียง / เฉลียง / ขานเพื่อซักล้าง/ตากผ้า ในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง ส่วนบ้านหลัง กระบวนการบ้านมั่นคงเปลี่ยนมาใช้พื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน เนื่องจากต้องการพื้นที่ระบาย อากาศและมีความเป็นส่วนตัวในระดับนี้ เหมือนกันในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้าน มั่นคง และพบว่ากิจกรรมการซักล้าง / ตากผ้าและการประกอบอาหารมักใช้พื้นที่เดียวกันทั้ง บ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

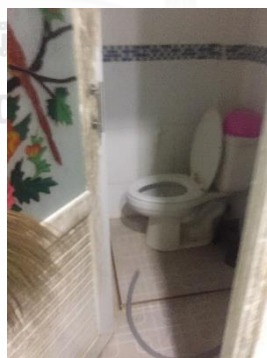
5) การเข้าส้วม / อาบน้ำ

จากการศึกษาพบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการเข้า ส้วม / อาบน้ำ แต่มีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการเข้าส้วม / อาบน้ำ โดยบ้านก่อนและกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 2 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่ห้องน้ำ โดยการเข้าส้วม ใช้โถสุขภัณฑ์แบบนั่งราบ มีโถสุขภัณฑ์ , สายฉีดชำระและถังน้ำ ใช้พื้นที่ 1 ตร.ม. และ การอาบน้ำ ใช้ฝักบัวและถังน้ำ ใช้พื้นที่ 1.8 ตร.ม.โดยพบในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 18 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 60 และพบในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 5 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 15.62
- ใช้พื้นที่ห้องน้ำ โดยการเข้าส้วม ใช้โถสุขภัณฑ์แบบนั่งราบ มีโถสุขภัณฑ์ , สายฉีดชำระ ใช้พื้นที่ 1 ตร.ม. และ การอาบน้ำ ใช้ฝักบัว ใช้พื้นที่ 1 ตร.ม.โดยพบในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 12 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 40 และพบในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 27 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 84.37

ภาพที่ 41 การใช้พื้นที่สำหรับการเข้าส้วม / อาบน้ำส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยนั่งส้วมแบบราบ อาบน้ำใช้ฝักบัวและถังน้ำ

ภาพที่ 42 การใช้พื้นที่สำหรับการเข้าส้วม/อาบน้ำของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการเข้าส้วม/อาบน้ำ พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ห้องน้ำทั้งบ้านก่อนและหลัง ส่วนที่มีความใกล้เคียงกันในการใช้งานพื้นที่ของบ้านก่อนและ

หลังกระบวนการบ้าน คือ การใช้ถังน้ำสำหรับอาบน้ำ เพื่อความสะดวกและการสำรองน้ำเมื่อระบบจ่ายน้ำมีปัญหาเหมือนกันในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

6) การนอน

จากการศึกษาพบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการนอน แต่มีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการนอน โดยบ้านก่อนและกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 4 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่ห้องนอน โดยปูพูกนอนพื้น วางซิดมั่ง ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม. โดยพบในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 14 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 46.66 และพบในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 4 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 12.5
- ใช้พื้นที่ห้องนอนและพื้นที่อเนกประสงค์ โดยนอนบนเตียง วางซิดมั่ง ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม. โดยพบในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 5 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 16.66 และพบในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 4 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 12.5
- ใช้พื้นที่ห้องนอน โดยปูพูกนอนพื้นและนอนเตียง วางซิดมั่ง ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม. และพื้นที่อเนกประสงค์ โดยปูพูกนอนพื้น พูกแบบพับเก็บได้ในตอนกลางวัน ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม. โดยพบในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 1 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 3.33 และพบในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 2 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 6.25
- ใช้พื้นที่ห้องนอน โดยนอนเตียง วางซิดมั่ง ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม. และพื้นที่อเนกประสงค์ โดยปูพูกนอนพื้น ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม. โดยพบในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 1 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 3.33 และพบในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงจำนวน 22 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 68.75

การนอนในพื้นที่อเนกประสงค์ ฟูกนอนบนพื้น   การนอนในพื้นที่ห้องนอน ฟูกนอนบนพื้น
ภาพที่ 43 การใช้พื้นที่สำหรับการนอนของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการนอน พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ห้องนอน และพื้นที่อเนกประสงค์ในการนอน ส่วนใหญ่ใช้ฟูกนอนปูพื้นทั้งบ้านก่อนและหลัง กระบวนการบ้านมั่นคง นอกจากนี้ยังพบว่า วัตถุประสงค์ในการกั้นห้องนอนของบ้านก่อน และหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมาจากการแก้ไขปัญหาจำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการ จำแนกเพศเพื่อความเหมาะสมด้านความเป็นส่วนตัวโดยมีอิทธิพลมาจากหลักการทางศาสนา เช่น การแยกห้องนอนลูกหญิงและลูกชาย

7) การเก็บของ

จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการเก็บ ของโดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 2 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่ทั่วบ้าน เน้นพื้นที่อเนกประสงค์ มีตู้และชั้นวางโทรทัศน์วางชิดผนัง ใช้พื้นที่ 2 ตร.ม./เครื่องเรือน จำนวน 22 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 73.33 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่ทั่วบ้าน เน้นพื้นที่อเนกประสงค์และห้องนอน มีตู้, ชั้นวางโทรทัศน์และ ชั้นโหว่วางชิดผนัง ใช้พื้นที่ 2 ตร.ม./เครื่องเรือน จำนวน 8 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 26.66 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 2 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่ทั่วบ้าน เน้นพื้นที่อเนกประสงค์และห้องนอน มีตู้, ชั้นวางโทรทัศน์และชั้นโชว์วางชุดผนัง ใช้พื้นที่ 2 ตร.ม./เครื่องเรือน จำนวน 20 กรณศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 62.5 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่ทั่วบ้าน เน้นพื้นที่อเนกประสงค์และที่ว่างชั้น 2 มีตู้, ชั้นวางโทรทัศน์และชั้นโชว์วางชุดผนัง ใช้พื้นที่ 2 ตร.ม./เครื่องเรือน จำนวน 4 กรณศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 12.5 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

ภาพที่ 44 การใช้พื้นที่สำหรับการเก็บของของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการเก็บของ พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ทั่วบ้าน โดยเฉพาะพื้นที่อเนกประสงค์ทั้งบ้านก่อนและหลัง ส่วนที่มีความใกล้เคียงกันในการใช้งานพื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้าน คือ การใช้เครื่องเรือนจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงและการจัดวางของในแนวตั้ง แต่ไม่มีการจัดระเบียบพื้นที่เก็บของทำให้ความสะดวกในการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมอื่นๆ ลดลง

8) การรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า / แต่งตัว

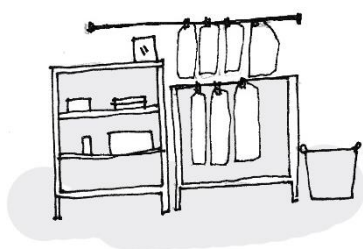
จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า / แต่งตัวโดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 2 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ โดยรีดผ้าใช้แผ่นรองรีดผ้าแบบยืนกลางห้องอเนกประสงค์ เก็บผ้าและแต่งตัวใช้ราวแขวนวางชุดผนัง ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม./เครื่องเรือน จำนวน 24 กรณศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 80 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ โดยรีดผ้าใช้แผ่นรองรีดผ้าแบบนั่งพื้นกลางห้อง อเนกประสงค์ เก็บผ้าและแต่งตัวใช้พื้นที่อเนกประสงค์และห้องนอน มีราวแขวนและตู้เสื้อผ้าวางชิดผนัง ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม./เครื่องเรือน จำนวน 6 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 3 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ โดยรีดผ้าใช้แผ่นรองรีดผ้าแบบยืนกลางห้อง อเนกประสงค์ เก็บผ้าและแต่งตัวใช้ราวแขวนวางชิดผนัง ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม./เครื่องเรือน จำนวน 3 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 9.37 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ โดยรีดผ้าใช้แผ่นรองรีดผ้าแบบนั่งพื้นกลางห้อง อเนกประสงค์ เก็บผ้าและแต่งตัวใช้พื้นที่อเนกประสงค์และห้องนอน มีราวแขวนและตู้เสื้อผ้าวางชิดผนัง ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม./เครื่องเรือน จำนวน 5 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 15.62 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ โดยรีดผ้าใช้แผ่นรองรีดผ้าแบบยืนกลางห้อง อเนกประสงค์ เก็บผ้าใช้พื้นที่อเนกประสงค์, นอนและพื้นที่ว่างชั้น 2 มีราวแขวนและตู้เสื้อผ้าวางชิดผนัง และแต่งตัวใช้พื้นที่อเนกประสงค์และห้องนอน มีราวแขวนและตู้เสื้อผ้าวางชิดผนัง ใช้พื้นที่ 5 ตร.ม./เครื่องเรือน จำนวน 24 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 75 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

ภาพที่ 45 การใช้พื้นที่สำหรับการรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า / แต่งตัวส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้าน
มั่นคง โดยจัดวางแบบชิดผนัง เว้นทางเดิน มีชั้นวาง / กลอง / ราวแขวน จัดเก็บในหลายรูปแบบ

การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า / แต่งตัว พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ห้องนอนและพื้นที่อเนกประสงค์ โดยเฉพาะพื้นที่อเนกประสงค์ที่เกิดกิจกรรมการรีดผ้าและเก็บผ้าทั้งบ้านก่อนและหลัง

5.3.2 การใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้นในบางกรณีศึกษา

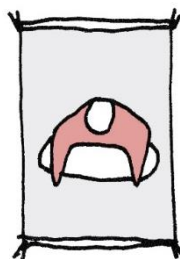
1) ละหมาด

จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการละหมาดโดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 1 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่มีสียด ใช้พื้นที่ 1.2 ตร.ม./พรมละหมาด จำนวน 30 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 100 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 2 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ กลางพื้นที่อเนกประสงค์หันไปทางทิศตะวันตก ใช้พื้นที่ 1.2 ตร.ม./พรมละหมาด จำนวน 7 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 21.87 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์และห้องนอน กลางพื้นที่อเนกประสงค์หันไปทางทิศตะวันตก ใช้พื้นที่ 1.2 ตร.ม./พรมละหมาด จำนวน 25 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 78.12 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

ภาพที่ 46 การใช้พื้นที่สำหรับการรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า / แต่งตัวส่วนใหญ่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้าน
มั่นคง โดยใช้พรมละหมาด นั่งพื้น หันไปทางทิศตะวันตก

การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการละหมาด พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมทางศาสนา จากเดิมที่ใช้พื้นที่ของมัสยิดในการละหมาด เมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ผู้อยู่อาศัยมีการจัดสรรพื้นที่ที่หันไปทางทิศตะวันตกตามพื้นที่สงบเงียบเพื่อละหมาด

2) การประกอบอาชีพในพื้นที่บ้าน

จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการประกอบอาชีพในพื้นที่บ้านโดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 2 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ชาน หน้าบ้าน ประกอบอาชีพขายกะทิ, ขายอาหารตามสั่ง ขายลูกชิ้นทอด โดยมีการเคาน์เตอร์ไม้หันไปด้านหน้าบ้าน ใช้พื้นที่ 5-10 ตร.ม./เครื่องเรือน/อาชีพ จำนวน 3 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 2 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ ประกอบอาชีพขายของชำ โดยมีชั้นวางของ , ตู้แช่อาหาร และล้างแช่แข็ง ใช้พื้นที่ 10 ตร.ม./เครื่องเรือน จำนวน 3 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 9.37 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน ประกอบอาชีพขายอาหารตามสั่ง โดยมีเคาน์เตอร์ขาย , เต้าไฟ , โต๊ะกินอาหาร , ตู้เก็บวัตถุดิบ ใช้พื้นที่ 10 ตร.ม./เครื่องเรือน จำนวน 1 ครัวศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 3.12 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

พื้นที่อเนกประสงค์/หน้าบ้านขายของชำ พื้นที่หลังบ้าน/ข้างบ้านขายอาหารตามสั่ง พื้นที่อเนกประสงค์/ข้างบ้าน
ขายของชำ

ภาพที่ 47 การใช้พื้นที่สำหรับการประกอบอาชีพของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการประกอบอาชีพภายในบ้าน พบว่าผู้อยู่อาศัยในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ภายในบ้านเพื่อประกอบอาชีพ เนื่องจากการย้ายที่ตั้งชุมชน โดยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ซานหน้าบ้าน ซึ่งจัดเป็นพื้นที่ส่วนสาธารณะของบ้าน เมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงมีเพียง 1 กรณีศึกษาที่ใช้พื้นที่ภายในบ้านเดิม โดยเปลี่ยนจากพื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ซานหน้าบ้านเป็นพื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน โดยทั้งบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงใช้พื้นที่ส่วนสาธารณะของบ้านเป็นพื้นที่ประกอบอาชีพ

3) การเลี้ยงสัตว์เลี้ยง / ปลูกต้นไม้

จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์เลี้ยง / ปลูกต้นไม้โดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 2 ลักษณะดังนี้

- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์และทั่วบ้าน เลี้ยงแมว โดยปล่อยให้เดินทั่วบ้านเป็นเวลา และใช้พื้นที่ระเบียง/เฉลียง/ซานหลังบ้านเลี้ยงนกเขา โดยแขวนไว้เหนือศีรษะ ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม./กรง จำนวน 5 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 16.66 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์และพื้นที่ระเปียง/เฉลียง/ชานหลังบ้านเลี้ยง เลี้ยงนกเขา โดยแขวนไว้เหนือศีรษะ ใช้พื้นที่ 1 ตร.ม./กรง จำนวน 3 กรงหรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 3 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์และทั่วบ้าน เลี้ยงแมว โดยปล่อยให้เดินทั่วบ้านเป็นเวลา และใช้พื้นที่ระเปียง/เฉลียง/ชานหลังบ้านเลี้ยงนกเขา โดยแขวนไว้เหนือศีรษะ ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม. จำนวน 5 กรงหรือคิดเป็นร้อยละ 15.62 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์และพื้นที่ระเปียง/เฉลียง/ชานหลังบ้านเลี้ยง เลี้ยงนกเขา โดยแขวนไว้เหนือศีรษะ ใช้พื้นที่ 1 ตร.ม./กรง จำนวน 1 กรงหรือคิดเป็นร้อยละ 3.12 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- ใช้พื้นที่ระเปียง / เฉลียง /ชานหน้าบ้านและฝังตรงข้ามบ้านปลูกต้นไม้ โดยมี กระถางและชั้นวาง วางริมถนนใช้พื้นที่ 2 ตร.ม. จำนวน 1 กรงหรือคิดเป็นร้อยละ 3.12 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

การเลี้ยงนกของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง การปลูกต้นไม้ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

ภาพที่ 48 การใช้พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ / ปลูกต้นไม้ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

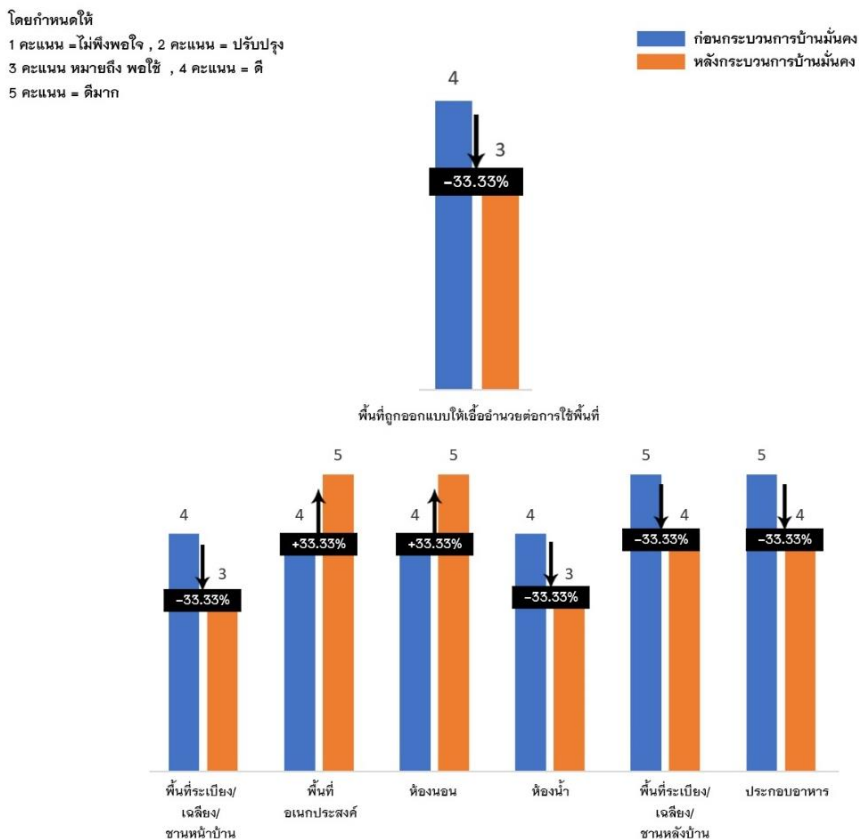
4) การเลี้ยงเด็ก

จากการศึกษาพบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการเลี้ยงเด็ก โดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ 1 ลักษณะ ดังนี้

- ใช้พื้นที่อเนกประสงค์เลี้ยงเด็กในช่วงเวลากลางวัน และใช้พื้นที่ห้องนอนในช่วงเวลากลางคืนโดยปลูกพุ่มบนพื้นบ้าน เพล ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม./กรง จำนวน 5 กรงศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 16.66 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

5.3.3 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจต่อการออกแบบพื้นที่ให้อื้ออำนวยต่อการใช้งานของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

โดยจากการศึกษาทัศนคติความพึงพอใจต่อการออกแบบพื้นที่ให้อื้ออำนวยต่อการใช้งานพื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง พบว่ามีความเปลี่ยนแปลงความทัศนคติความพึงพอใจโดยรวมจากระดับดีเป็นระดับพอใช้ โดยทัศนคติความพึงพอใจต่อการออกแบบพื้นที่ให้อื้ออำนวยต่อการใช้งานพื้นที่ที่ลดลง ได้แก่ พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ซานหน้าบ้านจากระดับดีเป็นระดับพอใช้, พื้นที่ห้องน้ำจากระดับดีเป็นระดับพอใช้, พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ซาน หลังบ้านอยู่ในระดับดีมากเป็นระดับดีและพื้นที่ประกอบอาหาร (ครัว) อยู่ในระดับดีมากเป็นระดับดี ส่วนทัศนคติความพึงพอใจต่อการออกแบบพื้นที่ให้อื้ออำนวยต่อการใช้งานพื้นที่ที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ พื้นที่อเนกประสงค์จากระดับดีเป็นระดับดีมากและพื้นที่ห้องนอนจากระดับดีเป็นระดับดีมาก

แผนภูมิ 15 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัยต่อการออกแบบพื้นที่ให้เอื้ออำนวยต่อการใช้งานพื้นที่

5.4 ปัญหาการใช้พื้นที่ในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้พื้นที่

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงพบว่า มีปัญหาการใช้พื้นที่ในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้พื้นที่ที่ศึกษาจากลักษณะครัวเรือนและลักษณะทางกายภาพสามารถแบ่งประเด็นปัญหาเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

ตารางที่ 16 ปัญหาการใช้พื้นที่ในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย

การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ในบ้าน	
(1) เพิ่มพื้นที่ / ขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นจนเกินความต้องการ	
1. พื้นที่อเนกประสงค์	1. เกือบของเพื่อความเป็นระเบียบ
	2. มีกิจกรรมที่ทำบนพื้นบ้าน เช่น พักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก กินอาหาร ละหมาด นอน

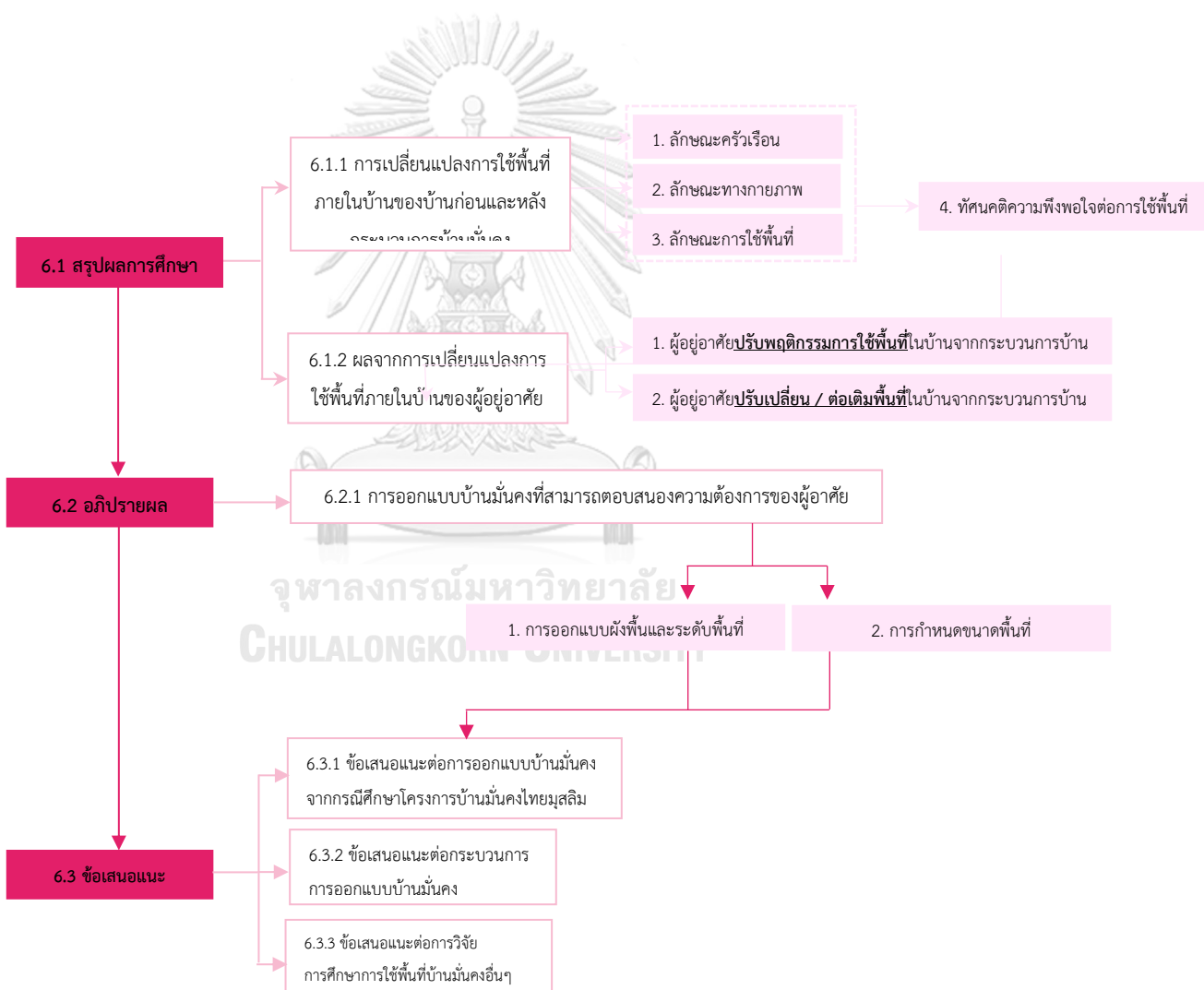
การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ในบ้าน	
1. พื้นที่นอน	1. การกั้นพื้นที่ชั้น 2 เป็นห้องนอน 1 ห้อง โดยเหลือพื้นที่ว่าง (คิดเป็นร้อยละ 15.62 ของครัวเรือนในบ้านหลังกระบวนการ)
(2) พื้นที่ขาดหาย/ขนาดพื้นที่ลดลงไม่เพียงพอต่อความต้องการ	
1. ห้องน้ำ	1. ไม่เพียงพอต่อครัวเรือนที่มีสมาชิกตั้งแต่ 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 21.87 ของครัวเรือนในบ้านหลังกระบวนการ)
2. พื้นที่ประกอบอาหาร	1. ต่อเติมเฉลียง / ขาน / ระเบียงหลังบ้านเป็นพื้นที่ประกอบอาหาร ให้สามารถระบายกลิ่นและไอน้ำมันเข้าสู่ตัวบ้าน (คิดเป็นร้อยละ 78.12 ของครัวเรือนในบ้านหลังกระบวนการ)
3. พื้นที่เฉลียง / ขาน / ระเบียงหน้าบ้านสำหรับจอดรถ	1. พื้นที่ไม่เพียงพอต่อการจอดรถ
(3) ลักษณะพื้นที่ถูกออกแบบให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งานของผู้อยู่อาศัย	
1. การละหมาด	1. ทิศที่ใช้ในการละหมาดต้องหันเป็นทิศตะวันตก
	2. ในการอาบน้ำละหมาดควรเป็นพื้นที่ที่แยกจากห้องน้ำที่ใช้ทั่วไป
	3. การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆของสมาชิกครัวเรือนคนอื่นๆ
2. การประกอบอาหาร	1. ในการประกอบอาหารในพื้นที่ที่แบบบ้านมั่นคงเตรียมไว้ซึ่งเชื่อมต่อกับพื้นที่อเนกประสงค์ ทำให้ส่งกลิ่นรบกวนกิจกรรมอื่นในพื้นที่อเนกประสงค์
3. รูปแบบบ้านไม่กันแดด ลม ผ่น	1. มีลมและฝนสาดเข้ามาในบ้าน

ในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงมีการเก็บข้อมูลเฉพาะข้อมูลด้านครัวเรือนและศึกษาสภาพทั่วไปของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง แต่ไม่มีเก็บข้อมูลการใช้พื้นที่ในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเพื่อนำมาสู่การออกแบบบ้านมั่นคง เมื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ใน 3 ส่วน คือ 1) ลักษณะครัวเรือน มีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพในพื้นที่บ้าน , รายได้ครัวเรือนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น แต่ยังอยู่ในความสามารถในการจ่ายของรายได้ครัวเรือน 2) ลักษณะกายภาพของบ้านมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ (1) พื้นที่ที่เพิ่มขึ้น/เกินความต้องการ ได้แก่ ห้องนอน, พื้นที่อเนกประสงค์, พื้นที่หลังบ้านสำหรับซักผ้า/ตากผ้า/ประกอบอาหาร, (2) พื้นที่ที่ลดลง/ขาดหายจากความต้องการ ได้แก่ ห้องน้ำ, พื้นที่หน้าบ้านสำหรับจอดรถ โดยทัศนคติความพึงพอใจต่อขนาดพื้นที่ใช้สอยโดยรวมเพิ่มขึ้นจากระดับพอใช้เป็นดีมาก พึงพอใจมากขึ้นในพื้นที่อเนกประสงค์และห้องนอน ส่วนทัศนคติความพึงพอใจต่อการออกแบบผังพื้นที่โดยรวมไม่มีการเปลี่ยนแปลงโดยอยู่ในระดับดี พึงพอใจลดลงในพื้นที่หลังบ้าน, พื้นที่ประกอบอาหาร, พื้นที่หน้าบ้านสำหรับจอดรถและห้องน้ำ (3) การออกแบบพื้นที่ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้พื้นที่ ได้แก่ การเก็บของ, การจอดรถ, การละหมาดและการประกอบอาหาร และ 3) ลักษณะการใช้พื้นที่ พบว่ามีการใช้พื้นที่ในระดับพื้น เช่น การนั่ง, การนอนและการกินทั้งบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่ใช้ ได้แก่ การจอดรถยนต์จากใช้พื้นที่หน้าบ้านเป็นเช่าพื้นที่จอดรถนอกโครงการ ,

การละหมาดจากเดิมทำที่มีสยิดมาเป็นใช้พื้นที่อเนกประสงค์และห้องนอน และการประกอบอาหาร จากใช้พื้นที่ระเบียงเป็นพื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน โดยทัศนคติความพึงพอใจต่อการออกแบบพื้นที่ให้ เอื้ออำนวยต่อการใช้สอยโดยรวมลดลงจากระดับดีเป็นพอใช้ พึงพอใจลดลงในพื้นที่หน้าบ้าน, ห้องน้ำ, หลังบ้านและประกอบอาหารและพบว่าเมื่อบ้านจากระบวนการบ้านมั่นคงไม่สอดคล้องกับการใช้ พื้นที่ผู้อยู่อาศัยจะปรับตัวใน 2 ลักษณะ คือ 1) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พื้นที่ เช่น ห้องน้ำขนาด ลดลงใช้การจัดสรรเวลาการใช้และเตรียมน้ำสำรอง, ห้องนอนขนาดเพิ่มขึ้นในชั้น 2 จนเกิดที่ว่างใช้ สำหรับเก็บของและรีดผ้า / เก็บผ้า / แต่งตัว, พื้นที่ละหมาดไม่ถูกจัดเตรียมไว้จึงใช้พื้นที่ อเนกประสงค์, เก็บของใช้พื้นที่ของเหนือศีรษะ, การใช้พื้นที่ระดับพื้น เช่น นั่งเล่น / พักผ่อน / รับประทานอาหารและนอนมีจะทำความสะอาดดีขึ้น และ 2) ปรับเปลี่ยน/ตัดแปลง/ต่อเติมพื้นที่บ้านจาก กระบวนการบ้านมั่นคง เช่น การประกอบอาหาร ต้องการมีลักษณะครัวไฟที่ระบายอากาศ/กลิ่นและ แยกออกจากพื้นที่ใช้งานอื่นๆของบ้าน จึงต่อเติมพื้นที่หลังบ้านใช้ร่วมกับการใช้พื้นที่ซักล้าง/ตาก ผ้า, ลักษณะบ้านที่ไม่มีชายคาไม่กันแดดลมฝน จึงต่อเติมกันสาดบริเวณระเบียง / ชาน / เฉลียงหน้า บ้าน

บทที่ 6 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง กรณีศึกษา บ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี ทำให้ได้ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น ส่วน คือ 1) ลักษณะทางกายภาพ 2) ลักษณะครัวเรือนและ และ 3) ลักษณะการใช้พื้นที่ ซึ่งมีผลจากการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ภายในบ้านของผู้อยู่อาศัยนำไปสู่การสรุปและอภิปรายผลการศึกษาและทำการเสนอแนะ ดังนี้

แผนผัง 8 กรอบแนวคิดสรุปและอภิปรายผลการศึกษา

6.1 ผลจากการศึกษา

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ในบ้าน ระหว่างบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง กับบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงผลจากการศึกษาพบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ โดยการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ บางส่วนจากลักษณะครัวเรือนและลักษณะการใช้พื้นที่ โดยมีรายละเอียดการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

6.1.1 การเปลี่ยนแปลงลักษณะครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่าการเปลี่ยนแปลงลักษณะครัวเรือนเล็กน้อย โดยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่ ส่วนรายจ่ายด้านที่อยู่อาศัยและการประกอบอาชีพภายในบ้านมีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ มีรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

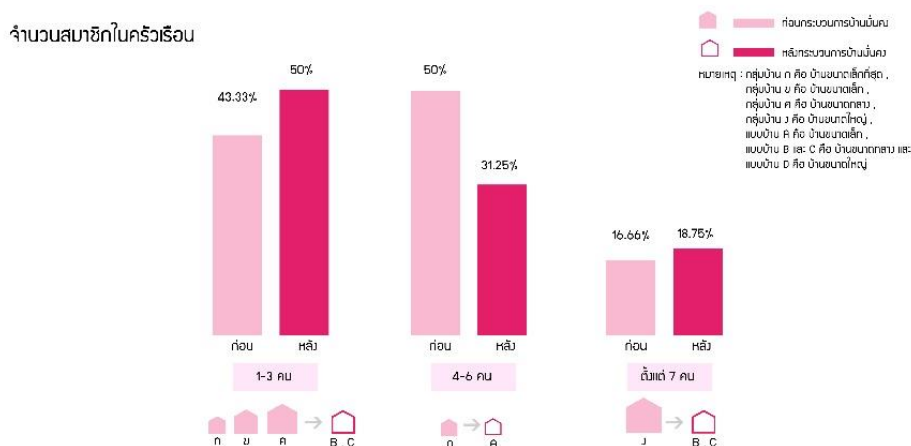
1) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่า ในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน และบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน สามารถแบ่งกลุ่มจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ดังนี้ บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) คิดเป็นร้อยละ 50 , จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) คิดเป็นร้อยละ 31.25 และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) คิดเป็นร้อยละ 18.75

นอกจากนี้ยังการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างขนาดบ้านและจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ดังนี้

- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คนที่เคยอยู่อาศัยในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม) ส่วนใหญ่อยู่ในบ้านกลุ่ม ก , ข , ค ซึ่งเป็นขนาดเล็กที่สุดและขนาดเล็กและเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน B และ C จากกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งเป็นขนาดปานกลาง

- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คนที่เคยอยู่อาศัยในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม) ส่วนใหญ่อยู่ในบ้านกลุ่ม ก ซึ่งเป็นขนาดเล็กที่สุด และเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน A จากกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งเป็นขนาดเล็กที่สุด
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่ 7 คนที่เคยอยู่อาศัยในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม) ส่วนใหญ่อยู่ในบ้านกลุ่ม ง ซึ่งเป็นขนาดใหญ่ที่สุด และเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้าน B และ C จากกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งเป็นขนาดปานกลาง

แผนภูมิ 16 การเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการเข้าอยู่อาศัยในบ้านแต่ละแบบบ้านมั่นคง

2) การประกอบอาชีพในพื้นที่บ้าน

จากการศึกษาพบว่าครัวเรือนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่ประกอบอาชีพในพื้นที่บ้านจำนวน 3 ครัวเรือน โดยประกอบอาชีพค้าขายอาหาร 1 ครัวเรือน , ค้าขายกะทิ 1 ครัวเรือน , ร้านอาหารตามสั่ง 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ส่วนหลังการกระบวนการบ้านมั่นคงที่ประกอบอาชีพในพื้นที่บ้านจำนวน 4 ครัวเรือน โดยประกอบอาชีพ ร้านขายของชำ 3 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.50 โดยมีเพียง 1 ครัวเรือนที่เป็นร้านอาหารตามสั่งหรือร้อยละ 25 ของหลังกระบวนการที่ไม่เปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพภายในบ้าน และมีการเปลี่ยนแปลงของกรณีศึกษาในก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่เคยประกอบอาชีพในพื้นที่บ้านเป็นประกอบอาชีพในพื้นที่บ้านหลังกระบวนการคิดเป็นร้อยละ 9.37

3) รายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยของครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่าครัวเรือนก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีรายได้เฉลี่ย 21,000 บาท/เดือน และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 705 บาท/เดือนหรือคิดเป็นร้อยละ 3.36 ของรายได้ครัวเรือน ส่วนครัวเรือนหลังการกระบวนการมีรายได้เฉลี่ย 25,000 บาท/เดือน และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 3,850 บาท/เดือน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.40 ของรายได้ครัวเรือน จำแนกเป็นสินเชื่อบ้านเฉลี่ย 2,019 บาท/เดือน , สาธารณูปการ (น้ำ,ไฟฟ้า) เฉลี่ย 1,331 บาท/เดือน และ ค่าบริการจอตกรายเดือนเฉลี่ย 500 บาท/เดือน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการไม่มีพื้นที่เพียงพอสำหรับจอตกรณในพื้นที่บ้าน

6.1.2 การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ

6.1.2.1 ขนาดพื้นที่

1) ขนาดที่ดิน

มีการเปลี่ยนแปลงขนาดแปลงที่ดินของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดที่ดินเพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 20.27 โดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดแปลงที่ดินเฉลี่ย 12.53 ตร.วา โดยมีขนาดตั้งแต่ 3 - 25.87 ตร.วา เมื่อเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงมีขนาดแปลงที่ดินเฉลี่ย 15.07 ตร.วา โดยมีขนาดตั้งแต่ 13.12 - 20.27 ตร.วา. มีการเปลี่ยนแปลงขนาดที่ดินเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 2.54 ตร.วา. และไม่มีการเปลี่ยนแปลงขนาดแปลงที่ดินของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

2) ขนาดบ้าน

มีการเปลี่ยนแปลงบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงไม่ได้เข้าอยู่อาศัยในแบบบ้านมั่นคงโดยวิธีการอ้างอิงขนาดบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง โดย กลุ่ม ก (ขนาดเล็กที่สุด) เข้าอยู่อาศัยในแบบบ้านมั่นคง C (ขนาดกลาง) , กลุ่ม ข (ขนาดเล็ก) เข้าอยู่อาศัยในแบบบ้านมั่นคง A , กลุ่ม ค (ขนาดกลาง) เข้าอยู่อาศัยในแบบบ้านมั่นคง A (ขนาดเล็กที่สุด) และ BC (ขนาดกลาง) และกลุ่ม ง (ขนาดใหญ่ที่สุด) เข้าอยู่อาศัยในแบบบ้านมั่นคง D (ขนาดใหญ่ที่สุด)

และพบว่า ขนาดพื้นที่ใช้สอยรวมของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีพื้นที่เพิ่มมากขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง โดยบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่ใช้สอยภายในบ้าน เฉลี่ย 58.87 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 12 - 103.50 ตร.ม. เมื่อเข้าร่วม

กระบวนการบ้านมั่นคง บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเฉลี่ย 75.56 ตร.ม.โดยมีขนาดตั้งแต่ 66.37-87.80 ตร.ม. ซึ่งเพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 28.35 ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเฉลี่ย 80.67 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 75.02-113.09 ตร.ม. ซึ่งเพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 111.71 (1 เท่า) และเพิ่มขึ้นจากบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 37.03

3) ขนาดพื้นที่ประเภทต่างๆ

มีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ใช้สอยในพื้นที่อเนกประสงค์ , นอน , ฐานหลังบ้าน สำหรับซักผ้า/ตากผ้า , ประกอบอาหาร ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง ส่วนพื้นที่ฐานหน้าบ้านสำหรับจอดรถ และห้องน้ำของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่ลดลงจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้

(1) ขนาดพื้นที่ใช้สอยที่เพิ่มขึ้นใหม่ / เพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

- **พื้นที่อเนกประสงค์**

บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 11.88 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 6.70-55.50 ตร.ม. บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 30.27 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 20.34-37 ตร.ม. มีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 154.79 (1เท่า)

- **พื้นที่นอน**

บ้านก่อนกระบวนการมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 13.82 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 5-41.40 ตร.ม. บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 22.23 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 10.60-36.30 ตร.ม. การเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 60.85

- **พื้นที่ฐานหลังบ้าน สำหรับซักผ้า/ตากผ้า , ประกอบอาหาร**

บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 4.30 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 0.05-18 ตร.ม. บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 10.01 ตร.

ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 2.50-22.74 ตร.ม. มีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 132.79 (1เท่า)

- **พื้นที่ต่อเติมเกิดขึ้นในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง**

บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงเกิดพื้นที่ต่อเติมในพื้นที่ชานหลังบ้านสำหรับซักผ้า/ตากผ้า , ประกอบอาหารของบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง โดยมีวัตถุประสงค์การใช้เช่นเดียวกันกับพื้นที่ชานหลังบ้านสำหรับซักผ้า/ตากผ้า , ประกอบอาหาร มีขนาดพื้นที่ต่อเติมเฉลี่ย 11.10 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 7.2-24.92 ตร.ม.มีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 268.77 (2เท่า)

(2) ขนาดพื้นที่ใช้สอยที่ลดลง / ขาดหายจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

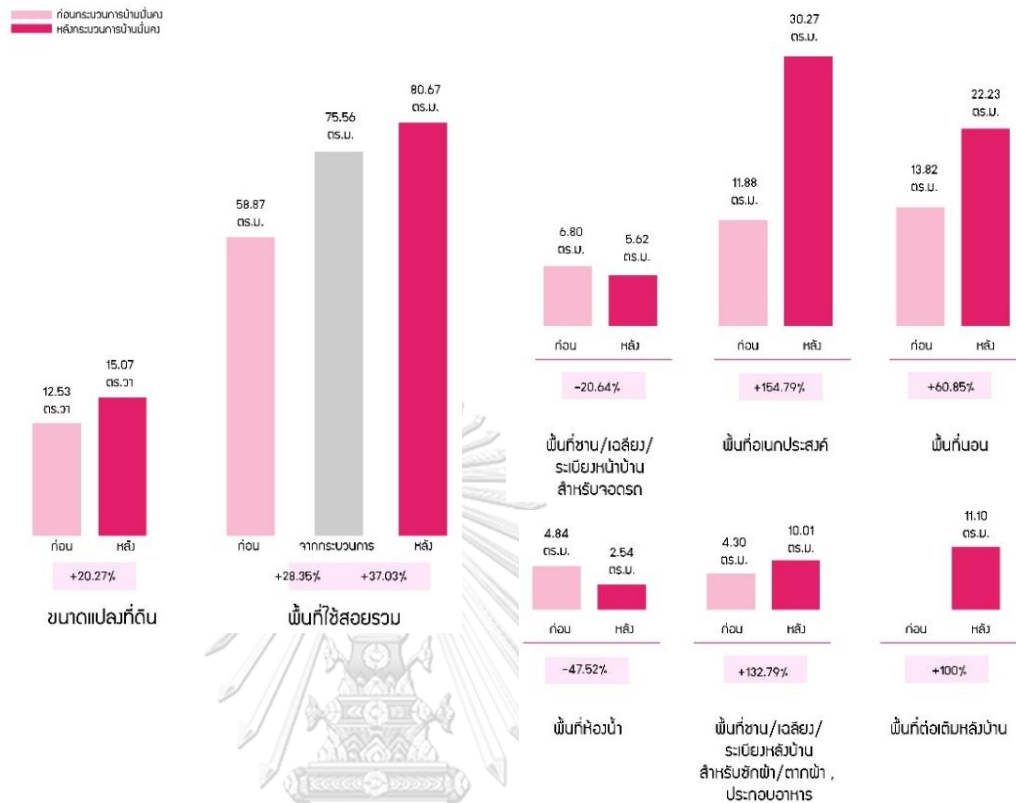
- **พื้นที่ชานหน้าบ้าน สำหรับจอดรถ**

บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 6.78 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 1-13.19 ตร.ม. บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 5.62 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 5-6.50 ตร.ม. มีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 20.64

- **พื้นที่ห้องน้ำ**

บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 4.84 ตร.ม. โดยมีขนาดตั้งแต่ 0-7.8 ตร.ม. บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีขนาดพื้นที่เพียงขนาดเดียวคือ 2.54 ตร.ม. มีการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ลดลงจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 47.52

แผนภูมิ 17 การเปลี่ยนแปลงขนาดแปลงที่ดินและพื้นที่บ้านของกรณีศึกษาบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.1.2.2 การเปลี่ยนแปลงการผังพื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการผังพื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยในการศึกษาการผังพื้นที่ จะศึกษาองค์ประกอบของผังพื้นที่และรูปแบบผังพื้นที่ โดยพบว่ามีพื้นที่เพิ่มขึ้นใหม่ในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงและมีพื้นที่หายไปจากบ้านก่อนกระบวนการ ดังนี้

ตารางที่ 17 การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง และบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

ลักษณะทางกายภาพ	บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง	บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง	บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
องค์ประกอบของผังพื้นที่	พื้นที่หน้าบ้านสำหรับจอดรถ, พื้นที่อเนกประสงค์, พื้นที่ห้องน้ำ, พื้นที่ระเบียงสำหรับประกอบอาหารและซักล้าง/ตากผ้า และพื้นที่ห้องนอน	พื้นที่หน้าบ้าน, อเนกประสงค์, ห้องน้ำ, พื้นที่ประกอบอาหาร, พื้นที่ซักล้าง/ตากผ้า และ พื้นที่ห้องนอน	พื้นที่หน้าบ้าน, พื้นที่อเนกประสงค์, พื้นที่ห้องน้ำ, ห้องนอน และ พื้นที่ต่อเติมหลังบ้านสำหรับประกอบอาหารและซักล้าง/ตากผ้า
รูปแบบผังพื้นที่		<p>มีข้อแตกต่างจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงกับแบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) เมื่อบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง มีพื้นที่ชั้น 2 ถูกใช้เป็นห้องนอน จัดเป็นเป็นส่วน Private zone ทั้งชั้นที่ 2 2) บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงจัดสรรพื้นที่ประกอบอาหารที่เชื่อมต่อกับพื้นที่อเนกประสงค์ ในขณะที่บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ระเบียงเป็นพื้นที่ประกอบอาหารและ 3) บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงที่มีพื้นที่เฉพาะอย่าง เช่น บ้านรูปแบบที่ 4 มีพื้นที่ซักล้าง / ตากผ้าโดยเฉพาะ , บ้านรูปแบบที่ 5 มีห้องเก็บของหายไป 	<p>มีข้อแตกต่างจากแบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ต่อเติมพื้นที่หลังบ้านเป็นพื้นที่ประกอบอาหารและซักล้าง/ตากผ้า 2) มีการใช้พื้นที่ระหว่างบ้าน 2 หลัง , 3) การกั้นพื้นที่ห้องนอนในชั้น 2 ตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 ห้อง หากครัวเรือนที่กั้นห้องนอนเพียง 1 ห้องมักใช้พื้นที่ที่เหลือเป็นพื้นที่เก็บของ หรือ ไม่กั้นห้องนอน <p>มีข้อแตกต่างจากแบบบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) เพิ่มพื้นที่ชั้น 2 ถูกใช้เป็นห้องนอน 2) พื้นที่หน้าบ้านสำหรับจอดรถยนต์หายไป 3) พื้นที่ระเบียงหายไปการใช้กิจกรรมในพื้นที่ระเบียงบ้านเดิมถูกแทนที่ด้วยพื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน ใช้กิจกรรมเดิมคือ ประกอบอาหาร ซักล้าง/ตากผ้า

6.1.3. การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

จากการศึกษาการใช้พื้นที่บ้านก่อนและหลังกระบวนการโดยแบ่งตามกิจกรรมการใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้นในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง โดยในการศึกษาการใช้พื้นที่จะศึกษาจากพื้นที่ที่ใช้ พฤติกรรมของผู้อยู่อาศัย เครื่องเรือนและขนาดพื้นที่ที่ใช้ จากการศึกษาพบว่ามีกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมด 13 กิจกรรม โดยพบว่าส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนการใช้พื้นที่ระหว่างบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงและบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง แต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พื้นที่หรือมีลักษณะการใช้พื้นที่ที่คล้ายคลึงกับบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง คือ การนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก, การประกอบอาหาร, การซักล้าง/ตากผ้า, การกินอาหาร, การเข้าส้วม / อาบน้ำ, การนอน, การเก็บของ, การรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า / แต่งตัว, การละหมาด, การประกอบอาชีพภายในบ้าน, การปลูกต้นไม้และเลี้ยงสัตว์เลี้ยงและ การเลี้ยงเด็กเล็ก ซึ่งสามารถศึกษาการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมาใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบบ้านมั่นคง เพื่อให้สอดคล้องการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) การนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่อเนกประสงค์สำหรับนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก โดยนั่งพื้นมีการรักษาความสะอาดในระดับพื้นเป็นประจำ และ นั่งบนแคร่/โซฟาที่จัดวางแบบชิด เหมือนกันในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง และเมื่อมีการเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงผู้อาศัยมีรายได้ครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นจึงมีการซื้อซื้อเครื่องเรือนเพิ่ม
- 2) การกินอาหาร การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการกินอาหารพบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่อเนกประสงค์ โดยนั่งพื้นกลางพื้นที่อเนกประสงค์ มีการรักษาความสะอาดในระดับพื้นเป็นประจำเหมือนกันในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง เช่นเดียวกับการนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก บางส่วนมีโต๊ะกินอาหารแบบพับได้เพื่อจัดสรรการใช้พื้นที่อเนกประสงค์
- 3) การประกอบอาหาร การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการประกอบอาหารพบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ขานเพื่อเป็นพื้นที่ประกอบอาหาร (ครัวไฟ) ในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงเปลี่ยนมาใช้พื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน (ครัวไฟ) ซึ่งเป็นความการแก้ไขปัญหาการไม่ระบายกลิ่นอาหาร เหมือนกันในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

- 4) การซักล้าง / ตากผ้า การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการซักล้าง/ตากผ้า พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ซานเพื่อซักล้าง/ตากผ้า ในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง เปลี่ยนมาใช้พื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน เนื่องจากต้องการพื้นที่ระบายน้ำและมีความเป็นส่วนตัวในระดับนี้ เหมือนกันในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง และพบว่ากิจกรรมการซักล้าง / ตากผ้าและการประกอบอาหาร มักใช้พื้นที่เดียวกันทั้งบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- 5) การเข้าส้วม / อาบน้ำ การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการเข้าส้วม/อาบน้ำ พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ห้องน้ำทั้งบ้านก่อนและหลัง ส่วนที่มีความใกล้เคียงกันในการใช้งานพื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้าน คือ การใช้ถังน้ำสำหรับอาบน้ำ เพื่อความสะดวกและการสำรองน้ำเมื่อระบบจ่ายน้ำมีปัญหาเหมือนกันในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- 6) การนอน พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ห้องนอนและพื้นที่อเนกประสงค์ในการนอน ส่วนใหญ่ใช้พูกนอนปูพื้นที่บ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง นอกจากนี้ยังพบว่า วัตถุประสงค์ในการกั้นห้องนอนของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมาจากการแก้ไขปัญหาจำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการจำแนกเพศเพื่อความเหมาะสมด้านความเป็นส่วนตัวโดยมีอิทธิพลมาจากหลักการทางศาสนา เช่น การแยกห้องนอนลูกหญิงและลูกชาย
- 7) การเก็บของ การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการเก็บของ พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ที่ตัวบ้าน โดยเฉพาะพื้นที่อเนกประสงค์ทั้งบ้านก่อนและหลัง ส่วนที่มีความใกล้เคียงกันในการใช้งานพื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้าน คือ การใช้เครื่องเรือนจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงและการจัดวางของในแนวตั้ง แต่ไม่มีการจัดระเบียบพื้นที่เก็บของทำให้ความสะดวกในการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมอื่นๆ ลดลง
- 8) การรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า / แต่งตัว การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า / แต่งตัว พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ห้องนอนและพื้นที่อเนกประสงค์ โดยเฉพาะพื้นที่อเนกประสงค์ที่เกิดกิจกรรมการรีดผ้าและเก็บผ้าทั้งบ้านก่อนและหลัง
- 9) การละหมาด การศึกษาการใช้พื้นที่สำหรับการละหมาด พบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมทางศาสนา จากเดิมที่ใช้

พื้นที่ของมัสยิดในการละหมาด เมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ผู้อาศัยมีการจัดสรรพื้นที่ที่หันไปทางทิศตะวันตกตามพื้นที่สงบเงียบเพื่อละหมาด

- 10) การประกอบอาชีพภายในบ้าน ผู้อยู่อาศัยในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ภายในบ้านเพื่อประกอบอาชีพ เนื่องจากการย้ายที่ตั้งชุมชน โดยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ฆานหน้าบ้าน ซึ่งจัดเป็นพื้นที่ส่วนสาธารณะของบ้าน เมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงมีเพียง 1 กรณีศึกษาที่ใช้พื้นที่ภายในบ้านเดิม โดยเปลี่ยนจากพื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ฆานหน้าบ้านเป็นพื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน โดยทั้งบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงใช้พื้นที่ส่วนสาธารณะของบ้านเป็นพื้นที่ประกอบอาชีพ
- 11) การปลูกต้นไม้และเลี้ยงสัตว์เลี้ยง มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์เลี้ยง / ปลูกต้นไม้โดยบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ คือ ใช้พื้นที่อเนกประสงค์และทั่วบ้าน เลี้ยงแมว โดยปล่อยให้เดินทั่วบ้านเป็นเวลา และใช้พื้นที่ระเบียง/ เฉลียง/ฆานหลังบ้านเลี้ยงนกเขา โดยแขวนไว้เหนือศีรษะ ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม./กรง จำนวน 5 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 16.66 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงและ จำนวน 5 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 15.62 ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
- 12) การเลี้ยงเด็กเล็ก มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการเลี้ยงเด็กโดย ใช้พื้นที่อเนกประสงค์เลี้ยงเด็กในช่วงเวลากลางวัน และใช้พื้นที่ห้องนอนในช่วงเวลากลางคืนโดยปลูกพุกบนพื้นบ้าน เปล ใช้พื้นที่ 4 ตร.ม./กรง จำนวน 5 กรณีศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 16.66 ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

ตารางที่ 18 ปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่จากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงเป็นบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

ปัญหาการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยปรับเปลี่ยนพื้นที่		บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง (เดิม)	บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง	บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน)	การเปลี่ยนแปลง
(1) เพิ่มพื้นที่ใหม่ / ขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นเกินความต้องการ					
1) พื้นที่นอน	กายภาพ	13.82 ตร.ม./บ้าน (5-41.40ตร.ม.)	21.48 ตร.ม./บ้าน (19.16-21.48 ตร.ม.)	22.23 ตร.ม./บ้าน (10.60-36.30 ตร.ม.) เหลือพื้นที่ว่าง	ขนาดพื้นที่แบบบ้านมั่นคงและบ้านปัจจุบัน เพิ่มขึ้นจากบ้านเดิม 60.85% แต่ขนาดพื้นที่ที่ใช้ไม่เปลี่ยนแปลง
	การใช้พื้นที่	4 ตร.ม. / พูกนอน , เพียง	-	4 ตร.ม. / พูกนอน , เพียง	
(2) พื้นที่ขาดหาย/ขนาดพื้นที่ลดลง					
1) พื้นที่ประกอบอาหาร	กายภาพ	4.30 ตร.ม./บ้าน (0.05-18 ตร.ม.)	3 ตร.ม./บ้าน	ใช้พื้นที่ต่อเดิม เฉลี่ย 10.01 ตร.ม./บ้าน (2.50-22.74 ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่แบบบ้านมั่นคงและบ้านปัจจุบัน เพิ่มขึ้นจากบ้านเดิม 132.79 % (1เท่า) แต่ขนาดพื้นที่ที่ใช้ลดลง
	การใช้พื้นที่	4ตร.ม. /ชั้นวาง , โต๊ะ	-	3.2 ตร.ม./ เคานเตอร์ , ชั้นวาง ,โต๊ะ	
2) พื้นที่จอดรถ	กายภาพ	เฉลี่ย 6.78 ตร.ม. / บ้าน (1-13.19 ตร.ม.)	เฉลี่ย 5.62 ตร.ม./ บ้าน (5-6.50 ตร.ม.)	เฉลี่ย 5.62 ตร.ม./บ้าน (5-6.50 ตร.ม.) เข้าพื้นที่จอดรถนอนโครงการบ้านมั่นคง	ขนาดพื้นที่แบบบ้านมั่นคงและบ้านลดลงจากบ้านเดิม 20.64% แต่ขนาดพื้นที่ที่ใช้ไม่เปลี่ยนแปลง
	การใช้พื้นที่	14 ตร.ม. / จักรยานยนต์ , รถยนต์	-	14 ตร.ม. /จักรยานยนต์ , รถยนต์	
(3) พื้นที่ไม่มีเอื้ออำนวยต่อการใช้งาน					
1) ประกอบอาหาร	การใช้พื้นที่	ใช้ระเบียง มีการระบายอากาศ	เชื่อมต่อกับพื้นที่อเนกประสงค์ ไม่มี การกันพื้นที่	ต่อเติมหลังบ้าน	เปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่ใช้
2) ไม่กันแดดกันฝน	การใช้พื้นที่	มีชายคา / กันสาด	ไม่มีชายคาและกันสาด	ติดกันสาด ซึ่งผิกระเบียบชุมชนของโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี	เปลี่ยนแปลงลักษณะของบ้าน จนผิกระเบียบชุมชน

6.2 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี พบว่าผู้อยู่อาศัยมีการปรับเปลี่ยนลักษณะการใช้พื้นที่เพื่อให้เอื้อต่อการใช้พื้นที่มากที่สุด โดยมีรูปแบบการจัดการพื้นที่ภายในบ้านแตกต่างกันตามประสบการณ์ในอดีต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Newman, et al. (1977)³⁴ ว่ามนุษย์มีปฏิกิริยาตอบรับกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่หลังเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง เช่น ประสบการณ์สภาพแวดล้อมทางกายภาพเดิมของบ้าน, ลักษณะครัวเรือนและทักษะในการแก้ไขปัญหาหรือข้อจำกัดในแต่ละครัวเรือน

โดยจากการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ที่สามารถแบ่งวิธีการจัดการการเปลี่ยนแปลงของที่อยู่อาศัยใหม่ เพื่อให้ตอบสนองต่อการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยมากที่สุดได้ 2 ลักษณะ คือ 1) การปรับพฤติกรรมของผู้อยู่อาศัย และ 2) การปรับเปลี่ยน/ดัดแปลง/ต่อเติมพื้นที่ใช้สอย ดังนี้

1) การปรับพฤติกรรมของผู้อยู่อาศัย

การปรับพฤติกรรมของผู้อยู่อาศัยหลังจากเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง โดยการปรับพฤติกรรมจะปรากฏในลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการ ดังนี้

- เมื่อพื้นที่อเนกประสงค์เพิ่มมากขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง จากการศึกษาพบว่า ผู้อยู่อาศัยปรับให้กิจกรรมการใช้พื้นที่อเนกประสงค์มีมากขึ้น เช่น การประกอบอาชีพจากเดิมที่ใช้พื้นที่ชาน / ระเบียง / เฉลียง / หน้าบ้านเป็นใช้พื้นที่อเนกประสงค์แทน
- เมื่อพื้นที่นอนเพิ่มมากขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง จากการศึกษาพบว่า ผู้อาศัยที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คนที่ไม่มีความต้องการแยกพื้นที่พื้นที่ ทำให้เกิดพื้นที่ว่าง บริเวณชั้น 2 ของบ้าน โดยผู้อาศัยส่วนใหญ่ใช้เป็นพื้นที่เก็บของและการรดผ้า / เก็บผ้า / แต่งตัว
- เมื่อขนาดพื้นที่ห้องน้ำลดลงจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง จากการศึกษาพบว่า ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.66 ของกรณีศึกษาทั้งหมด ผู้อยู่อาศัยมีการจัดสรรเวลาและการเตรียมน้ำสำรอง ในกรณีที่น้ำไม่ไหลและน้ำไม่เพียงพอกับปริมาณการใช้

³⁴ Newman, L. S., Duff, K. J., & Baumeister, R. F. A new look at defensive projection: Thought suppression, accessibility, and biased person perception. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(5), 980–1001, 1977

นอกจากนี้ในประเด็นการออกแบบบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้

- การละหมาด เนื่องจากการบ้านมายังโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี ซึ่งมีที่ตั้งโครงการห่างจากมัสยิดที่ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่เดินไปละหมาดเป็นประจำ ผู้อยู่อาศัยจึงหันมาใช้พื้นที่อเนกประสงค์และห้องนอนในการละหมาด ในกรณีที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่ 7 คน ใช้การจัดสรรช่วงเวลาเพื่อลดความแออัดจากการใช้พื้นที่ร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ
- การเก็บของ จากการศึกษาพบว่า ในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่ใช้การเก็บของทั่วบ้าน ในกรณีที่มีจำนวนของที่ต้องเก็บจำนวนมาก ผู้อยู่อาศัยมักใช้การเก็บของเหนือศีรษะเพื่อให้สามารถใช้พื้นที่อื่นๆ ร่วมด้วย
- การใช้พื้นที่ระดับพื้น จากการศึกษาลักษณะการใช้พื้นที่ในกิจกรรมการนั่งเล่น / พักผ่อน / รับประทานอาหารและการนอน ผู้อยู่อาศัยในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงยังคงมีพฤติกรรมการใช้งานระดับพื้นร่วมกับการใช้งานบนเครื่องเรือน โดยบ้านก่อนกระบวนการมีการแบ่งการใช้พื้นที่ของกิจกรรมเหล่านี้ด้วยระดับพื้น แต่เมื่อผู้อยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่มีการแบ่งระดับพื้นภายในบ้าน ผู้อยู่อาศัยจึงใช้การทำความสะดวกที่ดีขึ้นจากบ้านก่อนกระบวนการ

2) การปรับเปลี่ยน / ดัดแปลง / ต่อเติมพื้นที่ใช้สอย

การปรับเปลี่ยน / ดัดแปลง / ต่อเติมพื้นที่ใช้สอยหลังจากเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง โดยการปรับพฤติกรรมจะปรากฏในลักษณะกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการ ดังนี้

- เมื่อพื้นที่ซาน / ระเบียง / เฉลียงหน้าบ้านสำหรับจอดรถและประกอบอาชีพ ลดลงและขาดหายจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง จากการศึกษาพบว่าการจอดรถผู้อยู่อาศัยที่มีรถยนต์ ซึ่งไม่มีพื้นที่เพียงพอที่จะจอดรถในพื้นที่บ้านได้ต้องเช่าพื้นที่จอดรถนอกโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี โดยมีค่าใช้จ่าย 500 บาท/คัน/เดือน ส่วนการประกอบอาชีพในพื้นที่บ้านบางประเภท เช่น การขายลูกชิ้น การขายกะทิ ไม่มีการใช้ประกอบอาชีพดังกล่าวในบ้านหลังกระบวนการ และการประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น การขายอาหารตามสั่งมีการใช้พื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน

จากการออกแบบบ้านมั่นคงที่ไม่เป็นไปตามการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้

- ประกอบอาหาร จากการศึกษาพบว่าลักษณะการใช้พื้นที่ประกอบอาหารของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง ใช้พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ชาน มีลักษณะเป็นครัวไทยเพื่อกันกลิ่นรบกวนพื้นที่อื่นๆภายในบ้านและระบายอากาศ เมื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง ซึ่งมีลักษณะพื้นที่แบบคิ้วฝรั่ง เชื่อมต่อกับพื้นที่อเนกประสงค์โดยตรง ผู้อยู่อาศัยจึงใช้วิธีการต่อเติมพื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ชานหลังบ้านเป็นพื้นที่ประกอบอาหาร มีลักษณะเป็นครัวไทยเพื่อกันกลิ่นรบกวนพื้นที่อื่นๆภายในบ้านและระบายอากาศ ดังนั้นการออกแบบพื้นที่สำหรับการประกอบอาหารของบ้านมั่นคงไม่เป็นไปตามการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง จึงต่อเติมพื้นที่ใช้สอยให้ตอบสนองกับพฤติกรรมเดิมของผู้อยู่อาศัย
- ไม่กันแดดลมฝน จากการศึกษาลักษณะบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงพบว่าตัวบ้านไม่มีกันสาด ผู้อยู่อาศัยใช้การต่อเติมกันสาดบริเวณระเบียง / ชาน / เฉลียงหน้าบ้าน

จากการผลการศึกษาจะพบว่าแต่ละครัวเรือนมีการแก้ไขและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตามทักษะและข้อจำกัดที่แตกต่างกันเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการใช้พื้นที่กับพื้นที่บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Christopher Alexander (1979) ใน Timeless way of Building ที่ศึกษาแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ โดยประสบการณ์ในสภาพแวดล้อมเดิมมีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมใหม่ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ในสภาพแวดล้อมกายภาพใหม่จะปรับและเปลี่ยนแปลงจนไปถึงจุดที่เรียกว่า “Pattern Balance”³⁵ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า Pattern Balance ของผู้อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิม

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง พบว่าผู้อยู่อาศัยสามารถปรับตัว หรือพฤติกรรมของสภาพแวดล้อมใหม่โดยมีลักษณะการใช้พื้นที่เหมือนกับบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง เช่น การนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก , การกินอาหาร , การนอน การเข้าส้วม/อาบน้ำ , การประกอบอาหาร และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ในสภาพแวดล้อมกายภาพใหม่จะปรับและเปลี่ยนแปลง โดยในกรณีศึกษาที่ผู้อยู่อาศัยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพบว่ามี 6 พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง คือ ระเบียง / เฉลียง / ชานหน้าบ้าน , อเนกประสงค์ , ห้องนอน, ห้องน้ำ, ระเบียง / เฉลียง / ชานหลัง

³⁵ Alexander , C. The Timeless Way of Building. New York: Oxford University Press, 1979.

บ้าน และพื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน มีสาเหตุการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์การใช้พื้นที่เหมือนบ้าน ก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้

- 1) การออกแบบที่มีขนาดพื้นที่มากเกินไปหรือน้อยเกินความต้องการของผู้อยู่อาศัย
- 2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลงไป
- 3) การออกแบบพื้นที่ที่ไม่สอดคล้องกับการใช้งานพื้นที่ตามความต้องการของผู้อยู่อาศัย เช่น ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่และความเป็นส่วนตัวในการใช้พื้นที่พื้นที่

ตารางที่ 19 การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เนื่องจากพื้นที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย

การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เนื่องจากพื้นที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย				สาเหตุที่ไม่สามารถตอบสนองการใช้สอย			กระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง	
				กายภาพ	ครัวเรือน	การใช้พื้นที่	สถาปนิกสำรวจการใช้พื้นที่	ผู้อยู่อาศัยระบุความต้องการ
1. ระเบียง / เฉลียง / ฆาหน้าบ้าน	กิจกรรมที่ใช้ในพื้นที่	1. ประกอบอาชีพ 2. จอดรถ 3. เลี้ยงสัตว์ เลี้ยง / ปลุกต้นไม้	1. ประกอบอาชีพ 2. จอดรถ 3. เลี้ยงสัตว์ เลี้ยง / ปลุกต้นไม้	1. ขนาดพื้นที่ลดลงไม่เพียงพอต่อการจอดรถยนต์ 2. ไม่มีกันสาดป้องกันแดดลมฝน	1. เกิดการประกอบชีพใหม่และการประกอบอาชีพเดิมหายไป	-	○	●
	ทัศนคติความพึงพอใจ	4 (ดี)	3 (พอใช้)					
2. อเนกประสงค์	กิจกรรมที่ใช้ในพื้นที่	1. พักผ่อน / นั่งเล่น / รับแขก 2. กินอาหาร 3. รีดผ้า / เก็บผ้า / แต่งตัว 4. นอน	1. พักผ่อน / นั่งเล่น / รับแขก 2. กินอาหาร 3. รีดผ้า / เก็บผ้า / แต่งตัว 4. นอน 5. ละหมาด 6. ประกอบอาชีพ	1. ขนาดพื้นที่เพิ่มมากขึ้น	-	1. จำนวนกิจกรรมเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่ 2. ในบางกิจกรรมที่เป็นส่วนตัวในพื้นที่ไม่มีการแบ่งพื้นที่เข้าถึงที่เป็นส่วนรวมกับส่วนตัว 3. ส่วนใหญ่ใช้	○	●
	ทัศนคติความพึงพอใจ	4 (ดี)	5 (ดีมาก)					

การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เนื่องจากพื้นที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย				สาเหตุที่ไม่สามารถตอบสนองการใช้สอย			กระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง	
				กายภาพ	ครัวเรือน	การใช้พื้นที่	สถาปนิกสำรวจการใช้พื้นที่	ผู้อยู่อาศัยระบุความต้องการ
						ตลอดเวลาควรมีพื้นที่ระบายแสงธรรมชาติเข้าถึง		
3. ห้องนอน	กิจกรรมที่ใช้ในพื้นที่	1. นอน	1. นอน 2. รีดผ้า / เก็บผ้า / แต่งตัว	1. ขนาดพื้นที่เพิ่มมากขึ้นเกินความจำเป็นในครัวเรือนที่มีสมาชิก 1-3 คน เหลือพื้นที่ว่าง	-	1. บางครัวเรือนไม่กันพื้นที่ 2. ใช้พื้นที่เฉพาะกลางคืน	○	●
	ทัศนคติความพึงพอใจ	4 (ดี)	5 (ดีมาก)					
4. ห้องน้ำ	กิจกรรมที่ใช้ในพื้นที่	1. เข้าส้วม / อาบน้ำ	1. เข้าส้วม / อาบน้ำ	1. ขนาดพื้นที่ลดลง 2. มีเครื่องเรือน เช่น ถังน้ำใช้ร่วม	1. ไม่เพียงพอกับครัวเรือนที่มีสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป	-	○	●
	ทัศนคติความพึงพอใจ	4 (ดี)	3 (พอใช้)					
5. ระเบียง / เฉลียง / ขานหลังบ้าน และเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน	กิจกรรมที่ใช้ในพื้นที่	1. ซักล้าง / ตากผ้า 2. ประกอบอาหาร	**เปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน 1. ประกอบอาหาร 2. ซักล้าง / ตากผ้า	1. ขนาดพื้นที่ลดลง 2. ไม่มีกันสาดป้องกันแดดลมฝน	-	1. มีความต้องการใช้ครัวไฟที่ระบายอากาศ	○	●
	ทัศนคติความพึงพอใจ	3 (พอใช้)	4 (ดี)					

หมายเหตุ : ○ หมายถึง ไม่มีการดำเนินการในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง , ● หมายถึง มีการดำเนินการในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง

จากตาราง 19 จะพบว่าในทุก ๆ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคงไม่มีสถาปนิกสำรวจการใช้พื้นที่ โดยขั้นตอนการออกแบบบ้านและวางผังชุมชนบ้านมั่นคงไทย

มุสลิมสามัคคี (เมษายน – พฤษภาคม พ.ศ.2560) เริ่มศึกษางานออกแบบบ้านมั่นคงในโครงการต่าง เช่น โครงการบ้านมั่นคงรุ่งเรืองพัฒนา โครงการบ้านมั่นคงเกาะลอย โครงการบ้านมั่นคงเมืองจันทพัฒนาใน จังหวัดจันทบุรี โครงการบ้านมั่นคงชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ กรุงเทพมหานคร และโครงการบ้าน มั่นคงสร้างสรรค์นครรังสิต จังหวัดปทุมธานี จากนั้นสมาชิกโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีได้ เริ่มกระบวนการออกแบบบ้าน โดยเริ่มจากกำหนดขนาดแปลงที่ดินจากความต้องการหลัก คือ การใช้ พื้นที่ใช้สอยให้คุ้มและมีขนาดพื้นที่มากที่สุดและออกแบบผังพื้นบนกระดาษตารางและตัดแบบจำของ สามมิติเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นกับสมาชิกในโครงการ โดยมีพี่เลี้ยงโครงการบ้านมั่นคงจากสอช. และเจ้าหน้าที่พอช. ประกอบด้วย นักพัฒนาชุมชนและสถาปนิกชุมชน

6.2 การอภิปราย

6.2.1 พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่ของกรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี พบว่าพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่ที่สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับการใช้งานพื้นที่ คือ 1) กิจกรรมที่ทำบนพื้นบ้าน, 2) กิจกรรมที่ทำบนเครื่องเรือนที่มีระดับสูงกว่าพื้นบ้าน และ 3) กิจกรรมที่ทำโดยการยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กิจกรรมที่ใช้ร่วมกับเครื่องเรือนที่มีระดับสูงกว่่าพื้นบ้านเท่านั้น

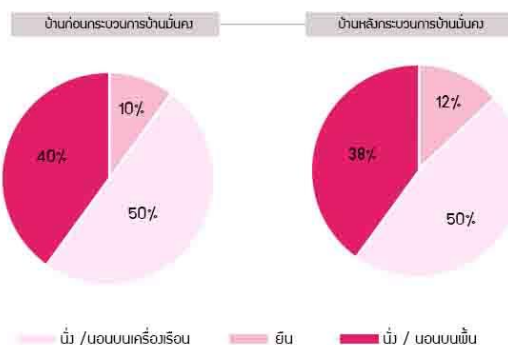
จากการศึกษาพบว่า บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีจำนวน 1 กิจกรรมหรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง คือ 1) เข้าส้วม ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีจำนวน 1 กิจกรรมหรือคิดเป็นร้อยละ 11.54 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง คือ 1) เข้าส้วม

2) กิจกรรมที่ทำโดยการยืน

จากการศึกษาพบว่า บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีจำนวน 5 กิจกรรมหรือคิดเป็นร้อยละ 50 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง คือ 1) ประกอบอาหาร, 2) ปลุกต้นไม้ / เลี้ยงสัตว์เลี้ยง, 3) อาบน้ำ, 4) ประกอบอาชีพและ 5) ซักผ้า / ตากผ้า ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีจำนวน 6 กิจกรรมหรือคิดเป็นร้อยละ 50 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง คือ 1) ประกอบอาหาร, 2) อาบน้ำ, 3) การรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า / แต่งตัว, 4) ซักผ้า / ตากผ้า, 5) ปลุกต้นไม้ / เลี้ยงสัตว์เลี้ยง และ 6) ประกอบอาชีพ

3) กิจกรรมที่นั่ง / นอนบนพื้นบ้าน

จากการศึกษาพบว่า บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงมีจำนวน 4 กิจกรรมหรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง คือ 1) การพักผ่อน / นั่งเล่น / รับแขก, 2) การกินอาหาร, 3) การนอน และ 4) การรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า / แต่งตัว ส่วนบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงมีจำนวน 5 กิจกรรมหรือคิดเป็นร้อยละ 38.46 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง คือ 1) พักผ่อน / นั่งเล่น / รับแขก, 2) กินอาหาร, 3) นอน 4) การละหมาดและ 4) เลี้ยงเด็ก

แผนภูมิ 18 พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่ของผู้อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

พฤติกรรมการใช้พื้นที่ของกรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีมีพฤติกรรมการใช้พื้นที่ที่ทำกิจกรรมโดยการนั่ง / นอนบนพื้นบ้านเหมือนกับงานวิจัยการใช้พื้นที่ของผู้มีรายได้ของชวลิต นิทยะ (1979)³⁶ ที่ศึกษาการใช้พื้นที่ของผู้มีรายได้น้อย พบว่ามีข้อแตกต่างจากการใช้พื้นที่ทั่วไป โดยใช้พื้นที่หรือการทำกิจกรรมบนพื้นใน 4 กิจกรรม คือ 1) การนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก , 2) การกินอาหาร , 3) การประกอบอาหารและ 4) การนอน ซึ่งตรงกับกรณีศึกษาใน 3 กิจกรรม คือ 1) การนั่งเล่น / พักผ่อน / รับแขก , 2) การกินอาหารและ 3) การนอน ข้อแตกต่างที่กล่าวมามีความสำคัญต่อการกำหนดระดับพื้นที่ในแต่ละพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมของบ้าน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

³⁶ Chawalit Nitaya. Tung Song Hong : Community Involvement, An alternative design and policy Implementation proposal (Thailand ,1979)

6.2.2 การศึกษาลักษณะการใช้พื้นที่กับการออกแบบพื้นที่

จากงานศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของชวลิต นิตยะ³⁷ ได้แบ่งลักษณะการใช้พื้นที่เป็น 2 ประเภท คือ 1) การใช้แบบอเนกประสงค์ (Multipurpose use) คือ การใช้พื้นที่สำหรับหลายกิจกรรม ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่ถูกออกแบบให้เอื้ออำนวยต่อหลายกิจกรรม เช่น ขนาดพื้นที่มากพอสำหรับกิจกรรมตั้งแต่ 2 กิจกรรมขึ้นไปและใช้พื้นที่โดยเฉพาะ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ถูกออกแบบเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมนั้น ๆ ทั้งตำแหน่งพื้นที่ , ขนาดพื้นที่และช่องแสง

จากการศึกษาลักษณะการใช้พื้นที่พบว่า บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่เป็นการใช้แบบอเนกประสงค์ (Multipurpose use) พบว่ามี 3 กลุ่มกิจกรรมที่ใช้งานพื้นที่แบบอเนกประสงค์ คือ 1) การจอดรถ , การเลี้ยงสัตว์เลี้ยง / ปลูกต้นไม้ , การประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 27.27 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งใช้พื้นที่ชาน / ระเบียง / เฉลียงหน้าบ้าน , 2) การพักผ่อน / นั่งเล่น / รับแขก , กินอาหาร , การรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า/ แต่งตัว , การเก็บของ คิดเป็นร้อยละ 36.36 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งใช้พื้นที่อเนกประสงค์ และ 3) การประกอบอาหาร, ซักล้าง / ตากผ้า คิดเป็นร้อยละ 18.18 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งใช้พื้นที่ชาน / ระเบียง / เฉลียงหลังบ้าน ส่วนการใช้พื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง (Specific use) พบว่ามี 2 กิจกรรม คือ 1) การนอน คิดเป็นร้อยละ 9.09 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งใช้พื้นที่นอน และ 2) การเข้าส้วม/ อาบน้ำ คิดเป็นร้อยละ 9.09 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งใช้พื้นที่ห้องน้ำ

บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงมีการออกแบบพื้นที่ส่วนใหญ่สำหรับการใช้แบบเฉพาะเจาะจง (Specific use) คือ 1) การเข้าส้วม / อาบน้ำซึ่งใช้พื้นที่ห้องน้ำ 2) การนอนซึ่งใช้พื้นที่ห้องนอน 3) การประกอบซึ่งใช้พื้นที่ประกอบอาหาร ส่วนการใช้พื้นที่แบบอเนกประสงค์ (Multipurpose use) พบว่ามี 2 พื้นที่ คือ 1) การจอดรถ , การเลี้ยงสัตว์เลี้ยง / ปลูกต้นไม้ , การประกอบอาชีพซึ่งใช้พื้นที่ชาน / ระเบียง / เฉลียงหน้าบ้าน 2) การพักผ่อน / นั่งเล่น / รับแขก , การกินอาหาร , การรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า/ แต่งตัว , การเก็บของซึ่งใช้พื้นที่อเนกประสงค์

³⁷ Chawalit Nitaya. Tung Song Hong : Community Involvement, An alternative design and policy Implementation proposal (Thailand ,1979)

บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่เป็นการใช้แบบอเนกประสงค์ (Multipurpose use) ซึ่งไม่เป็นไปตามการออกแบบของบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงที่เตรียมพื้นที่สำหรับการใช้แบบเฉพาะเจาะจง (Specific use) มากกว่า โดยการใช้แบบอเนกประสงค์ (Multipurpose use) พบว่ามี 3 กลุ่มกิจกรรมที่ใช้งานพื้นที่แบบอเนกประสงค์ คือ 1) การจอดรถ , การเลี้ยงสัตว์เลี้ยง / ปลูกต้นไม้ คิดเป็นร้อยละ 15.38 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งใช้พื้นที่ชาน / ระเบียง / เฉลียงหน้าบ้าน , 2) การพักผ่อน / นั่งเล่น / รับแขก , กินอาหาร , การรีดผ้า / เก็บเสื้อผ้า / แต่งตัว , การเก็บของ, การนอน, การละหมาด คิดเป็นร้อยละ 46.15 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งใช้พื้นที่อเนกประสงค์ และ 3) การประกอบอาหาร, ซักล้าง / ตากผ้า คิดเป็นร้อยละ 15.38 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งใช้พื้นที่ต่อเติมหลังบ้าน ส่วนการใช้พื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง (Specific use) พบว่ามี 2 กิจกรรม คือ 1) การนอน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งใช้พื้นที่นอน และ 2) การเข้าส้วม/อาบน้ำ คิดเป็นร้อยละ 7.69 ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดในบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งใช้พื้นที่ห้องน้ำ

ตารางที่ 20 ลักษณะการใช้พื้นที่ในพื้นที่บ้านก่อน - จากกระบวนการ - หลังกระบวนการบ้านมั่นคง

ลักษณะการใช้พื้นที่กับการออกแบบพื้นที่	บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง		บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง		บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	
	พื้นที่	กิจกรรม	พื้นที่	กิจกรรม	พื้นที่	กิจกรรม
1. การใช้พื้นที่แบบอเนกประสงค์ (Multipurpose use)	1. พื้นที่นอน	- นอน	1. พื้นที่นอน	-	1. พื้นที่นอน	- นอน - รีดผ้า/เก็บผ้า/แต่งตัว
	2. พื้นที่ห้องน้ำ	- เข้าส้วมอาบน้ำ	2. พื้นที่ห้องน้ำ	-	2. พื้นที่ห้องน้ำ	- เข้าส้วมอาบน้ำ
			3. พื้นที่ประกอบอาหาร	-		
2. การใช้พื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง (Specific use)	1. พื้นที่อเนกประสงค์	- พักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก - กินอาหาร - รีดผ้า/เก็บผ้า/แต่งตัว - นอน - เก็บของ	1. พื้นที่อเนกประสงค์	-	1. พื้นที่อเนกประสงค์	- พักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก - กินอาหาร - รีดผ้า/เก็บผ้า/แต่งตัว - นอน - ละหมาด - ประกอบอาชีพ - เก็บของ
	2. พื้นที่หน้าบ้าน , ซ้ำบ้าน (ระเบียง/เฉลียง/ชาน)	- ประกอบอาชีพ - จอดรถ - เลี้ยงสัตว์เลี้ยง / ปลูกต้นไม้	2. พื้นที่หน้าบ้าน (ชาน)	-	2. พื้นที่หน้าบ้าน (ชาน)	- ประกอบอาชีพ - จอดรถ - เลี้ยงสัตว์เลี้ยง/ปลูกต้นไม้

ลักษณะการใช้พื้นที่กับการ ออกแบบพื้นที่	บ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง		บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง		บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง	
	พื้นที่	กิจกรรม	พื้นที่	กิจกรรม	พื้นที่	กิจกรรม
	3. พื้นที่หลังบ้าน , ข้างบ้าน (ระเบียบ/เฉลี่ย/ ชาน)	- ประกอบอาหาร - ซักผ้า/ตากผ้า	3. พื้นที่ หลังบ้าน (ชาน)	-	3. พื้นที่หลังบ้าน (ชาน)	- ประกอบอาหาร - ซักล้าง/ตากผ้า
					4. พื้นที่ต่อเติมหลัง บ้าน	- ประกอบอาหาร - ซักล้าง/ตากผ้า - เก็บของ

จากการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่จะพบว่าบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่มีลักษณะการใช้พื้นที่แบบอเนกประสงค์ (Multipurpose use) ในขณะที่บ้านจากกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงมีการเตรียมพื้นที่สำหรับลักษณะการใช้พื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง (Specific use) และบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงส่วนใหญ่มีลักษณะการใช้พื้นที่แบบอเนกประสงค์ (Multipurpose use)

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ พบว่าลักษณะการใช้พื้นที่แบบอเนกประสงค์ (Multipurpose use) ใช้ขนาดพื้นที่น้อยกว่าลักษณะการใช้พื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง (Specific use) และพบว่าลักษณะพื้นที่เฉพาะเจาะจง เช่น ห้องนอนมีพื้นที่มากกว่าความต้องการการใช้พื้นที่ และการกำหนดลักษณะการใช้พื้นที่เฉพาะเจาะจง (Specific use) ของบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงกลับไม่สามารถตอบสนองการใช้พื้นที่บางกิจกรรมของผู้อยู่อาศัยได้ ดังนั้นในขั้นตอนการออกแบบบ้านมั่นคงการกำหนดลักษณะการใช้พื้นที่แยกตามการใช้งานทั้งลักษณะการใช้พื้นที่แบบอเนกประสงค์ (Multipurpose use) และลักษณะการใช้พื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง (Specific use) เพื่อให้สามารถกำหนดขนาดพื้นที่และระบุความสำคัญของการออกแบบสำหรับการใช้พื้นที่ลักษณะต่าง

6.2.3 ลักษณะการใช้พื้นที่ตามวิถีมุสลิม

จากการศึกษาพบว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และผลจากการศึกษาลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงซึ่งตรงกับการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ภายในบ้านที่สามารถสะท้อนแนวคิดการออกแบบบ้านและการออกแบบพื้นที่เพื่อตอบสนองใช้พื้นที่ดังนี้

- 1) การแบ่งพื้นที่เพื่อความเป็นส่วนตัวระหว่างชายและหญิงปรากฏในการกั้นพื้นที่ห้องนอน
- 2) ความต้องการแบ่งพื้นที่เพื่อความเป็นส่วนตัวกับพื้นที่ส่วนสาธารณะของบ้าน ปรากฏในการการใช้พื้นที่ภายในบ้านเพื่อประกอบอาชีพ
- 3) การมีพื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งมีการละหมาดที่เกิดขึ้นในพื้นที่บ้านก่อนกระบวนการ เกิดกิจกรรมการละหมาดในพื้นที่บ้าน เนื่องจากการย้ายที่ตั้งชุมชนซึ่งห่างจากศาสนาเดิมที่เคยใช้ในตอนที่อยู่อาศัยในบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกิจกรรมการละหมาดเกิดขึ้นจากหลักการสำคัญ คือ 1) ความเป็นส่วนตัว, 2) ความสุภาพเรียบร้อยและ 3) การต้อนรับ

6.5 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการออกแบบบ้านมั่นคง

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่พบว่า การออกแบบบ้านมั่นคงในกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคง พบว่า กระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงของโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีสามารถออกแบบบ้านมั่นคง 4 รูปแบบ คือ A B C และ D ซึ่งมีรูปแบบการวางผังแบบเดียวกัน คือ บ้าน 2 ชั้น โดยชั้นที่ 1 ประกอบด้วย เฉลียงหน้าบ้าน พื้นที่อเนกประสงค์ ห้องน้ำ พื้นที่ประกอบอาหาร ครัวหลังบ้านและชั้นที่ 2 ประกอบด้วย ห้องนอน แตกต่างเฉพาะโครงสร้างอาคารและขนาดพื้นที่ใช้สอย เมื่อเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงแล้วมีปัญหาและผลกระทบจากการเข้าอยู่อาศัยในแบบบ้านมั่นคง ดังนี้

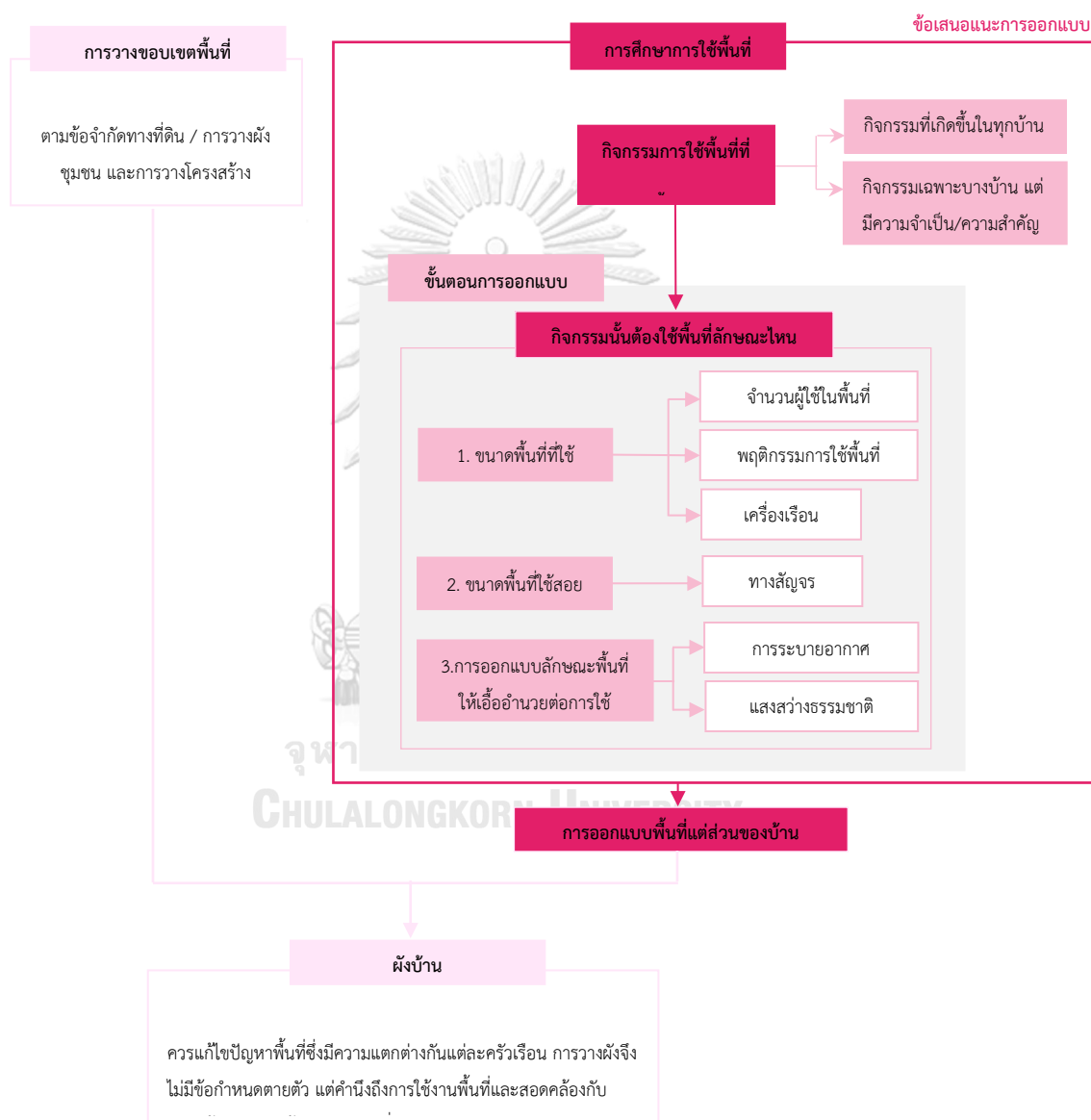
ตารางที่ 21 ปัญหา ผลกระทบและข้อเสนอแนะต่อการออกแบบพื้นที่สำหรับการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

ปัญหาการออกแบบที่ไม่สอดคล้องกับการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย	ผลกระทบจากปัญหาการออกแบบบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้พื้นที่	ข้อเสนอแนะ
1. พื้นที่ประกอบอาหาร เชื่อมต่อกับพื้นที่อเนกประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> ● ต่อเติมพื้นที่หลังบ้าน ซึ่งผิดกฎหมายชน / ไม่มีการขออนุญาตต่อเติมตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 21 (70%ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง) ● มีค่าใช้จ่ายในการต่อเติม ● มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย 	<ul style="list-style-type: none"> ● แยกพื้นที่ประกอบอาหารออกจากพื้นที่อเนกประสงค์ เน้นการออกแบบพื้นที่สำหรับครัวไฟ ● ใช้ร่วมกับการซักล้าง/ตากผ้า
2. พื้นที่ห้องน้ำลดลง	<ul style="list-style-type: none"> ● พื้นที่ห้องน้ำ ไม่เพียงพอสำหรับครัวเรือนที่มีสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป (16%ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง) ● มีถังเก็บน้ำสำรอง 	
3. พื้นที่เก็บของ ซึ่งมักใช้พื้นที่ทั่วบ้าน ใช้เครื่องเรือนเก็บของจากบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่เป็นระเบียบ ยากต่อการรักษาความสะอาด 	<ul style="list-style-type: none"> ● พิจารณารายการพื้นที่ที่ต้องใช้ของเครื่องเรือน ● มีการวางแผนการเก็บของใช้ภายในบ้าน ● เก็บของแนวตั้ง
4. พื้นที่ซักล้าง/ตากผ้า เปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเครื่องซักผ้า		<ul style="list-style-type: none"> ● ในกรณีที่เหลือพื้นที่ว่างชั้น 2 สามารถแบ่งพื้นที่เป็นระเบียบสำหรับซักล้าง /ตากผ้า ถ้าพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยใช้พื้นที่นอนร่วมกับพื้นที่รีดผ้า / เก็บผ้า/แต่งตัว ควรจัดพื้นที่ใกล้กับพื้นที่ซักล้าง /ตากผ้า เพื่อประหยัดพื้นที่ชั้น 1
5. พื้นที่นอนส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้น เหลือพื้นที่ว่างในชั้นที่ 2		<ul style="list-style-type: none"> ● แยกห้องนอนเพื่อความเป็นส่วนตัว
6. ไม่มีพื้นที่จอดรถยนต์	<ul style="list-style-type: none"> ● มีค่าใช้จ่ายในการเช่าพื้นที่จอดรถนอกโครงการ 500 บาท/คืน/เดือน 	<ul style="list-style-type: none"> ● จัดรูปแบบผังพื้นที่บ้านใหม่
7. พื้นที่ละหมาด ไม่ถูกต้องตามทิศ / ถูกรบกวน		<ul style="list-style-type: none"> ● ควรมีการแยกพื้นที่อาบน้ำละหมาดออกจากพื้นที่ห้องที่ใช้เข้าส้วม/อาบน้ำ ตามหลักการของศาสนา ควรจัดให้มีพื้นที่ละหมาดโดยเฉพาะ ● ส่วนพื้นที่ละหมาดควรเป็นพื้นที่เงียบสงบ ไม่ถูกรบกวนจากการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมอื่นๆ
8. ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ ทำกิจกรรมในระดับพื้น		<ul style="list-style-type: none"> ● สร้างระดับพื้นที่เพื่อรักษาความสะอาดภายในบ้าน เช่น แยกพื้นที่วาง-ใส่รองเท้า ● ประดูหน้าต่างวางในระดับพื้นได้แต่มีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น
9. ไม่กันแดด ลม ฝน	<ul style="list-style-type: none"> ● ต่อเติมกันสาด 	<ul style="list-style-type: none"> ● ประดูหน้าต่างมีกันสาด
10. การประกอบอาชีพ		<ul style="list-style-type: none"> ● แยกพื้นที่ส่วนตัว จากพื้นที่ประกอบอาชีพที่เป็นสาธารณะ

ปัญหาการออกแบบที่ไม่สอดคล้องกับการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย	ผลกระทบจากปัญหาการออกแบบบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้พื้นที่	ข้อเสนอแนะ
ในพื้นที่บ้าน		

จากข้อเสนอแนะที่มาจากการศึกษาปัญหาการออกแบบที่ไม่สอดคล้องกับการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยและผลกระทบจากปัญหาการออกแบบบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้พื้นที่ สามารถนำมาใช้เป็นข้อกำหนดเบื้องต้นในการออกแบบข้อเสนอแนะบ้านโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีที่ได้จากการศึกษาการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง ดังนี้

- 1) การกำหนดขนาดแปลงที่ดินของข้อเสนอบ้านมั่นคง จากการศึกษาโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีพบว่า บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงทั้งหมด 4 แบบจำนวน 98 หลังคาเรือนขนาดแปลงที่ดิน A B และ C ที่พบมากที่สุดโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิม นำมาใช้ประกอบการออกแบบในข้อเสนอบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง
- 2) การกำหนดขนาดพื้นที่ที่ใช้และขนาดพื้นที่ใช้สอย จากการศึกษาการใช้พื้นที่ของบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคงโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี ทั้งจำนวนผู้ใช้งานในพื้นที่ พฤติกรรมการใช้พื้นที่ เครื่อง ทางสัญจรเป็นตัวแปรสำคัญที่ได้ขนาดพื้นที่ตามความต้องการที่ไม่มากเกินไปและไม่ขาดจากความต้องการของผู้อยู่อาศัย
- 3) การกำหนดลักษณะของพื้นที่ จากการศึกษาการใช้พื้นที่ของบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง เช่น พฤติกรรมการนั่งพื้น การระบายอากาศ ระดับแสงที่ต้องการส่องมาในบ้าน

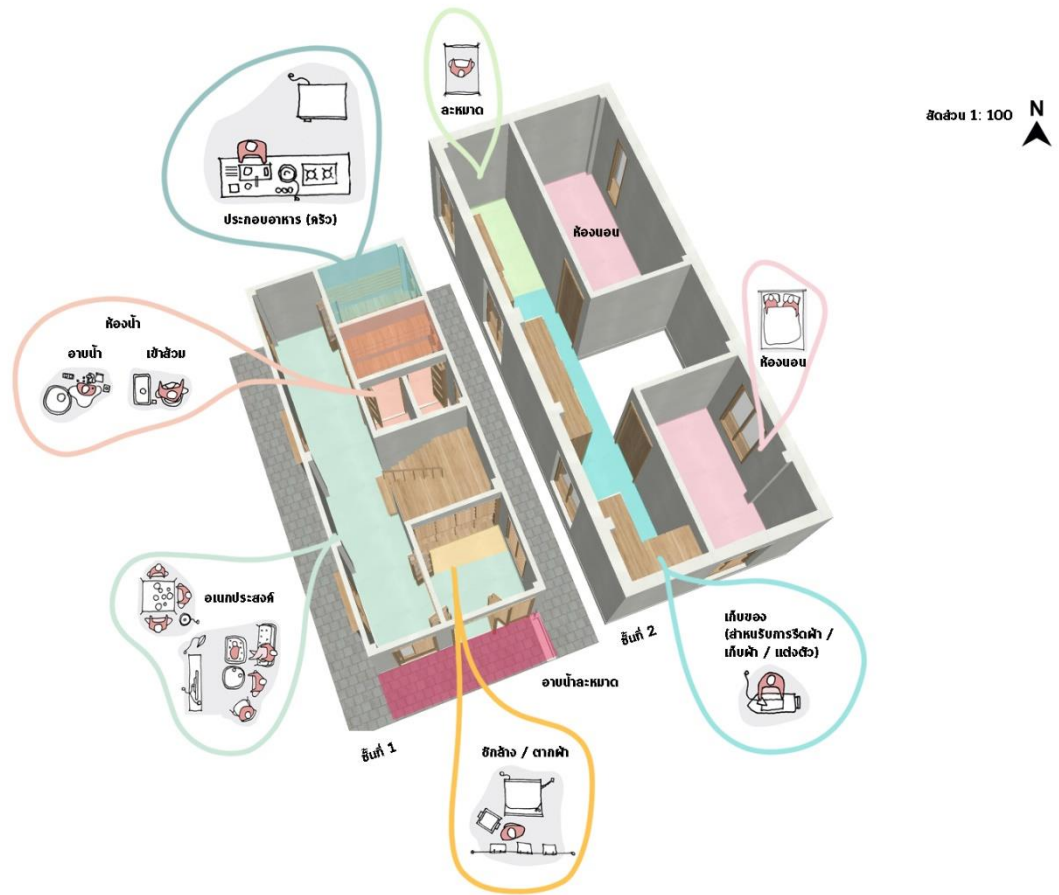

แผนผัง 9 ข้อเสนอแนะการออกแบบบ้านมั่นคง

หากกระบวนการออกแบบบ้านมั่นคงตอบสนองความต้องการใช้พื้นที่ที่ไม่มีเปลี่ยนแปลง ลักษณะทางกายภาพภายในที่ผิดระเบียบชุมชนและเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยในชุมชนหลังการเข้าอยู่อาศัยในบ้านมั่นคง โดยใช้การศึกษาการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงร่วมกับความต้องการของผู้อยู่อาศัยที่มักใช้ในกระบวนการบ้านมั่นคงทั่วไป ในกรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคีเมื่อใช้ข้อมูลจากการศึกษาการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง โดยมีจุดประสงค์ในการออกแบบบ้านตอบสนองต่อค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับรายได้ครัวเรือน และความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัยในกรณีศึกษา 4 ครัวเรือนที่อยู่อาศัยในแบบบ้านมั่นคง A B C และ D ต่อข้อเสนอแนะแบบบ้านที่มาจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ภายในบ้าน โดยอ้างอิงข้อมูลการใช้พื้นที่ก่อนกระบวนการบ้านมั่นคงในการศึกษาเป็นแนวทางการออกแบบของบ้านที่ควรเพิ่มและปรับเปลี่ยนจากแบบบ้านมั่นคงในปัจจุบัน ดังนี้

- 1) บ้านที่มีส่วนละหมาด เก็บของ แยกพื้นที่ประกอบอาหาร (ครัว) และกันแดดลม
- 2) ในกรณีที่มีการประกอบอาชีพพื้นที่ในบ้าน แยกออกจากพื้นที่เอนกประสงค์
- 3) ในกรณีที่มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป แยกห้องน้ำส่วนเปียกและส่วนแห้ง

ภาพที่ 49 ข้อเสนอแนะการออกแบบพื้นที่บ้านมั่นคงไทยมุสลิม โดยมีรูปแบบบ้านที่แยกครัว มีส่วนละหมาด กันแดดลม เก็บของ ในขนาดแบบบ้านมั่นคง A และ BC

2. ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการบ้านมั่นคง

ในกระบวนการบ้านมั่นคง ขั้นตอนการเตรียมข้อมูลสำหรับการออกแบบ (Mapping) นอกเหนือจากการสำรวจลักษณะครัวเรือน ควรมีการสำรวจลักษณะทางกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง เพื่อให้เกิดการเตรียมพร้อมภายในครัวเรือนสำหรับวางแผนและจัดการพื้นที่ของบ้านที่จะเข้าอยู่อาศัย ซึ่งแต่ละครัวเรือนมีความแตกต่างทั้งลักษณะครัวเรือนและลักษณะการใช้พื้นที่

3. ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยศึกษาการใช้พื้นที่ภายในบ้านมั่นคงอื่นๆ

จากการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง กรณีศึกษาบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจและควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเชิงลึก เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์กับกระบวนการพัฒนาบ้านมั่นคง โดยสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) การศึกษาวิจัยกระบวนการบ้านมั่นคงการใช้พื้นที่ภายในชุมชน เพื่อให้สามารถออกแบบพื้นที่ชุมชนให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และการใช้พื้นที่ของชุมชน
- 2) รูปแบบการติดตามและประเมินผลการออกแบบโครงการบ้านมั่นคงให้สอดคล้องกับการใช้งานพื้นที่ทั้งระดับชุมชนและบ้านในแต่ละพื้นที่ / กลุ่มทางสังคม

บรรณานุกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บรรณานุกรม

Alexander , C. The Timeless Way of Building. New York: Oxford University Press, 1979.

Bartlett, F.C.. Remembering. Cambridge: Cambridge University Press, 1932.

Chawalit Nitaya. Tung Song Hong : Community Involvement, An alternative design and policy Implementation proposal Thailand ,1979.

Manum, B. Generality versus specificity. 5th International Space Syntax Symposium. Delft : Techne Press, 2005.

Mahmoodi, A. S. M. The design process in architecture: A pedagogic approach using interactive thinking. Leeds: The University of Leeds School of Civil Engineering, 2001.

N. Hamdi, Educating for Real: The Training of Professionals for Development Practice (London: Intermediate Technology Publications, 1996.

Newman, L. S., Duff, K. J., & Baumeister, R. F. A new look at defensive projection: Thought suppression, accessibility, and biased person perception. Journal of Personality and Social Psychology, 72(5), 980–1001, 1977.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Lang, J. Creative architectural theory: The role of the behavioural sciences in environmental design. New York: Van Nostrand Reinhold, 1987.

Turner, John F. C. Housing by people. New York: Pantheon Book, 1977.

William, E. Electoral Participation in a Low Stimulus Election. Rural Development, 1976.

J'Zeisel. Sociology and Architecture Design. NewYork : Russelsage, 1975.

กิติ สินธุเสก. การออกแบบภายในขั้นพื้นฐาน : หลักการพิจารณาเบื้องต้น. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

กฎกระทรวง ว่าด้วยการยกเว้น ผ่อนผัน หรือกำหนดเงื่อนไข ในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร สำหรับอาคารในโครงการที่รัฐจัดให้มีหรือพัฒนาเพื่อเป็นที่อยู่สำหรับผู้มีรายได้น้อย, 2558.

จรัญพัฒน์ ภูวนันท์. “มาตรฐานที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้มีรายได้น้อย.” วารสารหน้าจั่ว 6, 2529.

กฤษณาทิพย์ มาลากุล ณ อยุธยา. การศึกษาเปรียบเทียบความพอใจระหว่างผู้อยู่อาศัยในแฟลตกับเรือนแถว : กรณีโครงการเคหะชุมชนบางบัว 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาเคหการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

นพพันธ์ ทองเกลี้ยง, กระบวนการออกแบบที่อยู่อาศัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไบเล่ย์ - หลังจวนฯ จังหวัดนครราชสีมา , วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ปฐมา หรุ่นรักษ์วิทย์. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการออกแบบบ้านตามแนวทางการวางแผนปฏิบัติการ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

พิชิตศักดิ์ มีมาก, กระบวนการในการพัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนที่ถูกเพลิงไหม้ : กรณีศึกษาชุมชนหลังตลาดเก่าวัดพระยาไกร เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

บนเส้นทางพัฒนา... บ้านมั่นคง “ไทย - มุสลิม สามัคคี”. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. กรุงเทพมหานคร, 2560.

ภูติศ กุลนิธิไพบูลย์. การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง : กรณีศึกษาชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2552

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ,กรุงเทพมหานคร, 2560.

มานิตา ชิวเกรียงไกร , ปัตย์ ศรีอรุณ, การประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานในการเรียนการสอนวิชาออกแบบสถาปัตยกรรม, เจ-ดี : วารสารวิชาการ การออกแบบสภาพแวดล้อม ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2559)

ยิ่งยง ปุณโณปถัมภ์. ศึกษาบทบาทของสถาปนิกชุมชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูชุมชนเก่ากรณีศึกษา โครงการบ้านมั่นคง ชุมชนบ้านบาตร. วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556.

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. จิตวิทยาสภาพแวดล้อม: การแนะนำวิชา. วารสารวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

สุพิชชา โตวิวิชญ์. “การศึกษาการใช้พื้นที่ วัสดุเหลือใช้และวัสดุก่อสร้างของบ้านพักอาศัยสำหรับคนมีรายได้น้อยในเมือง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.

สมสุข บุญยะบัญชา เรียบเรียงโดย ปัญญา พรหมแก้ว. โครงการบ้านมั่นคง “บ้านที่ใหญ่กว่าบ้าน”. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2562.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. คู่มือการบริหารโครงการสนับสนุนขบวนองค์กรชุมชน โครงการบ้านมั่นคง ปี 2561. กรุงเทพมหานคร, 2561.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). คู่มือการบริหารโครงการสนับสนุนขบวนองค์กรชุมชน โครงการบ้านมั่นคง ปี 2561.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). “โครงการบ้านมั่นคง” การพัฒนาที่อยู่อาศัยโดยองค์กรชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักบ้านมั่นคง, 2561.

อดิพันธ์ ไวยวรรณจิต, การดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชุมชนมุสลิมแก้วนิมิตรท่ามกลางการกลายเป็นเมืองอุตสาหกรรมของจังหวัดปทุมธานี, (สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์บัณฑิต (ภูมิศาสตร์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

ธนพรรณ สุนทร, รายงานการวิจัยการพัฒนาอุตสาหกรรม : ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนริมคลองรังสิต. สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ภาคผนวก ก.

1.เครื่องมือในการวิจัย

1.1 แบบสัมภาษณ์การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ ครั้งที่ 1

ชุดที่สำรวจ .....
วันที่สำรวจ .....

แบบสัมภาษณ์การใช้พื้นที่ภายในบ้านและชุมชนก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

แบบสำรวจฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หัวข้อ การใช้พื้นที่ภายในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
:กรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

โดย นางสาวพิมพ์กนก รินชะ รหัสนิสิต 6173333825

การตอบแบบสัมภาษณ์นี้ ข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลจะทำทสรูปเป็นภาพรวมโดยไม่แสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายบุคคลเป็น
อย่างไรใด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คำอธิบายแบบสำรวจ

1. การจัดเก็บข้อมูล

ใบยินยอมในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัย

- ส่วนที่ 1 ลักษณะครัวเรือน , ลักษณะทางกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง
ส่วนที่ 2 ลักษณะครัวเรือน , ลักษณะทางกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง
ส่วนที่ 3 สัมภาษณ์กระบวนการบ้านมั่นคงของผู้อยู่อาศัย

ใบยินยอมในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัย

วันที่ให้คำยินยอม วันที่.....เดือน.....พ.ศ 2563

1. ก่อนที่จะลงนามในใบยินยอมให้ทำการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าได้รับการอธิบายจากผู้วิจัยถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และมีความเข้าใจดีแล้ว
2. ผู้วิจัยรับรองว่าจะตอบคำถามต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าสงสัยด้วยความเต็มใจ ไม่ปิดบังซ่อนเร้นจนข้าพเจ้าพอใจ
3. ข้าพเจ้ามีสิทธิที่จะบอกเลิกการขอเก็บข้อมูล ทั้งการสัมภาษณ์และการเก็บแบบสอบถามเมื่อใดก็ได้ และเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้โดยสมัครใจ
4. ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับ จะเปิดเผยได้เฉพาะในรูปแบบที่เป็นสรุปผลการวิจัย การเปิดเผยข้อมูลของตัวข้าพเจ้าต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องได้รับอนุญาตจากข้าพเจ้าแล้วจะกระทำได้เฉพาะกรณีจำเป็นด้วยเหตุผลทางวิชาการเท่านั้น
5. ข้าพเจ้าได้อ่านข้อความข้างต้นแล้ว และมีความเข้าใจดีทุกประการ และได้ลงนามในใบยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

ลงนาม.....ผู้ยินยอม

(.....)

ลงนาม.....ผู้ทำวิจัย

(นางสาวพิมพ์กนก รินชะ)

ส่วนที่ 1 ลักษณะครัวเรือน

ส่วนที่ 1 ลักษณะครัวเรือน , ลักษณะทางกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

1.1 ลักษณะครัวเรือน

- (1) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน (.....คน) 4-6 คน (.....คน) ตั้งแต่ 7 คน (.....คน)
- (2) อายุ 0-10 ปี (.....ปี) 11-59 ปี (.....ปี) ตั้งแต่ 60 ปี (.....ปี)
- (3) ศาสนา อิสลาม พุทธ
- (4) การประกอบอาชีพ พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง (.....) ค้าขาย/ธุรกิจ (.....)
 รับจ้าง/ลูกจ้างรายวัน (.....) ประกอบอาชีพในพื้นที่บ้าน (.....)
- (5) รายได้ครัวเรือน 10,001-20,000 บาท/เดือน (.....) 20,001-30,000 บาท/เดือน (.....)
 30,001-40,000 บาท/เดือน (.....) ตั้งแต่ 40,001 บาท/เดือน (.....)
- (6) รายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย ..... บาท/เดือน (.....) / คิดเป็นร้อยละ .....ของรายได้ครัวเรือน

1.2 ลักษณะทางกายภาพ

(1) การถือครองกรรมสิทธิ์

- เป็นเจ้าของบ้านเอง เป็นระยะเวลา ..... ปี
- ซื้อบ้านต่อจากเจ้าของบ้านคนก่อน เป็นระยะเวลา ..... ปี
- เช่ารายเดือน ..... บาท/เดือน เป็นระยะเวลา ..... ปี

(2) ตำแหน่งที่ตั้งของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

รายละเอียด : — กำหนดขอบเขต “ชุมชนแก้วนิมิตร” ของท่านบนแผนที่, ระบุสาธารณูปการที่ท่านใช้และวิธีการเดินทาง, ระบุตำแหน่งของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง

	(1) สาธารณูปการ
	1.1 ..... เดินทางโดย .....
	1.2 ..... เดินทางโดย .....
	1.3 ..... เดินทางโดย .....
	1.4 ..... เดินทางโดย .....
	1.5 ..... เดินทางโดย .....
	2. สาธารณสุข
	2.1 ..... เดินทางโดย .....
	2.2 ..... เดินทางโดย .....
	2.3 ..... เดินทางโดย .....
	2.4 ..... เดินทางโดย .....
	2.5 ..... เดินทางโดย .....
	3. การศึกษา
	3.1 ..... เดินทางโดย .....
	3.2 ..... เดินทางโดย .....
	3.3 ..... เดินทางโดย .....
	3.4 ..... เดินทางโดย .....
	3.5 ..... เดินทางโดย .....
	4. ศาสนา
	4.1 ..... เดินทางโดย .....
	4.2 ..... เดินทางโดย .....
	4.3 ..... เดินทางโดย .....
	4.4 ..... เดินทางโดย .....
	4.5 ..... เดินทางโดย .....
	5. ชีวิตประจำวัน
5.1 ..... เดินทางโดย	
5.2 ..... เดินทางโดย	
5.3 ..... เดินทางโดย	
5.4 ..... เดินทางโดย	
5.5 ..... เดินทางโดย	

ส่วนที่ 2 ลักษณะครัวเรือน , ลักษณะทางกายภาพและลักษณะการใช้พื้นที่ของบ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

2.1 ลักษณะครัวเรือน

- (1) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน (.....คน) 4-6 คน (.....คน) ตั้งแต่ 7 คน (.....คน)
- (2) อายุ 0-10 ปี (.....ปี) 11-59 ปี (.....ปี) ตั้งแต่ 60 ปี (.....ปี)
- (3) ศาสนา อิสลาม พุทธ
- (4) การประกอบอาชีพ พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง (.....) ค้าขาย/ธุรกิจ (.....)
- รับจ้าง/ลูกจ้างรายวัน (.....) ประกอบอาชีพในพื้นที่บ้าน (.....)
- (5) รายได้ครัวเรือน 10,001-20,000 บาท/เดือน (.....) 20,001-30,000 บาท/เดือน (.....)
- 30,001-40,000 บาท/เดือน (.....) ตั้งแต่ 40,001 บาท/เดือน (.....)
- (6) รายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย..... บาท/เดือน (.....) / คิดเป็นร้อยละ .....ของรายได้ครัวเรือน

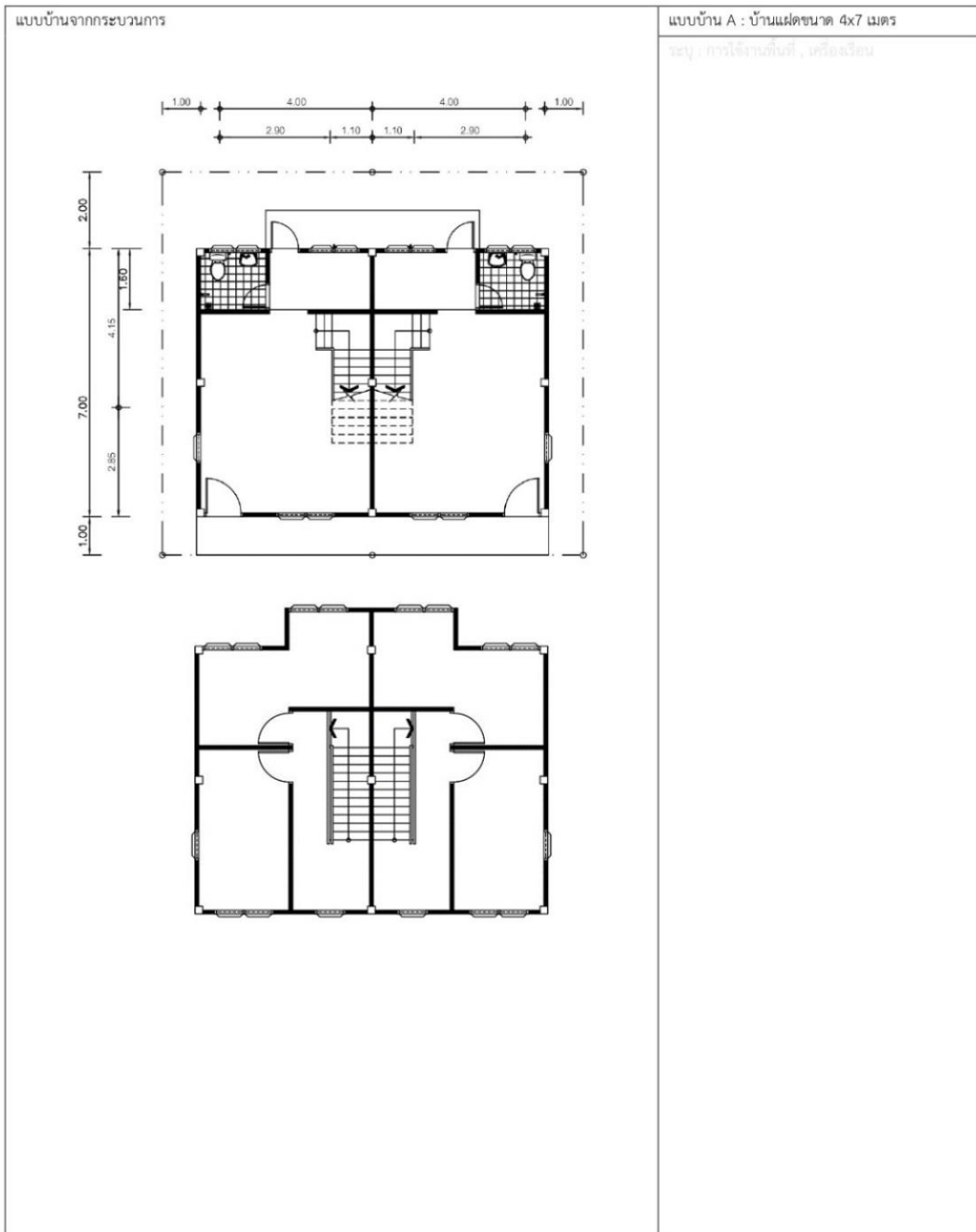
2.2 ลักษณะทางกายภาพ

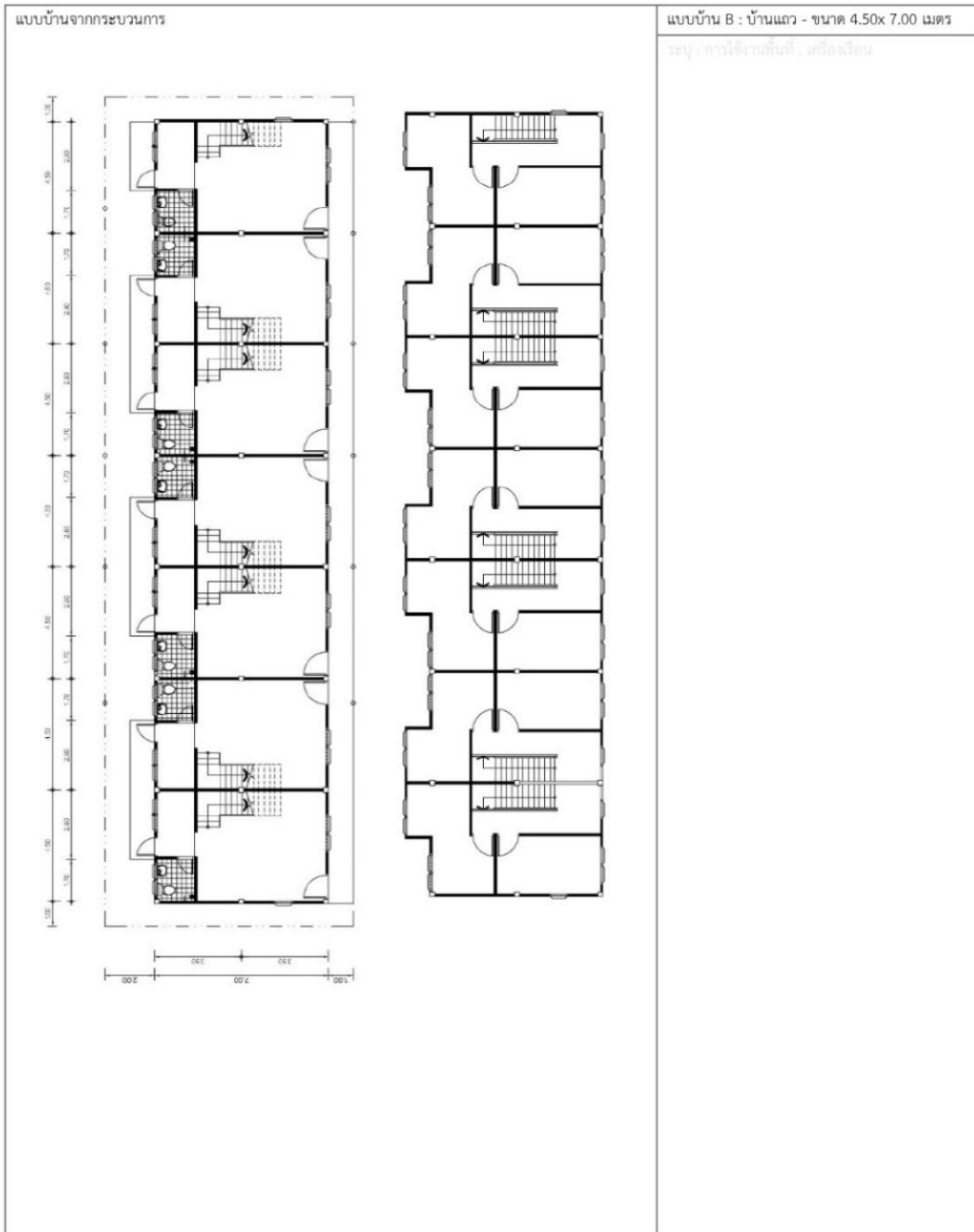
(1 ตำแหน่งที่ตั้งของบ้านหลังกระบวนกรบ้านมั่นคงในโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

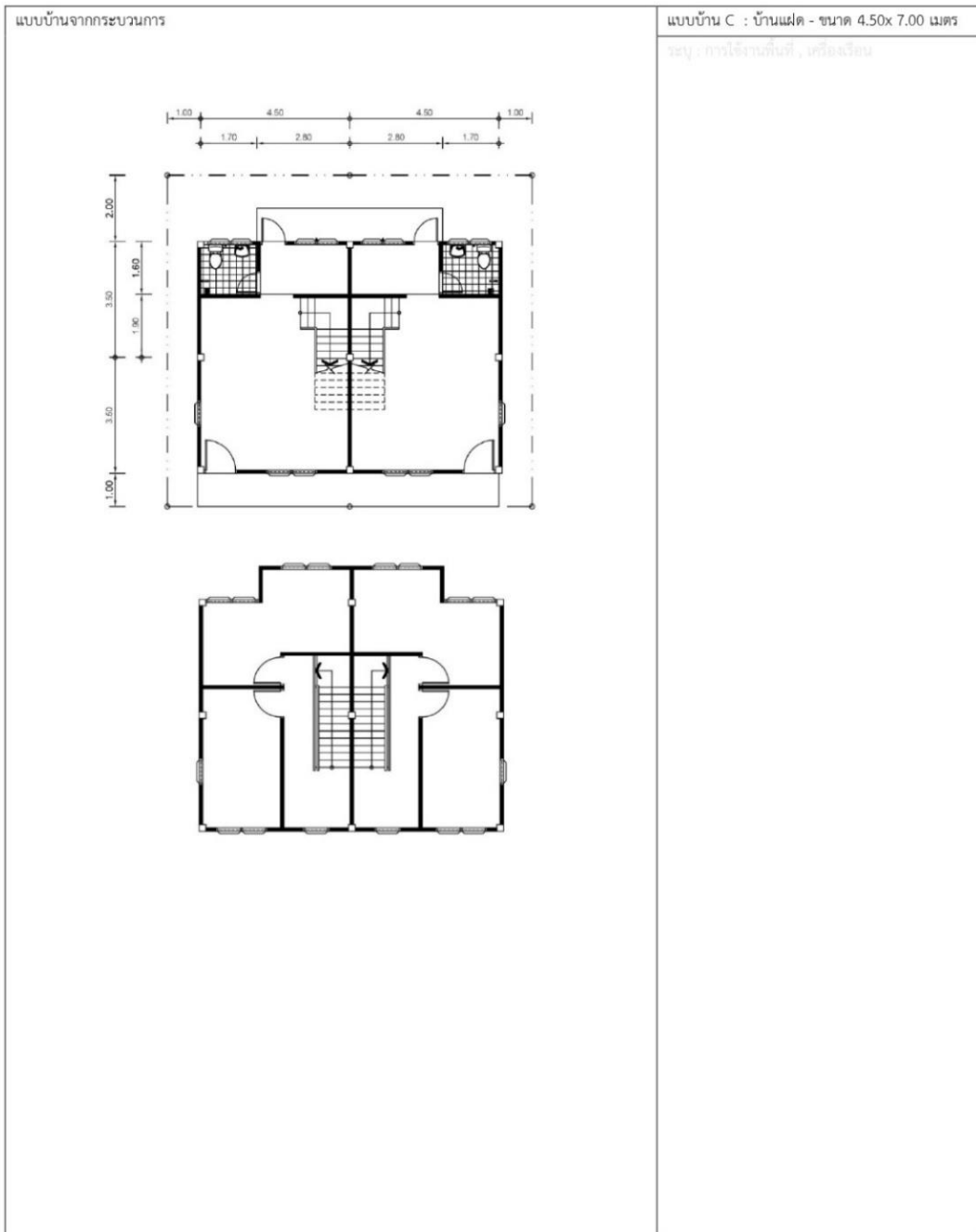
รายละเอียด : ระบุสาธารณูปการที่ทำได้และวิธีการเดินทาง , ระบุตำแหน่งของบ้านหลังกระบวนกรบ้านมั่นคง

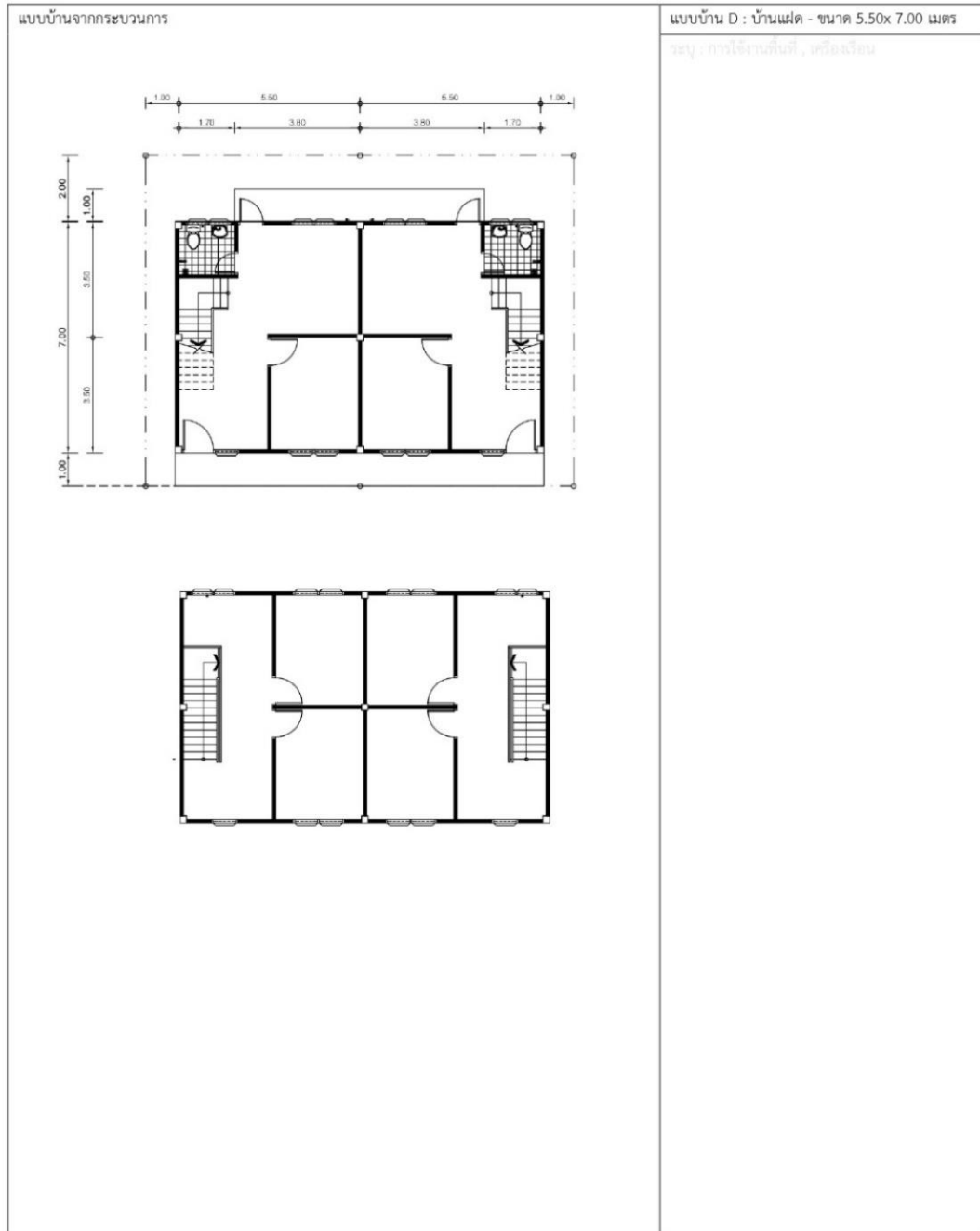
	<p>(1 สาธารณูปการ</p> <p>1 หน่วยงานราชการ</p> <p>1.1 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>1.2 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>1.3 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>1.4 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>1.5 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>2. สาธารณสุข</p> <p>2.1 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>2.2 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>2.3 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>2.4 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>2.5 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>3. การศึกษา</p> <p>3.1 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>3.2 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>3.3 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>3.4 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>3.5 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>4. ศาสนา</p> <p>4.1 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>4.2 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>4.3 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>4.4 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>4.5 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>5. ชีวิตประจำวัน</p> <p>5.1 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>5.2 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>5.3 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>5.4 ..... เดินทางโดย .....</p> <p>5.5 ..... เดินทางโดย .....</p>
--	--

2.3 ลักษณะที่อยู่อาศัยหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

C[[[ly,4mKIN8iyh'muj 2

ชุดที่สำรวจ .....

วันที่สำรวจ .....

แบบสอบถามทัศนคติการใช้พื้นที่ภายในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ครั้งที่ 2)

แบบสำรวจฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หัวข้อ การใช้พื้นที่ภายในบ้าน
ก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง : กรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

โดย นางสาวพิมพ์กนก รินชะ รหัสนิสิต 617333825

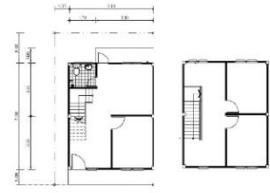
การตอบแบบสัมภาษณ์นี้ ข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลจะทำทสรูปเป็นภาพรวมโดยไม่แสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายบุคคลเป็น
อย่างไรใด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คำอธิบายแบบสำรวจ

1. การจัดเก็บข้อมูล

- ส่วนที่ 1 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่อยู่อาศัยทั้งก่อนและหลังกระบวนการ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งที่ 1
- ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติการใช้พื้นที่ภายในบ้านก่อนและหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

ส่วนที่ 1 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่อยู่อาศัยของก่อนและหลังกระบวนการที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งที่ 1

บ้านเลขที่..... (แบบบ้านมั่นคง ..A / ..B / ..C / ..D)	
ก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง	หลังกระบวนการบ้านมั่นคง
	
ตรวจสอบผังพื้น ☐ ผังพื้นถูกต้อง ☐ มีการปรับแก้ผังพื้น ☐	ตรวจสอบผังพื้น ☐ ผังพื้นถูกต้อง ☐ มีการปรับแก้ผังพื้น ☐

ส่วนที่ 2 ทศนคติของผู้อยู่อาศัยต่อการใช้พื้นที่ภายในบ้านและชุมชน

ตาราง 00 แบบสอบถามทัศนคติความพึงพอใจต่อการเข้าถึงสาธารณูปการจากตำแหน่งบ้านไปยังสาธารณูปการด้านต่าง ๆ

รายการ		ความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัย					วิธีการเดินทาง	
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด		
หน่วยราชการ								
1	สถานีตรวจอำเภอคลองหลวง	ก่อน	5	4	3	2	1	
	หลัง	5	4	3	2	1		
2	สถานีดับเพลิงท่าโขลง	ก่อน	5	4	3	2	1	
	หลัง	5	4	3	2	1		
3	ที่ว่าการอำเภอคลองหลวง	ก่อน	5	4	3	2	1	
	หลัง	5	4	3	2	1		
4	สำนักงานเทศบาลเมืองคลองหลวง	ก่อน	5	4	3	2	1	
	หลัง	5	4	3	2	1		
สาธารณสุข								
1	รพ. กิ่งชนบุรี	ก่อน	5	4	3	2	1	
	หลัง	5	4	3	2	1		
2	รพ. คลองหลวง	ก่อน	5	4	3	2	1	
	หลัง	5	4	3	2	1		
3	รพ. ประชาธิปไตย	ก่อน	5	4	3	2	1	
	หลัง	5	4	3	2	1		
4	รพ.ธรรมศาสตร์	ก่อน	5	4	3	2	1	
	หลัง	5	4	3	2	1		
การศึกษา								
1	รร. แก้วนิมิตร	ก่อน	5	4	3	2	1	
	หลัง	5	4	3	2	1		
2	รร. คลองหนึ่ง	ก่อน	5	4	3	2	1	
	หลัง	5	4	3	2	1		
3	รร. ปอเนาะธรรมศาสตร์	ก่อน	5	4	3	2	1	
	หลัง	5	4	3	2	1		
4	วิทยาลัยอาชีวศึกษาปทุมธานี	ก่อน	5	4	3	2	1	
	หลัง	5	4	3	2	1		
5	วิทยาลัยเทคโนโลยีปทุมธานี	ก่อน	5	4	3	2	1	
	หลัง	5	4	3	2	1		

รายการ		ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง					วิธีการเดินทาง	
		5	4	3	2	1		
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
	หลัง	5	4	3	2	1		
ศาสนา								
1	มียึดแก้วนิมิต	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
2	มียึดอัลอะลา	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
3	วัดแสงสวรรค์	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
ชีวิตประจำวัน								
1	ตลาดโชคบันด์	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
2	ห้างเมกาโอม	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
3	ตลาดไท	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
4	ลานกิจกรรมศรน้ำมียึดแก้วนิมิต	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	

ตาราง 00 แบบสอบถามที่วัดวัดความพึงพอใจต่อลักษณะทางกายภาพ

รายการ		ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง					สาเหตุ / เหตุผลประกอบ	
		5	4	3	2	1		
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. ชุมชน								
1	รูปแบบการวางผังชุมชน	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
2	ความสะดวกในการเดินทางและการสัญจรภายในชุมชน	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
3	เสียอำนาจต่อการใช้พื้นที่ในชุมชน	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
2. บ้าน								
2.1 การออกแบบผังและตำแหน่ง								
1	การออกแบบผังและตำแหน่งโดยรวม	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
2	การออกแบบผังและตำแหน่งของพื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ซานหน้าบ้าน	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
3	การออกแบบผังและตำแหน่งของพื้นที่อเนกประสงค์	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
4	การออกแบบผังและตำแหน่งของห้องนอน	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
5	การออกแบบผังและตำแหน่งของห้องน้ำ	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
6	การออกแบบผังและตำแหน่งของพื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ซานหลังบ้าน	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
7	การออกแบบผังและตำแหน่งของพื้นที่ประกอบอาหาร	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
2.2 ขนาดพื้นที่								
1	ขนาดพื้นที่ใช้สอยโดยรวม	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
2	ขนาดพื้นที่ใช้สอยของพื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ซานหน้าบ้าน	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
3	ขนาดพื้นที่ใช้สอยของพื้นที่อเนกประสงค์	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	

รายการ		ความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัย					สาเหตุ / มาตรการประกอบ	
		5	4	3	2	1		
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
4	ขนาดพื้นที่ใช้สอยของห้องนอน	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
5	ขนาดพื้นที่ใช้สอยของห้องนั่ง	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
6	ขนาดพื้นที่ใช้สอยของพื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ขานหลังบ้าน	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
7	ขนาดพื้นที่ใช้สอยของพื้นที่ประกอบอาหาร	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
3. การใช้พื้นที่								
1	พื้นที่ถูกออกแบบให้เอื้ออำนวยต่อการใช้พื้นที่โดยรวม	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
2	พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ขานหลังบ้านถูกออกแบบให้เอื้ออำนวยต่อการใช้พื้นที่	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
3	พื้นที่เชื่อมประสงค์ถูกออกแบบให้เอื้ออำนวยต่อการใช้พื้นที่	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
4	พื้นที่ห้องนอนถูกออกแบบให้เอื้ออำนวยต่อการใช้พื้นที่	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
5	พื้นที่ห้องน้ำถูกออกแบบให้เอื้ออำนวยต่อการใช้พื้นที่	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
6	พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ขานหลังบ้านถูกออกแบบให้เอื้ออำนวยต่อการใช้พื้นที่	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	
7	พื้นที่ประกอบอาหารถูกออกแบบให้เอื้ออำนวยต่อการใช้พื้นที่	ก่อน	5	4	3	2	1	
		หลัง	5	4	3	2	1	

3.1 ข้อดีของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง , บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง , บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

.....

.....

3.2 ข้อด้อยของบ้านก่อนกระบวนการบ้านมั่นคง , บ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง , บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคง

.....

.....

3.3 ข้อเสนอแนะต่อ

.....

.....

3.3.1 แบบบ้านจากกระบวนการบ้านมั่นคง (โครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี) .....

3.3.2 กระบวนการออกแบบบ้านในโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี.....

3.3.3 หากถ้ามีการศึกษาพื้นที่ที่อยู่อาศัยก่อนการออกแบบบ้านในโครงการบ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี

.....

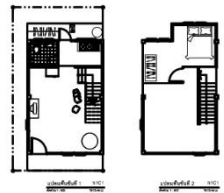
ภาคผนวก ข.

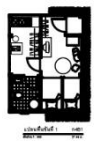

2. ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่จากแบบสัมภาษณ์

2.1 สรุปการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพจากบ้านก่อนกระบวนการเป็นหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) ของบ้านในกลุ่ม ก

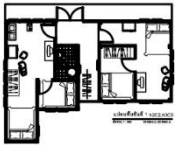
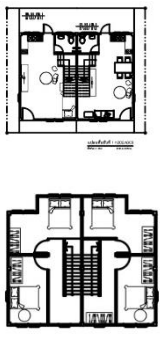
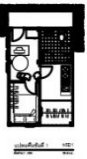
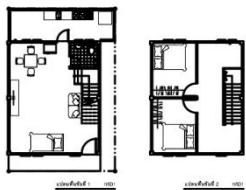

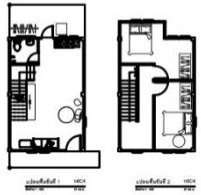
ตาราง 1 สรุปการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่ไม่สอดคล้องจนต้องปรับเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพ ของบ้านในกลุ่ม ก

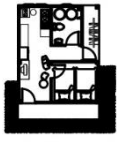
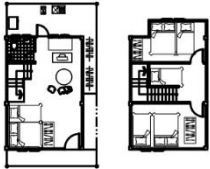
คำอธิบาย : ผังพื้นบ้านก่อนและหลังมีขนาดอัตราส่วน 1:500, ความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัยถูกออกแบบพื้นที่ตอบสนองต่อกิจกรรมการใช้พื้นที่โดยรวมแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ 1=ไม่พึงพอใจ, 2=ควรปรับปรุง, 3=พอใจ, 4=ดี, 5=ดีมาก

ผังพื้นบ้าน		พื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอยพื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยต่อรายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึงพอใจในพื้นที่ตอบสนองต่อกิจกรรมการ
n1 c1 	 แบบบ้านมั่นคง C ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 3 ไร่ (358.33%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 5 ไร่ (539.16%)	1. พื้นที่เพิ่มขึ้นมากกว่าความต้องการ <ul style="list-style-type: none"> ● พื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเพิ่มขึ้น 5 ไร่ ● ในชั้น 2 มีพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้งาน 13.64 ตร.ม. 2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน <ul style="list-style-type: none"> ● นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ● กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่เอนกประสงค์ ● การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน ● ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้าน เป็นพื้นที่เพื่อประกอบอาหาร , ชักล้าง/ตากผ้า	เดิม 3.33% ปัจจุบัน 21.25% <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">เพิ่มขึ้น 17.92%</div> โดยมี 14.53%ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน	เดิม 1 ปัจจุบัน 3 เพิ่ม 2 (พอใจ)

ผังพื้นบ้าน		พื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้าน มั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอย พื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยน ลักษณะทาง กายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่ อยู่อาศัยต่อ รายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึง พอใจในพื้นที่ ตอบสนองต่อ กิจกรรมการ
n2 c2	 <p>แบบบ้านมั่นคง C ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.7 ไร่ (71.11%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 1 ไร่ (120%)</p>	<p>1. พื้นที่เพิ่มขึ้นมากกว่าความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเพิ่มขึ้น 1 ไร่ ● ในชั้น 2 มีพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้งาน 16.33 ตร.ม. <p>2. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอร์ถยนต์ไม่ได้ <p>3. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละครมาด ● กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่อื่นประสงค์ ● การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน และหลังบ้าน 	<p>เดิม 3.63%</p> <p>ปัจจุบัน 13.18%</p> <p>เพิ่มขึ้น 9.55%</p> <p>↓</p> <p>โดยมี 12.54% ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอร์ถนอกชุมชน</p>	<p>เดิม 3</p> <p>ปัจจุบัน 4</p> <p>เพิ่ม 1 (ดี)</p>
n3 c3	 <p>แบบบ้านมั่นคง C ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 1 ไร่ (103.66%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 1 ไร่ (188.51%)</p>	<p>1. ขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นมากกว่าความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเพิ่มขึ้น 1 ไร่ <p>2. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง 20.35 % จนจอร์ถยนต์ไม่ได้ <p>3. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมละหมาด ● กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่อื่นประสงค์ ● การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน ● ต่อเติมพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้าน เป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ชักล้าง/ตากผ้า , กินข้าว 	<p>เดิม 2.7%</p> <p>ปัจจุบัน 16.31%</p> <p>เพิ่มขึ้น 13.61%</p> <p>↓</p> <p>โดยมี 19.23% ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอร์ถนอกชุมชน</p>	<p>เดิม 3</p> <p>ปัจจุบัน 3</p> <p>ไม่เปลี่ยนแปลง (ดี)</p>

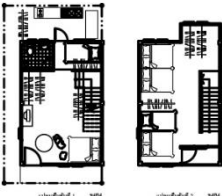
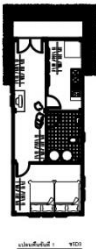
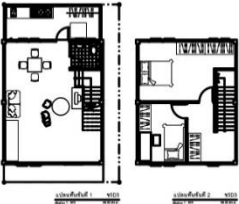
ผังพื้นบ้าน		พื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้าน มั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอย พื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยน ลักษณะทาง กายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่ อยู่อาศัยต่อ รายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึง พอใจในพื้นที่ ตอบสนองต่อ กิจกรรมการ
n4 B1 , n7 B2	 <p>แบบบ้านมั่นคง B ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.6 ไร่ (64.56%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.2 ไร่ (20.08%)</p>	<p>1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรย่นตีไม่ได้ <p>2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ธรรมดา การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ธรรมดา พร้อมกับในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน และหลังบ้าน 	<p>เดิม 2% ปัจจุบัน 24.66%</p> <p>เพิ่มขึ้น 22.66%</p> <p>↓</p> <p>โดยมี 16.12% ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน</p>	<p>เดิม 2 ปัจจุบัน 3 เพิ่ม 1 (พอใช้)</p>
n5 D1	 <p>แบบบ้านมั่นคง D ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 1 ไร่ (131.25%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 2 ไร่ (246.42%)</p>	<p>1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรย่นตีไม่ได้ <p>2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่เอนกประสงค์ นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ธรรมดา การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ธรรมดา พร้อมกับในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน ต่อเติมพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้าน เป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ชักล้าง/ตากผ้า 	<p>เดิม 2% ปัจจุบัน 16%</p> <p>เพิ่มขึ้น 14%</p> <p>↓</p> <p>โดยมี 14.28% ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน</p>	<p>เดิม 3 ปัจจุบัน 4 เพิ่ม 1 (ดี)</p>
n6 C4	 <p>แบบบ้านมั่นคง C ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.6 ไร่ (62.54%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 1 ไร่ 186.21%)</p>	<p>1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรย่นตีไม่ได้ <p>2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ธรรมดา การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ธรรมดา พร้อมกับในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน ต่อเติมพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้าน เป็นพื้นที่เพื่อ ชักล้าง/ตากผ้า 	<p>เดิม 1.53% ปัจจุบัน 12.22%</p> <p>เพิ่มขึ้น 10.69%</p> <p>↓</p> <p>โดยมี 17.24% ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน</p>	<p>เดิม 2 ปัจจุบัน 3 เพิ่ม 1 (ดี)</p>

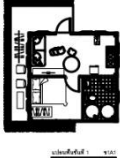

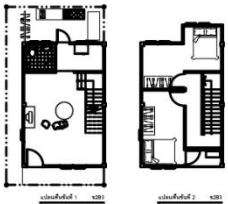

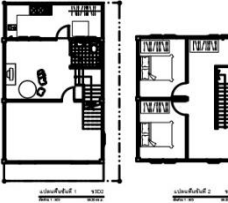
ผังพื้นบ้าน		พื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้าน มั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอย พื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยน ลักษณะทาง กายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่ อยู่อาศัยต่อ รายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึง พอใจในพื้นที่ ตอบสนองต่อ กิจกรรมการ
n8 C5 	 แบบบ้านมั่นคง C ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.5 ไร่ (57.14%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 1 ไร่ (132.85%)	<p>1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอร์ดลยไม่ได้ พื้นที่นอนไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ห้องน้ำไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ต้องจัดสรรเวลาการใช้ <p>2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่อื่นกประสงค์ นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าวละหมาด ไม่มีพื้นที่เก็บของ เนื่องจากจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเยอะ การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่, ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ ต้องการพื้นที่เก็บของเพื่อความเป็นระเบียบ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ชาน หน้าบ้าน ต่อเติมพื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ชาน หลังบ้าน <p>เป็นพื้นที่ประกอบอาหาร, ซักล้าง/ตากผ้า</p>	<p>เดิม 3.84%</p> <p>ปัจจุบัน 25.29%</p> <p>เพิ่มขึ้น 21.45%</p> <p>↓</p> <p>โดยมี 13.15% ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอร์ดนอกชุมชน</p>	<p>เดิม 3</p> <p>3</p> <p>ไม่เปลี่ยนแปลง (พอใช้)</p>

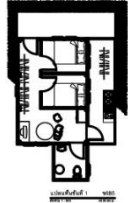
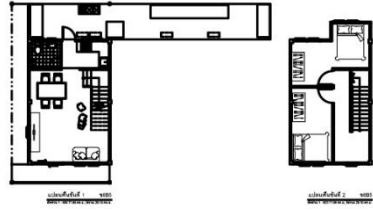
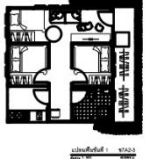
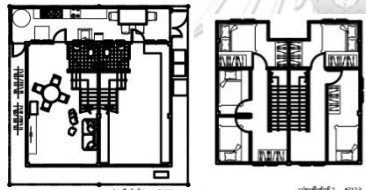
2.2 สรุปการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพจากบ้านก่อนกระบวนการเป็นหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) ของบ้านในกลุ่ม ข

ตาราง 2 สรุปการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่ไม่สอดคล้องจนต้องปรับเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพ ของบ้านในกลุ่ม ข

คำอธิบาย : ผังพื้นบ้านก่อนและหลังมีขนาดอัตราส่วน 1:500, ความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัยถูกออกแบบพื้นที่ตอบสนองต่อกิจกรรมการใช้พื้นที่โดยรวมแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ 1=ไม่พึงพอใจ, 2=ควรปรับปรุง, 3=พอใจ, 4=ดี, 5=ดีมาก

ผังพื้นบ้าน		วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอยพื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยต่อรายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึงพอใจในพื้นที่ตอบสนองต่อกิจกรรมการ
 <p>ช4B4</p>	 <p>แบบบ้านมั่นคง B ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.2 ไร่ (28.28%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.8 ไร่ (86.91%)</p>	<p>1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่นอนไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ห้องน้ำไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ต้องจัดสรรเวลาการใช้ <p>2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ธรรมดา นอน กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่นอกประสงค์ การระมัดระวังรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ธรรมดา พร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ ต้องการพื้นที่เก็บของเพื่อความ เป็นระเบียบ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้าน เป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ชักล้าง/ตากผ้า 	<p>เดิม 3.15% ปัจจุบัน 22.10%</p> <p>เพิ่มขึ้น 18.95%</p> <p>↓</p> <p>โดยมี 13.88% ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน</p>	<p>เดิม 3 ปัจจุบัน 4 เพิ่ม 1 (ดี)</p>
 <p>ช5D3</p>	 <p>แบบบ้านมั่นคง D ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.4 ไร่ (47.72%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 1 ไร่ (116.13%)</p>	<p>1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรถยนต์ไม่ได้ <p>2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ธรรมดา กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่นอกประสงค์ การระมัดระวังรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ธรรมดา พร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้าน เป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ชักล้าง/ตากผ้า 	<p>เดิม 1.66% ปัจจุบัน 14%</p> <p>เพิ่มขึ้น 12.33%</p> <p>↓</p> <p>โดยมี 13.51% ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน</p>	<p>เดิม 4 ปัจจุบัน 5 เพิ่ม 1 (ดีมาก)</p>

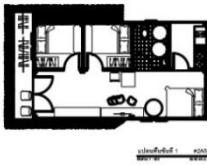
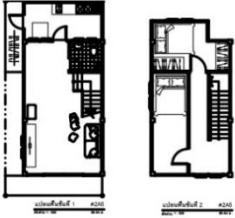

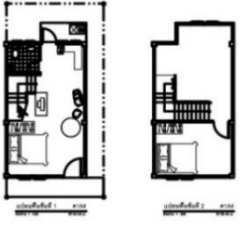
ผังพื้นบ้าน		วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้าน มั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอย พื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยน ลักษณะทาง กายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่ อยู่อาศัยต่อ รายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึง พอใจในพื้นที่ ตอบสนองต่อ กิจกรรมการ
ข1A1 	 <p>แบบบ้านมั่นคง A ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.4 ไร่ (42.55%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 1 ไร่ (118.63%)</p>	<p>1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เสาเรียง / ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอร์ดยนต์ไม่ได้ <p>2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละครมาด กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่นอกประสงค์ การระเหมาถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่, ละครมาด พร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดด ฝนในพื้นที่ระเบียง / เสาเรียง / ชาน หน้าบ้าน ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เสาเรียง / ชาน หลังบ้าน เป็นพื้นเพื่อประกอบอาหาร, ชักล้าง/ตากผ้า 	เดิม 2% ปัจจุบัน 16.8% เพิ่มขึ้น 14.8% ↓ โดยมี 13.51% ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเข้าที่จอร์ดยนต์นอกชุมชน	เดิม 2 ปัจจุบัน 4 เพิ่ม 2 (ดี)
ข2B3 	 <p>แบบบ้านมั่นคง B ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.5 ไร่ (52.77%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 1 ไร่ (122.63%)</p>	<p>1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เสาเรียง / ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอร์ดยนต์ไม่ได้ <p>2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละครมาด นอน กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่นอกประสงค์ การระเหมาถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่, ละครมาด พร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดด ฝนในพื้นที่ระเบียง / เสาเรียง / ชาน หน้าบ้าน ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เสาเรียง / ชาน หลังบ้าน เป็นพื้นเพื่อประกอบอาหาร, ชักล้าง/ตากผ้า 	เดิม 2.5% ปัจจุบัน 16.36% เพิ่มขึ้น 13.86% ↓ โดยมี 16.12% ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเข้าที่จอร์ดยนต์นอกชุมชน	เดิม 4 ปัจจุบัน 4 ไม่เปลี่ยนแปลง (ดี)
ข3D2 	 <p>แบบบ้านมั่นคง D ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.8 ไร่ (80.55%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 1 ไร่ (164.44%)</p>	<p>1. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละครมาด นอน กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่นอกประสงค์ การระเหมาถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่, ละครมาด พร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดด ฝนในพื้นที่ระเบียง / เสาเรียง / ชาน หน้าบ้าน ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เสาเรียง / ชาน หลังบ้าน เป็นพื้นเพื่อประกอบอาหาร, ชักล้าง/ตากผ้า 	เดิม 2.6% ปัจจุบัน 21.5% เพิ่มขึ้น 18.83%	เดิม 4 ปัจจุบัน 5 เพิ่ม 1 (ดีมาก)

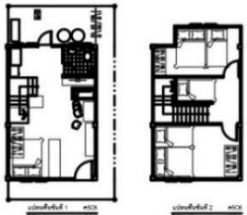
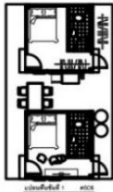
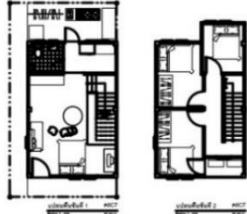
ผังพื้นบ้าน		วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอยพื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยต่อรายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึงพอใจในพื้นที่ตอบสนองต่อกิจกรรมการ
<p>ข6B5</p> 	 <p>แบบบ้านมั่นคง B ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.2 ไร่ (21.27%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.5 ไร่ (58.43%)</p>	<p>1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอร์ดยนต์ไม่ได้ ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละครมาด นอน กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่เอนกประสงค์ การระเหมาถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละครมาด พร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดด ฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน 	<p>เดิม 2.37% ปัจจุบัน 15.66%</p> <p>เพิ่มขึ้น 13.32%</p> <p>↓</p> <p>โดยมี 12.5% ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน</p>	<p>เดิม 2 ปัจจุบัน 4 เพิ่ม 2 (ดี)</p>
<p>ข7A2,3</p> 	 <p>แบบบ้านมั่นคง A ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.04 ไร่ (4.70%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.5 ไร่ (53.58%)</p>	<p>1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอร์ดยนต์ไม่ได้ ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละครมาด นอน กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่เอนกประสงค์ การระเหมาถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละครมาด พร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ ในกรณีศึกษา A3 มีการใช้พื้นที่เอนกประสงค์เป็นร้านขายของชำ ทำให้การเข้าถึงพื้นที่ส่วนนี้ได้ง่าย 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดด ฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้าน เป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ชักล้าง/ตากผ้า 	<p>เดิม 3.57% ปัจจุบัน 23 และ 15.33%</p> <p>เพิ่มขึ้น 19.43% และ 11.76%</p> <p>↓</p> <p>โดยมี 13.88% และ 13.88% ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน</p>	<p>เดิม 4 ปัจจุบัน 4 ไม่เปลี่ยนแปลง (ดี)</p>

2.3 สรุปการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพจากบ้านก่อนกระบวนการเป็นหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) ของบ้านในกลุ่ม ค

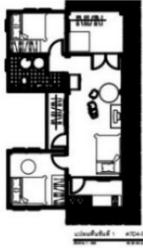
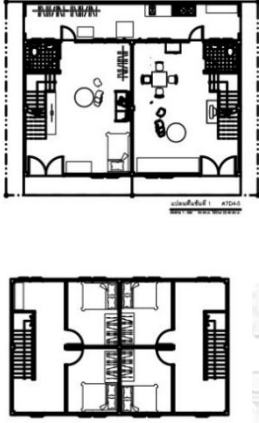
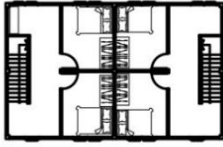
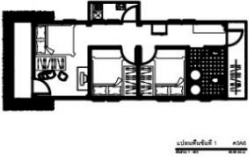
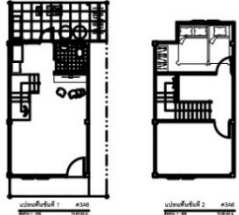
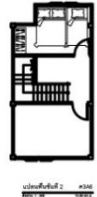
ตาราง 3 สรุปการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่ไม่สอดคล้องจนต้องปรับเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพ ของบ้านในกลุ่ม ค

คำอธิบาย : ฝั่งบ้านก่อนและหลังมีขนาดอัตราส่วน 1:500, ความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัยถูกออกแบบพื้นที่ตอบสนองต่อกิจกรรมการใช้พื้นที่โดยรวมแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ 1=ไม่พึงพอใจ, 2=ควรปรับปรุง, 3=พอใจ, 4=ดี, 5=ดีมาก

ฝั่งพื้นบ้าน		วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอยพื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยต่อรายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึงพอใจในพื้นที่ตอบสนองต่อกิจกรรมการ
ค2A5 	 แบบบ้านมั่นคง A ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.002 ไร่ (0.25%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.7 ไร่ (76.23%)	1. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน <ul style="list-style-type: none"> • นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละหมาด • กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงกระบวนการในพื้นที่ที่อเนกประสงค์ • การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> • ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เสาชิง / ชาน หน้าบ้าน • ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เสาชิง / ชาน หลังบ้านเป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ซักล้าง/ตากผ้า 	เดิม 0.6 % ปัจจุบัน 8.4% เพิ่มขึ้น 7.8%	เดิม 4 ปัจจุบัน 4 ไม่เปลี่ยนแปลง (ดี)
ค1A4 	 แบบบ้านมั่นคง A ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.03ไร่ (3.24%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.4 ไร่ (40.09%)	1. พื้นที่เพิ่มขึ้นมากกว่าความต้องการ <ul style="list-style-type: none"> • ในชั้น 2 มีพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้งาน 13.14 ตร.ม. 2. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ <ul style="list-style-type: none"> • พื้นที่ระเบียง / เสาชิง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรถยนต์ไม่ได้ 3. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน <ul style="list-style-type: none"> • นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละหมาด • กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงกระบวนการในพื้นที่ที่อเนกประสงค์ • การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 		เดิม 1.60% ปัจจุบัน 12.57% เพิ่มขึ้น 10.97 ↓ โดยมี 12.82%ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน	เดิม 4 ปัจจุบัน 5 เพิ่ม 1 (ดีมาก)

ผังพื้นบ้าน		วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้าน มั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอย พื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยน ลักษณะทาง กายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่ อยู่อาศัยต่อ รายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึง พอใจในพื้นที่ ตอบสนองต่อ กิจกรรมการ
ค4B6 	 แบบบ้านมั่นคง B ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.2 ไร่ (21.27%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.7 ไร่ (74.30%)	<p>1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอร์ดยนต์ไม่ได้ <p>2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละหมาด กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่อื่นประเภทสังสรรค์ การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้านเป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ซักล้าง/ตากผ้า 	เดิม 2.5% ปัจจุบัน 13.79% เพิ่มขึ้น 10.29% ↓ โดยมี 14.28%ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอร์ดยนต์นอกชุมชน	เดิม 4 ปัจจุบัน 4 ไม่เปลี่ยนแปลง (ดี)
ค5C6 	 แบบบ้านมั่นคง C ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.09 ไร่ (9.59%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.8 ไร่ (81.81%)	<p>1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอร์ดยนต์ไม่ได้ พื้นที่นอนไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ห้องน้ำไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ต้องจัดสรรเวลาการใช้ <p>2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละหมาด กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่อื่นประเภทสังสรรค์ การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ ต้องการพื้นที่เก็บของเพื่อความ เป็นระเบียบ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดด ฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้านเป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ซักล้าง/ตากผ้า 	เดิม 3.33% ปัจจุบัน 13.33% เพิ่มขึ้น 10% เพิ่มขึ้น 10 % ↓ โดยมี 16.66%ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอร์ดยนต์นอกชุมชน	เดิม 2 ปัจจุบัน 4 เพิ่ม 2 (ดี)
ค6C7 	 แบบบ้านมั่นคง C ที่ดินเล็กขึ้นจากเดิม 0.01 ไร่ (1.85%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.5 ไร่ (50%)	<p>1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอร์ดยนต์ไม่ได้ พื้นที่นอนไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ห้องน้ำไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ต้องจัดสรรเวลาการใช้ <p>2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละหมาด กลิ่นการประกอบอาหารในบ้านที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่อื่นประเภทสังสรรค์ การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดด ฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้านเป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ซักล้าง/ตากผ้า 	เดิม 14.06% ปัจจุบัน 11.50% ลดลง 2.56%	เดิม 3 ปัจจุบัน 5 เพิ่ม 2 (ดีมาก)

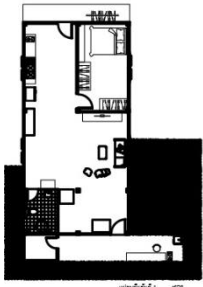

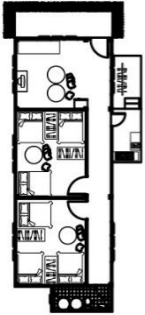
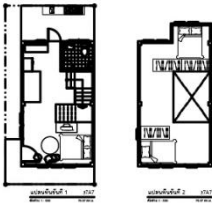
ผังพื้นบ้าน		วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้าน มั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอย พื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยน ลักษณะทาง กายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่ อยู่อาศัยต่อ รายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึง พอใจในพื้นที่ ตอบสนองต่อ กิจกรรมการ
ค7D4,5 	 แบบบ้านมั่นคง D ที่ดินเล็กน้อยจากเดิม 0.003 ไร่ (0.36%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 1 ไร่ (100%)	1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ● พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรถยนต์ไม่ได้ 2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน ● นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว , ละหมาด ● กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่นอกประสงค์ ● การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้	● ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน ● ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้านเป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ซักล้าง/ตากผ้า	เดิม 1.85% ปัจจุบัน 12.33% เพิ่มขึ้น 10.42% ↓ โดยมี 15.62%ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน	เดิม 2 ปัจจุบัน 4 เพิ่ม 2 (ดี)
ค3A6 	 แบบบ้านมั่นคง A ที่ดินเล็กน้อยจากเดิม 0.008 ไร่ (0.83%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.4 ไร่ (47.43%)	1. พื้นที่เพิ่มขึ้นมากกว่าความต้องการ ● ในชั้น 2 มีพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้งาน 11 ตร.ม. 2. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ● พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรถยนต์ไม่ได้ 3. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน ● นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละหมาด ● กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่นอกประสงค์ ● การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้	● ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้านเป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ซักล้าง/ตากผ้า	เดิม 1.25% ปัจจุบัน 11% เพิ่มขึ้น 9.75% ↓ โดยมี 12.82%ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน	เดิม 3 ปัจจุบัน 5 เพิ่ม 2 (ดีมาก)

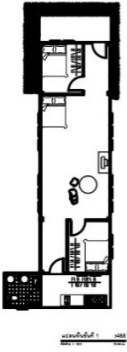
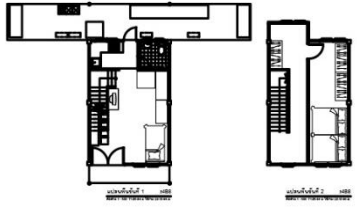
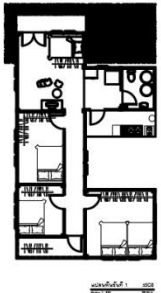
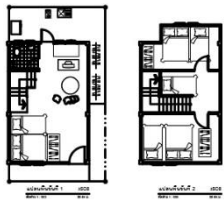
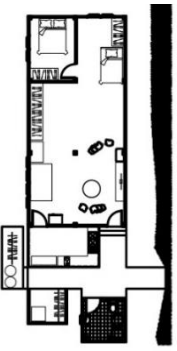
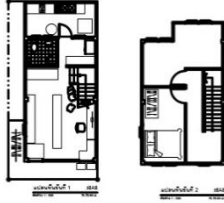

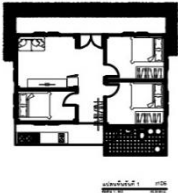
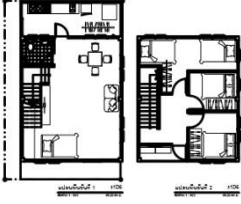
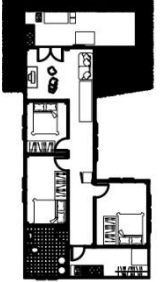
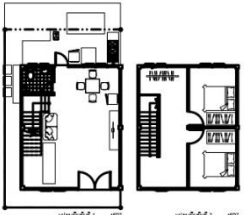
2.4 สรุปการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพจากบ้านก่อนกระบวนการเป็นหลังกระบวนการบ้านมั่นคง (ปัจจุบัน) ของบ้านกลุ่ม ง

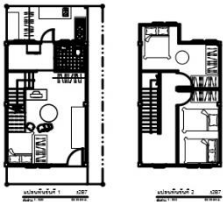
ตาราง 4 สรุปการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่ไม่สอดคล้องจนต้องปรับเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพ ของบ้านในกลุ่ม ง

คำอธิบาย : ฝั่งบ้านก่อนและหลังมีขนาดอัตราส่วน 1:500, ความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัยถูกออกแบบพื้นที่ตอบสนองต่อกิจกรรมการใช้พื้นที่โดยรวมแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ 1=ไม่พึงพอใจ, 2=ควรปรับปรุง, 3=พอใช้, 4=ดี, 5=ดีมาก

ฝั่งบ้าน		วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอยพื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยต่อรายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึงพอใจในพื้นที่ตอบสนองต่อกิจกรรมการ
๖6C8 	 แบบบ้านมั่นคง C ที่ดินเล็กขึ้นจากเดิม 0.4 ไร่ (41.55%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.4 ไร่ (40.4%)	1. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน <ul style="list-style-type: none"> ● นั้งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละหมาด ● กลั่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงกระบวนการกิจกรรมในพื้นที่นอกประสงค์ ● การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน ● ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้านเป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ซักล้าง/ตากผ้า 	เดิม 2.63% ปัจจุบัน14.06% <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">เพิ่มขึ้น 11.42%</div> ↓ โดยมี 14.28%ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน	เดิม ปัจจุบัน เพิ่ม 0
๖7A7 	 แบบบ้านมั่นคง A ที่ดินเล็กขึ้นจากเดิม 0.9 ไร่ (99.36%) พื้นที่บ้านเล็กขึ้นจากบ้านก่อน 0.2 ไร่ (24.06%)	1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ <ul style="list-style-type: none"> ● พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรถยนต์ไม่ได้ 2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน <ul style="list-style-type: none"> ● นั้งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละหมาด ● กลั่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงกระบวนการกิจกรรมในพื้นที่นอกประสงค์ ● การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านและหลังบ้าน 	เดิม 1.66% ปัจจุบัน12.85% <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">เพิ่มขึ้น 11.19</div> ↓ โดยมี 12.50%ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน	เดิม 3 ปัจจุบัน 4 เพิ่ม 1 (ดี)

ผังพื้นบ้าน		วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้าน มั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอย พื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยน ลักษณะทาง กายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่ อยู่อาศัยต่อ รายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึง พอใจในพื้นที่ ตอบสนองต่อ กิจกรรมการ
4B8 	 แบบบ้านมั่นคง B ที่ดินเล็กขึ้นจากเดิม 0.5 ไร่ (53.71%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.1 ไร่ (16.92%)	1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรถยนต์ไม่ได้ 2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละหมาด กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่เนกประสงค์ การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่, ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน 	เดิม 21.42% ปัจจุบัน 16.78% <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> ลดลง 4.63% </div>	เดิม 4 ปัจจุบัน 5 เพิ่ม 1 (ดีมาก)
48A8 	 แบบบ้านมั่นคง A ที่ดินเล็กขึ้นจากเดิม 1 ไร่ (111.78%) พื้นที่บ้านเล็กขึ้นจากบ้านก่อน ไร่ (36.57%)	1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรถยนต์ไม่ได้ พื้นที่นอนไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ห้องน้ำไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ต้องจัดสรรเวลาการใช้ 2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละหมาด กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่เนกประสงค์ การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่, ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ ต้องการพื้นที่เก็บของเพื่อความ เป็นระเบียบ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน 	เดิม 2.77% ปัจจุบัน 2.1% <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> ลดลง 0.67% </div>	เดิม 4 ปัจจุบัน 5 เพิ่ม 1 (ดีมาก)
45C8 	 แบบบ้านมั่นคง C ที่ดินใหญ่ขึ้นจากเดิม 0.6 ไร่ (61.02%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.02ไร่ (2.37%)	1. ขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นมากกว่าความต้องการ <ul style="list-style-type: none"> ในชั้น 2 มีพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้งาน 12 ตร.ม. 2. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรถยนต์ไม่ได้ 3. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน <ul style="list-style-type: none"> กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่เนกประสงค์ การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่, ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้าน เป็นพื้นที่ประกอบอาหาร, ชักล้าง/ตากผ้า 	เดิม 3.33% ปัจจุบัน 14.68% <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> เพิ่มขึ้น 11.35% </div> ↓ โดยมี 13.51%ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน	เดิม 3 ปัจจุบัน 5 เพิ่ม 2 (ดีมาก)

ผังพื้นบ้าน		วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอยพื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยต่อรายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึงพอใจในพื้นที่ตอบสนองต่อกิจกรรมการ
ง1D6 	 แบบบ้านมั่นคง D ที่ดินเล็กขึ้นจากเดิม 0.04 ไร่ (4.45%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.5 ไร่ (50.39%)	1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรถยนต์ไม่ได้ พื้นที่นอนไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ห้องน้ำไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ต้องจัดสรรเวลาการใช้ 2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละหมาด กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่เนกประสงค์ การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ ต้องการพื้นที่เก็บของเพื่อความ เป็นระเบียบ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้าน เป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ซักล้าง/ตากผ้า 	เดิม 1.56% ปัจจุบัน 14.37% เพิ่มขึ้น 12.87% ↓ โดยมี 12.19%ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน	เดิม 4 ปัจจุบัน 5 เพิ่ม 1 (ดีมาก)
ง5D7 	 แบบบ้านมั่นคง ที่ดินเล็กขึ้นจากเดิม 0.2 ไร่ (22.72%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.4 ไร่ (40.23%)	1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรถยนต์ไม่ได้ ไม่มีพื้นที่ประกอบอาชีพ 2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน <ul style="list-style-type: none"> นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละหมาด กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่เนกประสงค์ การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หน้าบ้าน ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง /ชาน หลังบ้าน เป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ซักล้าง/ตากผ้า ,ประกอบอาชีพ 	เดิม 1.55% ปัจจุบัน 10.21% เพิ่มขึ้น 8.66% ↓ โดยมี 12.5%ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน	เดิม 2 ปัจจุบัน 4 เพิ่ม 2 (ดี)

ผังพื้นบ้าน		วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพื้นที่บ้านหลังกระบวนการบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอยพื้นที่	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง		
บ้านก่อนกระบวนการ	หลังกระบวนการ (ปัจจุบัน)		การปรับเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพ	ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยต่อรายได้ครัวเรือน (%)	ระดับความพึงพอใจในพื้นที่ตอบสนองต่อกิจกรรมการ
๓2B7 	 แบบบ้านมั่นคง B ที่ดินเล็กขึ้นจากเดิม 0.1 ไร่ (17.27%) พื้นที่บ้านใหญ่ขึ้นจากบ้านก่อน 0.2 ไร่ (25.07%)	1. ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ <ul style="list-style-type: none"> ● พื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ฐาน หน้าบ้านลดลง จนจอดรถยนต์ไม่ได้ ● พื้นที่นอนไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ● ห้องน้ำไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ต้องจัดสรรเวลาการใช้ 2. ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน <ul style="list-style-type: none"> ● นั่งบนพื้นบ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว ละครมาด ● กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่เอนกประสงค์ ● การระหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละครมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้ ● ต้องการพื้นที่เก็บของเพื่อความ เป็นระเบียบ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ต่อเติมกันสาดเพื่อกันแดดฝนในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ฐาน หน้าบ้าน ● ต่อเติมกันสาดในพื้นที่ระเบียง / เฉลียง / ฐาน หลังบ้าน เป็นพื้นที่ประกอบอาหาร , ซักล้าง/ตากผ้า 	เดิม 2% ปัจจุบัน 14.37% <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">เพิ่มขึ้น 12.37%</div> ↓ โดยมี 14.28% ที่เพิ่มขึ้น มาจากการเช่าที่จอดรถนอกชุมชน	เดิม 3 ปัจจุบัน 4 เพิ่ม 1 (ดี)

2.5 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพื้นที่บ้านหลังกระบวนกรบ้านมั่นคงที่ไม่สอดคล้องกับการใช้สอยพื้นที่

ตาราง 2 การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่ไม่สอดคล้องจนต้องปรับเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพ

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่ไม่สอดคล้อง	แบบบ้านมั่นคง								รวม	
	A		B		C		D			
	กรณีศึกษา	จำนวน	กรณีศึกษา	จำนวน	กรณีศึกษา	จำนวน	กรณีศึกษา	จำนวน	จำนวน	%
1) พื้นที่เพิ่มขึ้นมากกว่าความต้องการ										
1.1 พื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเพิ่มขึ้น	-	-	-	-	ก1C1 , ก 2C2 , ก 3C3	3	-	-	3	9.37
1.2 ในชั้น 2 มีพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้งาน	ค1A4 , ค3A6	2	-	-	ก1C1 , ก 2C2 , ง 5C8	3	-	-	5	15.62
2) ขาดหาย/ไม่เพียงพอต่อความต้องการ										
2.1 ห้องน้ำไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก ต้องจัดสรรเวลาการใช้	ง8A8	1	ข4B4 ง 2B7	2	ก8C5 ค 5C6 ค6C7	1	ง1D6	1	5	15.62
2.2 พื้นที่นอนไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิก	ง8A8	1	ข4B4 ง 2B7	2	ก8C5 ค 5C6 ค6C7	3	ง1D6	1	5	15.62
2.3 พื้นที่ระเบียง / เหลียง / धानหน้าบ้านลดลง จนจัดรถยนต์ไม่ได้	ข1A1 ข7A2,3 ค1A4 ค 3A6 ง7A7 ง8A8	7	ก4B1 ก 7B2 ข 2B3 ข6B5 ค 4B6 ง4B8 ง2B7	7	ก1C1 ก 2C2 ก3C3 ก8C5 ก 6C4 ค5C6 ค6C7 ง 5C8	8	ก5D1 ข 5D3 ค7D4,5 ง 1D6 ง5D7	6	28	87.50
2.4 ไม่มีพื้นที่ประกอบอาชีพ	-	-	-	-	-	-	ง5D7	1	1	3.12
3) ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน										
3.1 น้จบบนพื้นที่บ้านในกิจกรรมพักผ่อน/นั่งเล่น/รับแขก, กินข้าว , ละหมาด	ข1A1 ข7A2,3 ค2A5 ค 1A4 ค 3A6 ง7A7 ง8A8	8	ก4B1 ก 7B2 ข 4B4 ข 2B3 ข 6B5 ค 4B6 ง4B8 ง2B7	8	ก1C1 ก 2C2 ก 6C4 ก8C5 ค5C6 ค 6C7 ง6C8	7	ก5D1 ข 5D3 ข3D2 ค 7D4,5 ง1D6 ง 5D7 ง6D8	8	31	96.87
3.2 กลิ่นการประกอบอาหารในพื้นที่ครัวจากแบบบ้านมั่นคงรบกวนกิจกรรมในพื้นที่นอกประสงค์	ข1A1 ข7A2,3 ค2A5 ค 1A4 ค 3A6 ง7A7 ง8A8	8	ข4B4 ข 2B3 ข6B5 ค 4B6 ง4B8 ง2B7	6	ก1C1 ก 2C2 ก3C3 ก8C5 ค 5C6 ค6C7 ง5C8	7	ก5D1 ข 5D3 ข3D2 ค 7D4,5 ง1D6 ง 5D7 ง6D8	8	29	90.62
3.3 การละหมาดถูกรบกวนจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ , ละหมาดพร้อมกันในครอบครัวไม่ได้	ข1A1 ข7A2,3 ค2A5 ค 1A4 ค 3A6 ง7A7 ง8A8	8	ก4B1 ก 7B2 ข 4B4 ข 2B3 ข 6B5 ค 4B6 ง4B8 ง2B7	8	ก1C1 ก 2C2 ก3C3 ก6C4 ก 8C5 ค5C6 ค6C7 ง 5C8	8	ก5D1 ข 5D3 ข3D2 ค 7D4,5 ง1D6 ง 5D7 ง6D8	8	32	100
3.4 ต้องการพื้นที่เก็บของเพื่อความ เป็นระเบียบ	ง8A8	1	ข4B4 ง 2B7	2	ก8C5	1	ง1D6	1	5	15.62
3.5 การใช้พื้นที่นอกประสงค์เป็นร้านขายของชำ ทำให้การเข้าถึงพื้นที่ส่วนตัวได้ง่าย	ข7A3	1	-	-	-	-	-	-	1	3.12

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่ไม่ สอดคล้อง	แบบบ้านมั่นคง								รวม	
	A		B		C		D		จำนวน	%
	กรณีศึกษา	จำนวน	กรณีศึกษา	จำนวน	กรณีศึกษา	จำนวน	กรณีศึกษา	จำนวน		
3.6 พื้นที่ระเบียบ / เฉลียง / งาน หน้าบ้านไม้กันแดดลมฝน	ข1A1 ข7A2,3 ค2A5 ง 7A7 ง8A8	6	ก4B1 ก 7B2 ข2B3 ข 6B5 ง4B8 ง 2B7	6	ก1C1 ก 2C2 ก3C3 ก6C4 ก 8C5 ค5C6 ค6C7 ง 5C8	8	ก5D1 ข 5D3 ข3D2 ค 7D4,5 ง1D6 ง 5D7	7	27	84.37

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	พิมพ์กนก รินชะ
วัน เดือน ปี เกิด	24 เมษายน 2535
สถานที่เกิด	พัทลุง
วุฒิการศึกษา	สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	510 ถนนทับธานี ตำบลแม่ขี้รี อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง 93160

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY